

SOSIALIDEMOKRAATTISEN
EDUSKUNTARYHMÄN

KE RTOMUS

VUOSILTA
1926-1929

Mikkeli, 1929. Mikkelin Työväen Kirjapaino

Sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän

KERTOMUS

vuosilta 1926-1929*)

Puolueen järjestyssääntöjen 70 §:n mukaan tulee sos.-dem. eduskuntaryhmän antaa puoluekokoukselle kertomus toiminnastaan edellisestä puoluekokouksesta kuluneelta ajalta. Tämä kertomus käsittää ajan 1/2 1926—19/8 1929.

Eduskunnan työkaudet, työt ja kokoonpano.

V. 1924 valittu eduskunta kokoontui v:n 1926 valtiopäiville helmik. 1 p:nä ja oli koolla mainittuna vuonna 1/2—7/4, 1/9—7/9, 20/10—20/12 sekä v. 1927 1/2—21/4 ja 20/6—21/6. Näille valtiopäiville jätettiin 121 hallituksen esitystä, 28 eduskuntaesitystä ja 125 anomusehdotusta, joista 35 hallit. esit. oli sos.-dem. hallituksen jättämiä sekä 8 eduskuntaesit. ja 29 anomusehdotusta ryhmän taholta jätettyjä. Näillä valtiopäivillä käsiteltiin 104 lakiehdotusta, joista erikseen mainittakoon: tielaki, leipomolaki, apteekkilaki, asustustoiminnan rahoittamista koskeva laki ja armahduslaki, 9 välikysymystä, tulo- ja menoarvio sekä lukuisia raha-asioita, kertomuksia y.m.

Määräaikaiset eduskuntavaalit toimitettiin 1 ja 2 p:nä heinäk. 1927, Edustajia sai tällöin sosialidemokraattinen puolue 60, maalaisliitto 53, kokoomuspuolue 33, ruotsalainen puolue 24, kommunistit 20 ja edistyspuolue 10. Eduskunta kokoontui valtiopäiville syysk. 2 p:nä ja jatkuivat istunnot keskeytymättä joulukuun 20 päivään. Näille valtiopäiville jätettiin 69 hallit. esitystä, 29 edusk. esit. ja 111 anomusehdotusta. Hallituksen esitykset antoi sos.-dem. hallitus. Ryhmän puolesta jätettiin 3 edusk. esitystä ja 6 anomusehdotusta. Käsiteltyä tuli 45 lakiehdotusta, tulo- ja menoarvio, 2 välikysymystä sekä joukko muita asioita.

*) Ryhmän valmistusvaliokunnan toimeksiannosta kirjoitti K. Hakala.

Vuoden 1928 valtiopäivät alkoivat jälleen helmik. 1 p:nä ja jatkuivat 30/3 sekä edelleen 3/9—13/9 ja 2/11—21/12. Näille valtiopäiville jätettiin 65 hallit, esitystä, 35 lakialoitetta, 45 toivomusaloitetta sekä 102 raha-asia-aloitetta, joista 5 lakialoitetta, 11 toivomusaloitetta ja 14 raha-asia-aloitetta oli sos.-dem. ryhmän taholta jätettyjä. Käsiteltiin 38 lakiehdotusta, tulo- ja menoarvio, 3 väläkysymystä sekä joukko muita asioita.

Vuoden 1929 valtiopäivät aloitettiin helmik. 1 p:nä ja jatkuivat 16/4. Eduskunnalle jätettiin tällöin 41 hallituksen esitystä, 20 lakialoitetta, 67 raha-asia-aloitetta ja 103 toivomusaloitetta, joista 6 laki-, 13 raha-asia- ja 22 toivomusaloitetta oli sos.-dem. ryhmän taholta.

Eduskunta hajoitettiin 16/4 ja uudet vaalit toimitettiin 1 ja 2 p:nä heinäkuuta 1929. Vaaleissa sai maalaisliitto 60, sosialidemokraattinen puolue 59, kokoomuspuolue 28, ruotsalainen puolue 23, kommunistit 23 ja edistyspuolue 7 edustajaa. Näin valittu eduskunta kokoontui toisille valtiopäiville 1/8 ja oli koolla 19/8. Käsiteltäväksi jätettiin 44 hallituksen esitystä, 41 lakialoitetta, 107 toivomusaloitetta ja 149 raha-asia-aloitetta, sos.-dem. edustajain jättämiä oli 11 laki-, 27 toivomus- ja 36 raha-asia-aloitetta.

Kertomuskaudella ei sos.-dem. ryhmän jäsentä ole valittu puhemieheksi. Ensimmäiseksi varapuhemieheksi valittiin v. 1926 valtiopäivillä Vuolijoki ja hänen siirrettyään hallitukseen, toiseksi varapuhemieheksi Keto. V. 1927 valtiopäivillä valittiin toiseksi varapuhemieheksi Itkonen sekä 1928 ja 1929 ensimmäiseksi varapuhemieheksi niin ikään Itkonen. V. 1929 toisilla valtiopäivillä valittiin ensimmäiseksi varapuhemieheksi Hakkila.

Erikoisvaliokuntiin on ryhmän jäsenistä valittu:

Perustuslakivaliokuntaan: J. F. Aalto ja Lehtokoski kaikilla valtiopäivillä, Koponen ja J. Leino 1927—29, Toivonen 1926—29 ensim. v. p., Tervo 1927—29 ensim. v. p., Tainio ja Voionmaa 1926.

Valtiovarainvaliokuntaan: Seppälä, Puittinen, Sventorzetski kaikilla valtiopäivillä, Paasonen 1926—29 ensim. v. p., Harvala ja Velling 1927—29, Saarinen 1926—27 ja 1929 ensim. v. p., Helo 1926 ja 1928—29, Ryömä 1926 ja 1929 toisilla v.p.

Lakivaliokuntaan: Haverinen ja Hakala kaikilla v. p., F. J. Leino 1926—29 ensim. v. p., Rapo ja Komu 1927—29, Muhonen 1928—29 ensim. v. p., Huotari ja Lehto 1926, Kuusisto 1927 ja Siren 1929 tois. v. p.

Talousvaliokuntaan: Reinikainen, Rantala ja Valjakka kaikilla v. p., Penttala ja Tolonen 1927—29, Pensas 1928—29, Aromaa 1926 ja 1929 tois. v. p. ja K. Valta 1927.

Laki- ja talousvaliokuntaan: Koivulahti-Lehto

kaikilla v. p., Itkonen 1926—27 ja 1929 ensim. v. p., Typpö 1926—29 ensim. v. p., Lehikoinen ja Linna 1927—29, Hakkila 1926 ja 1928, Lehto 1927—28, Rapo 1926 sekä Kujala ja Sirola 1929 tois. v. p.

S i v i s t y s v a l i o k u n t a a n : Ailio ja Sillanpää 1926 ja 1928—29, Malkamäki 1926—29 ensim. v. p., A. Valta 1927—29, Kuusisto 1927—29 ensim. v. p., Vihuri 1928—29, Ahlfors ja Lonkainen 1926, Tervo 1927 ja Ahlström 1929 tois. v. p.

P a n k k i v a l i o k u n t a a n : Harvala, Halonen ja Savolainen 1926—27, Keto ja Suokas 1928—29, K. Valta ja Pensas 1927, Fahler ja Tainio 1928, Helo 1926, Hakala ja Perho 1929 tois. v. p.

M a a t a l o u s v a l i o k u n t a a n : Halonen ja Setälä kaikilla v. p., Eskola ja Jokinen 1927—29, Pekkala 1928—29, Vuolijoki Sirola ja Mustasilta 1926 ja Muhonen 1927.

T y ö v ä e n a s i a i n v a l i o k u n t a a n : A. Aalto ja Bryggari kaikilla v. p., Paasivuori 1926 ja 1928—29, Leinonen 1926—29 ensim. v. p., Huttunen 1927—29 ja Vihuri 1926—27.

U l k o a s i a i n v a l i o k u n t a a n : Keto ja Sventorzetski kaikilla v. p., Voionmaa 1926 ja 1928—29, Viik 1926—29 ensim. v. p., Ryömä ja Hakkila 1928—29, Tanner 1926, Itkonen, Reinikainen ja J. F. Aalto 1927.

P u o l u s t u s a s i a i n v a l i o k u n t a a n : Keto ja Ampuja kaikilla v. p., Fahler 1927—29 ensim. v. p., Suokas ja Myllymäki 1928—29, Tainio 1927 ja 1929 ensim. v. p., J. F. Aalto 1928, K. Valta 1927, Puittinen 1929 molemm. v. p.

K u l k u l a i t o s v a l i o k u n t a on asetettu v. 1929 molemmilla valtiopäivillä ja on siihen valittu Voionmaa, A. Valta, Pekkala, Typpö, F. J. Leino ja Penttala, toisilla valtiop. Voionmaa, Kovanen, Penttala, Aaltonen ja A. Valta.

Valiokuntien puheenjohtajina ovat toimineet talousvaliokunnassa Reinikainen kaikilla valtiopäivillä, laki- ja talousvaliokunnassa Hakkila v. 1927 ja Itkonen v. 1928 ja Linna 1929 toisilla v. p., työväenasiainvaliok. Paasivuori v. 1928, maatalousvaliok. Vuolijoki v. 1926, sivistysvaliok. Ailio v. 1928 ja 1929 ensim. v. p., puolustusasiainvaliok. J. F. Aalto v. 1929 ensim. v. p., kulkulaitosvaliok. Voionmaa v. 1929 molemmilla valtiop., suuressa valiok. Myllymäki v. 1927, J. F. Aalto v. 1928 ja 1929 toisilla v. p. ja Hakkila v. 1929 ensim. v. p., tarkastusvaliok. Ryömä v. 1926, ja toimitusvaliok. Ailio 1926 ja Keto 1927, parrkivaliok. Keto v. 1929 toisilla v. p.

Ryhmän suhde hallitukseen.

Sen jälkeen kun puoluekokous oli helmikuun aiussa v. 1926 hyväksynyt uuden menettelytapaohjeen sosialidemokraattisen puolueen

mahdollisesta osanotosta hallitukseen, oli tämä kysymys jatkuvasti puheenaiheena puolueen keskuudessa ja sanomalehdistössä. Ryhmä noudatti kuitenkin varovaista menettelyä hallitukseen suhtautuessaan koko kevätistuntokauden. Eduskunnan kokoonnuttua uudelleen syksyllä, päätti ryhmä pidättäytyä huomattavammasta poliittisesta esiintymisestä. Samalla antoi ryhmä valmistusvaliokunnan tehtäväksi laatia ehdotuksen ryhmän poliittisesta esiintymisestä seuraaviin vaaleihin asti.

Sittenkuin puoluetoimikunta oli kirjelmällä 28/10 ehdottanut ryhmälle yhteisen toimikunnan asettamista seuraamaan valtiollisen tilanteen kehittymistä ja tekemään tarpeellisia ehdotuksia puoluetoimikunnalle ja ryhmälle, hyväksyttiin tämä ehdotus sekä toimintaohjeeksi seuraava valmistusvaliokunnan ehdottama periaatteellinen lausuma: Pitäen selvänä, ettei sos.-dem. puolue vähemmistönä ollessaan pyri hallitukseen, mutta että sen on siihen astuttava, jos tämä työväen etua silmällä pitäen näyttää tarpeelliselta, lausuu ryhmä: 1) sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän on aktiivisena oppositioipuolueena tarpeen vaatiessa asiallisilla syillä hyökättävä hallitusta vastaan silläkin uhalla, että hallitus kaatuu; 2) jos hallitus kaatuu ja sosialidemokraattinen ryhmä on siihen myötävaikuttanut ei ryhmä kieltäydy hallitusvastuusta ja 3) hallitus voidaan muodostaa joko yksin tai jonkun muun puolueen myötävaikutuksella, etukäteen sovittavan minimiohjelman pohjalla.

Omasta puolestaan ei ryhmä kuitenkaan ryhtynyt ahdistamaan hallitusta sellaisilla välikysymyksillä, joiden olisi arveltu johtavan hallituksen kaatumiseen.

Kun sitten marraskuun 25 p:nä joutui eduskunnassa käsiteltäväksi ruotsalaisen eduskuntaryhmän silloiselle maalaisliiton ja kokoomuspuolueen muodostamalle Kallion hallitukselle osoittama välikysymys, koskeva sotilashankinnoissa yleensä ja varsinkin Riihimäen patruunatehtaan kanssa käydyissä kaupoissa ilmenneitä epäkohtia, päätti ryhmä, koska hankinnoita oli hoidettu erittäin huonosti, ettei se voi äänestää luottamuslauseen puolesta, vaan äänestää asian valiokuntaan. Pitkän ja osittain kiihkeän keskustelun jälkeen päätettiin asia lähettää valiokuntaan 108 äänellä 84 vastaan. Kallion hallitus katsoi saaneensa epäluottamuslauseen ja jätti eronpyynnön.

Kun ryhmälle tämän jälkeen tarjottiin hallituksen muodostamista päätettiin ryhtyä asiasta neuvotteluihin ja pyydettiin puoluetoimikuntaa kutsumaan koolle puolueuuvosto, mikä kokoontuikin Säätytalolle joulukuun 2 p:nä 1926. Puolueuuvoston ja ryhmän yhteiselle kokoukselle selostettiin sitten syntynyt tilanne sekä yhteisen toimikunnan laatima ehdotus hallitusohjelmaksi, joka sisälsi pääasiassa seuraavaa:

Puolueneuvosto kehoittaa puolueen elimiä, sanomalehtiä ja yksityisiä jäseniä suhtautumaan kaikinpuolin lojaalisesti hallitukseen. Jos jonkun sen toimenpiteen johdosta syntyy puolueessa erimielisyyttä, ei asiaa ole pohdittava julkisuudessa ennenkuin puolueen keskustelinten kautta tai suoraan hallitukselta on saatu lähempiä tietoja asiasta, ja on joka tapauksessa arvosteluissakin noudatettava asiallisuutta ja toverillisuutta.

Puolueneuvoston ja ryhmän yhteinen kokous hyväksyi yksimielisesti ohjelman ja myöskin menettelytapasuunnitelman seuraavalla lisäyksellä:

Ellei kokoomushallitusta synny riittävän laajalla pohjalla, voidaan, jos muilta ryhmiltä saaduista vastauksista ilmenee, että eduskunnan enemmistö ei katso esitettyä ohjelmaa sellaisenaan aiheeksi hallituksen kaatamiseen, muodostaa sosialidemokraattinen hallitus saman ohjelman pohjalla.

Hallituksen muodostajaksi päätettiin esittää Väinö Tanner.

Tämän jälkeen kääntyi tov. Tanner maalaisliiton, edistyspuolueen, ruotsalaisen puolueen ja ruotsalaisen vasemmiston ryhmän puoleen tiedustellen olisivatko ryhmät halukkaita neuvottelemaan kokoomushallituksen muodostamisesta esitetyn ohjelman pohjalla tai, elleivät siihen suostu, miten suhtautuisivat samalla ohjelmalla perustettavaan sosialidemokraattiseen hallitukseen. Vastauksessaan ilmoitti maalaisliiton ryhmä, ettei se katso olevansa velvollinen osallistumaan näin muodostettavaan hallitukseen eikä katso voivansa kannatustaankaan etukäteen luvata. Ruotsalainen ryhmä ilmoitti ei haluavansa asettua ennakolta oppositioon, vaan pidättää oikeuden jokaisessa yksityistapauksessa määrätä kantansa. Edistyspuolueen ryhmä ilmoitti olevansa valmis neuvottelemaan kokoomushallituksen muodostamisesta, jos maalaisliittokin on siinä edustettuna ja jos muodostuu sosialidemokraattinen hallitus tulee ryhmä määräämään suhtautumisensa siihen asiallisella pohjalla kussakin kysymyksessä. Ruotsalainen vasemmistoryhmä ilmoitti, että jos kokoomushallituksen muodostamiselle ilmenee mahdollisuuksia on ryhmä valmis jatkamaan neuvotteluja vähemmän yksityiskohtaisen ohjelman pohjalla.

Annettujen vastausten johdosta totesi ryhmä, ettei ollut edellytyksiä sellaisen kokoomushallituksen muodostamiseen, jonka takana olisi eduskunnan enemmistö. Tämän jälkeen päätettiin 39 äänellä 15 vastaan ryhtyä muodostamaan sosialidemokraattista hallitusta. Vähemmistö oli sitä mieltä ettei sos.-dem. hallituksen muodostamiseen ollut riittäviä edellytyksiä. Päätöksen johdosta jättivät J. F. Aalto ja M. Ampuja perustellun vastalauseen.

Sitten kuin hallitus oli muodostettu ja astunut toimeensa antoi se, vastoin entistä tapaa, ohjelmansa eduskunnan tietoon ilmoitus-

asiana. Kun puhemies ei sallinut sen johdosta keskustelua eikä päätöksen tekoa esitti kokoomuspuolueen eduskuntaryhmä kokonaisuudessaan välikysymyksen, jossa tiedusteltiin: onko hallituksella yksityiskohtaisempaa suunnitelmaa ohjelmansa toteuttamiseksi ja edellyttääkö hallitus, että sillä mainitun ohjelman toimeenpanijana on eduskunnan luottamus. Syntyneessä keskustelussa hyökättiin kolloomuspuolueen taholta voimakkaasti ja räikeästi hallitusta vastaan ja arvosteltiin sen ohjelmaa. Osa maalaisliittoa ja edistyspuoluetta yhtyi kokoomukseen. Hallitus sai luottamuslauseen 116 äänellä 62 vastaan.

Kokoomuksen taholta jatkettiin tämänkin jälkeen ankarasti hallituksen ahdistelua. Tämän seurauksena oli m.m. että sisäasiainministeri Itkonen sai huhtik. 11 p:nä moitelauseen sen johdosta, että oli lopullisen sopimuksen tekemällä tilannut Petsamon vesistöä varten vartiolaivan ennen kuin Eduskunta oli myöntänyt tarpeelliset varat. Moitelausunto hyväksyttiin 100 äänellä 91 ääntä vastaan. Tämä aiheutti Itkosen eroamisen sisäasiainministerin toimesta. Laivan tilaukseen tarvittavan määrärahan hyväksyi eduskunta yksimielisesti.

Toisen välikysymyksen, koskeva erään Vladimirovin ja Edo rimmen Suomessa pitämiä puheita, joiden väitettiin sisältäneen valankumouksellista kiihotusta, esitti kokoomuksen ja maalaisliiton eduskuntaryhmät 20/6, vaikka valtiopäivät oli suunniteltu seuraavana päivänä päätettäväksi, vaatiens samalla istuntokauden jatkamista. Eduskunta päätti 100 äänellä 84 ääntä vastaan, että valtiopäivät päätetään seuraavana päivänä ja välikysymys raukesi. Kolmannen välikysymyksen esitti kokoomus varojen myöntämisestä hätäaputoita varten Pyhäjärven kunnassa. Kululaitosministeri Vuolijoki vastasi siihen 11/11 1927. Hallitus sai luottamuslauseen 114 äänellä 79 ääntä vastaan. Asevelvollisten lomien koskevan lakiehdotuksen hylkäämisestä teki hallitus luottamuslauseen. Lakiehdotus hylättiin 102 äänellä 91 vastaan.

Hallituskysymys joutui ryhmässä uudelleen käsiteltäväksi eduskunnan kokouksessa 2/9 1927. Pääministerin kirjelmässä asetettiin kysymys hallituksen paikallaan olosta tai eroamisesta tapahtuneiden eduskuntavaalien jälkeen ryhmän ratkaistavaksi ja ehdotettiin päätettäväksi: 1) että ryhmä kehoittaisi hallitusta pysymään paikallaan ainakin budjetin valmistumiseen asti ja 2) että ryhmä, vedoten edellisen ryhmän ja puolueuuevoston 2/12 26 tekemään päätökseen, lausuisi paheksumisensa niille puolueen jäsenille, jotka erinäisillä kirjoituksilla puoluelehdissä ovat hallitusta arvostelleet ja siten vaikeuttaneet sen toimintaa ja lausuisi samalla sen vakavan toivomuksen, ettei tällainen epätoverillinen menettely enään jatkuisi. Asiasta käytettiin runsaasti puheenvuoroja. Lopuksi päätöslauselman ensimmäinen osa hyväksyttiin yksimielisesti ja toinen osa 29 äänellä 15 vastaan.

Etsivän keskuspoliisin määrärahoihin nähden, joita hallitus esitti otettavaksi v:n 1928 tulo- ja menoarvioon 3 milj. mk., asetui ryhmä kielteiselle kannalle. Eduskunnassa sen sijaan tuli hallituksen esittämät määrärahat korotettuina hyväksytyä.

Marraskuun 24 p:nä otettiin ryhmän kokouksessa käsiteltäväksi minimivaatimukset hallituksen verotusohjelman toteuttamisessa, mikäli niistä oli budjetin ja vuotuisten verolakien yhteydessä päätettävä. Tällöin päätettiin m.m. että tulliverotuksen tuottoa on alennettava vähintään 230 milj. mk. ja tulee rukiin tullin alennuksen olla 25 penniä kilolta. Näitä minimivaatimuksia käsiteltiin sen jälkeen parissakin ryhmän kokouksessa, jolloin syntyi erimielisyyttä. Kokouksessa 7/12 päätettiin 27 äänellä 24 ääntä vastaan, että tullin tuoton vähennyksessä tydytään 200 milj. markkaan. Vähemmistö puolsi aikaisemman päätöksen voimassa pysyttämistä. 30 äänellä 25 ääntä vastaan päätettiin, että rukiin tullin alennusta vaaditaan edelleen 25 penniä kilolta. Vähemmistö kannatti alennuksen supistamista 10 penniin kilolta. Ryhmän kanta oli täten lopullisesti määrätty.

Eduskunnan täysi-istunnossa seuraavana päivänä tapahtuneessa tullilain toisessa käsittelyssä esitti pääministeri Tanner ryhmän kannan mukaisen tullien vähentämiskaavatuksen. Se olisi merkinnyt tullialennusten lisäämistä 35 milj. mk:lla suuren valiokunnan ehdottamista määristä ja rukiin tullin alentamista puoleen entisestä määrästä. Suuren valiokunnan ehdotukseen ei kuitenkaan saatu mitään muutoksia. Rukiin tullin alentamista koskeva ehdotus tuli hylättyä 115 äänellä 74 vastaan. Seuraavana päivänä jätti sosialidemokraattinen hallitus tasavallan presidentille eronpyynnön.

Uuden hallituksen muodostaminen annettiin maalaisliittoon kuuluvan ylijohtaja Sunilan tehtäväksi. Hallituksen muodostaja kääntyi sos.-dem. ryhmän puoleen kirjelmällä, johon sisältyi hallituksen ohjelmaluonnos ja tiedustelu voisiko ryhmä olla mukana esitetyn ohjelman pohjalla toimivaa hallitusta muodostettaissa ja ellei voi, miten ryhmä tulisi suhtautumaan sanotun ohjelman pohjalla muodostettavaan hallitukseen. Ryhmän vastauksessa lausuttiin, että kun eduskunnassa ei nykyään ole tukea sos.-dem. ryhmän vaatimusten mukaiselle hallitussuunnalle, niin ei ryhmällä ole mahdollisuutta olla mukana hallitusta muodostettaissa, mutta ryhmä yleensä suhtautuu suopeasti sellaiseen hallitukseen, joka ei nojaudu maan vanhoillisimpaan ainekseen vaan toteuttaa yhteiskunnallista uudistusohjelmaa. Sen vuoksi tulee ryhmä asiallisesti suhtautumaan esitettyä ohjelmaa toteuttavaan hallitukseen ja arvostelemaan hallitusta sen tekojen mukaan.

Sunilan hallituksen ohjelmassa oli m.m. pienviljelijäin ja tilatton väestön aseman parantaminen, vanhuus- ja työttömyysvakuutuksen toteuttaminen, verovapaan tulon määrän korottaminen tulo-

ja omaisuusverotuksessa, suuriperheisten verorasitusten lieventäminen, aleneva suunta tulliverotuksessa, puolustusrasitusten lieventäminen lyhentämällä asevelvollisten palvelusaikaa j.n.e.

Ryhmä jäi odottavalle kannalle Sunilan hallituksen toimintaan nähden ja pidättäytyi sellaisista otteista, jotka olisivat sen asemaa vaarantaneet. Syksyllä alkoi kuitenkin yhä selvemmin näkyä, ettei hallitus ainakaan kiirehdi ohjelmansa toteuttamista eikä edes seuraa sen yleisiä suuntaviivoja. Paitsi uudisviljelyspalkkioita pienviljelijöille (mikä oli tarkoitettu suppeaksi rajaseutua käsittäväksi toimenpiteeksi, mutta sosialidemokraattien toimesta saatiin laajennettua yleiseksi), verolakien uudistusta sekä vanhuus- ja työkyvyttömyysvakuutusta (minkä esityksen pohjalla tuskin voidaan tyydyttävää vakuutusjärjestelmää saada aikaan), koskevia esityksiä ei hallitus ollut tehnyt mitään ohjelmansa toteuttamiseksi. Eduskunnalle syyskuun alussa jätetyssä valtion tulo- ja menoarvioehdotuksessa oli kaikki tullit jätetty entiselleen ja sotilasmenoja ehdotettu lisääväksi edellisen vuoden menoihin verrattuna yli 30 milj. mkdla. Sitäpaitsi tekivät hallituksen keväällä toimeenpanemat kommunistivangitsemiset, maalaisliiton ryhmän kieroileva taistelu sairausvakuutuslakia vastaan sekä yritykset perunatuUin aikaansaamiseksi suorastaan taantumuksellisen vaikutuksen. Tämän johdosta otti ryhmä jälleen harkittavaksi poliittisen tilanteen ja kysymyksen hallitukseen suhtautumisesta. Asian käsittelyssä tulikin hallituksen menettely selvästi todetuksi, mutta samalla kävi ilmi, että muutoksen aikaansaaminen yleisessä politiikassa oli vaikeata, koska ei ollut toiveita radikaalisempian hallituksen muodostamisesta. Tämän vuoksi päätti ryhmä arvostella hallitusta ankarasti, selostamalla eduskunnassa sen tekoja ja laiminlyöntejä siittäkin huolimatta, että hallitus kaatuisi; kuitenkin ei erikoisesti olisi pyrittävä aiheuttamaan hallituspulaa.

Sen johdosta, että sosialidemokraatteihin lukeutuvilla kansalaisilla on vaikeuksia valtion toimiin pääsyssä ja että suojeluskunnat sekaantuvat toimeenottamis- ja nimittämisasioihin sekä muihinkin yleisluontoisiin kysymyksiin, jotka eivät niille kuulu, päätti ryhmä kannattaa Huttusen, F. J. Leinin y.m. tekemää välikysymystä erään suojeluskuntapäällikön sekaantumisesta työm. Kyösti Vaskurin nimitämiseen Revonlahden postitoimiston hoitajaksi, sekä eräiden suojeluskuntalaisten omavaltaisuudesta nostaessaan lippuja Tampereen kaupungintalon lipputankoihin vastoin kaupunginhallituksen kieltoa. Välikysymyksellä tahdottiin saada nämä epäkohdat päätetyiksi. Kun hallituksen vastauksesta, joka annettiin jouluk. 12 p:nä, kävi ilmi, että suojeluskuntien lausuntoja on käytetty toimia täytettäissä ja kun hallituksen ja hallituspuolueen taholta ei selvästi sitouduttu ryhmän toiveita täyttämään ei voitu kannattaa yksinkertaisen päiväjär-

jestykseen siirtymistä. Kun ryhmän päiväjärjestykseen siirtymisehdotusta, jossa todettiin, että Tampereen tapauksessa oli menetelty laittomasti ja Revonlahden nimitystapauksessa olivat poliittiset seikat vaikuttaneet ratkaisuun ja kehoitettiin hallitusta huolehtimaan siitä ettei suojeluskunnat, niiden viranomaiset ja jäsenet sekaannu heille kuulumattomiin asioihin, kannattivat myöskin ruotsalaiseen ryhmään kuuluvat edustajat, tuli se eduskunnan päätökseksi 83 äänellä 82 vastaan. Hallitus katsoi saaneensa epäluottamuslauseen ja jätti eronpyynnön seuraavana päivänä.

Ryhmälle tarjottiin tämän jälkeen tilaisuutta hallituksen muodostamiseen. Ryhmän puheenjohtaja tov. Ryömä sekä muutamat muut ryhmän toimihenkilöt, jotka olivat asiasta tasavallan presidentin luona neuvottelemassa selittivät, ettei ryhmällä periaatteessa ole mitään hallituksen muodostamista vastaan, mutta hallitukseenmeno edellyttää, että puolueen ohjelmassa olevia uudistuksia saadaan toteutettua ja kun sellaista enemmistöä, joka toteuttaisi, ei ole, ei myöskään sosialidemokraattien hallitukseen meno voinut tulla kysymykseen. Asian käsittelyssä ryhmässä syntyi jonkunverran erimielisyyttä. Vaikka pidettiinkin selvänä, että sellaista hallitusta, missä sosialidemokraatit voisivat olla mukana, ei nykyään saada syntymään, katsoivat toiset parlamenttarisrnnin tällaisessa tapauksessa edellyttävän, että ryhmän taholta on hallituksen muodostamista yritettävä ja sitä varten ohjelmaluonnos laadittava. Toisten mielestä taas, kun lopputulos jokatapauksessa tiedetään, pidettiin selvimpänä ilmoittaa se suoraan aikaa tuhlaamatta. 37 äänellä 17 vastaan, jotka olivat ensiksi mainitun menettelyn kannalla, päätti ryhmä antaa tasavallan presidentille seuraavan vastauksen: Sosialidemokraattinen ryhmä tuntee eduskunnassa tapahtuneista asiain käsittelyistä, ettei eduskunnassa ole sellaisia, eduskuntaenemmistöä sos.-dem. ryhmän kanssa muodostavia ryhmiä, jotka kannattaisivat edes tärkeimpiäkään sos.-dem. ryhmän ajamia ohjelmakysymyksiä, minkä vuoksi sos.-dem. ryhmä katsoo asialliseksi, ettei se ryhdy hallitusta muodostamaan.

Kun hallituksen muodostaminen tämänkin jälkeen tuotti vaikeuksia tiedusteli tasavallan presidentti tov. Väinö Tannerilta, olisiko mahdollista muodostaa puolueista riippumatonta hallitusta. Samalla levitettiin tietoa, että eduskunta mahdollisesti tulisi hajoitettavaksi ellei hallituspuolaa saada tällä tavoin ratkaistua. Ryhmä asettui tähänkin tiedusteluun nähdä yksimielisesti kielteiselle kannalle. Toveri Tanner ei puolestaan myöskään pitänyt mainitun suunnitelman toteuttamista asianmukaisena.

Sitten kun ylijohtaja Mantere oli saanut tehtäväkseen hallituksen muodostamisen lähetti hän ryhmälle kirjelmän, jossa lyhyesti luonnehti hallituksen ohjelman, mainiten ensimmäisenä tehtävänä ole-

van uhkaavan taloudellisen pulan, viimekesäisen kadon aiheuttamien vaurioiden ja työttömyyden torjumisen, n.s. virkamieskysymyksen selvittelyn sekä sosiaalivakuutuksen ohjaamisen onnelliseen ratkaisuun. Vastausta pyydettiin ryhmältä seuraaviin kysymyksiin: 1) katsooko ryhmä mahdolliseksi vaikuttaa uuden hallituksen muodostamiseen edellä luonnehditun ohjelman pohjalla; 2) ellei ryhmä katsoisi voivansa ryhmänä olla mukana uuden hallituksen muodostamisessa, niin onko sillä mitään sitä vastaan, että jotkut sen edustaman puolueen jäsenet astuvat suunniteltavana olevaan hallitukseen? 3) miten ryhmä suhtautuisi hallitukseen, joka ilman sen myötävaikutusta muodostettaisiin edellä luonnehditun ohjelman pohjalla?

Ryhmän puolesta päätettiin antaa mainittuun kirjelmään seuraavasisältöinen vastaus: Sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä kiittää kohteliaasti kutsusta olla mukana nykyistä hallituspuolaa ratkaistaessa. Ryhmä katsoo kuitenkin täytyvänsä vastata kielteisesti kahteen ensimmäiseen kysymykseen, mutta ilmoittaa samalla, että se tulee suhtautumaan muodostettavaan hallitukseen lojaalisesti ja asiallisesti sen tekojen mukaan.

Vastauksen pääasiallinen sisältö hyväksyttiin ryhmässä yksimielisesti. Sensijaan ilmeni erimielisyyttä eräästä yksityiskohdasta.

Mantereen hallitus ei antanut eduskunnalle sos.-dem. puolueen ohjelmaan sisältyvien uudistusten toteuttamista tarkoittavia esityksiä. Sairausvakuutuslain käsittelyssä eduskunnassa puolusti sosialiministeri lain hyväksymistä. Edistyspuolueen taholta tehtiin ehdotus valtion osuuden vähentämisestä vakuutuksen ylläpidosta, siis lain huonontamisesta, mutta tuli se torjuttua. Sosialidemokraattisen ryhmän taholta ei hallitusta ahdisteltu. Virkamiesten palkankorotusasiassa, jota pääministeri mieskohtaisesti ajoi erittäin kiihkeästi, joutui hallitus ristiriitaan eduskunnan enemmistön kanssa ja ilmeisestikin haluten osoittaa erikoista "lujuutta" ja "horjumattomuutta" toimeenpani huh-tikuun 19 p:nä eduskunnan hajoituksen, josta seurasi uudet vaalit heinäkuun 1 ja 2 p:nä. Kun virkamiesten palkkausasiassa hallituksen kannalla olevat puolueet — ja erikoisesti hallituspuolue — kärsivät vaaleissa huomattavan tappion, jätti Mantereen hallitus uuden eduskunnan kokoonnuttua eronpyynnön, kuten vaalien tulos edellytti.

Hallituksen muodostaminen katsottiin tällä kertaa kuuluvan maalaisliitolle, jonka edustajaluku oli vaaleissa enin lisääntynyt. Ennenkuin hallitusta ryhdyttiin muodostamaan tiedusteli tasavallan presidentti kuitenkin ryhmältä 1) katsooko sos.-dem. ryhmä voivansa osallistua hallituksen muodostamiseen, 2) millä tavalla ryhmä tulee suhtautumaan joidenkin toisten ryhmien taholta muodostettavaan hallitukseen? Ryhmän puolesta vastattiin, ettei nykyään ole edellytyksiä sos.-dem. ryhmän osallistumiselle hallituksen muodostamiseen

sekä niitti toisten ryhmäin taholta muodostettavaan hallitukseen suhtautumiseen tulee, niin käsittelee ryhmä tämän kysymyksen vastaitten kun saadaan tietää minkälainen tulee olemaan uuden hallituksen ohjelma.

Pankinjohtaja Kallio, joka sitten muodosti maalaisliittolaisen hallituksen ammattimistereillä täydennettynä, ei esittänyt hallitusohjelmansa ryhmälle eikä muutenkaan ollut asiassa kosketuksessa ryhmän kanssa.

Sisäpoliittiset ja oikeudelliset asiat.

Virkamiesten palkankorotuskysymys. Helmik. puolivälissä 1929 jätti Mantereen hallitus eduskunnalle esityksen valtion viran ja toimenhaltijain palkkauksen perusteita koskevan lain muuttamisesta siten, että korkein peruspalkka, joka nykyään on 100,000 mk. vuodessa korotettaisiin 120,000 mkaan. Korotukset alenisivat sitten asteettain ollen 39,000 mk:n palkkaluokan kohdalla vähintään 6,000 mk., 20,000 mk:n kohdalla 1,800 mk. ja kaikkein alimassa palkkaluokassa 1,200 mk. Sen lisäksi ehdotettiin ikälisät korotettavaksi 1 %:lla ja lapsiavustukset 1,200 mk:sta 1,700 mk:aan vuodessa lasta kohden. Korotukset ehdotettiin toimeenpantavaksi siten, että v. 1929 olisi suoritettu puolet korotuksesta heinäk. 1 p:stä lukien, v. 1930 puolet korotuksista koko vuodelta ja v:n 1931 alusta olisivat korotukset käyneet kokonaisuudessaan voimaan. Valtiolle koituvat lisämenot oli laskettu nousevan, sitten kuin korotukset olisi kokonaisuudessaan maksettavat, 136 milj. mk. vuodessa.

Ryhmän keskuudessa pidettiin korotusten valtiolle aiheuttamaa lisämenoa liian raskaana ja esitystä liian paljon ja pääasiassa korkeampipalkkaista virkamiehistöä suosivana, joten ryhmä ei voinut sitä hyväksyä. Kuitenkin katsottiin palkkojen varsinkin alemmissä palkkaluokissa kaipaavan tarkistamista, joka voitaisiin toimittaa käsiteltävänä olevan hallituksen esityksenkin pohjalla. Eräitä ryhmän jäseniä oli myöskin sillä kannalla, ettei mitään palkankorotuksia olisi myönnettävä. Kun asia ei joutunut valtiovarainvaliokunnassa palkkaluokittaan tarkastettavaksi ei ryhmällä ollut aihetta määrätä kantaansa lain yksityiskohtiin. Valtiovarainvaliokunta antoi hylkäävän mietintönsä pääasiassa sellaisilla perusteilla, ettei ajankohta maassa vallitsevaan ankaraan pulaan katsoen ole sovelias valtion viran- ja toimenhaltijain palkkauksen yleiselle uudelleen järjestelylle ja että sellaiset ehdotukset olisivat budjetin yhteydessä käsiteltävät.

Ryhmä päätti ehdottaa mietinnön perusteluihin lisättäväksi lausuman, jonka mukaan pitäisi tutkia ovatko peruspalkat oikeassa suh-

teessä eri paikkakunnilla vallitseviin elinkustannuksiin. Edelleen olisi hallituksen hankittava selvyys siitä, eivätkö virastolautakunnail ehdotukset aiheuta sellaisia supistuksia virastomenoissa, jotka olisi otettava huomioon palkkoja järjesteltäessä. Nämä selvitykset saatuaan voi hallitus harkita onko muissakin kuin alemmissa palkkaluokissa välttämätöntä myöntää korotuksia tai suorittaa eri paikkakunnilla vallitsevien elinkustannusten aiheuttamia muutoksia. Välttämätöntä myöskin on samalla selvittää valtion palveluksessa olevan ylimääräisen henkilökunnan sekä rautatierakennuksilla, maantie-, metsä- y.m. töissä ja valtion teollisuuslaitoksissa työskentelevän työväen palkan korotuksen tarpeellisuus. — Lisäksi päätettiin, että asian jouduttua lopulliseen käsittelyyn eduskunnassa, annetaan ryhmän jäsenille oikeus äänestää jonkun vähäisemmän määrärahan (esim. 3 milj. mk.) myöntämisen puolesta hallitukselle oppikoulun opettajain tuntipalkkojen korottamiseksi.

Toisessa käsittelyssä eduskunnassa päätettiin 126 äänellä 58 vastaan hylätä hallituksen esitys. Kolmannessa käsittelyssä koetettiin hallituksen esityksen kannattajain taholta järjestää asia ilman lainmuutosta myöntämällä hallitukselle määrärahat tähän tarkoitukseen. Ruotsalaisen ed. Bromanin ehdotus 41 miljoonan myöntämisestä tarcoitti hallituksen esityksen mukaisten korotuksien myöntämistä heinäkuun 1 p:stä ja ed. Rydin ehdotus 25,5 miljoonan myöntämisestä samanlaisten korotusten voimaantumista varten syysk. 1 p:stä. Näihin olisi hallitus tyytynyt. Edellinen tuli hylättyä 134 äänellä 44 ääntä vastaan ja jälkimäinen 128 äänellä 57 ääntä vastaan. Ed. Harvalan ehdotus sos.-dem. ryhmän kannan ilmaisun ottamisesta perusteluihin hylättiin 98 äänellä 56 ääntä vastaan.

S u o j ä r v e n l a h j o i t u s m a a t . Aikoinaan osti Suomen valtio Venäjän Vuorihallitukselta Suojärven pitäjässä sijaitsevat maa-alueet tarkoituksella jakaa ne sanotulla alueella lampuoteina asuville talonpojille omistusoikeudella hallittaviksi. Osa talonpoikia myi kuitenkin sen jälkeen lampuotioikeutensa puutavarayhtiöille ja viranomaiset hyväksyivät oikeuksien siirron. Tällä tavoin yhtiöille siirtynyttä maata oli 17,000 hehtaaria. Kun sääty valtiopäivien päätös ei tarkoittanut maiden luovuttamista yhtiöille, kieltäytyi hallitus v. 1922 antamasta näille luovutuskirjoja, vaan toimitti irtisanomisen. Yhtiöt haastoivat Suomen valtion oikeuteen, jossa valtio hävisi jutut kaikissa asteissa. Muuttokäskyt julistettiin voimattomiksi ja yhtiöt laillisiksi lampuodeiksi. Hallitus kieltäytyi edelleen antamasta luovutuskirjoja, koska päätöksissä ja niiden ensimmäisissä selityksissä ei mainittu lunastusoikeudesta mitään.

Asian ollessa tässä vaiheessa teki ed. J. F. Aalto y.m. marraskuussa 1926 ryhmän nimessä asiasta välikysymyksen, jossa asetut-

tiin sille kannalle, että mainittujen suurien maa-alueiden joutuminen puutavarayhtiöille vastoin lakeja ja asutuspoliittisia pyrkimyksiä olisi ehkäistävä erikoislainsäädännöllä. Kun Kallion toinen hallitus oli ennen vastauksen antamista saanut epäluottamuslauseen ehdotti se asian perustuslakivaliokuntaan ja kun asia sitten toista tietä tuli eduskunnan ratkaistavaksi ehdotti valiokunta vaan muodollisen päiväjärjestykseen siirtymislausunnon.

Sos.-dem. hallitus antoi sitten eduskunnalle esityksen laiksi mainittujen alueiden palauttamisesta valtion välittömään hallintoon. Perustuslakivaliokunta ja suurivaliokunta hyväksyivät pääkohdissaan hallituksen esityksen, samoin eduskunta toisessa käsittelyssä, mutta kun ruotsalaiset ja kokoomus jyrkästi vastustivat lakia, joka oli käsiteltävä perustuslain luontoisena, ei se saanut kolmannessa käsittelyssä riittävää enemmistöä, joten lakiehdotus raukesi.

Sillä välin olivat puutavarayhtiöt saaneet korkeimmalta oikeudelta vielä uuden päätöksen selityksen, joka muodollisestikin katsottiin valtiota velvoittavaksi ja hallitus antoi elok. lopulla 1927 yhtiöille luovutuskirjat. — Ryhmän jäsenten keskuudessa ilmeni asiasta erimielisyyttä. Useiden jäsenten mielestä ei sos.-dem. hallituksen olisi pitänyt luovutuskirjoja antaa, koska se oli vastoin valtion etua ja puolueen määriteltä kantaa. Kommunistit tekivät myöskin asiasta välikysymyksen, mutta kun hallitus erosi jäi vastaus siihen antamatta.

Uusi valtiopäiväjärjestys, jonka käsittelystä v:n 1925 valtiopäivillä on seikkaperäinen selitys ryhmän edellisessä kertomuksessa, hyväksyttiin v. 1927 valtiopäivillä 157 äänellä 22 ääntä vastaan ja tuli käytäntöön v. 1928 helmik. alusta. Kun ei sos.-dem. ryhmän vaatimusta äänioikeusikärajan alentamisesta 24:stä 21 vuoteen saatu valtiopäiväjärjestyksen aikaisemmassa uudistuksessa toteutettua, tehtiin ryhmän puolesta lakialoite sanotun lain 6 §:n 1 mora. muuttamisesta kerrotulla tavalla. Aloite saatiin käsiteltyä v. 1929 ensimmäisillä valtiopäivillä ja kommunistien, edistysmielisten ja eräiden ruotsalaisten kannattamana hyväksyttyä lepäämään yli vaalien 94 äänellä 74 ääntä vastaan. Vuoden 1929 toisilla valtiopäivillä hylättiin ehdotus lopullisesti.

Ed. Schauman y.m. jättivät myöskin v. 1928 valtiopäiville aloitteen valtiopäiväjärjestyksen 85 §:n muuttamisesta siten, että niitä tarkistajia, jotka laativat eduskunnasta menevät kirjelmät ja valtiopäiväpäätöksen valittaisiin nykyisen 5 asemasta 7, mikä tekisi ruotsalaiselle ryhmälle mahdolliseksi saada edustajansa tarkastajaksi. Sos.-dem. ryhmä on ehdotusta kannattanut ja on asia samoin kuin edellinenkin jäänyt lepäämään yli vaalien.

Vaalilain uudistus. Kysymys uuden vaalilain aikaansaamisesta, mikä keisarivallan aikaisen terminologian poistamiseksi ja

asialliseltakin kannalta olisi suotava, on edelleenkin ollut päiväjärjestyksessä. Uudistusta on vaikeuttanut se, että ruotasalaiset ja edistyspuolue pyrkivät siihen, että koko maassa saadut äänet vaalipiirien rajoista riippumatta saataisiin vaikuttamaan vaalien yleiseen tulokseen. Sos.-dem. puolue ei ole tahtonut tähän järjestelmään mennä. Paitsi sitä, että puolue menettäisi siinä muutamia edustajapaikkoja, tulisi vaalien järjestely entistäänkin mutkikkaammaksi ja pirstoutuminen entistä useampiin sangen pieniin ryhmiin tekisi parlamenttaarisen toiminnan vaikeammaksi. V:n 1925 valtiopäivillä käsiteltiin asia, jolloin lakiehdotus tuli pääkohdiltaan nykyisen vaalilain mukaiseksi ja hyväksyttiin lepäämään yli vaalien. Seuraavilla valtiopäivillä käsiteltiin asia uudelleen hallituksen esityksen pohjalla. Tällöin-tuli perustuslakivaliokunnan mietintö sisällöltään jotenkin samanlaiseksi kuin lepäämässä oleva lakiehdotuskin. Tämän vuoksi ei lakiehdotuksen hyväksymisellä ollut mitään merkitystä ja tuli se hylättyä 103 äänellä 71 ääntä vastaan. Lepäämässä ollutta ehdotusta käsiteltäessä v. 1927 hylättiin suhteellisuuden laajentamista koskeva ehdotus 118 äänellä 74 ääntä vastaan ja koko lakiehdotus 114 äänellä 80 ääntä vastaan. Eräiden eduskunta-alotteiden pohjalla käsiteltiin vaalilakia vielä kerran v. 1929 valtiopäivillä ja sai se silloinkin pääasiallisesti samanlaisen sisällön kuin aikaisemmin hylätyt ehdotuksetkin. Lakiehdotus jäi keskeneräiseksi ja raukesi.

A v i o l i i t t o l a k i käsiteltiin sos.-dem. hallituksen antaman esityksen pohjalla v. 1929 valtiopäivillä. Tällä lailla järjestettiin uudelleen vanhentuneet avioliiton solmimista, avioeroa ja aviopuolisoiden omaisuussuhteita koskevat säädökset Suomen perheoikeudessa. Laki-valiokunnan mietintöön liittyivät muutamat sos.-dem. ryhmän jäsenet vastalauseen, jossa ehdottivat siviilivihkimisen säädettäväksi ainoaksi lailliseksi avioliiton päättämismuodoksi. Kun osa ryhmän jäseniä äänesti eduskunnassa tätä ehdotusta vastaan otettiin asia ryhmässä käsiteltäväksi ja pöytäkirjaan merkittiin, että ryhmä kokonaisuudessaan on pakollisen siviilivioliiton kannalla. Naisen naimaikärajan korottamisesta oli myöskin erimielisyyttä eduskunnassa ja myöskin ryhmän jäsenten kesken. Ikäraja jäi ennalleen.

K a n s a l a i s s o d a n s e u r a u s t e n s e l v i t t e l y. Ryhmän puolesta jätettiin eduskunnalle v. 1924 ed. J. F. Aallon y.m. allekirjoittama eduskuntaesitys täydellisen armahduksen myöntämisestä v. 1918 tapahtumien johdosta tuomituille sekä syytteiden nostamisen lakkauttamisesta samoista asioista. Niinikään jätti ed. K. Myllymäki y.m. v. 1926 valtiopäiville esityksen kansalaisluottamuksen palauttamisesta rangaistuksensa kärsineille tai ehdonalaisessa vapaudessa oleville. Nämä esitykset eivät joutuneet erikseen käsiteltäväksi. Kun sos.-dem. hallitus astui toimeensa, antoi se esityksen kansalaisluotta-

muksen palauttamisesta sekä muun rangaistusseuraamuksen poistamisesta niiltä, jotka olivat rangaistuksen loppuun kärsineet tai päässet ehdonalaiseen vapauteen. Tämäkin esitys sai osakseen kovaa vastarintaa. Lakivaliokunta ehdotti esityksen hylättäväksi. Suuri valio-kunta ehdotti hyväksyttäväksi ed. Tuomiojan ehdotuksen, jonka mukaan kansalaisoikeudet olisi palautettava niille, joita ei ole valtiorikosten yhteydessä tuomittu muista rikoksista. Toisessa käsittelyssä eduskunnassa tuli kuitenkin hallituksen esitys, kun ruotsalaiset olivat muuttaneet kantaansa, hyväksytyä muuttamattomana. Lopullisesti hyväksyttiin laki 90 äänellä 85 vastaan. Tämä laki tuli koskemaan 1,175 henkilöä. Vankilassa oli silloin 48 kansalais sodan johdosta tuomitua. Lopullisen armahduksen toteuttamista tarkoittava lakialoite on sen jälkeen jätetty v. 1928 ja v. 1929 toisille valtiopäiville, mutta ei ole joutunut käsiteltäväksi.

V:n 1928 valtiopäiville jätti ed. Viik lakialotteen, jossa ehdotettiin, että "lakiin eläkkeistä vapaussodassa haavoittuneille sotureille sekä kaatuneiden ja sairauden johdosta kuolleiden soturien perheenjäsenille" tehtäisiin sellainen muutos, että sanottu laki ulotettaisiin käsittämään myöskin punaisten puolella taistelleet soturit sekä niinkään aloitteen 5 miljoonan markan määrärahan ottamisesta budjettiin tätä tarkoitusta varten. Aloitteet eivät ole johtaneet tulokseen. — Niinikään jättivät ed. Lehtokoski y.m. 1926 valtiopäiville aloitteen 2 milj. mk:n määrärahan ottamisesta budjettiin sotaorpojen ammattiopetuksen avustamista varten. Aloite hyljättiin.

K o k o o n t u m i s - j a l a u s u n t a v a p a u s . Sen johdosta, että kommunistisessa liikkeessä toimivia henkilöitä m.m. kansanedustajia on poliittisista syistä vangittu ja saman liikkeen järjestämiä koukouksia ennakolta estetty ja hajoitettu, on valtiovallan kommunisteihin suhtautumista koskevia kysymyksiä ollut kertomuskaudella lukuisasti eduskunnan käsiteltävänä. Kommunistinen eduskuntaryhmä on tehnyt tämänlaatuisista asioista useita välikysymyksiä ja myöskin oikeuskanslerin ja eduskunnan oikeusasiamiehen kertomuksia käsiteltäissä on ilmennyt aihetta puuttua asiaan. Puolueen yleisen kannan mukaisesti ei ryhmä voi hyväksyä kommunistien menettelytapoja ja maanalaista toimintaa, mutta pitää perustuslaissa turvattua kokoon-tumis- ja lausuntavapautta kansanvaltaisessa valtio- ja yhteiskunta-elämässä niin tärkeänä, ettei sitä saa poikkeustapauksissakaan loukata ja ettei keltään saa valtiollisten mielipiteidensä vuoksi vapautta riistää, ellei häntä ole todistettu syylliseksi selvästi nimettyihin rikoksiin. Kun on ilmennyt, että valtiovallan taholta ei ole aina tällaista menettelyä noudatettu, on eduskunnassa ehdotettu hyväksyttäväksi edellämainitun kannan mukaisia arvostelevia lausuntoja. Niitä ei ole

kuitenkaan saatu hyväksytyä, sillä kommunisteihin suhtautumisessa on porvarillisten ryhmään keskuudessa vallalla yksimielisyys.

Erotetut valtion palvelijat. Ryhmän puolesta jätettiin 1928 valtiopäiville lakialoite vuoden 1918 kansalaissodan johdosta poliittisista syistä erotettujen valtion palvelijoiden ja virkamiesten ottamisesta entisiin toimiinsa ja sisältyy tähän ehdotukseen myöskin säännös, että asianomaiset saavat lukea hyväkseen aikaisemmat palvelusvuodet ikälisiin ja eläkkeisiin nähden ja että nekin, jotka eivät halua entisiin toimiinsa tulla tai ovat kuolleet, saavat lainmukaiset oikeudet eläkkeeseen. Aloite ei ole tullut käsiteltyä.

Niinikään jätti Sunilan hallitus v. 1928 valtiopäiville esityksen laiksi eräiden erotettujen valtion viran- tai toimenhaltijain oikeudesta eläkkeeseen ja ikälisään. Tämän ehdotuksen mukaan saisivat erotetut, jotka ovat jo otetut tai vastedes otetaan valtion toimiin, lukea hyväkseen entisen palvelusaikansa ikälisiin ja eläkkeeseen nähden sekä ne, joiden anomukset toimiin pääsystä on hylätty tai hylätään, saisivat lainmukaisen eläkkeen. Kun tämäkään ehdotus ei tullut käsiteltyä, jätettiin se sos.-dem. ryhmän taholta lakialoitteena 1929 toisille valtiopäiville.

Valtion asioiden ja oikeuden hoito. Ryhmän taholta on tulo- ja menoarvion, valtion tilintarkastajain, oikeuskanslerin ja eduskunnan oikeusasiamiehen kertomusten yhteydessä jatkuvasti kiinnitetty huomiota valtion asioiden ja oikeuden hoidon alalla vallitseviin epäkohtiin. Y. 1929 valtiop. oikeuskanslerin kertomuksen yhteydessä hyväksyttiin ryhmän esittämä muistutus, että rangaistustaan kärsivän vangin tulisi saada, laatiessaan valitusta vankilaviranomaisia vastaan, käyttää haluamaansa avustajaa sekä niinikään muistutukset oikeuskanslerin esiintymisestä virkamiesten palkkausasiassa sekä hänen lausunnostaan, jossa leimataan nykyinen eduskunnallinen lainsäädäntö ala-arvoiseksi.

Kommunististen edustajain Enteen ja Latvan vangitsemisen katsoi ryhmä tapahtuneen vastoin valtiopäiväjärjestyksen 12 §:n määräyksiä. Ryhmän mielestä on valtiopäivään ajaksi luettava myöskin se aika valtiopäiväin alkamisen ja lopettamisen välillä, jolloin työt on keskeytetty. Ryhmän kanta tuotiin esille ilmoituksen ja asiasta tehdyn kantelun yhteydessä. Ed. Allilan vangitsemisen johdosta tehtiin ryhmän taholta välikysymys, jossa moitittiin hallitusta siitä, että vangitsemisen yhteydessä viranomaisten taholta yritettiin halventaa eduskuntaa.

Rangaistusten kovenaminen. Maalaisliiton taholta on tehty aloitteita raipparangaistusten ja vesileipä-rangaistusten uudelleen käytäntöönottamisesta. Samoin jätti Sunilan hallitus eduskunnalle esityksen vesileipä-rangaistuksen käytäntöönottamisesta sak-

kojen suorituksessa sekä törkeäluontoisissa ja voitonhimosta tehdyissä rikoksissa. Ryhmä on näitä vastustanut, pitäen jo aikoja siten hylättyä rangaistusmenetelmää kidutusluontoisena ja epäinhimillisenä. Asian käsittely jäi kesken, mutta uudisti Mantereen hallitus viime mainitun esityksen v. 1929 toisilla valtiopäivillä.

Sos.-dem. hallituksen esitys laiksi eräistä toimenpiteistä henkeen ja ruumiilliseen koskemattomuuteen kohdistuvan rikollisuuden vastustamiseksi tuli hylättyä v. 1929 valtiopäivillä senjohdosta, että hallituksessa ilmoitettiin olevan valmistumassa uusi yksityiskohtaisempi lakiehdotus huliganismin ja aseiden väärinkäytön ehkäisemiseksi.

Uuden keskusvankilan rakentamiseen katsoi ryhmä täytyvän myöntyä, koska tilanahtaus vankiloissa voi käydä vankien terveydelle vaaralliseksi ja porvaristo saa yhä enemmän aihetta epähumanisten rangaistustapojen käytäntönsaattamiseen.

Tasavallan vuosipäivä. Sos.-dem. hallitus antoi eduskunnalle esityksen laiksi jouluk. 6 päivän viettämisestä yleisenä juhla- ja vapaapäivänä, jolta myöskin päivä- ja tuntipalkalla työskenteleville' työläisille on maksettava täysi palkka. Asian käsittelyssä saatiin palkanmaksu laajennettua vielä kappalepalkalla työskenteleviin työläisiin. Oikeisto ja kommunistit äänestivät lakiehdotuksen lepämään yli vaalien.

Kansallisuus- ja kielikysymyksissä on ryhmä kansainvälisen sosialidemokratian periaatteiden mukaisesti asettunut vastustamaan kansallisen vähemmistön oikeuksien liiallista supistamista. Sellaisia asioita on ollut m.m. kielilain muutos ja ruotsalaisen kouluhallituksen järjestely.

Verotusasiat.

Välillisessä verotuksessa on sosialidemokraattinen ryhmä, entistä menettelytapaa noudattaen, ponnistellut tulliverotuksen alentamiseksi yleensä ja erikoisesti vähävaraisia enin rasittavien elintarvetullien poistamiseksi. Alennusehdotuksia on tehty joka vuosi tullilakia seuraavalle vuodelle käsiteltäissä. Tullivapaiksi on vaadittu ruis, ohra, kaura, vehnä, herneet, erilaiset ryynit, silli, silava, voi, margariini, eräät maatalouskoneet ja tarvikkeet sekä huomattavia alennuksia sokerille, kahville, puuvilla- ja villakankaille, nahoille, vuodille y.m. Vaikka tulliverotuksen liiallisuus on todettu muissakin piireissä ja alenevaan suuntaan pyrkimisestä on jatkuvasti ollut puhetta, niin sittenkin on tulliverotus aina v:n 1928 asti jatkuvasti kohonnut sekä verotettaviin esineisiin että kokonaistuottoon nähden. Korkein oli tulliveron tuotto v. 1928, jolloin se nousi 1,375 milj. mkaan.

V. 1927 tapahtuneessa tullilain käsittelyssä saatiinkin vähäisiä muutoksia aikaan. Sos.-dem. hallitus antamassaan tullilakiehdotuksessa esitti rukiin, ohran, kauran, iهران y.m. tullivapaaksi, vehnä-, riisi- y.m. ryynien, sokerin, kahvin, puuvilla- ja villakankaiden y.m. tullia alennettavaksi, niin että alennukset olisivat nousseet 300 milj. mkaan vuodessa. Alennuksia saatiin hyväksytyä kahville 3 mk., sokerille 1 mk., vehnäjauholle 40 p. sekä erilaisia alennuksia kankaille y.m. tavaroille, niin että tullitulojen alennus laskettiin 165 milj. markaksi vuodessa. Maataloustuotteiden tulleja ei saatu alenemaan. Tämän pitemmälle ei ole myöhemminkään päästy. Sunilan hallituksen tullilakiesitys sisälsi edellisen vuoden tullitariffin asiallisesti muuttamattomana ja tuli se sellaisena hyväksytyä. Maalaisliiton taholta tehdyt ehdotukset perunatullin asettamisesta sekä eräiden muiden tullien korottamisesta saatiin torjuttua. Mantereen hallituksen tullilakiesitys v. 1930 ei sisältänyt mitään asiallisia muutoksia edellisen vuoden tullitarifiin.

Päiväjärjestyksessä on ollut jo 10 vuotta p y s y v ä i s e n t u l l i t a r i f f i n a i k a a n s a a m i n e n . Nykyään on asia valmisteltavana erikoisessa komiteassa, joka suorittaa laajoja tutkimuksia tullien vaikutuksesta taloudellisen elämän eri aloilla. Vieläkään ei ole tietoa milloin tämä tärkeä alote joutuu eduskunnan käsiteltäväksi enempää kuin siitäkään, mille pohjalle se tulee rakennettavaksi.

T u l o - j a o m a i s u u s v e r o . Sos.-dem. hallitus antoi eduskunnalle esityksen, jossa ehdotettiin tulo- ja omaisuusverolakia muutettavaksi niin, että verotus alkaisi 10,000 markan tulosta ja nousisi 1,5 milj. mk:n tuloissa 20 %:n sekä poistettavaksi oikeus vähentää puolet maksetusta tulo- ja omaisuusverosta. Omaisuusveron kanto ehdotettiin alotettavaksi 40,000 omaisuudesta ja veromäärä korotettavaksi 100 %:lla. Tämän lainmuutoksen hyväksyminen olisi merkinnyt valtiolle 150 milj. mk:n tulojen lisäystä ja vähävaraisille helpotusta veronmaksussa. Valtiovarainvaliokunnassa tuli hallituksen esitys sellaisenaan hyväksytyksi maalaisliiton edustajain kannatuksella. Myöhemmin suuressa valiokunnassa ja täysi-istunnossa luopuivat maalaisliittolaiset kannatuksestaan. Lakiehdotus tuli lopullisessa äänestyksessä hylättyä 111 äänellä 81 ääntä vastaan.

V:n 1928 valtiopäivillä teki ed. Helo tulo- ja menoarvion käsittelyssä ehdotuksen omaisuusveron korottamisesta 50 % :lla. Maalaisliittolaisia äänesti nytkin ehdotuksen puolesta, joten se tuli hyväksytyä. Myöskin suuri valiokunta kannatti ehdotusta. Lopullisessa äänestyksessä muuttivat maalaisliittolaiset taas kantaansa, joten ehdotus tuli hylättyä 90 äänellä 78 ääntä vastaan.

V a l m i s t e v e r o a kannetaan edelleen tupakasta, tulitikuista ja makeisista ja kertyy niistä valtiolle tuloa n. 205 milj. mk. vuodessa.

Tupakkavero on säädetty pysyväiseksi 1923 hyväksytyllä lailla. Tulitikki- ja makeisveroa on kannettu edelleen, ilmeisesti perustuslain hengen vastaisesti, vuodeksi kerrallaan hyväksytyllä lailla. Sos.-dem. hallitus esitti v. 1927 tulitikki- ja makeisvalmisteveron lakkauttavaksi. Samalle kannalle on sos.-dem. ryhmä asettunut joka vuosi, koska mainitut verot koskevat välttämättömiä kulutustavaroita ja siis rasittavat eniten vähävaraisia väestöpiirejä. Porvaristo on kuitenkin joka vuosi hyväksynyt ne yksimielisesti eikä mitään muutoksia niiden määrissäkään ole kertomuskaudella tapahtunut.

M o o t t o r i a j o n e u v o j e n v e r o t u k s e s t a annettiin edusk. hallituksen esitys v. 1928, jolloin ehdotettiin moottoriajoneuvojen verotusta korotettavaksi siten, että veron tuotto kohoaisi 5 milj. mkrsta 30 milj. mk:n vuodessa. Ryhmässä oli paljon epäilyksiä tämän lain suhteen, sillä arveltiin sen rasittavan liikaa linja-autoliikennettä, joka yleisestikin, mutta varsinkin rautateistä etäällä oleville seuduille on käynyt aivan välttämättömäksi. Kun kuitenkin moottoriajoneuvot kuluttavat paljon maanteitä, joiden kunnossapitoon kuuluu runsaasti valtionvaroja ja kun moottoriajoneuvoja käytetään myöskin ylellisyystarkoituksiin, ei ryhmä asettunut tätä verotusta vastustamaan.

L e i m a v e r o on pysynyt entisellään. V. 1930 tulo- ja menoarviossa ehdotetaan eräiden virastoihin jätettävien ja sieltä annettavien asiakirjojen leimamaksuja aiennettaviksi ja poistettaviksi. Huvi- veroa koskevien leimamaksujen kannon tulkinnasta tehtiin kysely Sunilan hallitukselle, mutta enempiin toimenpiteisiin ei asia antanut aihetta.

A n s i o t o n a r v o n n o u s u . V. 1925 valtiopäiville jätettiin ed. Helon y.m. anomusehdotus, jossa ehdotettiin hallitusta kehoitettavaksi antamaan mahdollisimman pian eduskunnalle esityksen ansiotoman arvonnousun aikaansaamiseksi kaupungeissa ja taajaan asutuissa keskuksissa ja ryhtymään toimenpiteisiin verotuksen toteuttamiseksi koko maassa. V. 1926 hyväksyttiin ehdotus 98 äänellä 72 ääntä vastaan. Asiasta ei ole vielä esitystä annettu.

Sotilaalliset asiat.

Menot sotalaitoksessa ovat lisääntyneet huolestuttavassa määrässä heikentäen maan taloudellista ja sivistyksellistä kehitystä sekä lisäten varsinkin vähävaraiselle väestölle muutenkin liian raskasta verotaakkaa. Sotilasmenot, jotka v. 1922 olivat 373,450,000 mk., nousivat v. 1926 568,914,000, v. 1927 574,110,000, v. 1928 548,521,000, v. 1929 579,626,000 sekä v. 1930 hallituksen esityksen mukaan

590,901,000 markkaan. Sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä on ehdottanut sotilasmenoja vähennettäväksi v:lle 1927 210,553,000, v. 1928 138,150,000 ja v:lle 1929 141,026,000 markkaa. Tällaiset vähennykset on katsottu mahdolliseksi silti asettamatta maan puolustusvoimaa vaaranalaiseksi. Parina viimeisenä vuonna ovat vähennys ehdotukset olleet suppeammat kuin aikaisemmin. Tämä ei kuitenkaan osoita kannanmuutosta ryhmässä, vaan johtuu siitä, että laivastolaki ja suojeluskuntalaki ovat vakiinnuttaneet eräitä menomääriä, joten niitä ei enään voida ehdottaa poistettavaksi.

Siitä huolimatta, että puolustusmenot ovat kohonneet näin korkeiksi, voidaan ryhmän vaikutusta tällä alalla pitää huomattavana. N. s. puolustusrevisionin mietinnössähän ehdotettiin sotilaitoksessa toimeenpantavaksi suuria perusuudistuksia, joiden kustannukset olivat arvioidut 10 vuoden aikana kohoavan satoihin miljooniin markkoihin vuotta kohden nykyisten menojen lisäksi. Tämä suunnitelma sai osakseen paljon kannatusta kaikissa porvaripiireissä. Sosialidemokraattien päättävä vastustus on vaikuttanut, että suurin osa näistä suunnitelmista on jäänyt eduskunnan asiakirjojen ulkopuolelle. Erinäisiä, melkoisen suuriakin menojen lisäyksiä on saatu valiokuntakäsittelyssä ehkäistyä. Sotilasmenojen väheneminen v:lle 1928 25,5 miljoonalla markalla johtui epäilemättä sos.-dem. hallituksen ja ryhmän ponnistuksista. Vaikkakaan alennus ei jäänyt pysyväiseksi on se vaikuttanut ilmeisesti hillitsevästi menojen lisäämistä tarkoittaviin pyrkimykseen.

Asevelvollisten palvelusajan lyhentäminen. Puolueen keskuudessa on yleisenä se mielipide, että Suomessa riittäisi asevelvollisille 6 kuukauden palvelusaika, samoin kuin Ruotssissakin. Vuoden 1926 valtiopäiville jätettiinkin tämänsisältöinen ed. Helon y. m. allekirjoittama eduskuntaesitys asiasta. Kun kuitenkin väitetään olevan teknillisiä vaikeuksia näin lyhyeen palvelusaikaan siirtymiselle yhdellä kertaa ja kun näin pitkälle menevälle uudistukselle ei ollut odotettavissa yhdenkään äänen kannatusta porvarillisista ryhmistä päätti ryhmä syksyllä 1926 tyytyä toistaiseksi ajamaan palvelusajan lyhentämistä 9 kuukauteen. Saman pituisen palvelusajan kannalla oli jo aikaisemmin maalaisliitto ilmoittanut olevansa. Tällaisen uudistuksen kannalla näytti siis olevan eduskunnan enemmistö. Sos.-dem. hallituksen ohjelma tuli tässä kohdin määriteltä edellä selostettuja näkökohtia silmällä pitäen.

Asia joutui eduskunnan käsiteltäväksi tässä vaiheessa v. 1927 valtiopäivillä, jolloin oli esillä ylempänä mainittu ed. Helon y.m. eduskuntaesitys ja ed. Mannerin alote 9 kk. palvelusaikaan siirtymisestä. Maalaisliiton eduskuntaryhmä peräytyi tällöin kuitenkin kannaltaan ja äänesti omaa aloitettaan vastaan, joten molemmat lakiehdotukset tuli-

vat hylättyä. Samalla hyväksyttiin kuitenkin sosialidemokraattien esittämä ponsi, jossa hallitusta kehoitettiin ryhtymään toimenpiteisiin asevelvollisten palvelusajan lyhentämiseksi ja antamaan siitä esityksen eduskunnalle. Sos.-dem. hallitus asetti palvelusajan lyhentämistä suosivista henkilöistä komitean asiaa valmisteleman, mutta se ei saanut ehdotuksiaan valmiiksi ennen sos.-dem. hallituksen eroamista. Sunilan enempää kuin Mantereen hallitukseen eivät antaneet asiasta eduskunnalle esitystä. Ryhmän puolesta ovat ed. J. F. Aalto y. m. tehneet asiasta lakialotteen v. 1929 kumpaisillakin valtiopäivillä, mutta ne eivät ole tulleet käsiteltyä.

S u o j e l u s k u n t i e n l a i l l i s t u t t a m i n e n . Sen jälkeen kuin Kallion toinen hallitus marrask. 1926 oli jättänyt eronpyynnön ryhtyi se, eronpyynnöstään huolimatta, suurella kiireellä valmistamaan ehdotusta laiksi suojeluskunnista ja antoi siitä esityksen eduskunnalle päivää ennen uuden hallituksen toimeenastumista. Esitykseen sisältyi paitsi ylimalkaista määritelmää suojeluskunnista ja niiden tehtävistä, säädös, jolla suojeluskuntien päällikköjen toimet, aina aluepäällikköä myöten, muutettiin vakinaisiksi valtion viroiksi. Sosialidemokraatit vastustivat jyrkästi tällaista lainsäädäntöä. Kun ei ollut toiveita saada lakiehdotusta hylättyä äänestettiin se lepäämään yli vaalien. Lopullisessa käsittelyssä vaalien jälkeen tuli lakiehdotus hyväksyttyä 111 äänellä 77 sosialidemokraattien ja kommunistien ääntä vastaan.

Suojeluskuntien avustusmäärärahat, jotka v:een 1928 asti olivat 30 milj., korotettiin mainitulle vuodelle 35 milj. Ryhmän taholta on ehdotettu määrärahat poistettavaksi ja suojeluskuntakin voimaanastuttua vähennettäväksi, mutta tuloksetta. Suojeluskuntien vaatetusmääräraha on edelleen 12 milj. mk. vuodessa ja on ryhmä yrittänyt saada sitäkin evätyksi.

A s e v e l v o l l i s t e n l o m a t . V. 1924 yritettiin porvariston taholta saada säädettyä laki, jonka mukaan ne asevelvolliset, jotka ennen palvelukseen astumistaan ovat saaneet koulutusta alaansa vastaavassa aselajissa, saisivat heti palvelukseen astuttuaan lomaa aina 3 kk. asti. Kun tämä helpotus oli tarkoitettu suojeluskuntalaisille ja kun tällaisten erikoishelpotusten säätäminen olisi ristiriidassa yleisen palvelusajan lyhentämisen kanssa armeijassa, vastusti ryhmä päättävästi lakiehdotuksen hyväksymistä. Lakiehdotus äänestettiin silloin lepäämään yli vaalien. Kun asia tuli vaalien jälkeen uudelleen käsiteltäväksi oli porvarillisissa ryhmissä eräitä lakia vastustavia edustajia. Se olisi kuitenkin tullut hyväksyttyä, mutta kun sos.-dem. hallitus teki lain hylkäämisestä kabinettikysymyksen muutti ruotsalainen ryhmä kantaansa ja lakiehdotus hylättiin 102 äänellä 91 ääntä vastaan.

L a i v a s t o n p e r u s t a m i n e n r a n n i k k o p o u l u s -

t u s t a v a r t e n . Kuten edellisessä ryhmän kertomuksessa on selostettu äänestettiin v. 1925 valtiopäivillä ryhmän aloitteesta laivaston perustamista tarkoittava lakiehdotus lepäämään yli vaalien. Tämän lakiehdotuksen mukaan tulee 4 vuoden aikana lain voimaantumisesta käytettäväksi 215 milj. mk. mainittuun tarkoitukseen. Asian tultua vaalien jälkeen uudelleen esille hyväksyi porvarillinen enemmistö lakiehdotuksen 107 äänellä 78 vastaan siitä huolimatta, vaikka samaan tarkoitukseen oli jo lain lepäämässä ollessa myönnetty kaksi 47 miljoonan markan määrärahaa.

L a k i s o t a t i l a s t a on ollut edelleen eduskunnan käsiteltävänä. V. 1926 valtiopäivillä lepäämään jätetty lakiehdotus julistettiin perustuslain luontoisena käsiteltäväksi ja tuli hylättyä 92 äänellä 94 vastaan. Hallitus antoi asiasta uuden esityksen v:n 1928 valtiopäiville. Tämä lakiehdotus oli tärkeimmiltä kohdiltaan saman sisältöinen kuin aikaisempikin ja asettui ryhmä sitä jyrkästi vastustamaan. Asiata käsiteltiin v:n 1929 valtiopäivillä, mutta kun eduskunta hajoitettiin, jäi käsittely kesken ja esitys.raukesi.

Armeijan sisäiseen järjestelyyn ja kuriin, taloudenhoitoon ja sotilaiden terveydenhoitoon on ryhmän taholta kiinnitetty vakavaa huomiota tulo- ja menoarvion käsittelyssä sekä muullakin tavoin. Tässä mainittakoon puolustuslaitoksen hankintoita koskeva välikysymys, sos.-dem. hallituksen esitys sairaalan perustamisesta tuberkuloosia sairastavia sotilaita varten ja erinäiset aloitteet sotilaiden päivärahan korottamisesta.

Työväenasiat.

S a i r a u s v a k u u t u s . Sairausvakuutuslain valmistelut ovat olleet vireillä jo 40 vuotta. Ensimmäinen komiteamietintö asiassa valmistui v. 1892. Sen jälkeen on kaksi komiteaa käsitellyt asiaa ja niiden mietinnöt on julaistu v:ina 1911 ja 1921. Sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän puolesta on ed. Paasivuori ym. tehneet asiasta eduskunta-aloitteet v. 1914, 1917 ja 1926 valtiopäivillä. Näitä aloitteita ei ole loppuun käsitelty. V. 1927 valtiopäiville antoi sos.-dem. hallitus asiasta esityksen, jossa lain rakenne on mahdollisimman yhdenmukainen voimassa olevan tapaturmavakuutuslain kanssa. Pakollisen vakuutuksen alaisia olisivat esityksen mukaan, maataloutta lukuunottamatta, kaikki työpaikat, joissa on vähintään 6 työntekijää, jos työntekijän kuukausipalkka ei ole yli 2,000 mk. Vakuutusmaksuista suoritettaisi työntekijä puolet ja työnantaja toisen puolen. Valtio maksaisi apukassoiUe 70 mk. vuodessa kutakin vakuutettua kohden, puolet äitiysavustuksista ja erinäisiä avustuksen lisäyksiä suuriperheisille. Avustuksen suuruus olisi 4—38 mk. sairauspäivää kohden, vapaa lää-

kärinapu, lääkkeet, äitiysapu synnytyksissä ja hautausapu. Vakuutuksen laskettiin käsittävän 310,000 henkilöä ja aiheuttavan valtiolle kuluja 48 milj. mk. vuodessa.

Maalaisliittolaiset asettuivat työväenasiainvaliokunnassa sille kannalle, että laki olisi ulotettava myöskin maatalouteen ja kaikkiin sellaisiin työpaikkoihin, joissa on vähintään 4 työntekijää. Sos.-dem. edustajat yhtyivät laajennusta kannattamaan, vaikka tiedettiinkin, että vakuutuksen sovelluttaminen yhdellä kertaa näin laajalle alalle ja pieniin työpaikkoihin tuottaa melkoisia vaikeuksia. Sen jälkeen maalaisliittolaiset yhdessä muiden porvarillisiin ryhmiin kuuluvien edustajain kanssa vähensivät työnantajain osuuden vakuutusmaksuihin y_3 ja lisäsivät työntekijäin osuuden %, sekä muuttivat lakia niin, että vakuutukseen joutuu vain sellaiset työläiset, joiden tulot kuukaudessa ovat enintään 1,500 mk. Huolimatta siitä, että heidän ehdotuksensa tuli hyväksytyä äänestivät maalaisliittolaiset työväenasiainvaliokunnassa koko lakiehdotuksen hylkäämisen puolesta. Eräiden porvarillisten edustajain myötävaikutuksella saatiin työväenasiainvaliokunnassa kuitenkin aikaan lain hyväksymistä puoltava mietintö.

Suuressa valiokunnassa ei lakiehdotukseen saatu mitään oleellisia parannuksia. Asian toisessa käsittelyssä eduskunnassa teki ed. Tuomioja ehdotuksen valtion osuuden vähentämisestä vakuutuksen ylläpidossa ja sen määräämisestä suoritettujen avustusten perusteella, mikä olisi asettanut sellaiset vakuutuskassat, joihin kuuluu pienipalkkaisia työläisiä, huonompaan asemaan. Tämä huononnusyritys saatiin torjuttua.

Kolmannessa käsittelyssä teki ed. Lahdensuo (maal.) ehdotuksen lakiehdotuksen hylkäämisestä. Ed. Virkkunen (kok.) ehdotti lakiehdotuksen äänestettäväksi lepäämään yli vaalien. Lakiehdotus tuli hyväksytyä 100 äänellä 74 ääntä vastaan, mutta äänestettiin seuraavassa istunnossa 77 äänellä lepäämään yli vaalien.

Leipomotyölaki, joka astui voimaan-v. 1908 on ollut täsmällisimpiä ja enin työläisiä turvaavia työväensuojelulakeja. Sen vaikutus heikentyi kuitenkin sen johdosta, että korkein oikeus eräässä päätöksessään asettui sille kannalle, että leipomotyölain yötyökieltoa ei ole sovellettava milloin leivän valmistus tapahtuu tehdasmaisesti ja koneilla. Kun tällainen asiantila ei ole työväensuojelulakien hengen mukainen ja kun se on ristiriidassa kansainvälisen työkonferenssin laatiman yötyöstä leipomoissa koskevan sopimuksen kanssa, annettiin v. 1926 valtiopäiville hallituksen esitys mainitun lain tarkistamisesta. Sen mukaan olisi koneellinen leivän valmistus jäänyt kokonaan tämän lain ulkopuolelle. Työväenasiainvaliokunta ehdotti lain ulotettavaksi myöskin tehdasmaiseen leivänvalmistukseen, kuitenkin sillä erotuksella, että niissä saisi työ alkaa klo 5 aamulla ja päättyä

klo 11 illalla. Eduskunnassa hyväksyttiin työväenasiainvaliokunnan ehdotus tehtäisiin nähden, mutta muutettiin lakia' niin, että tavallissakin leipomoissa saadaan työ alottaa klo 5 aamulla ja jatkaa klo 10 illalla. Kun tämä muutos oli huomattava huononnus voimassa olevaan lakiin ja kun muitakin työläisiä suojaavia määräyksiä poistettiin, päätti ryhmä vastustaa lain hyväksymistä. Se äänestettiin lepäämään yli vaalien, mutta tuli v. 1927 hyväksyttyä 105 äänellä 72 ääntä vastaan.

T y ö v ä e n t a p a t u r m a v a k u u t u s l a k i . Sos.-dem. hallituksen esityksen pohjalla oli eduskunnassa v. 1927 käsiteltävänä ehdotus työväen tapaturmavakuutuslain muuttamisesta siten, että tapaturmakorvaukset nykyisestäään koroitettaisiin ja että myöskin korkeampaa palkkaa nauttivat pääsisivät vakuutuksesta osalliseksi. Tällaisen muutoksen mainittuun lakiin edellyttäisi kansainvälisen työkonferenssin hyväksymä suositus. Tämä lakiehdotus tuli kuitenkin v. 1929 valtiopäivillä hylättyä. Sen sijaan hyväksyttiin ed. Tuomiojan ehdotama ponsi, jossa kehoitetaan hallitusta harkitsemaan millä tavoin työnantajain kustannuksia tapaturmavakuutuksen ylläpidosta voitaisiin vähentää.

N a i s t e n y ö t y ö . Kansainvälisen työkonferenssin Washingtonissa 1919 hyväksymän sopimuksen mukaisesti ehdotti sos.-dem. hallitus, että tiaisten yötyö teollisuudessa kiellettäisiin klo 11 ja 5 välillä yöllä. Tämä merkitsisi sitä, ettei kolmivuoroista työjärjestelmää saataisi käyttää sellaisissa teollisuuslaitoksissa, joissa on naisia työntekijöinä. Lakiehdotusta vastustivat porvarilliset edustajat yleensä ja erikoisesti porvarilliset naisedustajat, jotka väittivät tällaisten rajoitusten supistavan naisten ansiomahdollisuuksia. Esitys hylättiin. Samoin antoi sos.-dem. hallitus esityksen lasten ja nuorten henkilöiden käyttämisestä ammattityöhön. Lakiehdotuksen aiheuttamat muutokset nykyiseen lainsäädäntöön olivat verrattain vähäisiä, mutta siitä huolimatta tuli tämäkin lakiehdotus hylättyä.

T y ö t t ö m y s k a s s o j e n v a l t i o a p u . Ryhmän taholta on tehty erinäisiä aloitteita muutoksiksi työttömyyskassalakiin ja erikoisesti valtionavustuksen korottamiseksi, koska se rahan arvon alenemisen johdosta on käynyt miltei merkityksettömäksi. Myöskin sos.-dem. hallitus antoi asiasta esityksen. Porvarilliset edustajat ovat kuitenkin jyrkästi vastustaneet valtioavun korottamista työttömyyskassoille sen vuoksi, että ne toimivat ammattiliittojen yhteydessä, jotka harjoittavat muutakin toimintaa ja ovat kommunistien johdettavana. Sen vuoksi ovat kaikki yritykset asiassa rauenneet.

L a k i a m m a t t i e n t a r k a s t u k s e s t a uudistettiin v. 1926 valtiopäivillä. Tehdyt muutokset tarkoittavat kunnallisen ammattientarkastuksen vakaannuttamista ja tehostamista, työväensuoje-

loslakien rikkomisesta nostettavien syytteiden oikeudellisen käsittelyn helpottamista sekä työläistarkastajain toimen lainsäädännöllä vakaannuttamista. Sos.-dem. ryhmän kanta tuli tämän lain käsittelyssä pääkohdiltaan varteenotettua.

Metsä- ja lauttaustyöväen asunnot. Sos.-dem. hallitus antoi edusk. esityksen laiksi metsä- ja lauttaustyöväen asunnoista. Lakiesityksen mukaan työnantajat velvoitettiin metsiin ja lauttausväylien varsille sellaisilla seuduilla, missä työväellä ei ole riittävästi asunnoita saatavana, rakennuttamaan ja kunnossapitämään työväen asuntoja ja alistettiin ne erikoisen tarkastuksen alaiseksi. Lakiehdotus tuli hyväksytyä eräin muutoksin v. 1927 valtiopäivillä.

Vanhuus- ja työkyvyttömyysvakuutus. V. 1928 valtiopäiville esityksen, jossa vanhuus- ja työkyvyttömyysvakuutuksen suorittaminen perustuu pakollisesti vakuutettavilta kannettaviin vuosimaksuihin. Hallituksen esitys lähetettiin työväenasiainvaliokuntaan, joka ei kuitenkaan ehtinyt sitä käsitellä ennen eduskunnan hajoitusta, jonka johdosta esitys raukesi. Valtiovarainvaliokunta, jolta esityksestä oli pyydetty lausunto, antoi sen keuhällä 1929 ja katsoi siinä, että valtion rahallinen asema sallii ehdotuksen toteuttamisen. Kokoomuspuolueen edustajat olivat toista mieltä.

Vanhuus- ja työkyvyttömyysvakuutusrahastoa, mikä on välttämätön ja tekee vanhuus- ja työkyvyttömyysvakuutuksen mahdolliseksi järjestetänpä se minkälaiselle pohjalle tahansa, on saatu jo jonkinverran kartutettua. V. 1927 siirrettiin sanottuun rahastoon 40 milj. mk. ja v. 1928 50 milj. mk. Sen lisäksi on rahastoon siirretty Oy. Gutzeit & C:lle aikanaan myönnetyn lainan maksamatta oleva pääoma 206,2 milj. mk. sekä sodan johdosta vahinkoa kärsimään joutuneiden rahasto 30 milj. mk. Vuoden 1929 kumpäisillekin valtiopäiville jätettiin ed. A. Aallon y.m. raha-asia-aloite, jossa ehdotetaan edelleen, vastoin Mantereen hallituksen kantaa, mainittuna vuonna siirrettäväksi 50 milj. mk. vanhuus- ja työkyvyttömyysrahaston kartuttamiseksi. Nykyään on mainitussa rahastossa varoja 421,2 milj. markkaa.

Työttömyyden torjuminen. Normaalisten työmarkkinain pysyttämiseksi on ryhmä toiselta puolen yrittänyt saada valtion työtoimintaa laajennettua ehdottamalla uusia tai korotettuja työmäärärahoja sellaisiin tarkoituksiin, joissa menestyksellisiä tuloksia tai yleistä hyötyä on odotettavissa, sekä toiselta puolen koettanut helpottaa taloudellisia vaikeuksia m.m. rahapulaa, ettei suurempaa joukkotyöttömyyttä olisi odotettavissa. Kun säännöllistä työttömyyttä kuitenkin aina ilmenee on ryhmä koettanut saada varattua hallitukselle mahdollisimman runsaita työttömyysmäärärahoja, jotta hallitus yhdessä kuntien toimenpiteiden kanssa saisi tilapäisestä

työttömyydestä johtuvan hädän torjuttua. V. 1926 ehdotettiin ryhmän taholta tähän tarkoitukseen 20 milj. mk:n lisämäärärahaa, mutta eduskunta hyväksyi 7 milj. mk. V. 1927 budjettiin ehdotettiin otettavaksi työttömyyden torjumiseksi 30 milj. mk., mutta hyväksyttiin vain 5 milj. mk. Sos.-dem. hallius esitti v. 1927 myönnettäväksi tähän tarkoitukseen 15 milj. mk:n lisämäärärahan, mutta myönnettiin 5 milj. mk. ja edelleen v. 1928 budjettiin 20 milj. mk., mutta myönnettiin taas vain 5 milj. mk. Tällainen on yleensä ollut suhde sos.-dem. ryhmän pyrkimysten ja eduskunnan porvarillisen enemmistön kannan välillä. Ryhmä on muuten joka vuosi valinnut keskuudestaan erikoisen työttömyyskomitean, joka on ollut jatkuvasti kosketuksessa hallituksen, ammatillisten järjestöjen ja työttömien kanssa ja on silläkin tavoin saatu pidettyä porvarillisten hallitusten mielenkiintoa vireillä työttömyyden ehkäisemiseksi.

8-tunnin työtökäly käytäntöönottamista valtion laitoksissa, kuten rautateilla, tullissa, postilaitoksessa ja vankiloissa on koetettu toteuttaa tulo- ja menoarvion käsittelyssä ehdottamalla tarpeellisia määrärahoja ja ohjeita hallitukselle. Erikoisesti oli tähän asiaan kiinnitetty huomiota sos.-dem. hallituksen antamassa budjettiesityksessä v. 1927. Kuitenkaan ei tätä ole saatu toteutettua kuin osaksi rautateilla.

Vankien tapaturmakorvaus. V. 1925 valtiopäivillä oli hallituksen esityksen pohjalla käsiteltävänä lakiehdotus vankien tapaturmakorvauksesta ja äänestettiin se silloin lain vastustajain taholta lepäämään yli vaalien. Kun asia tuli eduskunnassa vaalien jälkeen uudelleen käsiteltäväksi, joutui se rikollisuuden lisääntymisen johdosta maalaisliiton ja kokoomuksen taholta kiihkomielisen vastustuksen esineeksi ja tuli hylättyä 97 äänellä 85 vastaan. Seuraavassa istunnossa hyväksyttiin kuitenkin ponsi, jossa kehoitettiin hallitusta kiireellisesti antamaan eduskunnalle esityksen vankien tapaturmakorvauksesta. Uutta esitystä asiasta ei ole vielä annettu.

Satamalakon johdosta tekivät kommunistit v. 1928 valtiopäivillä välikysymyksen, jossa painostivat erikoisesti satamatoissa rikkureina toimineiden mellastelua ja terroria sekä moitittiin ministeri Setälän Tanskassa lakosta levittämiä puolueellisia tietoja. Välikysymyksen johdosta esitti sos.-dem. ryhmä oman päätöslauselmaehdotuksensa, jossa vaadittiin, että Veitsiluodon ja Oy. Gutzeitin työt olisi vapautettava lakonalaisuudesta, valtion liikelaitosten järjestettävä työnsä tapahtuvaksi ilman lastauttajain välitystä ja sanouduttava irti työnantajaliitosta sekä valvottava, etteivät Suomen lähettiläät levittäisi lakosta erheellisiä tietoja. Ryhmän ehdotus hylättiin 93 äänellä 73 ääntä vastaan.

Maataloudelliset asiat.

A s u t u s l a i n u u d i s t a m i n e n . Kuten tunnettua, ei nykyinen asetuslaki eli n.s. Lex Kallio ole osottautunut tarkoituksen mukaiseksi eikä riittävän tehokkaaksi asutustoimintaa järjestettäessä. Siinä asetetaan liian paljon ehtoja ja esteitä olipa kysymyksessä maansaanti uudistilan perustamiseen tai lisäämaansaanti liian pienelle ja kannattamattomalle viljelys- tai asuntotilalle, niin että sen nojalla ei yleensä ole maata asutustarkoituksiin saatu ja sitäpaitsi on tämän lain mukaan määrättävä lunastushinta liian kallis. Tämän vuoksi on ryhmän taholta koetettu saada parannuksia mainittuun lakiin. Siinä tarkoituksessa asettikin sos.-dem. hallitus v. 1927 komitean valmistamaan asetuslain uudistamista. Kun tämän komitean töiden valmistuminen näytti viipyvän kovin pitkään jätettiin v. 1929 kumpaisillekin valtiopäiville ed. M. Pekkalan y. m. allekirjoittama toivomusaloite, jossa ehdotettiin eduskunnan päätettäväksi, että hallitus, kiirehtien asiata valmistelemaan asetetun komitean työtä, antaisi ensitilassa esityksen muutoksista voimassaolevaan asetuslakiin. Ponsissa ehdotetaan edelleen annettavaksi ohjeita siitä, mihin suuntaan asetuslainsäädäntöä olisi kehitettävä pitäen silmällä etupäässä pienviljelijäin lisämaan tarvetta. Siinä suhteessa ehdotetaan, että kohtuuttomat esteet ja rajoitukset maansaannissa poistettaisiin, että lisäämaata annettaisiin myöskin asuntotilallisille ja että maasta perittävä hinta olisi asetettava riippuvaksi maan tuottoarvosta eikä sen käyvästä kauppahinnasta.

P i e n v i l j e l i j ä i n l a i d u n k y s y m y s vaatisi myöskin pikaista ratkaisua, sillä nykyään on itsenäistyneillä torppareilla ja muilla pientilallisilla laidunmaan puutteen vuoksi suuria vaikeuksia karjataloutensa järjestämisessä. Sosialidemokraattisen ryhmän aloitteesta kehoitti eduskunta aikaisemmin hallitusta valmistamaan tätä uudistusta ja antamaan siitä eduskunnalle esityksen. Tämäkin asia on sittemmin ollut komiteassa valmisteltavana, mutta kun hallituksen esitystä asiassa ei ole saatu, jätettiin v. 1929 kumpaisillekin valtiopäiville ed. Setälän y.m. allekirjoittama aloite, jossa ehdotettiin eduskunnan päätettäväksi sellainen toivomus, että hallitus antaisi esityksen nykyisen asetuslainsäädännön muuttamisesta siten, että pienviljelijäin ja itsenäistyneiden mäkitypa-alueiden laidunta varten tarvittava maa, ellei sitä vapaaehtoisella kaupalla tai vuokraamalla saada, on pakollunastuksella hankittava sellaisesta maasta, jota omistaja ei itse käytä viljelystarkoituksiin.

P i e n v i l j e l i j ä i n l u o t o n t a r p e e n t y y d y t t ä m i n e n on yksi tärkeimmistä tehtävistä pienviljelijäin aseman parantamisessa ja vakaannuttamisessa ja on ryhmän taholta pyritty sii-

hen, että pienviljelijöillä olisi saatavana riittävästi huokeakorkoista luottoa maanhankintaan, perusparannuksiin tiloilla ja myöskin siemenen, apulantojen ja maanviljelyskoneiden hankintaan. V. 1926 otetusta n.s. dollarilainasta saatiin 80 milj. mk. maanlunastukseen ja asutustoiminnan rahoittamiseen. Sosialidemokraatit ehdottivat tähän tarcoitukseen 15 milj. mk. enemmän. Maatalouden liiotontarpeen tyydyttämiseksi myönnettiin niinikään sanotusta lainasta 80 milj. mk. Ryhmän taholta ehdotettiin jo silloin varattavaksi lisäksi 15 milj. mk. halpakorkoisten lainojen myöntämiseen maaseudun pieneläjille, mutta tämä ehdotus tuli hylättyä. Sos.-dem. hallitus antoi kuitenkin sittemmin eduskunnalle uuden esityksen maatalouden luotto-olojen parantamiseksi osoitetun 80 milj. mk:n käyttämisestä siten, että 40 milj. mk. annetaan 5 % korolla lainoiksi pienviljelijöille, ensi sijassa vuokralueiden lunastuksen kautta muodostuneiden ja niihin verrattavien pientilojen omistajille. Hallituksen esitys tuli hyväksyttyä eräin vähäisin muutoksin. Edelleen ehdotettiin ryhmän puolesta v. 1928 valtiopäivillä otettavaksi tulo- ja menoarvioon 60 miljoonan mk:n määräraha maanlunastukseen ja asutustoiminnan rahoittamiseen. Tätä ehdotusta ei puhemies kuitenkaan ottanut äänestettäväksi. Erinäisissä muissakin tapauksissa on ryhmä ollut tilaisuudessa vaikuttamaan pienviljelijäin luotonsaannin edistämiseksi.

U u d i s v i l j e l y s p a l k k i o t . V. 1928 valtiopäiville jätti Sunilan hallitus esityksen 6 milj. mk:n suuruisen määrärahan varaamisesta uudisviljelyspalkkioihin rfaan pohjois-, itä- ja kaakkoisosissa. Sosialidemokraattinen ryhmä asettui sille kannalle, että varat olisi käytettävä uudis- ja laidunviljelyspalkkioihin koko maassa sellaisille pienviljelijöille, joiden peltoala uudisraivausten kanssa on korkeintaan 10 hehtaaria ja että määräraha on korotettava 20 milj. markkaan. Ryhmän kanta tulikin eduskunnan päätökseksi.

Kun samasta asiasta annettiin uudelleen hallituksen esitys v:n 1929 valtiopäiville ja palkkioiden myöntämistä yritettiin laajentaa niin, että niistä pääsisi osalliseksi 15 hehtaarin peltoalan omistavat tilallisetkin, asettuivat useat ryhmän jäsenet sille kannalle, että valtion uudisraivausavustukset olisi annettava korottomina lainoina eikä palkkioina. Äänestyksellä päätti ryhmä kuitenkin pysyä entisellä kannallaan ja puoltaa viljelyspalkkioiden myöntämistä samoilla edellytyksillä kuin edellisenäkin vuonna.

V a l t i o n v i l j a v a r a s t o n perustamista koskeva laki, joka oli äänestetty lepäämään yli vaalien tuli uudelleen käsiteltäväksi v:n 1927 valtiopäivillä. Ryhmä päätti pysyä edelleen vastustavalla kannalla, koska uudistus oli yksi suurviljelyksen tukemista valtion varoilla tarkoitettava toimenpide ja kun siitä ei ilmeisestikään tulisi olemaan viljakaupan alalla taloudelliselle elämälle enempää kuin kulut-

tajaväestöllekään mitään hyötyä, joten valtion varojen käyttö siihen on tarpeetonta. Lakiehdotus tuli kuitenkin hyväksytyä 96 äänellä 78 ääntä vastaan. Myöhemmin päätettiin myöntää 30 miljoonan markan suuruinen määräraha erikoiseksi tulo- ja menoarvion ulkopuolella olevaksi rahastoksi valtion viljavaraston perustamista varten.

A s u t u s t o i m i n n a n r a h o i t t a m i s e s t a , mikä aikaisemmin oli hallinnollisen asetuksen varassa, annettiin eduskunnalle esitys v:n 1926 valtiopäivillä. Hallituksen tarkoituksena oli, että asutusrahaston varoja olisi annettu myöskin osuuskassoille asutustoiminnan rahoittamista varten, ja tällä suunnitelmalla oli paljon kannatusta porvarillisissa ryhmissä. Sos.-dem. ryhmä asettui sille kannalle, että varsinaisen kiinteistöluoton annon valtion puolelta pitäisi tapahtua kunnallisten asutuslautakuntien välityksellä, kun taasen lyhyempiäaikaisen liike- y.m. luoton välitys olisi soveliaimmin jätettävä osuuskassoille. Asutustoiminnan rahoittamista koskeva laki tuli säädettyä asutuskassalinjalle sos.-dem. ryhmän kannan mukaisesti.

K a n a n m u n i e n j a s i a n l i h a n v i e n t i p a l k k i o t. Sunilan hallitus jätti v. 1928 eduskunnalle esityksen laiksi kananmunien ja sianlihan vientitodistuksista. Tämän mukaan saa kananmunien ja sianlihan maasta viejä vientitodistuksen, johon merkitään sanotun tavaran tullimaksun rahamäärä maahan tuotaessa. Tämä rahamäärä lasketaan sitten tullimaksun vastikkeeksi kun todistus esitetään tuotaessa maahan kananmunia, sianlihaa, rasvaa, ruista tai ohraa. Sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän mielestä, kun tällainen järjestelmä edellyttää esim. viljatullien voimassa pysyttämisen ja tukee niitä ei työväen ja pienviljelijäin edun mukaista ole sitä tukea. Ryhmän vastustuksesta huolimatta tuli lakiehdotus hyväksytyä.

U u d e n m a a t a l o u s y l i o p i s t o n p e r u s t a m i s t a ajoivat v. 1926 valtiopäivillä agraariipiirit ja myöskin yliopistopiireissä oli asiaan innostusta. Suuri erimielisyys vallitsi perustettavaksi aijotun yliopiston paikasta. Toisten mielestä olisi yliopisto ehdottomasti pitänyt perustaa Helsinkiin, toisten mielestä taasen jonkun maaseutukaupungin läheisyyteen. Kustannukset uuden yliopiston perustamisesta oli laskettu nousevan 100 milj. markkaan. Sos.-dem. ryhmä asettui lopullisesti sille kannalle, että kun maatalousopetus Helsingin nykyisessä yliopistossa voidaan järjestää tyydyttävälle kannalle, ei näin suuria kustannuksia kysyvään yritykseen ole tällä kertaa ryhdyttävä. Esitys tuli hylättyä.

P i e n v i l j e l y s n e u v o j a o p i s t o. Uuden pienviljelysneuvojaopiston perustamisesta annettiin eduskunnalle esitys v. 1926 valtiopäiville ja uudistettiin v. 1927. Esityksen mukaan perustetaan opisto Krissin tilalle lähelle Hyvinkään asemaa ja nousevat sen perustamiskustannukset 4,200,000 markkaan. Kun ammattitaitoisia ja eri-

koisesti pienviljelykseen perehtyneitä neuvoja ei nykyään ole saata-
vissa puolsi ryhmä mainitun oppilaitoksen perustamista. Esitys tuli
hyväksytyä ja määräraha tarkoitukseen myönnettyä.

K o t i m a i s e n v i l j a t u o t a n n o n t u r v a a m i s t a
koskeva lakiehdotus, jonka mukaan mylly- ja mallasteollisuuden har-
joittajille maksettaisiin kotimaisen viljan jalostamisesta palkkiota 25—
50 penniä kultakin jalostukseen käytetyltä viljakilolta ja palkkioihin
olisi ollut varattava ensimmäistä vuotta varten 18 milj. mk., oli äänes-
tetty lepäämään yli vaalien. Lakiehdotuksen kannattajatkin olivat
ilmeisesti huomanneet mahdottomaksi tämän järjestelmän, joka olisi
johtanut yleiseen keinotteluun valtion kustannuksella. Sitä puolustet-
tiin heikosti ja tuli lakiehdotus hylättyä 98 äänellä 84 ääntä vastaan.

Lakiehdotus m a a t a l o u d e n e d i s t ä m i s r a h a s t o s t a
oli käsiteltävänä v. 1929 valtiopäivillä. Ryhmä päätti kannattaa halli-
tuksen esitystä kuitenkin niin muutettuna, että rahastosta annetaan
lainoja ainoastaan sellaisille viljelijöille, joiden tilat eivät ole suurem-
pia kuin mitä asutuslainsäädännössä on viljelystiloista säädetty. Ryh-
män ehdotus ei tullut sellaisenaan hyväksytyä, mutta lainansaantiin
oikeutettujen tilojen kokonaispinta-ala tuli määrättyä.

T y ö a j a s t a m a a t a l o u d e s s a jätettiin ryhmän puo-
lesta ed. Paasivuoren y.m. allekirjoittama lakialoite vuoden 1928 valti-
opäiville. Aikaisemmin on samasta asiasta tehty eduskunnassa aloit-
teita, mutta eivät ne ole tulleet käsiteltyä. Kun ylempänä mainittua
lakiehdotustakaan ei ehditty käsitellä ennen eduskunnan hajotusta
uudistettiin se vuoden 1929 toisilla valtiopäivillä.

Y k s i t y i s m e t s ä l a k i käsiteltiin 1928 valtiopäivillä
sos.-dem. hallituksen antaman esityksen pohjalla. Tässä laissa sää-
dettiin entistä tehokkaampia toimenpiteitä metsämhaaskauksen estämi-
seksi ja metsien kasvukunnon kohottamiseksi, sekä määrättiin metsä-
lain valvontaa ja metsänhoidon kohottamista tarkoittavat toimenpiteet
metsänhoitolautakunnille ja kuntain metsälautakunnille. Lakiehdotusta
vastustettiin maalaisliiton taholta, koska heidän mielestään metsän-
hoidollinen toiminta olisi annettava maanviljelys- ja talousseuroille.
Lakiehdotus hyväksyttiin.

M u u t o k s i a l u n a s t u s l a k i i n . Ryhmän puolesta
jätettiin v. 1929 toisille valtiopäiville ed. Sirolan y.m. allekirjoittama
lakialoite, jossa ehdotetaan torpan, lampuotitilan ja mäkitupa-alueen
lunastamista koskevaan lakiin sellaisia muutoksia, että m. m. lunas-
tusoikeus ulotettaisiin eräisiin mäkitupa-alueisiin ja lampuotitiloihin,
jotka nykyisen lain mukaan ovat tätä oikeutta vailla.

Edellämainittujen asioiden lisäksi on eduskunnassa käsitelty ja
hyväksytty laki **m a a n p a r a n n u s t ö i d e n r a h a s t o s t a**,
jolla järjestettiin valtion avustuksen ja kannatuslainojen saanti vesi-

paräisiä maita kuivattaessa. Valtion metsämaiden asuttamista koskevaa lakia käsiteltäessä ryhmä vastusti tarpeettoman suurten metsäalojen luovuttamista uudistiloille, koska se voisi johtaa keinotteluun ja valtion tuottavan omaisuuden haaskaamiseen. Ryhmän puolesta on tehty v. 1929 molemmille valtiopäiville toivomusaloite tutkimuksen toimeen (panemisesta maanomistusoloista, tilattoman väestön lukumäärästä y.m. sekä v. 1929 toisilla valtiopäivillä toivomusaloite maataloustyöväen alimmista palkoista.

Muuten on mainittava, että valtion menot maatalouden hyväksi ovat huomattavasti kasvaneet. Maatalousministeriön menot, jotka v. 1915 olivat 7,6 milj. mk., nousivat v. 1925 nykyistä jaottelua seuraten 259,5 milj. markkaan, mutta v. 1930 tulo- ja menoarviossa tekevät ne jo 447,7 milj. mk. Vaikka otetaan huomioon, että viimeksi mainittuun laskelmaan sisältyy myöskin asutustoiminnan rahoittamista varten 50 milj. mk:n määräraha, jollaista ei v. 1925 hyväksytyssä budjetissa ollut, on nousu sittenkin 5 vuoden ajalla 136,2 milj. mk.

Taloudelliset y. m. asiat.

Maantiet, jotka vuoteen 1919 asti olivat maanomistajain huollettavana, aiheuttavat nykyään valtiolle runsaasti lainsäädännöllistä ja hallinnollista huolenpitoa sekä myöskin menoja. Kertomuskaudella v. 1926 hyväksyttiin eduskunnassa tielaki, laki entisten maanteiden ottamisesta valtion hoitoon sekä laki tilusteistä. Tällä lainsäädännöllä otettiin valtion hoitoon n. 6,000 km. entisiä maanteitä, annettiin tarkemmat säädökset kunnanteiden ja paikallisteiden tekemisestä ja kunnossapidosta sekä määrättiin valtion avustus niistä samoin kuin kaupunkien ja kauppalain alueella olevien teiden kunnossapidosta. Laki tilusteistä sisältää yksityisoikeudellisia säädöksiä tilusteistä ja niiden hoidosta. Valtion menot maanteiden rakentamisesta ja kunnossapidosta nousevat nykyään lähes 200 milj. markkaan vuodessa ja tulevat nämä menot vastaisina vuosina ilmeisesti vielä nykyisestään kohoamaan. Sen vuoksi, että kunnollisten kulkuteiden aikaansaaminen laajalle maaseudulle nykyisellä koneellisten kulkuneuvojen aikakaudella on ensitärkeä toimenpide ja kun siitä aiheutuu taloudellista hyötyä ja ansiota työläisille, on ryhmä yleensä puoltanut maanteiden parantamista ja uusien rakentamista.

Terveys- ja sairaushoito on maassamme ollut perin puutteellisella kannalla ja on siitä joutunut lähinnä kärsimään vähävarainen väestö, joka yleensäkin on enemmän alttiina terveydellisille

vaaroille ja jolla on ollut vähemmän mahdollisuutta käyttää hyväkseen etäällä sijaitsevia sairaaloita. Tällä alalla on viime vuosina tehty järjestelmällisesti paljon perustavaa työtä. Valtion menot terveyden- ja sairaiden hoidosta, mitkä v. 1915 olivat 6 milj. mk. ja v. 1925 96 milj. mk., ovat kohonneet 140 miljoonaan, josta huomattava osa on sairaalain rakennuskustannuksia. Ryhmän taholta on tehty lukuisia aloitteita sairaalain perustamisesta ja laajentamisesta sekä määrärahojen korottamisesta terveys- ja sairashoitoa varten ja ovat ryhmän jäsenistä erikoisesti Ryömä ja Reinikainen vaikuttaneet uudistusten aikaansaamiseen. Tärkeimpiä uudistuksia tällä alalla on uusi t e r v e y d e n h o i t o l a k i, joka valmistui v. 1926. valtiopäivillä ja jossa määritellään kuntien ja paikallisten terveydenhoitoviranomaisten velvollisuudet terveyshoidon alalla. V. 1929 hyväksyttiin lait piiri-mielisairaalain ja tuberkuloosisairaala in valtioavun perusteista. Mainitulla lainsäädännällä tuli mielisairaiden ja keuhkotautisten hoito järjestettyä jo käytännössä vakaantuneelle ja soveliaaksi havaitulle pohjalle.

A p t e e k k i l a k i. Hallituksen esitys uudeksi apteekkilaiksi jätettiin v. 1926 valtiopäiville. Esityksen mukaan tuli kanta-apteekki-oikeudet lakkautettavaksi ja koko apteekkilaitos järjestettäväksi henkilökohtaisen toimilupajärjestelmän pohjalle. Sos.-dem. ryhmän mielestä on apteekkiala sellainen, joka taloudellisista ja käytännöllisistä syistä olisi ensikädessä yhteiskunnallistuttava. Tämän kannan mukaisesti vaati ryhmä apteekkilaissa varattavaksi kunnille ja kulutusosuuskunnille etuoikeuden apteekkiliikkeen harjoittamiseen. Kun ryhmän kanta ei tullut lakiehdotusta käsiteltäessä huomioon otettua, äänestettiin laki lepäämään yli vaalien. V. 1927 antoi sos.-dem. hallitus asiasta eduskunnalle uuden ryhmän kannan mukaisen esityksen. Eduskunnan enemmistö hyväksyi kuitenkin lepäämässä olleen lakiehdotuksen 103 äänellä 75 ääntä vastaan ja uusi esitys hylättiin.

O m a k o t i r a h a s t o . V:n 1919 jälkeen oli eduskunta myöntänyt eri vuosina erisuuruisia määrärahoja vähävaraisen väestön asuntolan lieventämiseen kaupungeissa ja maaseudulla yhteensä n. 95 milj. mk. Kun rahamäärät oli annettu käytettäväksi rajoitetuille aloille ja erisuuruisilla koroilla oli niiden hoidossa ja käytössä suuria vaikeuksia. Tämän vuoksi annettiin eduskunnalle v. 1926 hallituksen esitys, jolla perustettiin aikaisemmin asuntolainoiksi myönnettyistä varoista omakotirahasto, josta myönnetään kuoletuslainoja 4 1/2 % korralla omien kotien rakentamiseen työväenluokkaan kuuluville henkilöille joko omalle tai vuokramaalle maaseudulla, kaupungeissa, kaupaloissa ja taajaväkisissä yhdyskunnissa. Kun samaan rahastoon siirrettiin vielä dollarilainasta varatut 25 milj. mk., nousi rahaston pääoma 120 milj. markkaan. Kysyntää ei rahasto jaksakaan tyy-

dyttää ja sen vuoksi on ryhmän taholta tehty aloitteita lisävarojen myöntämisestä omakotirahaston vahvistamiseksi.

Valtion suurimmat tuotantolaitokset ovat Veitsiluodon ja Kevätniemen sahat, alkoholiliike, rikkihappo- ja superfosfaattitehtaat, margariinitehdas, ruutitehdas, patruunatehdas, lentokonetehdas, laivatelakka, armeijan pukimo, kivääritehdas, Outokummun kaivos ja Imatran voimalaitos. Kertomuskaudella ovat Outokummun kaivos ja Imatran voimalaitos valmistuneet tuotantokuntoon ja Veitsiluodon sahan yhteyteen on etupäässä ed. Vuolijoen aloitteesta päätetty perustaa selluloosatehdas. Tuotantolaitosten ylijäämä nousee 100 milj. markkaan, josta kuitenkin ei ole vähennetty niihin kiinnitettyjen pääomien korkoa. Puolustuslaitoksen tehtaata enempää kuin margariinitehdaskaan, jotka työskentelevät valtion omaa tarvetta varten, eivät tuota ylijäämää. Ryhmän taholta on tulo- ja menoarvion käsittelyn yhteydessä sekä tilintarkastuskertomuksia käsiteltäessä koetettu ohjata tuotantolaitosten järjestelyä tarkoituksenmukaiselle kannalle. Myöskin Oy. Gutzeit, jonka asioihin ryhmällä aikaisemmin oli paljon aihetta puuttua, on nyttemmin saatu vakaannutettua ja näyttää sen toiminta kehittyvän parempaan suuntaan.

Eduskunnassa on ollut esillä lakiehdotus valtion liikeyritysten hoidon ja käytön yleisistä perusteista, mikä tarkoittaa valtion tuotantolaitosten jättämistä muuten tulo- ja menoarvion ulkopuolelle paitsi että niiden nettoylijäämä merkittäisiin budjettiin tulona, sekä tuotantolaitosten hallinnon uudelleen järjestämistä. Tämä asia ei kuitenkaan ole tullut käsiteltyä.

Osuuskuntien verohelpotus. V. 1925 valtiopäiville jätettiin 126 edustajan allekirjoittama eduskuntaesitys, joka tarkoitti kaupunkien ja maalaiskuntain kunnallislain sekä tulo- ja omaisuusverokin selventämistä ja muuttamista sillä tavoin, että osuuskunnat saisivat kunnallisessa ja tulo- ja omaisuusverotuksessa vähentää puolet muuten veronalaisesta tulostaan. Aloite käsiteltiin v. 1926 valtiopäivillä. Valtiovarainvaliokunta ehdotti muutokset, jotka kussakin laissa olivat sanamuodoltaan yhdenmukaiset, asiallisesti eduskuntaesityksen mukaisiksi muuten paitsi, että loppuun tulisi lause: "Tässä lainkohdassa mainittua vähennystä älköön kuitenkaan tehtäkö tulosta, joka on saatu kiinteistöstä taikka teollisuustuotteiden valmistuksesta taikka jalostuksesta."

Sos.-dem. ryhmän kannan määräämisessä syntyi erimielisyyttä. Toisaalta kannatettiin valtiovarainvaliokunnan tekemän lisäyksen pysyttämistä, toisaalta sen poistamista. Kokouksessaan 11/3 —26 päätti ryhmä suurella ääntenemmistöllä hyväksyä valtiovarainvaliokunnan ehdotuksen. Asia otettiin ryhmässä uudelleen käsiteltäväksi 26/9 ja tehtiin silloin 2 välitysehdotusta. Keto ehdotti riidanalaisen lauseen

näin kuuluvaksi: "Tässä lainkohdassa mainittua vähennystä älköön kuitenkaan tehdä tulosta, joka saadaan kiinteistöstä tai teollisuuslaitoksesta, jonka tuotteita myydään ulkomaille." Itkonen ehdotti lauseen kuuluvaksi näin: "Tässä lainkohdassa mainittua vähennystä älköön kuitenkaan tehdä tulosta, joka saadaan kiinteistöstä taikka teollisuustuotteiden, paitsi ravintoaineiden valmistuksesta tai jalostamisesta. Vähennys saatakoon kuitenkin tehdä teollisuustuotteidenkin valmistuksesta ja jalostamisesta saadusta tulosta, jos tuotteet myydään kuluttajille etupäässä osuuskunnan omissa myymälöissä." Ryhmä hyväksyi Itkonen ehdotuksen 33 äänellä 15 Kedon ehdotuksen hyväksi annettua ääntä vastaan.

Asian toisessa käsittelyssä eduskunnassa ilmeni ryhmässä vallinnut erimielisyys, josta seurasi vielä jälkiselvittely ryhmässä. Keto esitti erimielisyyttä herättäneen lauseen laista poistettavaksi ja J. F. Aalto ryhmän välitysehdotuksen. Aallon ehdotus tuli hylättyä syrjäänpanulla lipulla. Kedon ehdotus hyväksyttiin 83 äänellä 71 ääntä vastaan. Suuri valiokunta asettui jälleen valtiovarainvaliokunnan ehdotuksen kannalle, jonka eduskuntakin hyväksyi lopullisesti 122 äänellä 66 ääntä vastaan.

. Asian kolmannessa käsittelyssä hyväksyi eduskunta pönten, jossa kehoitetaan hallitusta toimituttamaan pätevän selvityksen osuustoiminnallisten likeyritysten erikoisverotuksen oikeutuksesta ja sen vaikutuksesta verorasituksen jakautumiseen veronmaksajain kesken maassamme.

T u l l a k i m a k s u n määräämistä koskevan hallituksen esityksen käsittelyssä v. 1927 oli osa ryhmän jäseniä sillä kannalla, että tuulaaki määrättäisiin 1 % tullimaksujen määrästä ja että koko vero olisi kiireellisesti lakkautettava. 23 äänellä 17 vastaan hyväksyttiin hallituksen esityksen mukainen 2 % tuulaakm kanto, johon sisältyy veron lakkauttaminen sitten kuin valtion ja kaupunkien väliset suhteet tuomioistuinten ja poliisilaitosten ylläpidosta on uudelleen järjestetty.

V a l t i o n l a i v a r a h a s t o n perustaminen. V. 1928 valtiopäivillä käsiteltiin lakiehdotus valtion laivarahastosta, jonka mukaan tulo- ja menoarvion ulkopuolelle perustetaan rahasto, josta annetaan lainoja kauppalaivojen ostamista ja rakennuttamista varten kotimaisille laivanvarustajille 6 % korolla. Eräät ryhmän jäsenet olivat sitä mieltä, että lakiesitystä olisi kannatettava, koska se elvyttäisi laivanrakennusteollisuutta. 24 äänellä 19 vastaan päätti ryhmä vastustaa lain hyväksymistä.

P a t t e r i v a h i n k o l a k i. Hallitus jätti eduskunnalle jo ryhmän edellisessä kertomuksessa mainitun esityksen laiksi venäläisten puolustustöiden ja sotaväen majoituksen maailmansodan aikana

aiheuttamien vahinkojen korvaamisesta. Ryhmä vastusti lakiehdotusta ja äänesti sen lepäämään yli vaalien. Samasta asiasta annettiin sitten uusi esitys, johon oli lisätty myöskin työvälle patteritöissä maksamatta jääneiden palkkojen ja tapaturmakorvausten suoritus. Tämäkin laki, johon sisältyi korvauksia maanomistajille yli 50 milj. mk. ja työvälle n. 6 milj. mk., äänestettiin lepäämään. Uusien vaalien jälkeen v. 1927 tuli viimeksi mainittu laki kuitenkin hyväksytyä.

V a l t i o l a i n a t. 1926 otettiin valtiolle Amerikan Yhdysvalloista 15 milj. dollarin laina, mistä saatiin rahaa 535,5 milj. mk. Nämä varat päätti eduskunta käyttää siten, että maanlunastukseen ja asutustoiminnan rahoittamiseen merkittiin 80 milj., maatalouden luottoolojen parantamiseen 80 milj., Imatran voima-aseman rakentamiseen 80 milj., yleisradioaseman rakentamiseen 8 milj. ja loppuerä epäedullisten valtiolainojen kuolettamiseen.

K i e l t o l a k i. N. s. Virkkusen komitean mietinnön pohjalle valmistettuna annettiin eduskunnalle v. 1925 hallituksen esitys kieltolain, tullisäännön, rikoslain ja rikoslain voimaanoasetuksen muuttamisesta ja täydentämisestä. Tarkoituksena oli helpottaa ja tehostaa kieltolain valvontaa ja sen toteuttamiseksi ehdotettiin laajennettavaksi tuUipalvelijain ja poliisiviranomaisten oikeutta ampuma-aseen käyttöön salakuljetusaluksia ja väkijuomia kuljettavia moottoriajoneuvoja pidättäisissä, selvennettäväksi määräyksiä salakuljetukseen käytettävien kuljetusneuvojen valtiolle menettämisessä, etsintäoikeuden tehostamisesta sekä eräiden rangaistusmääräysten korottamista. Tämän asian käsittelyssä syntyi erimielisyyttä ryhmässä. Enemmistön ollessa pääasiassa hallituksen esityksen kannalla. F. J. Leino, Sventorzetski y.m. vastustivat aseenkäyttöoikeuden laajentamista ja esiintyivät täysi-istunnossa ryhmän kantaa vastaan. Hallituksen esitys tuli eräin vähäisin mutoksin hyväksytyä 116 äänellä 44 ääntä vastaan.

V. 1928 oli eduskunnassa jälleen käsiteltävänä eräitä muutoksia kieltolakiin, jolloin suurinta erimielisyyttä herätti 9 §:n muutosehdotus, jonka mukaan väkijuomain ostajaa, joka todistaa myyjää vastaan, ei asetettaisi todistuksensa perusteella syytteeseen väkijuomien hallussapidosta. Ryhmä asettui sille kannalle, että tällainen muutos hyväksyttäisiin sellaisissa tapauksissa, jolloin on kysymys vähäisen väkijuomamäärän ostamisesta. Ed. F. J. Leino esiintyi tämänkin lain käsittelyssä ryhmän kantaa vastaan. Hallituksen esitys tuli hyväksytyä sos.-dem. ryhmän puoltamassa muodossa 122 äänellä 44 ääntä vastaan. Lakiehdotuksen lepäämään jättämistä koskevan vaatimuksen puolesta annettiin 37 ääntä, joten se raukesi.

Ed. Schauman, Ikola y.m. ovat jättäneet eduskunnalle aloitteita, jotka tarkoittavat kieltolain kumoamista, mutta ovat ne joko jääneet

käsittlemättä tai tulleet hyljättyä. Sen johdosta, että eduskunta v. 1927 valtiopäivillä ed. Sillanpään ehdotuksesta hylkäsi mainitunlaisen ed. Ikolan toivomusalotteen valiokuntaan lähettämättä, päätti ryhmä, ettei sen taholta vastaisuudessa ole pyrittävä hylkäämään aloitteita valiokuntaan lähettämättä, koska se yleiseksi tavaksi tultua voisi olla vähemmistölle vahingollinen. Ryhmän taholta on v. 1929 toisille valtiopäiville jätetty eräitä kieltolain tehostamista tarkoittavia toivomusaloitteita.

K a d o n s e u r a u s t e n t o r j u m i n e n . Kokouksessaan 7/9 1928 ryhmä valitsi 3-jäsenisen komitean käymään hallituksen jäsenten luona tiedustelemassa, mihin toimiin hallitus on ryhtynyt tai aikoo ryhtyä maata kohdanneen osittaisen kadon seurausten lieventämiseksi. Sittemmin antoi hallitus edusk. esityksen 35 miljoonan mk:n määrärahan myöntämiseksi hallituksen käytettäväksi kadon seurausten lieventämiseksi. Sos.-dem. ryhmän puolesta ehdotettiin tämän lisäksi varattavaksi 15 milj. mk. töiden järjestämiseen katoseudulla, mutta tuli tämä ehdotus hyljättyä. Sittemmin myönnettiin lisäksi 10 milj. mk. annettavaksi lainoina katoseuduille siemenviljan hankkimista varten.

S u o m e n P a n k k i a koskevista asioista mainittakoon ohjesäännön muutos, jonka mukaan enintään puolet pankin voitosta voidaan käyttää valtion yleisiin tarpeisiin. Rahalakiin tehtiin muutos 5 ja 10 mk:n vaihtorahojen käytäntöön ottamisesta. 5 ja 25 pennin vaihtorahojen poistamista vastustettiin ryhmän taholta, koska arveltiin sellaisen muutoksen eräissä tapauksissa aiheuttavan hintojen korotusta. Muutos raukesi tästä kohdin.

Suomen Pankin pankkivaltuusmiehinä ovat ryhmää edustaneet Tanner, Helo ja Itkonen sekä tilintarkastajina Harvala ja Keto.

Kunnalliset asiat.

K a u p u n k i e n k u n n a l l i s h a l l i n n o n uudistus toteutettiin v. 1927 valtiopäivillä hyväksytyllä lailla. Tämän lakiehdotuksen valmistelut olivat tavallista perinpohjaisemmat, sillä siitä olivat m.m. kaikkien kaupunkien valtuustot ja maistraatit antaneet lausuntonsa. Erimielisyydet asian käsittelyssä koskivatkin pääasiallisesti kaupungin johtajien pätevyysvaatimuksia ja toimintakauden pituutta. Ses.-dem. ryhmän taholta puollettiin kaupungin johtajan valitsemista määrävuosiksi, mikä ei kuitenkaan tullut hyväksytyä.

K u n n a l l i s v e r o t u k s e n u u d i s t a m i n e n . Vuoden 1926 valtiopäiville jätettiin ed. Itkosen y.m. toivomusaloinen, jossa ehdotettiin, että eduskunta päättäisi kehoittaa hallitusta valmistuttava-

maan ja eduskunnalle jättämään ehdotuksen kunnallisverolainsäädännön uudistamisesta niin, että se pääasiassa perustuisi omaisuuden arvoon, omaisuuden lisäykseen, liikevaihtoon ynnä näihin verrattaviin verotusperusteisiin, eikä yksinomaan tuloon. Aloite tuli hyljättyä.

Sosialidemokraattinen hallitus jätti samoille valtiopäiville esityksen eräiden kunnallisverotusta koskeva ns. ään-
n ö s t e n muuttamisesta kaupungeissa ja maalaiskunnissa. Tämän ehdotuksen mukaan olisi verotettavan tulon alin raja maalaiskunnissa kunnan valtuuston päätöksestä riippuen 3,000—7,000 mk., sekä lapsivähennys niinkään valtuuston päätöksestä riippuen 800—1,500 mk. lasta kohden. Kaupungeissa olisi verotettavan tulon alin raja valtuuston päätöksestä riippuen 5,000—10,000 mk. sekä lapsivähennyksen rajat samat kuin maalaiskunnissakin. Hallituksen esitys herätti eduskunnassa suurta huomiota ja kiihkeätä vastustusta porvarillisten ryhmien taholta. Laki- ja talousvaliokunta ehdotti lakiehdotuksen hyljättäväksi, samoin suuri valiokunta ja eduskunnassa se tuli hyljättyä 105 äänellä 74 vastaan.

V. 1928 valtiopäiville jätti Sunilan hallitus esityksen tulo- ja omaisuus- sekä kunnallisverotusta koskevan lainsäädännön uudistamisesta. Tämän ehdotuksen mukaan olisi verotettavan tulon alin raja kunnallisverotuksessa maalaiskunnassa 2,500—4,000 mk. ja kaupungeissa 3,000—6,000 mk. Lapsivähennykset olisivat sekä maalaiskunnissa, että kaupungeissa 1,000—2,000 mk. Tuloveron kanto alkaisi 8,000 mk:sta ja omaisuusveron 100,000 mk:n omaisuudesta. Tulo- ja omaisuusverotus sekä kunnallisverotus tulisivat samojen verotuselinten toimitettavaksi, kiinteistöt verotusta var-
ten arvioitavaksi sekä pinta-alaverotus järjestettäväksi jyvityksen pohjalle. Sitäpaitsi tulisi lisäveroa pantavaksi niille 25—55 vuoden ikäisille henkilöille, joilla ei ole elätettävänä lapsia, vanhempia tai muita omaisia. Valtiovarainvaliokunta antoi lakiehdotuksesta mietintönsä, jossa asetui pääkohdissaan puoltamaan hallituksen esitystä. Asia lähetettiin suureen valiokuntaan, joka ei kuitenkaan ehtinyt ennen eduskunnan hajotusta käsitellä sitä loppuun. Sosialidemokratinen ryhmä oli eri mieltä verotuselinten kokoonpanoon nähden. Sitäpaitsi oli paljon epäilyä jyvityksen tarkoituksenmukaisuudesta pinta-alaverotuksen perusteeksi.

M a n t t a a l i k u n t a k o k o u k s e t . Sen johdosta, että manttaaliin pannun maanomistajain kuntakokoukset ovat kokonaan menettäneet merkityksensä kun ne tehtävät, jotka vielä 1917 kunnallislakeja säädettäissä niille jäivät ovat siirtyneet valtiolle tai kunnanvaltuustoille, jätettiin v. 1928 valtiopäiville ed. Rantalan y.m. allekirjoittama toivomusaloite, jossa ehdotettiin, että eduskunta kehoittaisi hallitusta ensi tilassa valmistamaan ja eduskunnalle jättämään esityk-

sen lainsäädännön muuttamisesta siten että manttaaliin pannun maan ja laitosten omistajain kuntakokouksia koskevat säädökset kumottaisiin ja niiden tehtävät siirrettäisiin muille kunnallisille elimille. Aloite tuli hyljättyä kaiketi sen vuoksi, että manttaalikassoilla on varoja, joita ei haluttaisi luovuttaa kuntien yhteisiin tarpeisiin.

Sivistysasiat.

K a n s a k o u l u l a i t o s . Eduskunnalle annettiin v. 1926 valtiopäivillä hallituksen esitys kansakoulun kustannuksia koskevan lain muuttamisesta tarkoituksella järjestää uudelleen kansakoulunopettajain palkkaus, mikä rahan arvon alenemisen johdosta oli käynyt riittämättömäksi. Hallituksen esityksen mukaan olisi m.m. maalaiskansakouluissa perheellisten opettajain peruspalkat 16,200, perheettömien 13,800 ja alakansakoulunopettajain 9,600 mk. vuodessa sekä luontaisedut. Kuntien suoritettavaksi olisi jäänyt paitsi luontaisetuja 1,200 mk. vuosittain rahassa kullekin opettajalle. Oppikirjat ja muut koulutarpeet olisi annettava ilmaiseksi vähävaraisille. Valtio korvaisi puolet kansakoulujen kunnossapidosta y.m. johtuvista menoista.

Eduskunnassa tuli hyväksytyä perheellisten opettajain peruspalkaksi 17,400, perheettömien 15,000 ja alakansakoulunopettajain 10,200 mk. vuodessa ja suorittaa valtio maalaiskansakoulujen opettajain rahapalkan kokonaisuudessaan. Oppikirjat ja muut koulutarpeet annetaan kaikille oppilaille ilmaiseksi. Valtion osuus koulujen kunnossapidosta y.m. johtuvista menoista korotettiin kahteen kolmasosaan. Myöskin valtion osuutta kansakouluhuoneustojen rakentamiseen hiukan korotettiin hallituksen esittämistä määristä.

Sosialidemokraattinen ryhmä oli pääkohdiltaan eduskunnan päätöksen kannalla. Eräät valiokunnan sos.-dem. jäsenet ehdottivat, että perheellisten opettajain palkaksi määrättäisiin 18,000 mk. ja alakansakoulunopettajain 10,500 mk. vuodessa. Mainitun lain 20 § tehtiin ryhmän taholta sellainen muutosehdotus, että "lämpimän aterian valmistamiseksi kaikille oppilaille on jokaisessa koulussa oleva koulukeittola, ellei aterian valmistamista voida kouluhallituksen suostumuksella toisin järjestää", mutta tuli tämä ehdotus hyljättyä ja jäi oppilaiden ravitseminen yleisellä kehoituksella vapaan harkinnan varaan.

Maalaisliiton taholta on sekä tämän asian käsittelyn yhteydessä että erillisillä aloitteilla ajettu sellaista kantaa, että supistettu kansakoulu tehtäisiin maalaiskunnissa yleiseksi. Ryhmä ei ole voinut tätä suunnitelmaa hyväksyä, koska opetus siinä tulisi olemaan vajanai-

sempaa kuin ala- ja yläkansakoulun oppikurssin suorittaissa ja kun koko oppivelvollisuussuunnitelma on rakennettu ja suurimmaksi osaksi jo toteutettukin nykyisen järjestelmän pohjalla.

Kun vähävaraisten kansakoululasten ravitsemiskysymystä ei ole saatu vapaaehtoisuuden pohjalla tyydyttävästi järjestettyä, jätettiin v. 1929 toisille valtiopäiville ed. Lehtokosken y.m. allekirjoittama lakialoite, jossa ehdotetaan kansakoulujen kustannuskin 20 § muutettavaksi siten, että vähävaraisille oppilaille on annettava ilmaiseksi lämmin ateria kouluaikana ja muille oppilaille kohtuulliseksi katsottua korvausta vastaan. Aloitetta ei ole vielä käsitelty. V. 1929 valtiopäiville jätettiin ed. Lehiköisen y.m. toivomusaloite, jossa ehdotettiin eduskunnan päätettäväksi, että hallitus ottaisi harkittavakseen eikö alakansakoulun lukuvuotta voida, koulutyön tehokkuutta heikentämättä, järjestää siten, että se keskeytetään ankarimman sydäntalven ajaksi niillä seuduilla, joissa olot siihen pakottavat. Tätäkään aloitetta ei käsitelty.

Kansakoululaitoksen menot ovat oppivelvollisuuden toteutuessa ja koulujen lisääntyessä sekä myöskin opettajain palkkojen ja eläkkeiden sekä valtion osuuden kansakoulujen kustannuksista kohotessa lisääntyneet huomattavasti. V. 1926 olivat kansakoululaitoksen vakinaiset menot arvioitu 196 milj. mksi, mutta v. 1930 nousivat ne tulo- ja menoarvioehdotuksen mukaan 306 milj. mk. Kohoamista lienee vieläkin odotettavissa.

K a n s a n k i r j a s t o l a k i. Asiasta antoi sos.-dem. hallitus eduskunnalle esityksen, jonka mukaan jokaisessa kunnassa tulee olla ainakin yksi kantakirjasto, jonka kunta perustaa ja ylläpitää saaden valtiolta laissa säädetyn avustuksen. Sos.-dem. ryhmä hyväksyi tämän pakollisuuden periaatteen. Eduskunnan enemmistö päätti kuitenkin 81 äänellä 79 ääntä vastaan, että kirjastojen perustaminen jää kuntien taholta vapaan harkinnan varaan. Sen sijaan saatiin hyväksytyä hallituksen kanta siinä kohden, että kirjastotoimen ylijohdaja edelleenkin erilliselle kirjastotoimikunnalle ja että myöskin maalaiskunnissa toimivien yhdistysten kirjastot voivat saada avustusta erinäisin rajoituksin 50 %:iin saakka kirjallisuuden ostamiseen ja sitoamiseen itse käyttämistään varoista. Valtion avustus kuntien ylläpitäville kansankirjastoille on niinkään 50 % niiden todellisista menoista.

T y ö v ä e n o p i s t o j e n v a l t i o a v u s t u s tuli v. 1926 valtiopäivillä järjestettyä samojen perusteiden mukaan kuin kansanopistojen valtioapukin eli 50 % opistojen todellisista vuotuisista menoista, johon rajaseudulla sijaitseville opistoille voidaan myöntää 10 % nouseva lisäys. Sos.-dem. ryhmä koetti saada työväenopistojen rakennusavustuksenkin tässä yhteydessä järjestettyä samanlaiseksi kuin kansanopistojenkin rakennusavustus on, mutta ei siinä onnistunut

Lastentarhain valtioavusta jätti sos.-dem. hallitus lakiehdotuksen eduskunnalle v. 1927 valtiopäivillä. Tämän mukaan maksetaan lastentarhoille valtionvaroista avustuksena kolmannes niiden kohtuullisiksi harkituista vuosimenoista. Maalaisliitto vastusti lakiehdotusta jyrkästi. Hallituksen esitys tuli hyväksytyä 119 äänellä 61 ääntä vastaan.

Oppikouluista mainittakoon, että useita yksityisiä oppikouluja on kertomuskaudella otettu valtion haltuun ja uusia yksityiskouluja on perustettu. Valtion menot oppikouluista olivat v. 1926 86,8 milj., ja v. 1930 tulo- ja menoarvioehdotuksen mukaan 102,8 milj. mk. Ryhmä on yleensä asettunut oppikoululaitosta kohtaan suopealle kannalle. Ruotsalaisten ja aitosuomalaisten välisissä riidoissa koulukysymyksissä on ryhmä edustanut harkitsevaa ja tasapuolista kantaa.

Vapaan valistustyön alalla on eräitä työväestöä koskevia määrärahoja saatu korotettua. Ryhmä on kannattanut vapaan valistustyön uudelleen alottamista yliopistossa ja määrärahojen varaamista tähän tarkoitukseen. Samoin on ryhmä kannattanut urheilun edistämistä puoltamalla m.m. määrärahaa stadionin rakentamiseksi Helsinkiin.

Ulkopolitiikka.

Ulkopolitiikka on viime vuosina vakiintunut. Kansainvälinen politiikka on yhä enemmän keskittynyt Kansainliiton ympärille ja on ryhmän jäseniä ollut mukana Kansainliiton yleiskokouksissa ja myöskin erikoiskomissionien istunnoissa. Kansainvälisessä politiikassa on Suomen edustuksen taholta pyritty edistämään eri kansojen keskinäistä yhteisymmärrystä ja poistamaan taloudellisia ja muita riitaisuksien aiheita, mikäli ne neuvottelujen ja sopimusten avulla on saavutettavissa.

Ulkomaista edustusta koskevasta lainsäädännöstä mainittakoon laki ulkomaisessa edustuksessa palvelvien viran tai pysyvällisen toimen haltijain palkkauksesta. Hallituksen esitykseen saatiin eräitä ryhmän jäsenien esittämiä muutoksia, jotka tarkoittivat paikkamäärien alentamista ja täsmällistämistä. Ulkovaltojen kanssa tehdyt sopimukset täyttävät nykyään huomattavan osan eduskunnan asiakirjoista. Tällaiset sopimukset laatii hallitus etukäteen ja jättää ne eduskunnalle, jolloin ne voidaan joko hyväksyä tai hyljätä. Kun niitä laadittaessa seurataan kansainvälisissä sopimuksissa vakiintuneita kaavoja ja kun ne tavallisesti nojautuvat voimassa olevaan lainsäädäntöön tai käytäntöön, ovat hallituksen esitykset ulkovaltojen kanssa tehtävistä sopimuksista säännöllisesti tulleet hyväksytyä. Milloin joku sopi-

m us on aiheuttanut huomattavia muutoksia, kuten Espanjan kanssa v. 1926 tehty kauppasopimus, joka alensi hedelmäin tulleja viidenteen osaan entisestään, on muutos ollut sen luontoinen, ettei ryhmällä ole ollut aihetta sitä vastustaa. Myöskin Suomen ja Ruotsin välillä tehty sopimus lohenkalastuksesta Tornion joessa herätti suurta erimielisyyttä sen vuoksi, että lohenkalastusoikeudesta on paikkakuntalaisen ja valtion välillä riitaisuuksia ja sopimuksen väitettiin loukkaavan yksityisten oikeutta. Tämäkin sopimus tuli kuitenkin eräällä lisäselityksellä hyväksytyä.

Aivan erillisen asiakirjasarjan muodostavat kansainvälisen työkonferenssin istunnoissa hyväksytyt sopimukset ja suositukset. Niiden tarkoituksena on ohjata eri maiden sosiaalilainsäädäntöä yhdenmukaiselle kannalle noudattamalla hygienisiä ja oikeudenmukaisuusperiaatteita. Näistä sopimuksista on ratifioitu ainoastaan ne, jotka ovat olleet sopusoinnussa meillä jo ennestään voimassaolleen lainsäädännön kanssa. Ainoastaan lyijyvalkoisen käyttämistä eräissä maalaustöissä koskeva laki on poikkeuksena tästä. Monia tärkeitäkin sopimuksia, m.m. työväen tapaturmain korvaamista, ja naisten yötöitä teollisuudessa koskevat, on jätetty hyväksymättä.

Kansainvälisistä sopimuksista mainittakoon erikoisesti n.s. Kelloggin sopimus hyökkäämättömyydestä joka tuli eduskunnassa hyväksytyä 156 äänellä 19 vastaan. Sen sijaan ei hallitus ole esittänyt* eduskunnan hyväksyttäväksi samansisältöistä Litvinovin pöytäkirjaa vaikka senkään hyväksymistä vastaan ei pitäisi olla epäilyksiä. Muutenkin on suhteet Venäjän kanssa pysyneet kylminä, eikä kauppasopimusta enempää kuin muitakaan kansojen toisiinsa lähentäviä sopimuksia ole saatu aikaan.

Tulo- ja menoarvion käsittelyssä on ryhmän taholta koetettu vähentää ulkoministeriön verrattain korkeiksi paisuneita menoja ja siinä tarkoituksessa on ehdotettu lakkautettavaksi lähetystöjä sellaisissa maissa, joihin Suomella ei ole sanottavasti suhteita ja joissa sen kansalaisilla ei ole erikoisia etuja valvottavana.

Ryhmän sisäiset asiat.

Ryhmän puheenjohtajina ovat toimineet v:n 1926 valtiopäiväin aikana Tanner ja Itkonen sekä heidän tultuaan hallituksen jäseniksi Myllymäki ja Harvala; v. 1927 Itkonen ja Myllymäki, v. 1928 Ryömä ja Pekkala, v. 1929 molemp. valtiopäivien aikana Harvala ja J. F. Aalto. Sihteereinä ovat toimineet Louhelainen ja Lonkainen v. 1926, Jokinen ja J. Leino 1927 ja 28, Jokinen ja A. Valta 1929. Ryhmä on pitänyt kokouksia säännöllisesti kerran viikossa eduskunnan koossa-

oloaikana sekä aiheen ilmaantuessa useamminkin; valmistavavaliokunta on kokoontunut "ennen ryhmän kokousta ja tarvittaissa muulloinkin.

K u r i n p i t o a s i a t . Puoluekokouksen ryhmän sisäistä kuria koskevan päätöksen johdosta käsiteltiin asia ryhmän kokouksessa 11/3 1926 ja päätettiin ryhmän jäsenten työskentelyn valvonnassa noudattaa seuraavaa järjestelmää:

Ryhmän sihteeri määrää 2 ryhmän jäsentä enintään viikoksi kerrallaan tarkkailemaan täysi-istunnoissa ryhmän jäsenten osanottoa äänestyksiin ja tekevät nämä kirjallisen ilmoituksen laiminlyönneistä sihteerille. Samoin velvoitetaan ryhmän jäsenet tekemään ilmoitukset sihteerille huomattavista poissaoloista valiokuntien kokouksista. Näiden tietojen ja eduskunnan ja ryhmän pöytäkirjojen perusteella tekee ryhmän sihteeri 2 viikon väliajoin valmisteluvaliokunnalle selkoa mahdollisista laiminlyönneistä ja valmisteluvaliokunta päättää onko erikoisiin toimenpiteisiin aihetta. Toimenpiteinä on ilmoitus asianomaiselle piiritoimikunnalle ja erittäin raskauttavissa tapauksissa tiedonanto puoluelehdissä.

Sen johdosta, että ryhmän edustus oli ollut vajaalukuinen eräissä suuren valiokunnan kokouksissa, käsiteltiin asia uudelleen ryhmän kokouksessa 6/10 1927 ja tehtiin päätös, jossa 1) velvoitettiin ryhmän jäsenet säännöllisesti saapumaan eduskunnan istunnoihin ja ottamaan osaa äänestyksiin, 2) järjestettiin tarkkailu äänestyksiin osanoton suhteen, 3) velvoitettiin suuren valiokunnan ja erikoisvaliokuntien jäsenet tekemään ilmoituksen ryhmän sihteerille milloin valiokunnan jäsenten keskuudessa kurittomuutta ilmenee ja 4) velvoitettiin jäsenet ottamaan säännöllisesti osaa myöskin ryhmän kokouksiin ja sihteeri antamaan poissaolleista ilmoituksen valmistusvaliokunnalle.

Sen johdosta, että kommunistien ehdotuksista sosialidemokratien ehdotuksia vastaan täysi-istunnoissa äänestettäissä v. 1927 valtiopäivillä, kommunistien ehdotukset saivat säännöllisesti 3—5 ääntä enemmän kuin sanotussa ryhmässä oli äänestäjiä, päätti ryhmä kokouksessaan 19/10 27 kehoittaa kaikkia ryhmän jäseniä koneellisessa äänestyksessä tarkkailemaan myöskin, miten ryhmän jäsenet äänestävät, jotta vilpillisesti menettelevät jäsenet saataisiin ryhmän tietoon.

Väinö Tannerin eduskunnan täysi-istunnossa 2/11 1926 osuuskuntain verohelpotuksia koskevan asian yhteydessä antaman lausunnon ja sanomalehtiväittelyn johdosta esitettiin asia ryhmän kokouksessa 11/6 käsiteltäväksi moitelauseunnon antamista varten niille, jotka olivat huomiota herättäneellä tavalla ryhmän enemmistön kantaa vastustaneet. Asiasta laajalti keskusteltua ja eri ehdotuksista äänestettyä hyväksyttiin 23 äänellä 16 hylkäävää ehdotusta puoltavaa

ääntä vastaan lausuma: "Ryhmä teroittaa jäsenilleen, että erimielisyyksien sattuessa ryhmän keskuudessa on vältettävä ryhmän kokonaisuutta särkevää esiintymistä."

Ryhmälle jättivät eräät Turun pohjoisen vaalipiirin edustajat kirjelmän ed. Ryömän Porin piirikokoukselle 1928 lähettämän sähkösanoman johdosta, jota he pitivät itseään loukkaavana. Kirjelmä esitettiin ryhmälle. Ryömä antoi sen jälkeen selityksen ja valmistusvaliokunta päätti, että asian laatuun katsoen juttua ei ryhmässä enempää käsitellä. Ryhmän jäsen F. J. Leino vetosi ryhmään sen johdosta, että puolueoimikunta oli v. 1928 saattanut julkisuuteen lausunnon, jossa mainittiin, että L. oli ottanut eräässä hoitamassaan oikeusjutussa liian korkean asianajopalkkion ja lausuttiin, että sos.-dem. puolueen luottamushenkilö ei saisi näin menetellä. Ryhmä päätti ettei sillä ole aihetta ottaa asiaa käsiteltäväkseen. — Kun eräs kommunistinen edustaja oli eduskunnan täysi-istunnossa syyttänyt ryhmän jäsentä T. Typpöä rikkurien hankkimisesta lakonalaiselle työmaalle ja tähän syytökseen oli kiinnitetty huomiota eduskunnan ulkopuolellakin, antoi Typpö asiasta kirjallisen selityksen ryhmälle. Typpön syyllisyys osoittautui niin vähäiseksi ja tulkinnan varassa olevaksi, ettei ryhmä, katsonut kurinpitotoimiin ryhtymistä tarpeelliseksi. — Sen johdosta, että ryhmän jäsen Komu oli eräässä Helsingin sos.-dem. kunnallisjärjestön kokouksessa väittänyt, että jotkut ryhmän jäsenet olisivat kehoittaneet toisiin ryhmiin kuuluvia edustajia puhemiesvaaleissa äänestämään toista henkilöä kuin minkä ryhmä oli ehdokkaaksi asettanut ja ryhmää oli sen johdosta moitittu, vaadittiin tutkimaan asiata ja antamaan siitä selityksen. Asiata käsiteltiin ryhmässä ja koetettiin saada selvitystä onko näin tapahtunut. Kun selvitystä ei saatu eikä Komu voinut väitettään todistaa päätettiin antaa kirjelmällä Helsingin sos.-dem. kunnallisjärjestön kokoukselle tieto ryhmän toimenpiteistä ja niiden tuloksista.

E d u s k u n n a n U n k a r i n m a t k a. Keväällä 1928 suunniteltiin, sapuneen kutsun johdosta, eduskunnan virallista vierailumatkaa Unkariin. Retkelle ajottiin lähettää 14 edustajaa ja ryhmälle tarjottiin 3 osanottajapaikkaa. Ryhmä päätti, ettei se halua osallistua suunniteltuun retkeen, eikä pidä suotavana, että tällaista vierailua lainkaan järjestetään eduskunnan nimessä, koska Unkarissa on voimassa hallitusjärjestelmä, jota sosialidemokraatit eivät voi hyväksyä. Tämän ryhmän päätöksen johdosta ei Unkariin tehty vierailumatkaa eduskunnan nimessä.

P a r l a m e n t t i e n v ä l i n e n t o i m i n t a. Edustajiksi Pohjoismaiden parlamenttien välisen liiton edustajakokoukseen, joka pidettiin Tukholmassa kesällä 1928 valittiin Hakkila, Sventorzetski, Myllymäki, J. F. Aalto, Lehtokoski ja Olga Leinonen. Liiton johto-

kuntaan kuuluu ryhmästä Keto ja varajäsenenä Sventorzetski. Kansainvälisen parlamenttiliiton edustajakokoukseen v. 1928 valittiin edustajaksi Itkonen.

Vainajia.

Sosialidemokraattisesta eduskuntaryhmästä on kertomuskaudella kesken työtään kaatunut kolme edustajatoveria.

T a a v i T a i n i o kuoli Helsingissä 17 päivänä maaliskuuta 1929, 55 vuoden ikäisenä. Vainaja oli sosialidemokraattisen työväenliikkeen herättäjä ja ensimmäisiä järjestäjiä Suomessa. Ryhmässä hän oli mukana alusta alkaen ja eräitä väliaikoja lukuunottamatta kuolemaansa saakka. Omintakeisena persoonallisuutena, rohkeana taistelijana ja loistavana puhujana oli hänellä huomattava paikka ryhmässä ja koko maan parlamentaarisisessa elämässä. Vaikka sairaus viimeisinä vuosina heikensikin voimia kulki hän ryhdikkäänä uransa loppuun asti.

V a l e n t i n A n n a l a kuoli kotonaan Maariassa 16 p:nä loka-kuuta 1926 67 vuoden ikäisenä. Hänkin oli puolueen tienraivaaja ja työskennellyt sen keskuudessa paljon monenlaisissa tehtävissä. Edustajana oli hän v:sta 1907 alkaen kansalaissodan jälkeisiä vuosia lukuunottamatta. Tunnettiin ryhmän keskuudessa vaatimattomaksi, luotettavaksi ja asioita tarkoin harkitsevaksi toveriksi, joka miellyttävällä ja rehdillä esiintymisellään herätti myötätuntoa kaikissa piireissä. Vainajan täsmällisyys ja uutteruus eduskuntatyössä oli esimerkiksi kelpaava.

I d a V i h u r i kuoli syyskuun 7 p:nä 1929 Tampereella Näsijärven suuressa laivaonnettomuudessa 47 vuoden ikäisenä. Vainaja oli suuren työläiskaupungin köyhälistöpiirien parhaita tyttäriä, vakavamielinen ja avarakatseinen. Työväen asian eteenpäinvieminen oli hänen elämäntehtävänsä. Edustajana oli vainaja v:sta 1922 asti ja nautti ryhmässä kaikkien toveriensa kunnioitusta. Hänen ennenaikainen kuolemansa oli työväenliikkeen ja myöskin ryhmän toiminnan kannalta syvästi valitettava.

SUOMEN
SOSIALIDEMOKRAATTISEN PUOLUEEN

MENETTELYTAPA

.

Helsinki 1929
Työväen kirjapaino

Sosialidemokraattiseu puolueen menettelytapa.

Puoluetoimikunnan esitys.

Johdanto: menettelytapamme nykyisen tilanteen valossa.

Tilanteen kehitys työväenliikkeessä maailmansodan jälkeen.

Maailmansodan vaikutuksesta saavutti työväenluokka kaikissa maissa entistä enemmän vaikutusvaltaa. Sota oli järkyttänyt kapitalistista järjestelmää ja synnyttänyt mitä vaikeimpia problemeja, jotka ainoastaan työtätekevän kansan laajojen joukkojen myötävaikutuksella olivat ratkaistavissa. Se oli synnyttänyt tyytymättömyyttä, joka pelotti vallanpitäjiä. Sosialidemokratia saattoi tällöin työläisjoukkojen edustajana esiintyä entistä vaikuttavammin.

Joissakin maissa puhkesi suorastaan vallankumous, joka äkkiä poisti vanhentuneet, kansanvapautta kahlehtineet valtiomuodot ja toteutti valtiollisen kansanvallan, lisäten täten mahtavasti sosialidemokratian johtamain suurten kansanjoukkojen toimintamahdollisuuksia.

Tässä tahdissa ei kehitys tietenkään voinut jatkua. Kun vallankumoukset olivat ohi ja pahimmat vaikeudet muutenkin voitettu, rauhoittui säikähtynyt yläluokka ja alkoi koota uudelleen voimiaan, kun sen sijaan työväen voimat äkinäisen voimainponnistuksen järkeen osaksi herpaantuivat, osaksi sisäisten erimielisyyksien vaikutuksesta hajaantuivat. Porvaristo ei nähnyt enää tarpeelliseksi jatkaa sellaista uudistustoimintaa, johon se olojen pakosta oli ryhtynyt, vaan sitä harjoittaneet vapaamielisemmät ainekset menettivät kannattajiaan, supistuivat ja vanhoituivat. Äärimmäiset taantumukselliset ainekset rohkaistuivat uhkaamaan jo saavutettuakin kansanvaltaisuutta: syntyi »fascistisia» liikkeitä, jotka muutamissa maissa saivatkin yliotteen. Muutamissa maissa, joissa »kommunismi» oli saanut työväen lumoihinsa, esiintyi työväki harkitsemattomasti, mikä helpotti taantumuksen työtä.

Useimmissa maissa kuitenkin sodan ja vallankumousten seurauksena saavutetut kansanvaltaiset ja yhteiskunnalliset uudistukset pysyivät taantumuksen vastahyökkäyksistä huolimattakin voimassa, joskaan ei työväki ole voinut kohota hallitsevaksi luokaksi. Edisty-

neimissä maissa luokkatietoinen työväki muodostaa voimatekijän, jota hallitseva luokka ei voi sivuuttaa. Sos.-dem. työväen tehtävänä on nyt lähinnä lisätä luokkavoimaansa tehdäkseen siten uuden etene-
misen mahdolliseksi. Mitä tärkeintä on tällöin yhtenäisyyden jälleen-
saavuttaminen työväenliikkeessä siellä, missä se »kommunistien»
hajoitustoiminnan johdosta on tullut häirityksi. Tämän ohella on
työväen oltava valmis puolustautumaan uhkaavaa f ascismia tai muita
senkaltaisia taantumuksellisia liikkeitä vastaan.

Työväki on siis joissakin maissa edelleenkin etenemässä, joskin
tasaisemmin kuin maailmansodan jälkeisinä vuosina, kuten Englan-
nissa ja Tanskassa; toisissa sen täytyy olla pääasiassa puolustus-
kannalla, odottaen otollisempia aikoja edetäkseen, kuten Itävallassa;
toisissa taasen, kuten Italiassa, se taistelee ylivoimaista taantumusta
vastaan, jonka kestävydestä ei vielä voida varmuudella mitään sanoa.

Suomessa kansalaissodan jälkeen tapahtunut kehitys.

Suomen työväenliikkeen sodanjälkeinen kehitys ja tämän sille
määräämät tehtävät osoittavat monessa suhteessa vertauskohtia
muissa maissa tapahtuneeseen kehitykseen.

Suomen, samoin kuin muidenkin Venäjältä eronneiden maiden
kansoille, toi Venäjän vallankumous itsenäisyyden. Yksinvaltiuden
kukistuminen samoin kuin vapautuminen vieraan imperialismin alai-
suudesta teki mahdolliseksi sellaisen sisäisenkin kansanvallan toteut-
tamisen, jota Suomen kansan enemmistö tahtoi. Kansanvaltaa toteu-
tettiin pääasiassa siinä määrin, kuin talonpoikaoluokan ja porvarillisen
sivistyneistön luokkaedut sitä vaativat, sosialidemokraattisen työ-
väen tähän myötävaikuttaessa ja taantumuksellisen oikeiston sitä
vastustaessa.

Näin toteutunut valtiollisten olojemme uudistus vastasi historialli-
selta merkitykseltään Länsi- ja Keski-Euroopan porvarillisia vallon-
kumouksia. Se johtikin samoihin seurauksiin kuin nämä: uudet olo-
suhteet vasta saattoivat täysin näkyviin ne luokkavastakohtat ja
tekivät polttaviksi ne yhteiskunnalliset kysymykset, joita ulkonainen
pakko oli siihen saakka estänyt selvenemästä tai ainakin astumasta
etualalle käytännöllisen elämän taisteluissa.

Nämä luokkavastakohtat ovat lyöneet leimansa myöhemmän
ajan kehityksen. Niiden oikea ymmärtäminen on sosialidemokratian
tärkeimpiä tehtäviä.

Kansanvaltaiset uudistukset tyydyttivät porvarillisia keskiluokkia.
Ennen kaikkea ne merkitsivät Suomessa, samoin kuin itäbalttilaisissa-
kin maissa — ja myös Venäjällä tämä tulee olemaan vallankumouksen

pysyvin tulos — talonpoikaisluokan voimakasta nousua. Suuret ja keskikokoiset, osaksi pienemmätkin maanviljelijät olivat sodan elintarveoloista hyötynet; he tunsivat tosiasiallisen voimansa ja osasivat sen toteuttaa valtiossakin. Kun tarkkoja luokkarajoja ei talonpoikaisväestön keskuudessa ollut, saattoi omistavain talonpoikain kannattama ihanne — yksityiskapitalistinen maanomistus ja sitä tarkoittava yksilöllinen pyrkimys — houkutella sellaisiakin maalaisaineiksia, jotka luokka-asemaansa nähden kuuluivat pikemmin omistamattomiin. Mutta tästä huolimatta, ja vaikka keskiluokat ovat toivoneet voivansa vahvistaa rivejään valtion asutustoiminnan synnyttämällä uusilla pienviljelijöillä, on pienviljelijäin suuri enemmistö pysynyt uskollisena sosialidemokratialle, jonka vaatimuksesta torpparit on vapautettu alustalaissuhteesta ja joka edelleenkin ajaa pienviljelijäin todellisia luokkaetuja. Näin ollen eivät porvarillisen keskiluokan eri ryhmät olekaan saavuttaneet yhteiskunnassamme ehdotonta ylivaltaa.

Työvälle toi valtiollinen itsenäisyys uusia toimintamahdollisuuksia, samalla kuin uudistusten tieltä poistui se este, jona vieras imperiaalistinen sortovalta oli valtioelämässämme ollut. Näin ollen työväki on voinut saavuttaa vaikutusvaltaa aloilla, jotka ennen olivat olleet siltä suljettuina.

Porvariston taantumuksellisimmat osat ovat alunperin olleet tyytymättömiä kansanvallan saavutuksiin. Tosin ne ovat huomanneet, ettei tasavaltainen valtiomuoto tai keskiluokan sen nojalla harjoitettava valta uhkaa yläluokankaan luokkaetuja, mutta jo sekin, että niiden on täytyntä jakaa valta uusien tulokkaiden kanssa, on herättänyt sen tyytymättömyyttä.

Voimistuvana yhteiskunta-aineksena esiintyy Suomessakin henkisten työntekijäin ryhmä, joka varsinkin monien uusien oppilaitosten perustamisen johdosta on nopeasti kasvamassa. Kilpailua täytyy sivistyneistöön kuuluvain jo keskenään käydä, ahdinkoa ja siitä johtuvaa tyytymättömyyttä he jo tuntevat. Tämä tyytymättömyys ei ole vielä löytänyt oikeata suuntaansa, sillä proletarisoituminen ei ole nuoressa maassamme sivistyneistön keskuudessa vielä edistynyt niin pitkälle, että huomattavampi osa siitä olisi alkanut tuntea yhteensuuluvaisuutta työväestöä kohtaan, ja toiselta puolen on aina vielä toiveita etenemisestä virkamies- ynnä muilla siihen verrattavilla urilla. Tällaisissa oloissa virkamiehistö on joutunut enimmäkseen vanhoillisten byrokraattien johdettavaksi, ja muutenkin on sivistyneistön keskuudessa havaittavissa vahvasti taantumuksellisia virtauksia. N.s. aitosuomalainen liike pyrkii, aatteellisten tarkoituseriensä rinnalla, tunkemaan ruotsinkieliset kilpailijat pois virkapa-

koista ja kapitalistisen yritteliäisyyden toiminta-aloilta. Yritettäessä menneinä vuosina valloittaa maan rajojen ulkopuolella (ennen kaikkea Itä-Karjalassa) uusia saalistamismahdollisuuksia ovat sivistyneistön (kuten Akateemisen Karjala-Seuran) isänmaallisuuteen verhotut pyrkimykset esiintyneet kapitalistiluokan enemmän riistämisyrittämysten rinnalla. Ja Suomen armeijaan on kokoontunut erilaisia militaristisia aineksia— tsaarivallan Venäjällä, keisarillisessa Saksassa tai Suomessa koulutettuja, omistavain luokkain keskuudesta lähteineitä ja sen pyrkimyksiä ajavia — jotka keskinäisellä kilpailullaan osoittavat, että silläkin alalla jo vallitsee tungos.

Niitä valtiollisella alalla ilmeneviä taantumuksellisia pyrkimyksiä, joita edustavat nämä erilaiset ainekset, vastaavat taloudellisella alalla suurteollisuudenharjoittajain pyrkimykset teolliseen yksinvaltiuteen. Ammatillisen heikkouden takia työnantajiston on onnistunut varsinkin suurteollisuuden useilla aloilla sivuuttaa työväki sopimuskumppanina, vieläpä häikäilemättömillä orjakontrahdeilla se yrittää riistää työläisiltä tavalliset kansalaisvapaudetkin.

Vaikka siis Suomessakin on erilaisia ulkomaiden fascisteihin verrattavia aineksia, ei tasavaltaista valtiomuotoa eikä yleistä äänioikeutta uhkaa ainakaan välitön vaara, mikäli eivät arvaamattomat ulkopoliittiset tekijät (kuten v. 1918) muuta täällä vallitsevia voimasuhteita. Sillä talonpoikaisluokan valtiollinen vaikutusvalta on oleellisesti sidottu juuri noihin kansanvaltaisiin muotoihin eikä kansamme jдитеskunnallinen kokoonpano ole muutenkaan fascistiselle kaappaukselle otollinen.

Valtiollisen kansanvallan vallitessa ja sitä hyväkseen käyttäen talonpoikaisluokka on suurin piirtein toteuttanut yhteiskunnalliset vaatimuksensa. Se on säätänyt viljatullit, joiden avulla se nylkee työtätekevää kansaa, ja lakkaamatta se käyttää muutenkin valtiovaltaa taloudellisten etujensa edistämiseksi. Ensi sijassa se pitää tällöin silmällä niiden suurten ja keskikokoisten maanviljelijäin etuja, jotka talonpoikaisväestössä ovat kohonneet johtavaan asemaan, ja niin sen äskensmainittu toiminta vahingoittaa, paitsi keskiluokan, muiden ja palkkatyöväen, myöskin pienviljelijäin etua.

Tämä luokkaetujen kasvava ristiriita panee talonpoikaisluokan hakemaan keinoja vastustaakseen työväenluokan vaikutusvaltaa entistä jyrkemmin, ja niinpä se harjoittaa valtiollisellakin alalla taantumuksellista politiikkaa. Käyttäen »kommunistista» liikettä tekoisyyntä se hakee mahdollisuuksia työväen toimintavapauden supistamiseksi ja sen vaikutusvallan vähentämiseksi eduskuntatyönkin alalla. Näitä pyrkimyksiä kannattaa mielihyvällä ennestäänkin taantumuksellinen porvarillinen oikeisto. Porvariston alunperin vapaamielisem-

mät osat («edistysmielinen puolue») ovat joutuneet tämän yleisen kehityksen vaikutusten alaisiksi ja lähestyneet oikeistoa, voimatta kuitenkaan pitää puoliaan kilpailussa puhtaasti taantumuksellisten ainesten kanssa.

Yleisenä piirteenä sodanjälkeisessä puoluekehityksessä on siis, niin Suomessa kuin yleensä muissakin maissa, porvarillisten vapaa-mielisten ainesten («keskustan») osaksi supistuminen, osaksi vanhoillistuminen.

Tämä ilmiö on todettavissa sellaisissakin maissa, joissa työväenliike on pysynyt mitä puhtaimmin sosialidemokraattisena. Mutta monessa maassa ja myös Suomessa on «kommunistista» vaaraa käytetty oikeiston toimesta menestyksellisesti pikkuporvariston pelottamiseksi ja sen ajamiseksi oikeiston syliin.

Ennen kaikkea «kommunistinen» liike kuitenkin hyödyttää taantumusta hajottamalla työväenluokan. Luullen näkevänsä «kommunismissa» sosialistisen liikkeen jonkinlaisen jyrkemmän muodon ovat lukuisat työläiset siirtyneet kommunistiseen leiriin. Sosialidemokraattiselle puolueelle tämä merkitsee tappiota, jonka korvaaminen vaatii mitä vakavinta huomiota.

Suomen sosialidemokraattinen puolue on alusta alkaen ollut koonpanoonsa nähden epäyhtenäinen; siihen on, varsinaisten prolettaaristen ainesten lisäksi, lukeutunut runsaasti puoliproletaarisia ja pikkuporvarillisiakin aineksia. Kun huomattava määrä työläisjäseniä on työväenliikkeen jakaantuessa siirtynyt toiseen leiriin, ovat äskemäinitut ei-proletaariset ainekset joutuneet muodostamaan entistä suuremman prosenttimäärän puolueemme jäsenistöstä. Näin ollen puoluetamme kohdannut jäsenten menetys merkitsee juuri niiden prolettaaristen ainesten heikkenemistä, jotka muodostavat jokaisen todellisen työväenpuolueen selkärangan, sen luokkatietoisimman osan.

Yllämainitut seikat vaikuttavat määräävästi puolueemme nykyajan ja lähimmän tulevaisuuden tehtäviin.

1) Sosialidemokraattisen joukkoliikkeen vahvistaminen.

Työväen joukkotoimintaa on vahvistettava ja kehitettävä.

Socialidemokraattinen työväki pyrkii valloittamaan valtiovallan ja käyttämään sitä keinona saavuttaakseen yhteiskuntavallankumouksellisen päämääränsä, joka on luokkayhteiskunnan poistaminen ja sosialismin toteuttaminen. Tämä köyhälistön pysyväinen vallan-

otto on mahdollinen vain silloin, kun luokkatietoinen köyhälistö jo muodostaa mahtavan, ylivoimaiseksi käyvän voimatekijän yhteiskuntaelämässä; se on toista, kuin että työväki jo porvarillisessa yhteiskunnassa, vähemmistönäkin ollessa, toisinaan astuu hallitukseen saavuttaakseen erinäisiä etuja.

Luokkayhteiskunnassamme ovat useimmat tosiasialliset voimatekijät yläluokan käsissä. Sellaisia ovat pääoma (teollisuus-, rahapääoma y.m.), valtiokoneisto, armeija, suojeluskunnat, tuomioistuimet, suurin osa sanomalehdistöä, kasvatustulos y. m. Sorretun luokan tärkein voimatekijä on sen suuri lukumäärä, joka kuitenkin muodostuu voimatekijäksi vain sikäli, kuin köyhälistö sosialistisen valistuksen vaikutuksesta oppii käyttämään sitä oikein. Tähän kuuluu, että se liittyy yhteen lujittaakseen luokkajärjestönsä avulla voimaansa ja että se teoreettisen valistuksen ja käytännöllisten kokemusten avulla oppii järjestämään toimintansa mahdollisimman tarkoituksenmukaiseksi.

Työväen järjestynyt luokkavoima on se, joka ennen kaikkea johtaa päämäärään ja joka ei sen johtajain viisaimmallakaan politiikalla ole korvattavissa. Tätä voimaa on kartutettava ja kehitettävä työläisjoukkojen itsenäisen joukkotoiminnan kautta; työväen on opittava luottamaan itseensä ja joukkovoimaansa. Sosialidemokraattien keskuudessa on sentähden kehitettävä joukkojen kansanvaltaista itsetoimintaa. Sosialidemokraattisessa puolueessa vallitsee siis täydellinen sananvapaus; ehtona on vain, että lausutut mielipiteet eivät ole sosialidemokratian periaatteiden vastaisia. Joukoille on sanottava täysi totuus ja niiden on itse vapaasti, puoluepäätösten määräämässä järjestyksessä, ratkaistava asiansa.

Työväen luokkavoiman vahvistaminen on sitäkin tärkeämpää, koska nykyään maassamme, porvariston vanhoillistumisen johdosta, yhteiskunnallinen uudistustoiminta on tyrehtynyt ja se voidaan ainoastaan työväen omilla ponnistuksilla saattaa taasen käyntiin.

Jokainen joukkoliike tarvitsee käyttövoimakseen innostusta. Ainoastaan tietoisuus suuresta päämäärästä ja sen saavuttamisen mahdollisuudesta voi herättää innostusta. Työväenluokan keskuudessa käyvä sisäinen taistelu on välttämätön, kunnes käsitykset ovat selvenneet ja rintama on täten eheytyntynyt, mutta innostuksen herättämiseksi on taistelevain joukkojen huomio kiinnitettävä ennen kaikkea liikkeemme varsinaisiin päämääriin ja käyttövoimiin. Sisäinen taistelu voi tarkoittaa ainoastaan työväen luokkavoiman sellaista eheyttämistä, joka tekee mahdolliseksi käydä entistä suuremalla ponnella taistelua työväen luokkaviihollista vastaan.

Sosialistista tietoisuutta on juurrutettava ja selvennettävä.

Käydäkseen menestyksellisesti taisteluaan tarvitsee työväki yhteiskunnallisia tietoja. Mutta niitä tietoja, joita kaivataan välitöntä käytännöllistä tarvetta varten, täytyy toistaiseksi suureksi osaksi ammentaa porvarillisista lähteistä tai saavuttaa kokemusten kautta porvarillisessa ympäristössä toimien. Sitä tärkeämpää on, että marxilainen teoria säilyttää kunniapaikkansa työväen itsekasvatuksessa ja että se johtaa työväen jokapäiväistä toimintaa, koska tämä ainoastaan silloin voi lähentää meitä päämääräämme. Sosialidemokratian periaatteiden sivuuttaminen ja porvarillisten aatteiden tunkeutuminen ajatteluumme voi ainoastaan hidastuttaa etenemistämme.

Työväen valistustoiminta oli meidän maassamme, samoin kuin muuallakin, työväenliikkeen alkuaikoina pääasiallisesti puolueemme ohjelman tunnetuksi tekemistä ja sosialististen teorioiden selvittämistä, sitä suuremmalla syyllä, koska käytännöllisen toiminnan mahdollisuuksia ei paljon ollut. Mutta teorioiden tunteminen ja niistä kiinnittäminen on käytännöllisessä toiminnassa vieläkin tärkeämpää, jotta toiminnasta olisi mahdollisimman paljon hyötyä eikä vahinkoa.

Sosialistisen tietoisuuden juurruttaminen on sitä välttämättömämpää, koska vastustavat luokat lakkaamatta pyrkivät — lehdistönsä, järjestöjensä ja myös valtiovallan avulla — syöttämään työväenluokalle omia aatteitaan. Ennen kaikkea ne koettavat peitellä luokkavastakohtia, uskotellen työväelle, että se valtiollisen kansanvallan vallitessa on todella tasa-arvoinen yläluokkien kanssa ja siis samassa määrässä kuin nämä edesvastuussa valtiuelämästä, että valtio on kaikkien luokkien ja puolueiden yläpuolella, että työväen on lakattava ajamasta erikoisia luokkaetujaan ja toimittava vain yhdessä muiden luokkien kanssa, j.n.e.

Monia eri teitä tulee tällaisia- vaikutuksia nykyaikoina. Porvarilliset demokraatit pyrkivät kiinnittämään työväen huomiota yksipuolisesti valtiolliseen demokratiaan — maan itsenäisyyteen, parlamentarismiin y. m. — ja onnistuvatkin vaikuttamaan sellaisiin sos.-dem. puolueeseen lukeutuviin aineksiin, jotka eivät sosialidemokratiasta ole huomanneet muuta, kuin mitä sillä on yhteistä porvarillisen demokratian kanssa. Maataloustuottajat koettavat vaikuttaa niihin pienviljelijöihin, jotka luokka-asemansa puolesta ovat lähempänä palkkakatyöväestöä, houkutellen heitä suojelustulleilla y. m. s. Osuustoiminta ynnä muut sellaiset itsessään hyödylliset liikkeet saattavat yksipuolisesti käsitettyinä johtaa harhakäsityksiin, sikäli, että niissä käyty luokkienvälinen yhteistoiminta lyö leimansa katsantokantaan yleensä. Kansalliset liikkeet, kuten n. s. aitosuomalaisuus, voivat vaikuttaa sellaisiin pikkuporvarillisiin aineksiin, joille proletaarinen

kansainvälinen solidarisuus ei ole kehittynyt eläväksi todellisuudeksi. Kaikki tällaiset porvarilliset rikkaruohot on sosialistisen valistustyön avulla kitkettävä työväen aivoista, mikäli niiden on onnistunut niihin juurtua.

Työläisjoukoille on osoitettava, että yhteistoiminta porvarillisten ryhmien kanssa — mikä nykyoloissa toisinaan on välttämätöntä — on ohimenevää, että pitemmälle katsoen työväenluokan luokka-edut ovat ylipääsemättömästi ristiriidassa yläluokkien luokkaetujen kanssa ja että työväen vapautus nykyisestä palkkaorjuudesta on saavutettavissa ainoastaan työväen itsenäisellä luokkataistelulla.

Ennen kaikkea on työväen luottamushenkilöiden tehtävä teoreettisen tutkistelun avulla itselleen tämä selväksi, koska he usein porvarillisessa ympäristössä toimien saattavat jossakin määrin eristäytyä työväestä ja joutua sitä enemmän porvarillisten vaikutusten alaisiksi. On syytä tyydyttää yhä kasvava erilaisten toimihenkilöiden tarve pääasiassa ruumiillisen työn tekijöillä ja autettava näitä saamaan tehtävänsä varten tarpeelliset tiedot sekä sosialidemokratian periaatteellisesta että sen käytännöllisestä puolesta, jotta he voisivat hyvin täyttää tehtävänsä taistelevan köyhälistön esitaistelijoina säilyttäen kaikissa olosuhteissa itsenäisen proletaarisen katsantokannan.

Erikoista huomiota on myös kiinnitettävä työläislasten ja -nuorison kasvatukseen arvokkaiksi taistelijoiksi sosialidemokratian riveissä, koska porvarillisen yhteiskunnan kasvatuslaitos päivänvaltoin on omiansa syöttämään heille sosialismin vastaisia aatteita.

2) Työväenliikkeen eheyttäminen on toteutettava sosialidemokratian pohjalla.

Työväen luokkavoima riippuu oleellisesti siitä, että työväki, yhdeksi taistelujoukoksi yhtyneenä, voi käyttää koko voimansa taisteluun luokkansa tarkoituksien hyväksi tarvitsematta keskenään riidellä kuljettavasta tiestä tai kuluttaa voimiaan keskinäisissä taisteluissa. Siellä, missä tätä yhtenäisyyttä ei ole, on sen saavuttaminen sosialidemokraattisen työväen tärkeimpiä tehtäviä. »Köyhälistön yhtenäisyys on se, joka meidän aikanamme voi viedä Saksan köyhälistön valtaan», sanoo Kautsky kirjassaan »Köyhälistön vallankumous», ja tämä pitää paikkansa muihinkin maihin nähden. Se, että tämä tehtävä on tärkeä, käy välillisesti ilmi siitäkin, että porvaristo mielellään näkee työväen keskinäisen taistelun jatkuvan. Niinpä oh viime aikoina »kommunismin» rappeutuminen eri maissa herättänyt porvaristossa vilkasta huolestumista, koska se tietää työväenluokan vah-

vistuvan sen sisäisten ristiriitojen väistyessä. On myös voitu havaita, «ttä sellaiset sosialidemokratian ainekset, jotka erikoisesti harrastavat yhteistyötä porvarillisten puolueiden kanssa, eivät harrasta työväen keskuudessa vallitsevien ristiriitojen poistamista, koska niiden jatkuessa ja kärjistyessä porvaripuolueet mieluummin suostuvat sanottuun yhteistoimintaan ja koska sosialidemokratian omassa leirissä pikkuporvarilliset, yhteistoimintaa tavoittelevat ainekset voivat silloin parhaiten säilyttää vaikutusvaltansa.

Suomessa on työväenliikkeen yhtenäisyyden palauttaminen mitä tärkeintä. Asiain nykyisillään ollessa kulkee »kommunistien» mukana runsaasti 100,000 työläistä, jotka ovat antautuneet kannattamaan »kommunismia» epäilemättä siinä rehellisessä käsityksessä, että se edustaa jotakin jyrkempää sosialismin muotoa. Niinkauan kuin näitä työläisiä ei saada tietoisiksi erehdyksestään, ei heidän taisteluvoimansa joudu hyödyttämään työväen asiaa tai käytetään sitä suorastaan tavalla, joka vahingoittaa työväenluokkaa. Tämä asiain-tila vaatii kaikkien ajattelevien, luokkatietoisten sosialidemokraattien mitä vakavinta huomiota. Onneksi tämä pulma on kyllä ratkaistavissa, kun siihen vakavasti käydään käsiksi.

Siitä saakka, kun uuskommunismi astui maailmanpoliittiselle näyttämölle, on sosialidemokraattien taholta sanottu, että tämä Venäjän kehittymättömissä oloissa syntynyt, epänormaalinen sosialismin muoto tulisi olemaan vain ohimenevänä ilmiönä kansainvälisen työväestön luokkataistelussa. Nyt on jo ilmeistä, että tämä ennustus oli oikea. »Kommunismien» voima on ennen kaikkea ollut siinä, että sillä oli käytettävänä niin ihanan taistelukykyinen työväenluokka kuin Venäjän. Mutta tämäkään työväenluokka ei ole voinut estää kommunististen kokeilujen jatkuvaa epäonnistumista Venäjällä, ja muissa maissa »kommunismi» on enimmäkseen jo täydessä hajaannustilassa. Moskovan internationaalien omavaltaiset sekaantumiset eri maiden kommunistipuolueiden asioihin ovat nostaneet sitä vastaan lukuisat kommunistitkin, ja useimmissa maissa laajat työläisjoukot ovat jo löytäneet tien takaisin sosialidemokratiaan, jonka he vain väärinkäsityksestä tai »kommunististen» johtajain valheiden, sokaisemina olivat jättäneet.

Suomessa tämä kehitys on ollut hitaampi, johtuen osaksi Venäjällä olevien suomalaisten kommunistijohtajain agitatiosta, osaksi kansalaisotamme synnyttämästä mielialasta ja osaksi siitä, että kommunistit ovat voineet agitatioissaan käyttää hyväkseen sitä epäkiitollista asemaa, johon sos.-dem. puolueemme kansalais sodan jälkeen joutui, kun sen täytyi tavallaan toimia yhdessä porvariston erinäisten osien kanssa turvatakseen täällä valtiollisen demokratian. Mutta sei-

vistuvan sen sisäisten ristiriitojen väistyessä. On myös voitu havaita, «ttä sellaiset sosialidemokratian amekset, jotka erikoisesti harrastavat yhteistyötä porvarillisten puolueiden kanssa, eivät harrasta työväen keskuudessa vallitsevien ristiriitojen poistamista, koska niiden jatkuessa ja kärjistyessä porvaripuolueet mieluummin suostuvat sanottuun yhteistoimintaan ja koska sosialidemokratian omassa leirissä pikkuporvarilliset, yhteistoimintaa tavoittelevat ainekset voivat silloin parhaiten säilyttää vaikutusvaltansa.

Suomessa on työväenliikkeen yhtenäisyyden palauttaminen mitä tärkeintä. Asiain nykyisillään ollessa kulkee »kommunistien» mukana runsaasti 100,000 työläistä, jotka ovat antautuneet kannattamaan »kommunismia» epäilemättä siinä rehellisessä käsityksessä, että se edustaa jotakin jyrkempää sosialismin muotoa. Niinkauan kuin näitä työläisiä ei saada tietoisiksi erehdyksestään, ei heidän taisteluvoimansa joudu hyödyttämään työväen asiaa tai käytetään sitä suorastaan tavalla, joka vahingoittaa työväenluokkaa. Tämä asiain-tila vaatii kaikkien ajattelevien, luokkatietoisten sosialidemokraattien mitä vakavinta huomiota. Onneksi tämä pulma on kyllä ratkaistavissa, kun siihen vakavasti käydään käsiksi.

Siitä saakka, kun uuskommunismi astui maailmanpoliittiselle näyttämölle, on sosialidemokraattien taholta sanottu, että tämä Venäjän kehittymättömissä oloissa syntynyt, epänormaalin sosialismin muoto tulisi olemaan vain ohimenevänä ilmiönä kansainvälisen työväestön luokkataistelussa. Nyt on jo ilmeistä, että tämä ennustus oli oikea. »Kommunismien» voima on ennen kaikkea ollut siinä, että sillä oli käytettävänä niin ihanan taistelukykyinen työväenluokka kuin Venäjän. Mutta tämäkään työväenluokka ei ole voinut estää kommunististen kokeilujen jatkuvaa epäonnistumista Venäjällä, ja muissa maissa »kommunismi» on enimmäkseen jo täydessä hajaannustilassa. Moskovan internationaalien omavaltaiset sekaantumiset eri maiden kommunistipuolueiden asioihin ovat nostaneet sitä vastaan lukuisat kommunistitkin, ja useimmissa maissa laajat työläisjoukot ovat jo löytäneet tien takaisin sosialidemokratiaan, jonka he vain väärinkäsityksestä tai »kommunististen» johtajain valheiden sokaisemina olivat jättäneet.

Suomessa tämä kehitys on ollut hitaampi, johtuen osaksi Venäjällä olevien suomalaisten kommunisti]ohtajain agitatiosta, osaksi kansalaissotamme synnyttämästä mielialasta ja osaksi siitä, että kommunistit ovat voineet agitatioissaan käyttää hyväkseen sitä epäkiitollista asemaa, johon sos.-dem. puolueemme kansalaissodan jälkeen joutui, kun sen täytyi tavallaan toimia yhdessä porvariston erinäisten osien kanssa turvatakseen täällä valtiollisen demokratian. Mutta sei-

vät oireet osoittavat, että »kommunismin» hajaantuminen on meilläkin jo alkanut, joskaan ei voida tietää, millä nopeudella se on jatkuva. Äsken ovat sen edustajat, muun muuassa vastustamalla työväenluokan hartaasti toivomaa sairausvakuutusta, antaneet työläisjoukoille havainto-opetusta, joka ei voine jäädä vaille hyviä seurauksia.

Sos.-dem. puolueella, joka pyrkii hajoittamaan porvarillisiakin vastustajiaan, on sitä suurempi syy toivoa »kommunismin» hajoavan, koska sen vaikutusvallan alaisina olleet työläiset ovat luokkatovereita, jotka luonnollisesti kuuluisivat sos.-dem. leiriin ja jotka »kommunistien» vaikutusvallasta vapauduttuaan ennenpitkää palannevat sosialidemokraattiseen puolueeseen ja vahvistavat sen rintamaa.

Sos.-dem. puolueen on kaikkine elimineen valppaasti seurattava tätä kehitystä ja helpotettava sitä valistamalla niitä työläisjoukkoja, jotka alkavat tai jo ovat alkaneet epäillä »kommunismin» oppeja. Niille on osoitettava, että »kommunismi» on johtanut työväenluokan heikontumiseen ja taantumuksen vahvistumiseen; on selitettävä, mistä meidän aikamme »kommunismi» johtuu ja mikä on oleva sen välttämätön kohtalo; sanoin ja teoin on osoitettava, että sos.-dem. puolue ja ainoastaan se valvoo luokkataistelussa köyhälistön luokkatujuja oikein. Tarkoin on vältettävä käyttämästä taistelussa »kommunismia» vastaan isänmaallisia tai muita porvarillisia todisteita, jotka ovat ristiriidassa sosialidemokraattisen katsantokannan kanssa.

Aina ja kaikilla aloilla on taisteltava työväen sielusta, kunnes voitto on saavutettu. Emme saa eristäytyä työläisjoukoista silloinkaan, kun nämä »kommunistien» vaikutuksesta suhtautuvat meihin epäsuotuisasti, koska eristäytyminen osoittaisi heikkoutta ja tekisi meille mahdottomaksi näihin työläisjoukkoihin vaikuttamisen.

Eräänä sosialidemokraattien mitä tärkeimpänä lähiainojen tehtävänä on siis oleva »kommunististen» työläisjoukkojen irrottaminen moskovaalaisten johtajain vaikutuksesta, niiden valistaminen sosialidemokratian hengessä ja liittäminen jälleen sosialidemokraattiseen taistelurintamaan.

3) Valtiollisen kansanvallan puolustus.

Valtiollinen kansanvalta on työväelle suuriarvoinen. Se antaa sille tilaisuuden saavuttaa valta-asemia, jotka helpottavat sekä työväen nykyisen tilan kohottamista että sen tulevaa etenemistä. Käyttäessään hyväkseen valtiollisia oikeuksiaan työväki pääsee entistä paremmin selville yhteiskunnallisista luokkaeduistaan ja oppii toimimaan niiden edistämiseksi. Samalla joukot joutuvat huomaamaan,

ettei nykyinen kapitalistinen yhteiskunta mainituista edistysaskeleista huolimatta voi turvata työväen toimeentuloa eikä antaa sille täyttä osuutta työn luomiin hyödykkeisiin, vaan että työväen on valloittettava valtiovalta käyttäkseen sitä sosialististen päämääriensä hyväksi.

Valtiollisen kansanvallan täysi hyödyksikäyttö edellyttää, että työväki on selvillä luokka-asemastaan ja luokkaeduistaan. Kunnes siihen on päästy, saattavat sen vastustajat käyttää samoja kansanvaltaisia oikeuksia työväen vastustamiseksi. Niinpä voi toisinaan täysin taantumuksellinen järjestelmä nojautua valtuuksiin, jotka kansanvaltaistakin tietä on taantumuksellisille vallanpitäjille annettu. Suomessa porvariston suuri enemmistö on taantumuksellista, mennen tässä suhteessa niinkin pitkälle, että se vaatii eräiden kansanvaltaisten oikeuksien supistamista. Tällöin on sosialidemokraattien ehdoton velvollisuus toimia laajojen joukkojen — ei vain palkkatyöläisten, vaan mikäli mahdollista muidenkin — valistamiseksi niin, ettei taantumuksellista järjestelmää voitaisi osaksikaan perustaa näiden joukkojen antamaan kannatukseen.

Kunnes tämä valistustyö on kantanut riittävästi hedelmiä, uhkaa aina valtiollista demokratiaa taantumus. Luokkayhteiskunta käyttäkin sitkeästi kaikkia niitä keinoja, jotka sillä on, hallittujen luokkien luokkatietoisuuden nukkuttamiseksi. Lisäksi rajoittaa luokkavalta käyttännössä niidenkin oikeuksien käyttöä, joita se ei ole voinut tai pitänyt sopivana avoimesti työväenluokalta riistää. Niinpä työnantajisto varsinkin eräissä teollisuudenhaaroissa häikäilemättömästi loukkaa työväen yhdistysmisoikeutta tai toiselta puolen koettaa pakottaa sen liittymään yläluokan luokkakaarteihin, uhaten sitä muussa tapauksessa erottamisella. Tämä kaikki osoittaa, miten demokratia ei kapitalismin vallitessa täysin toteudu valtiollisellakaan alalla.

Valtiollisen kansanvallan vallitessa — joka Suomessa suurin piirtein on toteutettuna — työväenluokka voi rauhallista tietä toteuttaa sosialistiset päämääränsä, jos sen onnistuu torjua taantumuksellisten taholta kansanvaltaa uhkaavat hyökkäykset. On välttämätöntä tehdä köyhälistölle selväksi tämänkin tehtävän tarkeys.

Useissa maissa ja myös Suomessa ovat »kommunistit» kerskaillullaan niin peloittaneet porvariston tietämättömpiä osia, että nämä, luullen todellisen vaaran uhkaavan »kommunistien» taholta yhteiskuntaa, ovat sitä täydellisemmin antautuneet taantumuksellisen suurporvariston johdettaviksi. Pientämällä »kommunismin» merkitystä sosialidemokraatit siis myös nykyoloissa vähentävät taantumuksen vaaraa.

Mutta ei voi olla varmuutta siitä, että työväen saavutettua laillista tietä vallan, yhteiskunnan muuttaminen sosialistiseksi tapahtuu ilman väkivaltaista yhteentörmäystä. Sellaisissakin maissa, joissa työväenliike on pysynyt mitä puhtaimmin sosialidemokraattisena, mutta samalla kehittynyt uhkaavan voimakkaaksi, yläluokka tarttuu luokkataistelussaan lainvastaisiin keinoihin; syntyy »fascistisia» liikkeitä, joiden tarkoituksena on lyödä maahan porvaristolle vaaralliseksi käynyt kansanvalta.

Uskaltaako yläluokka ryhtyä fascistisiin yrityksiin, riippuu siitä, luuleeko se niiden onnistuvan. Työväenluokan on sentähden oltava vaaran tullen riittävän voimakas viedäkseen vastustajiltaan halun yrittääkään, ja tällöin sen on osattava käyttää kaikkia tarpeellisia keinoja. Rauhallisilla keinoilla ei tietenkään voida voittaa aseellista väkivaltaa, ja tätä silmälläpitäen Saksan sos.-dem. puolueen puheenjohtaja Wels huomauttikin eräässä kuuluisassa puheessaan, että diktatuurin torjumiseksi sosialidemokraattienkin täytyy voida harjoittaa jonkin aikaa diktatuuria.

Niinkauan, kuin Suomen työväenliike ei kehity nykyistä voimakkaammaksi, ei se tosin siinä määrin uhkaa yläluokan etuja, että tällä olisi aihetta harkita fascistisia keinoja työväenliikkeen tukahduttamiseksi. Sitä vastoin on yläluokka nyt jo suunnitellut toimenpiteitä kansanvaltaisten oikeuksien supistamiseksi laillista tietä, pikkuporvarillisten kannattajainsa tietämättömyyttä ja kommunismi-pelkoa hyväkseen käyttäen. Niinpä on virallisesti ehdotettu painovapauden supistusta, ja porvarilliselta taholta on myös esitetty vaatimuksia 'työväen parlamenttaarisen edustuksen väkivaltaisesta supistamisesta.

Tällaisia pyrkimyksiä sos.-dem. puolue ehdottomasti vastustaa. Se vaatii kaikkien kansalaisten täysien kansalaisoikeuksien säilyttämistä. Kansanvallalle vaaralliseen suojeluskuntajärjestykseen nähden viitataan puolueen aikaisempiin päätöksiin ja tälle puoluekokoukselle esitettävään puolustusohjelmaan.

4) Suhtautuminen porvaristoon. — Liittoutumispolitiikka.

Päämääränsä, luokkayhteiskunnan poistamisen, työväenluokka voi toteuttaa ainoastaan omalla luokkavoimallaan. Tietoisuus tästä päämäärästä ja sen saavuttamisen edellytyksistä onkin tehtävä työväenluokalle ja sen kaikille jäsenille entistä selvemmäksi, koska se parhaiten turvaa porvarillisilta haaveilta ja haihatteluilta.

Mutta ennenkuin päämäärään päästään, voi työväki erinäisten tarkoituserperiensä edistämiseksi saada muilta kansanaineksilta apua, joka edistää sen etenemistä. Sellaisia kysymyksiä, joissa huomattavan

suurten pikkuporvari- ja talonpoikaisjoukkojen edut käyvät yhteen palkkatyöväen etujen kanssa, ovat kansanvallan ja rauhan säilyttäminen sekä eräät yhteiskunnallisetkin kysymykset. Militarismin vastustaminen on viime aikoina entistä enemmän osoittautunut hyvin laajojen kansanjoukkojen yhteiseksi.

Useimmissa maissa porvaripuolueetkaan, joiden täytyy jossakin määrin ottaa huomioon pikkuporvarillisten tai työtätekevän kannattajaansa vaatimukset, eivät voi aina tai kokonaan vastustaa näiden kysymysten ratkaisua työtätekevän kansan vaatimalla tavalla, niin paljon kuin porvaripuolueiden enimmäkseen suurporvarillinen tai muuten vanhollinen johto koettaakin tynnyttää kannattajiensa tyytymättömyyttä tai peloittaa heitä manaamalla esille punaisen peikon. Varsinaisen porvaristonkin keskuudessa käyvät ryhmäedut ja pyrkimykset osaksi erilleen. Myös itsepuolustukseensa, toisin sanoen riistääkseen sosialismilta kannattajia, saattaa porvarillinen puolue myöntyä uudistuksiin. Tosin porvarillinen uudistushalu on jo kauan kaikissa maissa ollut laimenemassa, senjälkeen kuin on huomattu uudistusten vain vahvistavan sosialidemokraattien taistelukykyä eikä mitenkään heikontavan sitä. Vaikka siis porvariston yleinen kehityssuunta meidän aikanamme on taantumuksellinen eikä sen edistysmielisyyteen voida sanottavan paljon perustaa, ei toiselta puolen vallitse sillä taholla täyttä yksimielisyyttä, joten siis sosialidemokraatit voivat hyötyä yläluokan rintamassa ilmenevistä repeytymistä, niinkuin jo Marxin »Kommunistisessa manifestissa» neuvottiin tekemään.

Työväen etu vaatii, etteivät porvarilliset voimat yhdy lujaksi yhteisrintamaksi, mikä silloin tavallisesti tapahtuukin oikeiston johdolla. Sellainen yhtyminen voidaankin toisinaan estää siten, että sos.-dem. puolue yhtyy, tietysti verraten tilapäisesti, yhteistoimintaan vapaamielisempien porvaripuolueiden kanssa. Mutta tällainen yhteistoiminta ei saa tapahtua millä ehdoilla tahansa: ehtojen on oltava sellaisia, että ne todella hyödyttävät työväenluokkaa eivätkä myöskään loukkaa työväen itsetuntoa. Pakottaakseen porvaripuolueita myöntymään hyväksyttäviin ehtoihin, täytyy siis sos.-dem. puolueen jo olla huomattavan voimakas. Tämä on pidettävä muistissa: ainoastaan *voimakas* sos.-dem. puolue voi menestyksellä ja työväkeä hyödyttävällä tavalla antautua yhteistoimintaan luokkavastustajainsa kanssa. Voimakas se on vain, jos sillä on takanaan työväenluokka verraten yksimielisenä.

Puhuessaan eri luokkien välisestä yhteistoiminnasta Kautsky pitääkin silmällä sitä tilannetta, jolloin vallitsee luokkien välinen tasapaino: köyhälistö ei ole vielä riittävän voimakas voidakseen saa-

vuttaa valtiollisen vallan, mutta riittävän voimakas estääkseen porvaristoa harjoittamasta työväenvastaista komentoa. Liittoutumispolitiikan tehtävänä on tällöin, Kautskyn mukaan, »johtaa proletariaaniseen vallankumoukseen, se on: köyhälistön valtiolliseen yksinvaltaan, jolloin proletaarinen ylivalta kannattaa puhtaasti sosialistista hallitusta».

Työväenluokan voima riippuu ennen kaikkea sen yksimielisyydestä. Kautsky sanoo: »Joka tahtoo mahdollisimman paljon pienentää liittoutumispolitiikasta johtuvia vaaroja, sen pitää ennen kaikkea toimia sosialistien yksimielisyyden toteuttamiseksi.»

Köyhälistön voimatekijöihin kuuluu myös sen itsetietoisuus. Ainoastaan se köyhälistö, joka on selvillä luokka-asemastaan ja selvillä päämäärästään, voi antautua yhteistyöhön vastustajiensa kanssa tarvitsematta pelätä katsantokantansa ja politiikkansa käyvän silti sekavaksi ja epäsosialistiseksi ja joutuvansa täten vastustajiansa johdettavaksi.

Niin kauan kuin sos.-dem puolue on heikko, saattaa toisinaan tuntua houkuttelevalta se ajatus, että liittoutumalla porvariryhmien kanssa koettaisi saavuttaa edes jonkinlaista vaikutusvaltaa, jo ennenkuin sen omat voimavarat tekevät sen mahdolliseksi. Mutta täten se joutuu riippuvaisuuteen, joutuu vastaamaan toisten teoista voimatta niitä estää, ja täten taas se työntää pois luokkatietoista työväkeä ja heikontuu. Näin saattavat väitetyn »reaalipolitiikan» tulokset osoittautua kovin epäreaalisiksi. Heikon työväenpuolueen tehtävänä on ensin kehittää itseään ulkonaisesti ja sisäisesti, kunnes se voi herättää vastustajissaan kunnioitusta ja tulla tunnustetuksi tasa-arvoiseksi niiden kanssa.

Koskaan ei saa pyrkiä nukuttamaan köyhälistön luokkatuntoa johtaakseen sen sitä helpommin liittoon luokkavastustajiansa kanssa — ei silloinkaan, kun tilapäinen liittoutuminen muuten saattaisi olla paikallaan. Eikä myöskään ole kuviteltava, että tylsistytämällä köyhälistön luokkataistelua voitaisiin pelastaa porvarillisen »edistysmielisyyden» rippeitä.

5) Hallituspolitiikka.

Hallituspolitiikka yhtenä luokkain välisen yhteistoiminnan muotona.

Sos.-dem. puolueen osanotto hallitukseen merkitsee nykyisessä yhteiskunnassa välttämättä liittoutumista, koalitiota, porvarillisten puolueiden kanssa. Liittoutumispolitiikka saa siinä erään ilmaisunsa ja kiinteimmän muotonsa. Tästä johtuukin, että sosialidemokraattien

hallituksessaolokin käy porvarillisessa yhteiskunnassa mahdolliseksi ainoastaan siellä, missä ylipäänsäkin yhteistoiminta porvarillisten puolueiden ja ryhmien kanssa on mahdollista.

Hallituksessaolon ja muun liittoutumispolitiikan välillä on siis vain taktillinen eikä periaatteellista eroa. Hallituksessaololla on myös samat varjopuolet kuin liittoutumispolitiikalla yleensä: liittoutuminen vastustajain kanssa tuntuu luokkatietoisesta työväestä vastenmieliseltä, ja se peittelee sitä syvää periaatteellista eroa, mikä on porvaripuolueiden ja sosialidemokratian välillä.

Mutta samoin kuin meidän aikanamme tilapäinen liittoutuminen muiden puolueiden kanssa toisinaan käy tarpeelliseksi, niin on myös hallitukseen osanoton laita. Se taktillinen eroavaisuus, joka on hallituksessaolon ja muun liittoutumispolitiikan välillä, saattaa tosin olla tärkeä kylläkin: menemällä hallitukseen sos.-dem. puolue nimitään joutuu asemaan, jossa se joutuu vastaamaan sellaisestakin, josta se itse asiassa ei ole vastuussa. Sentähden onkin usein sos.-dem. puolueelle edullisempi pysyä hallituksen ulkopuolella, kuten Suomessa ensimmäisinä vuosina kansalaissodan jälkeen, jolloin keskustapuolueet muodostivat yksin hallituksen ja ajoivat siellä jossakin määrin edistysmielistä politiikkaa, sosialidemokraattien kannattaessa sitä ulkoapäin. Mutta toisinaan asia ei ole tällä tavoin järjestettävissä, jota vastoin sos.-dem. puolueen välitön puuttuminen hallitusasioihin saattaa määrättyillä edellytyksillä osoittautua mahdolliseksi ja hyödylliseksi.

Missä tarkoituksessa sosialidemokraatit saattavat mennä hallitukseen?

Puhuessaan liittoutumispolitiikasta yleensä ja myöskin sosialidemokraattien osanotosta hallitukseen Kautsky, kuten yllä mainittiin, pitää silmällä sellaista asiaintilaa, jolloin köyhälistö ei vielä voi saavuttaa koko valtiovaltaa, mutta porvaristo ei myöskään voi käyttää hallitusvaltaansa köyhälistöä vastaan. Tällöin on, hän sanoo, mahdollinen ainoastaan kokoomushallitus, jonka sosialidemokraatit muodostavat yhdessä jonkin tai joidenkuiden porvaripuolueiden kanssa, tai yhden puolueen muodostama hallitus, jota muut kysymyksessäolevat puolueet suostuvat kannattamaan: »kokoomushallitus tai köyhälistön armolla istuva porvarillinen hallitus». Vapaamielisen porvariston kannattamaa sosialistista hallitusta Kautsky sitä vastoin pitää niin harvinaisena, ettei sitä tarvitse ottaa huomioon.

Otto Bauer, jonka tätä koskevaan mielipiteeseen Kautsky sanoo täydellisesti yhtyvän, huomauttaa, että työväenliikkeen aikaisempina aikoina, kun porvaristo vielä oli täysin ylivoimainen, muodostet-

tiin sellaisiakin kokoomushallituksia, joihin porvaristo otti jonkun yksityisen sosialistin, ja tämä joutui silloin edesvastuuseen puhtaasti kapitalistisesta hallituspolitiikasta. Ne ajat ovat menneet; nykyään on luokkien välinen tasapainotila, jossa »kokoomushallitus saattaa olla ohimenevänä välttämättömyytenä».

Nämä kirjailijat, Kautsky ja Bauer, pitävät ilmeisesti silmällä lähinnä *Saksassa* ja *Itävallassa* vallitsevaa tilannetta. *Belgia* voidaan lukea samaan luokkaan, ja myös *Englanti* ja *Tanska* ovat viime vuosina, työväen mahtavasti edetessä, siihen liittyneet. Kaikissa näissä maissa on työväenluokka erittäin mahtavasti järjestynyt ja omassa keskuudessaan yksimielinen; ainoastaan *Saksassa* on vielä jokin mainitsemisen arvoinen »kommunistinen» liike. Vieläpä sosialidemokraattien hallitukseenmeno on eräissä maissa (*Englannissa*, *Tanskassa*) tapahtunut loistavan vaalivoiton seurauksena, joka selvästi on osoittanut työväenpuolueen nauttivan laajojen kansanjoukkojen yhä kasvavaa kannatusta. Näissä maissa on siis voitu laatia työväelle erittäin edulliset hallitusohjelmat ja toimia menestyksellä niiden toteuttamiseksi.

Toisin ovat asiat *Ranskassa*, missä sosialidemokratia on vielä paljon heikompaa. Sikäläisten toiveriemme periaatteellinen kanta on sama kuin edellä selostettu, mutta he odottavat aikaansa. Niinpä Leon Blum eräessä puheessaan mainitsi, että puolue voi osallistua hallitukseen vasta silloin, kun tämä teko ilmenee köyhälistön silmissä suurena valtiollisena elämän suunnanmuutoksena. Tätä varten, sanoi Blum, tarvitaan työväenluokan enemmistön suostumus ja kannatus, sillä ilman sitä ei puolue voisi pakottaa sopimuskumppaneitaan suunnanmuutukseen. Sosialistien hallitukseenmenon pitäisi muuttaa hallitustapoja niin, että muutos muistuttaisi vallankumousta.

Ruotsissakin työväenluokka muodostaa hyvin voimakkaan tekijän yhteiskuntaelämässä. Kolme kertaa se on muodostanut hallituksen. Viime puoluekokouksessaan (1928) se kuitenkin havaitsi tarpeelliseksi määrätä kiinteämmin, millä ehdoilla puolue voi astua hallitukseen: pitää olla mahdollisuus toteuttaa positiivinen hallitusohjelma. *Norjassa* taas sos.-dem. puolue pari vuotta sitten, tosin vaaleissa voimistuneena, mutta edelleen suhteellisesti pienenä puolueena, läksi agitatorisessa tarkoituksessa hallitukseen tekemättä muiden puolueiden kanssa mitään sopimuksia hallitusohjelmasta, ja kohta sen jälkeen hallitus kaadettiinkin.

Jossakin määrin sosialidemokraattien käsitys hallitukseenmenosta, sen edellytyksistä ja hallituspolitiikalta vaadittavista tuloksista tiettenkin vaihtelee eri maissa. Kaikkialla ollaan kuitenkin siitä yksimielisiä, että jotakin suurta täytyy voida tällä politiikalla saavuttaa.

jotta kannattaisi asettua asemaan, joka toiselta puolen tarjoaa niin paljon varjopuolia. Missään ei enää kannateta sellaista vaatimatonta, työväen luokkatuntoa loukkaavaa hallituspolitiikkaa kuin oli se, joka tämän vuosisadan vaihteessa nautti erinäisissä sosialistisissa piireissä kannatusta (Ranskassa Millerandin, Suomessa Karin tapaus). Jos sosialidemokraatit nyt menevät hallitukseen, niin he menevät joukolla ja pakottavat työväen joukkovoiman kannattamina porvariston suuriin myönnytyksiin.

Tämä käsitys lyö leimansa myös sosialidemokraattisiin hallitusohjelmiin. Paitsi sitä, että sosialidemokraatit voivat mennä hallitukseen »erityisen hätätilan vallitessa, kuten sotaa estämään, rauhaa rakentamaan ja estääkseen taantumusta» j.n.e., niinkuin v. 1922 tekemässämme puoluepäätöksessä sanottiin, katsotaan voitavan mennä hallitukseen myös ajamaan ratkaisunsa työväelle tärkeitä sos.-dem. ohjelmakohtia. Pikku-uudistukset eivät riitä, vielä vähemmän hallinnolliset pikkuaskartelut, ja kaikkein vähimmin saisi tulla kysymykseen, että mentäisiin hallitukseen umpimähkään, siinä epämääräisessä toivossa, että siellä osoittautuu mahdolliseksi jotakin tehdä. Harkittua, selväpiirteistä politiikkaa työväki voi vaatia puolueeltaan yleensäkin ja niinpä myös tässä tärkeässä kysymyksessä.

Liittoutumispolitiikan mahdollisuudet Suomessa.

Ensimmäisinä kansalaissodan jälkeisinä vuosina oli maassamme sos.-dem. puolueen ja keskustapuolueiden välisen liittoutumispolitiikan mahdollisuuksia. Niitä käytettiin, ja tämän yhteistoiminnan tuloksena saatiin maalle verraten kansanvaltainen valtiosääntö ja amnestialait.

Kun tämä oli tehty, astui mainittujen valtiollisten kysymysten tilalle yhteiskunnallisia, josta ei keskusta yleensä harrastanut. Yhteisten etujen puutteessa yhteistoiminta lakkasi, luokkavastakohdat kärjistyivät ja keskusta, etenkin maalaisliitto, siirtyi oikealle. Edistyspuolue taas, joka jossakin määrin olisi tahtonut myös yhteiskunnallista uudistustyötä, menetti jatkuvasti kannattajiaan.

Tämä keskustan vanhoillistuminen on miltei kaikissa maissa havaittu ilmiö, ja se vaikuttaa oleellisesti koalitio- eli liittoutumispolitiikan mahdollisuuksiin, nimittäin kielteisesti. Niinpä Ruotsin sos.-dem. puoluekokouksessa v. 1928, hallituskysymystä käsiteltäessä, todettiin viime aikojen antamain kokemusten olleen tällaisia. Kuten eräässä kokoukselle jätetyssä esityksessä lausuttiin, »on vielä vaikutusvaltaisia puoluetovereita, jotka toimivat uuden vasemmistokokouksen edellytysten luomiseksi mutta näiden toverien tunne-

tusta reaalipoliittisesta tajunnasta huolimatta tuntuu tämä tie mahdottomalta ja vanhentuneelta. Aika on jo sivuuttanut tuon kannan.» Nämä sanat pitävät paikkansa Suomeenkin nähden.

Vuonna 1927 sos.-dem. hallitus olisi kaivannut kannatusta porvarilliselta taholta. Keskustapuolueet eivät sitä yleensä antaneet, päinvastoin ne sellaisissakin kysymyksissä, joissa niiden olisi omien periaatteittensa mukaan pitänyt kannattaa hallituksemme esityksiä, esiintyivät pikemmin niitä vastaan. Ruotsalainen porvaripuolue kannatti hallitustamme siihen saakka, kunnes esille tuli verotuskysymyksiä, jotka koskivat sen edustaman yläluokan omaan kukkaroon. Ainoastaan kommunistit kannattivat hallitustamme työväelle tärkeisiin kysymyksiin nähden, samalla kun he innokkaasti käyttivät hyväkseen kaikkia hallituksen tekemiä todellisia tai luuloteltuja virheitä hallituksen ja koko sosialidemokratian mustaamiseksi.

Sunilan maalaisliittolaisen hallituksen sosialidemokraatit antoivat toimia rauhassa siinä toivossa, että se toteuttaisi lupaamia uudistuksia, ollen valmiit niitä kannattamaan. Uudistuksista ei kuitenkaan tullut mitään. Samaten Mantereen »edistysmielinen» hallitus olisi saanut sosialidemokraattien kannatusta, jos se olisi pyrkinyt todella edistysmieliseen suuntaan, mutta pääasiassa se harrastikin virkamiesten palkankoroituksia ja toimenpiteitä painovapauden rajoittamiseksi. Nykyiseltä maalaisliiton (Kallion) hallitukselta ei ole enää odotettukaan uudistustoimintaa. /

Ei voida siis väittää, että sosialidemokraatit olisivat osoittaneet haluttomuutta positiiviseen parlamentaariseen politiikkaan nähden. Vaikeudet ovat muualla eivätkä ne riipu sosialidemokraateista. Kukaan ei ole oikeutettu vaatimaan, että sosialidemokraatit luopuisivat ajamasta työväen luokkaetuja tehdäkseen yhteistoiminnan porvarien kanssa mahdolliseksi, sillä sos.-dem. puolue on juuri olemassa ajaakseen työväenluokan etua, ja yhteistoiminta porvariryhmien kanssa voi olla paikallaan vain silloin, kun sei edistää työväen etua. Yhteistoimintaa ei harjoiteta vain yhteistoimintaa itseään varten; sillä täytyy olla järkevä, saavutettavissa oleva tarkoitus.

Nykyinen tilanne ei siis tunnu mitenkään suotuisalta yhteistoimintapolitiikalle. Valtiollisia uudistuskysymyksiä ei juuri ole, ja ne jotka ovat päiväjärjestyksessä — painovapauden supistamiskysymys! — juuri erottavat meidät »vapaamielisestä» porvaristosta. Mitä sosialisiin uudistuskysymyksiin tulee, niin porvariston suuri enemmistö vastustaa niinkin oikeutettuja ja tarpeellisia uudistuksia kuin sairausvakuutusta; myös ruotsalaisen puolueen eduskuntaryhmän enemmistö sitä äsken vastusti. Verotuksen (kuten kunnallisen tahi tulliverotuksen) tuntuvampaa uudistamista vastustetaan niinikään kaikkien por-

varipuolueiden puolelta. Eräässä suhteessa viime ajat ovat tuoneet muutosta: kommunistit, jotka ennen kannattivat sosialidemokraattien sosialisia uudistusvaatimuksia, ovat saaneet uudet ohjeet, joiden mukaan he vastustavat näitä vaatimuksiamme ja koettavat entistä räikeämmällä demagogialla käyttää niitäkin puolueemme parhaimeksi. Yhteistoimintapolitiikan mahdollisuudet eivät siis ole viime vuosina lisääntyneet, vaan pikemmin päinvastoin. Todelliseen realipolitiikkaan perustuva ulospääsy nykyisestä tilanteesta olisi työväenluokan eheytyminen ja voimistuminen sosialidemokratian pohjalla. Paljaat toivomukset yhteistoimintaan ryhtymisestä porvaripuolueiden kanssa eivät muuta näiden puolueiden luonnetta, joka on sanotun yhteistoiminnan esteenä.

Vaikkakin on todettava, ettei vasemmistokokoomusta todennäköisesti voi ainakaan lähiaikoina maassamme syntyä, ei tarvitse silti pelätä, että oikeistokokoomus olisi tästä välttämätön seuraus. Ei pidä paikkaansa se toisinaan esitetty väite, ettei muita mahdollisuuksia muka ole. Useiden vuosien kokemus jo osoittaa, että porvariryhmien riistäjäedut ovat keskenään huomattavassa ristiriidassa eikä yhteistä porvarihallitusta ole pitkään aikaan ollut. Työväki varmaankaan ei myös vastaisesti kieltäydy kannattamasta porvarillis-vapaamielistä hallitusta, jos sellainen syntyisi, tai suorastaan myötävaikuttamasta vasemmistohallituksen syntymiseen, jos sellainen kävisi mahdolliseksi. Mutta työväki, joka ei ole syyppää porvarillisen vapaamielisyyden häviämiseen, ei voi sitä myöskään mielensä mukaan loihkia uudelleen esille.

Porvarillisia houkutusia on varottava.

Eri porvaripuolueiden taholta on viime vuosina alituisesti koetettu houkutella sosialidemokraatteja hallitukseen. On koetettu uskotella, että parlamenttarismin periaate ja edesvastuu maata kohtaan velvoitaisi meitä maan suurimpana puolueena astumaan hallitukseen, ennen kaikkea siinä tapauksessa, että sosialidemokraatit ovat myötävaikutaneet jonkin hallituksen kaatamiseen.

Tämä on parlamenttarismin mielivaltaista ja väärää tulkintaa. Alkuperäisen, kaksipuolueisessa Englannissa syntyneen parlamenttarismin aate ei ole sellaisenaan toteutettavissa monipuolueisissa maissa. Mutta ennen kaikkea on huomattava, että puhe parlamenttarismin vaatimasta »edesvastuusta», kun sitä käyttää hallitseva luokka hallitulle luokalle puhuessaan, osoittaa täysin yläluokkalaista ajatustapaa. Mikäli sosialidemokraattisella taholla siihen yhdytään, osoittaa se, ettei osata ajatella sosialidemokraattisesti. Silloin pidetään sociali-

demokratiaa vain eräänä puolueena muiden joukossa ja sovelletaan siihen ajattelemattomasti porvarillisesta aatemaailmasta saatuja käsitteitä.

Se, että porvaristo koettaa houkutellessa sosialidemokraatteja hallitukseen, osoittaa ensiksi, ettei porvaristo pelkää sosialidemokraattien hallituksessaolosta olevan sille mitään mainitsemisen arvoista vahinkoa. Niissä maissa, joissa sos.-dem. puolue on riittävän voimakas uhataksaan vakavasti porvarivaltaa, ei porvaristo mitenkään halua nähdä sitä hallituksessa, jos se vain voi siitä päästä.

Toiseksi mainitut houkutukset osoittavat, että porvaristo luulee jollakin tavalla hyötyvänsä sosialidemokraattien menemisestä hallitukseen. Millä tavalla? Heidän käntensä sidottaisiin, ja kun sos.-dem. puolue saatettaisiin hallituspuolueena näennäisesti vastaamaan kaikenlaisista epäkohdista — joiden korjaamista porvaristo kyllä, sosialidemokraattien ollessa hallituksessakin, osaa estää — niin sosialidemokratian arvonanto työväen keskuudessa voi tämän johdosta laskea. Mitä erikoisesti »edistys»-puolueeseen tulee, joka erittäin hartaasti on vaatinut sosialidemokraatteja menemään hallitukseen, niin se toivoo kaiketi pääsevänsä sosialidemokraattien avulla vielä kerran koHoamaan. Kun sosialidemokraatit eivät suostu täyttämään sen toivomuksia, raivostuu se ja julistaa, ettei sos.-dem. puolueen nykyinen »johto» ansaitsekaan sen luottamusta. Mutta koska »edistys»-puolue olisi sos.-dem. hallituksen aikana voinut sitä kannattaa ja täten osoittaa tahtovansa todella edistysmielistä hallitussuuntaa eikä sitä kuitenkaan tehnyt, vaan päinvastoin yhtyi kannattamaan oikeiston harjoittamaa kiusantekoakin, ei sen puolueeseemme kohdistamia moitteita voida ottaa vakavasti.

Hallituspolitiikan ihailu pikkuporvarillisen katsantokannan ilmaisuna.

Hallitukseen osanotto on sosialidemokraattiselta kannalta katsoen eräs luokkataistelun muoto. Sen tarkoituksena on ajaa työväen luokkaetuja taistelulla, jota lähinnä sos.-dem. puolueen eturivin miehet käyvät itse porvariyhteiskunnan päälainnoituksissa, köyhälistön laajojen rivien heitä kannattaessa.

Pikkuporvarilliset ainekset pelkäävät yhteiskunnallista taistelua. He eivät tunne yhteiskunnan luonnetta, josta juuri johtuu taistelun välttämättömyys, eikä heitä elähdytä, kuten varsinaista köyhälistöä, tietoisuus köyhälistön luokka-asemasta, sen luokkavoimasta ja sen voiton varmuudesta. Sitä vastoin he ovat tietoisia omasta voimattomuudestaan ja pyrkivät sentähden välttämään taistelua. Jos he luulevat jonkun voivan ja tahtovan vapauttaa heidät taistelun välttä-

mättömyydestä ottamalla itse suorittaakseen sen tehtäviä, joutuu hän heidän harrasten toivomustensa ja ihailunsa esineeksi. »Missä on se mies» on huutoa, joka henkisen pakotuksen vaikutuksesta vaikeina aikoina kohoaa pikkuporvarinkin sielusta.

Sosialidemokraattien riveissä on pikkuporvarillisia aineksia, ja ne katselevat hallituskysymystä henkisten edellytystensä perusteella, nähden siinä keinon, millä pääsisivät itse ponnistamasta ja taistelemasta. Niiden käsitykset eivät pukeudu määrättyihin muotoihin, jotka voisivat edistää asiallista keskustelua; ne pikemmin välttävät asiallista keskustelua, jota ne eivät voisi kestää. Mutta nämä niiden hämävät käsitykset antavat usein keskusteluille intohimoisen, tunnelmallisen leiman.

Sosialidemokraattisten ainesten on siitä huolimatta välttämättä koetettava päästä asiallisilla syillä asialliseen käsitykseen hallituskysymyksestä.

Hallituksessaolo sosialidemokraattiselta luokkataistelukanalta katsottuna.

Sos.-dem. puolue on, työväenluokan edustajana, velvollinen ottamaan kaikki asiat työväen edun kannalta. Sen on pidettävä kiinni siitä perustotuudesta, jonka porvaristo pyrkii kieltämään, että elämme luokkayhteiskunnassa ja että sosialidemokratia siinä edustaa sorrettua luokkaa. Se on oikeutettu ja velvollinenkin määräämään kantansa työväenluokan etujen mukaisesti, koska se näin menetellen myös toimii koko kansan ja ihmiskunnan vapauttamiseksi luokkaherruudesta ja kohottamiseksi korkeammalle tasolle. Sos.-dem. puolue on tunnettava ääretöntä edesvastuuta, mutta työväenluokkaa kohtaan ja siinä määrin, miten pitkälle sen vaikutusvalta todella ulottuu. Muu edesvastuu vallitsevista oloista kuuluu hallitsevalle luokalle eikä sos.-dem puolue ole velvollinen kantamaan edesvastuuta sellaisesta, johon se itse asiassa ei voi vaikuttaa.

Työväen etua silmälläpitäen on myös arvosteltava sitä kysymystä, millä edellytyksillä ja ehdoilla sosialidemokraatit voivat mennä ja milloin heidän pitää mennä hallitukseen.

Sosialidemokratia on luokkataistelua. Kaikki sen monipuolinen toiminta on sitä, silloinkin, kun se pukeutuu mitä rauhallisimpiin muotoihin. Tältä kannalta hallituspolitiikkakin on käsiteltävä. Se tietää yhteistoimintaa työväenluokan vastustajain kanssa, mutta koskaan se ei saisi houkutella sellaisiin harhakäsityksiin, että tällä olisi todellinen luokkasovinto saavutettu tai saavutettava.

Ei saa myöskään unohtaa, että sosialidemokraattisen taiste-

lun perusmuoto ja pääasia on työläisjoukkojen itsenäinen, järjestetty joukkotoiminta. Jos hallituksessaolo käsitettäisiin keinoksi, millä vaittomasti ja joukkojen tarvitsematta itse ponnistaa voimiaan voidaan ylhäältäpäin ajaa niiden asiaa, niin tämä olisi mitä turmiollisinta palaamista entisaikojen utopistisiin käsityksiin.

Sosialidemokraattien on senvuoksi, hallituksessa ollessaankin, pysyttävä lähellä työläisjoukkoja, tietoisina ulkonaisten poliittisten toimintamuotojen rajoituksista ja siitä, ettei millään voida korvata joukko toimintaa. On pidettävä työläisjoukkojen luottamuksen säilyttämistä mitä tärkeimpänä ja annettava tarpeen vaatiessa jonkin tilapäisedun jäädä mieluummin saavuttamatta, kuin että joukkojen luottamus alkaisi horjua.

Tämä vaatimus käykin suurin piirtein yhteen menestyksellisen hallituspolitiikan edellytysten kanssa. Joukkojen voimakas luottamus ja kannatus on menestyksellisen sosialidemokraattisen hallituspolitiikan ensimmäinen ehto, ja toiselta puolen taas tämä luottamus parhaiten säilyy, jos politiikka osoittautuu menestykselliseksi.

Kun sosialidemokraatit ensimmäisen kerran menevät hallitukseen, täyttää työväen mielet tyydytys sen johdosta, että sen oma puolue on kehittynyt riittävän voimakkaaksi ja toimintakykyiseksi tunkeutuakseen porvareyhenteikunnan sellaiseen pyhättöön ja voidakseen siellä hoitaa maan asioita. Kun myöhemmin mennään hallitukseen, tämä näkökohta ei voi enää vaikuttaa läheskään yhtä voimakkaasti. Silloin ei joukkojen kiintymys hallituspolitiikkaan voi säilyä, ellei saavuteta niitä todellisia voittoja, joiden takia varsinaisesti hallitukseen onkin menty. Erinäisissä muissa maissa, joissa sosialidemokraatit jo muutamia kertoja ovat muodostaneet hallituksen, onkin alettu työläisjoukoissa suhtautua tähän kysymykseen entistä arvostelevammin. Sen sijaan, että johtajain on alussa ehkä täytynyt varoittaa joukkoja liiallisesta hallitusinnostasta, täytyy niiden jo varoittaa hylkäämästä hallituspolitiikkaa kokonaan. Meillä Suomessakin on siis sitä enemmän syytä suunnitella vastaista suhtautumistamme hallituspolitiikkaan niin, että se tuottaa mahdollisimman varmasti myönteisiä tuloksia.

Työväen etu vaatii myös ottamaan huomioon, miten sen harjoittama hallituspolitiikka vaikuttaa muiden puolueiden johtamiin joukkoihin. Ensiksi olisi tyhmää ylimielisyyttä olla unohtavanaan, että sos.-dem. puolueen kilpailijana esiintyy toinen työväenpuolue, joka käyttää kaikkia sosialidemokraattien mahdollisesti tekemiä virheitä lujittaakseen vaikutusvaltaansa johtamiinsa joukkoihin nähden. Sosialidemokraattien on tietysti suhtauduttava asioihin asiallisesti silloinkin, kun jokin toinen puolue voi demagoogisesti käyttää sen toi-

menpiteitä agitatiokeinoinaan. Mutta on varottava, ettei ilmaiseksi anneta vastustajillemme aseita.

Työväen etu vaatii myös, ettei tarpeettomasti anneta porvaripuolueille aihetta kiihoittaa johtamiaan joukkoja sosialidemokraattien kimppuun. Jos liian tiheiden ja tarkoituksettomien hallitusvaihdosten johdosta eduskunnan tai kansanvallan arvonto laskisi, taantumukselliset voisivat käyttää hyväkseen näin syntyneitä mielialoja. Tämä seikka kehoittaa sosialidemokraatteja harkitsemaan, ennenkuin he lähtevät jotakin hallitusta kaatamaan, voivatko he sen tilalle asettaa oman hallituksensa tai onko muuten todennäköistä, että hallitusasiat saadaan hallitusvaihdoksen johdosta entistä paremmin järjestetyiksi, jolleivät erittäin tärkeät seikat vaadi hallituksen kaatamista joka tapauksessa. Kuten puolueuuvostomme on huomauttanut, ei voida myöntää oikeutetuksi porvarien vaatimusta, että sos.-dem. puolueen pitää mennä hallitukseen aina silloin, kun se on myötävaikuttanut jonkin hallituksen kaatamiseen. Asiantila voi olla sellainen, ettei ole sosialidemokraattisen hallituksen edellytyksiä, mutta että kaatamalla huomppi porvarihallitus voidaan saada parempi porvarihallitus sen tilalle. Jos sosialidemokraatit tunnustaisivat oikeaksi äskenmainitun epäoikeutetun vaatimuksen, johtaisi tämä siihen, että sosialidemokraatit joko epäroisivät kaatamasta porvarihallituksia silloinkin, kun siihen olisi vakavaa syytä, tai että sosialidemokraatit pakotettaisiin hallitukseen silloinkin, kun siihen ei ole edellytyksiä.

Puolueen sisäinen eheys hallituksenmenon ehtona.

Menestyksellisen sosialidemokraattisen hallituspolitiikan eräänä ehtona on, kuten jo on mainittu, pidettävä työväenluokan verraten suurta eheyttä. Mutta ennen kaikkea pitää tietysti omassa puolueessamme vallita sangen suuri yksimielisyys, jotta voitaisiin ylipäänsäkin mahdollisimman suurella menestyksellä ryhtyä laajakantoisiin toimenpiteisiin, ja tämä pitää paikkansa myös ja erikoisesti hallituksenmenoon nähden.

Hallituksenmenon pitää siis tapahtua etupäässä sellaisissa tapauksissa, jolloin voidaan otaksua, puolueen valtavan enemmistön sitä kannattavan. Niinpä on esimerkiksi Tanskan sosialidemokratia jo kaksi kertaa mennyt hallitukseen sellaisen tilanteen vallitessa, että koko puolueessa on tätä menettelyä pidetty ainoana oikeana. Tällöin voidaan myös pitää sangen varmana, että puolue on seisova yksimielisenä hallituksensa takana. Jos sitä vastoin tuntuva vähemmistö on hallituksenmenoa vastustanut ja myönteinen päätös on herättänyt

sen keskuudessa tyytymättömyyttä, voidaan tosin voimakkaalla puoluekurilla pakottaa tyytymättömät alistumaan, mutta selvää on, että tällaisissa tapauksissa sos.-dem. hallituksen toiminta on vähemmän varmalla pohjalla kuin edellisessä tapauksessa ja että puolueen jäsenistöön jää tyytymättömyyden ituja, jotka saattavat vastaisestikin häiritä puolue-elämää.

Vuoden 1919 puoluekokouksemme tosin päätti asian ratkaisemisesta puolueäänestyksellä, mutta tämä menettely havaittiin käytännössä mahdottomaksi. Meidän oloissamme ei myöskään voitane menetellä, kuten esim. Tanskassa, missä muutamissa päivissä kutsutaan puoluekokous asiasta päättämään. Sentähden vuoden 1922 puoluekokouksessa päätettiin (yhdenmukaisesti useimmissa maissa noudatetun menettelyn kanssa) luovuttaa päätösvalta tällaisista asioista puolueen keskukselimille. Puolueneuvoston piti tällöin tehdä päätöksensä $\frac{3}{4}$ äänten enemmistöllä; eduskuntaryhmän ollessa koolla oli senkin päätettävä asiasta, nimittäin $\frac{2}{3}$ äänten enemmistöllä. Vuoden 1926 puoluekokouksessa päätettiin, silloisen puoluetoimikunnan ehdotuksesta, että molemmissa elimissä vaaditaan $\frac{2}{3}$ äänten enemmistö.

Nämä määräykset ovat edelleenkin paikallaan. Voidaan otaksua, että puolueenvosto ja ryhmä kuvastavat oikein puolueen jäsenten mielipiteet. Puolueneuvosto, joka puoluekokousten väliajoilla on puolueen korkein määrääjä, ja eduskuntaryhmä, joka lähinnä on hallituksen kanssa tekemisissä, ovat oikeat elimet asiasta päättämään. Mitä määräenemmistöön tulee, voidaan $\frac{2}{3}$ enemmistöä pitää sopivana; tosin on toivottavaa, että käytännössä päätökset voidaan tehdä vieläkin suuremmalla enemmistöllä.

Käytännössä meneteltäneen parhaiten siten, että eduskuntaryhmä, yksissä neuvoin puoluetoimikunnan kanssa, suunnittelee hallitusohjelmaa ja antaa sille toverille, jota on ajateltu mahdollisen sosialidemokraattisen hallituksen päämieheksi, toimeksi neuvotella muiden puolueiden kanssa. Jos saatujen tietojen perusteella huomataan, että parlamentaarinen pohja voidaan saada hallitukselle, joka toimii eduskuntaryhmää tyydyttävän ohjelman perusteella, kutsutaan puolueneuvosto koolle ja tehdään molemmissa näissä elimissä säädetyllä määräenemmistöllä asiasta ratkaiseva päätös. Ellei neuvoston ollessa koossa vielä saada lopullista tietoa muiden puolueiden suhtautumisesta asiaan, voi neuvosto, hyväksyttyään säädetyllä määräenemmistöllä hallitusohjelman pääsisällön, oikeuttaa eduskuntaryhmän tekemään samalla määräenemmistöllä lopullisen päätöksen.

Missä ulkonaisissa olosuhteissa sosialidemokraattien kannattaa mennä hallitukseen?

Menestyksellisen sosialidemokraattisen hallituspolitiikan edellytyksiin kuuluu lisäksi sellainen ulkonainen puoluepoliittinen tilanne, joka tekee sosialidemokratialle mahdolliseksi jossakin tärkeässä suhteessa toteuttaa pyrkimyksiään. Hallitukseen ei tietenkään mennä vain siellä olemista varten, vaan köyhälistön pyrkimysten edistämiseksi, ja jos puolue kerran ottaa kannettavakseen kaikki ne haitat, joita sille hallituksessaolosta koituu, täytyy myös olla sangen suuri varmuus siitä, että hallitukseenmenolla tavoitellut tarkoituserät todella ovat sillä saavutettavissa. Tästä on siis edeltäpäin hankittava mahdollisimman hyvät takeet.

Tätä mieltä ovat muidenkin maiden sosialidemokraatit. Niinpä esim. Saksan sos.-dem. puoluekokouksessa v. 1924 huomautti Ph. Scheidemann: »Vaadin kaikissa tapauksissa, että sovitaan minimiohjelmasta, jota muiden (porvarien) pitää yhtyä meidän kanssamme kannattamaan.» Sama puoluekokous päätti lausua, että »hallitukseen osanoton tarkoituksena täytyy olla kansanvallan toteuttaminen ja porvarillisen tasavallan täyttämisen sosialisella sisällöllä. Se saa siis tapahtua vain punnitsemalla kaikkia etuja ja haittoja, jotka vähävaraisten edun kannalta katsoen siitä voivat johtua.» Vuonna 1927 päätti sama puolue lausua, että »socialidemokraattien osanotto valtakunnan hallitukseen riippuu yksinomaan siitä kysymyksestä, antaako sosialidemokraattien voima kansan keskuudessa ja eduskunnassa takeet siitä, että osallistumalla hallitukseen voidaan määrättyssä tilanteessa saavuttaa määrättyjä, työväenliikkeen edun vaatimia tarkoituseriä tai torjua taantumuksellisia vaaroja». Samaten Ruotsin sos.-dem. puolue päätti vuoden 1928 puoluekokouksessaan asettaa »hallitusvastuun normaaliseksi edellytykseksi positiivisen, joskin rajoitetun ohjelman toteuttamisen mahdollisuuden». Puolueen puheenjohtaja P. A. Hansson selitti tämän päätöslauselman tarkoittavan »sitä oikeata parlamentaarista periaatetta, että hallituksella pitää olla varma pohja eduskunnassa», ja että tämä oli pidettävä »yleisenä ohjeena suhtautumisessamme hallituksen muodostamiseen». Kysymyksen alustaja Ernst Wigforss huomautti, että päätöslauselma oli esitetty saavutettujen kokemusten perusteella; päätös tarkoitti sitä, »ettemme voi hallita maata no j autumalla eduskunnan sosialidemokratiseen vähemmistöön, ellemmme ole saaneet varmuutta siitä, että eduskunnassa todella on enemmistö, joka kannattaa joskin rajoitettua uudistusohjelmaa». Jos puolue tämän edellytyksen puuttuessaakin astuisi hallitukseen, tapahtuisi se tarkoituksessa esittää mielenosoit-

tuksellisesti uudistusohjelma ja senjälkeen kaatua (siis niinkuin Norjassa), mutta tällaista voisi tapahtua vain »poikkeuksellisissa oloissa». Jos muutoin asetettaisiin sos.-dem. hallitus, joka ei voisi uudistustoiminnassaan nojautua eduskunnan enemmistöön, niin »vaikeutettaisiin sitä tehtävää, jonka kuitenkin loppujen lopuksi täytyy olla meille tärkein, se on: enemmistön saavuttaminen kansan keskuudessa omalle todelliselle ohjelmallemme». Puolustaessaan puolueensa taktiikkaa porvarillisia väitteitä vastaan — kun sitä oli samalla tavalla kuin meidän puoluettamme moitittu haluttomuudesta hallitukseenmenoon — tšhekkiläinen sosialidemokraatti toht. Meissner sanoi v. 1928: »Niinpian kuin porvaristo on niin vahvistunut, ettei se kaipaa työväenluokan myötävaikutusta, sosialistien yhteistoiminta porvaripuolueiden kanssa ei ole ainoastaan hyödytön, vaan vahingollinenkin. Sosialistien positiivisella politiikalla on rajansa eikä se ilmene siinä, että millä hinnalla tahansa osallistutaan hallitukseen.»

Kaikista näistä lausunnoista käy ilmi se käsitys, joka muiden maiden sosialidemokraateilla yleisesti on hallituskysymyksestä: jotta sosialidemokraatit menisivät hallitukseen, täytyy olojen olla sellaisia, että sitä tietä voidaan saada huomattavia tuloksia aikaan. Takeiden saamiseksi tässä suhteessa voidaan menetellä eri tavoin, mutta mitä kiinteämmät lupaukset saadaan niiltä puolueilta, joihin hallitus nojautuu, sitä suurempi varmuus on tietysti hallitusohjelman toteutumisesta.

Tämänmukaisesti ovat puoluetoverimme muissakin maissa enimmäkseen toimineet. Kun Tanskan sos.-dem. puolue v. 1929 meni hallitukseen, tehtiin nimenomainen sopimus radikaalisen puolueen kanssa hyvin sisältörikkaasta ja pitkälle tähtäävästä hallitusohjelmasta. Belgiassa on menetelty samoin. Saksassa on viime vuosina, kun sos.-dem. puolueen myötävaikutuksella on muodostettu hallituksia, rajoitettu sos.-dem. puolueen taholta selvästi ilmaisemaan puolueen vaatimukset erinäisten tärkeiden kysymysten suhteen ja on, kun näillä edellytyksillä on yhteinen hallitus muodostettu, katsottava eräänlaisen sopimuksen täten syntyneen. Englannissa ei, mikäli tiedetään, ole mitään sovittu, minkä vuoksi hallituksen asema onkin riippuvainen siitä, miten liberaalit ja muut porvarit siihen kulloinkin suhtautuvat: ajamallaan kansainvälisellä rahapolitiikalla on hallituksen kuitenkin onnistunut vahvistaa asemaansa porvariston keskuudessa. Ruotsissa on samaten toisinaan muodostettu sos.-dem. hallituksia siinä toivossa, että liberaalit kuitenkin havaitsevat voivansa niitä kannattaa. Kuitenkin on tässä, kuten yllä kävi ilmi, tapahtunut muutos. Myös Värner Ryden sanoi syksyllä 1929 pitämässään pu-

heessa kokemusten osoittaneen, »että yhteistyö käy suunnattoman paljon vakavammaksi, jos se järjestetään sopimalla yhteisestä hallitusohjelmasta, kuin jos siitä sovitaan tapauksesta kerrallaan tai asia jätetään riippumaan sattumasta».

Suomessa otettiin vuoden 1926 puoluekokouksessa huomioon sama näkökohta, joka muuallakin on tunnustettu oikeaksi, ja päätettiin, että hallitusta muodostettaessa sosialidemokraattien myötävaikutuksella on »lähimmän ajan ohjelmasta sovittava niiden puolueiden kanssa, joiden kannatuksen varaan hallitus muodostetaan». Tässä ei nimenomaan sanottu, että näitä puolueita piti olla riittävästi muodostaakseen hallitukselle tarpeellisen parlamentaarisen pohjan, mutta keskustelusta päättäen oli tarkoitus tällainen, ja puolueuuvosto päättikin kokouksessaan 9. 12. 1928 yksimielisesti hyväksyä seuraavan selventävän julkilausuman:

»Sos.-dem. puolueen astuminen hallitukseen voi kapitalistisessa yhteiskunnassa tulla kysymykseen, jos havaitaan mahdolliseksi tällä tavoin huomattavasti edistää joidenkin työväelle erittäin tärkeiden kysymysten ratkaisua, ja edellyttäen, ettei toiselta puolen hallituksessaolo johda sos.-dem. puolueen omaksumista periaatteista tinkimiseen ja luopumiseen. Menestyksellinen sos.-dem. hallituspolitiikka siis vaatii, paitsi omassa puolueessa vallitsevaa suurta yksimielisyyttä, että riittävä määrä muita puolueita on hallitusohjelmassa oleviin, työväelle tärkeihin pääkysymyksiin nähden myönteisellä kannalla, niin että vuoden 1926 puoluekokouksen päätöksen vaatima parlamentaarinen pohja on olemassa, ja on silloin tästä saatava ennen lopullisen päätöksen tekoa täysi, tulkinnasta vapaa oleva selvyyt. Ellei näitä edellytyksiä ole, kieltäytyy puolue astumasta hallitukseen.»

Tässä lausutuista periaatteista on vatedeskin pidettävä kiinni. Jos epämääräisten toiveiden nojalla mentäisiin hallitukseen ja toiveet sitten pettäisivät, tämä joko johtaisi hallituksemme äkkinäiseen lähtöön tai pakottaisi sen nielemään tappioita ja nöyryytyksiä, jotka loukkaisivat työväen itsetuntoa sen sijaan, että hallituksessaolon pitäisi sitä kohottaa. Jos todella yhteisiä etuja ja harrastuksia on erinäisten muiden puolueiden kanssa, pitää myös voida sopia näiden kanssa yhteisestä hallitusohjelmasta ja saada hallitukselle todellinen parlamentaarinen pohja syntymään. Puolueemme omaksuma kanta, jonka porvarit ovat eräässä tarkoituksessa tahtoneet leimata parlamenttarismia halveksivaksi, merkitsee siis itse asiassa pyrkimystä parlamenttarismin selvään ja vakavaan toteuttamiseen.

Mitä on otettava huomioon sosialidemokraattisia hallituksia muodostettaessa?

Hallitusohjelmaa laadittaessa ei ole välttämätöntä sisällyttää siihen kovin paljon yhteiskuntaelämän eri aloja koskevia kohtia. Siinä voidaan kyllä ilmaista yleisiä suuntaviivojakin useihin kysymyksiin nähden, jotka eivät vaadi erikoisia toimenpiteitä, mutta varsinaisia ohjelmakohtia voi olla hyvinkin rajoitettu määrä. Tästä on ensiksikin se etu, että hallitus voi keskittää toimintansa harvojen kysymysten ympärille ja ajaa näitä sitä suuremmalla ponnella. Voi ajatella, että toisinaan yksi ainoakin ensiluokkainen kysymys riittäisi, mutta sitä suurempi varmuus täytyy silloin olla sen ratkaisemisesta. Mitä vähemmän kysymyksiä otetaan ajettavaksi, sitä suurempi mahdollisuus on myös saada niistä aikaan yksimielisyys erinäisten muiden puolueiden kanssa ja tähän perustuva hallituskokoomus.

Sellaisia kysymyksiä, jotka Suomessa sos.-dem. hallitusohjelmia laadittaessa lähinnä tulevat huomioon otettaviksi, ovat verotusolojen uudistus, sosialivakuutus, asevelvollisten palvelusajan lyhentäminen ja sotilastaakan lieventäminen. Työttömyyden vastustamiseen on myös kiinnitettävä huomiota. Jos niin kävisi, että hallitusohjelma tulisi toteutetuksi, on tietenkin neuvoteltava ja päätettävä uusien tehtävien asettamisesta tai, ellei niistä voida sopia, katsottava hallituskokoomus sillä kertaa hajonneeksi ja erottava hallituksesta.

Mitä hallituksen kokoonpanoon tulee, huomattakoon, ettei muiden puolueiden kannattaman puhtaasti sosialidemokraattisen hallituksen ja toiselta puolen sos.-dem. puolueen ja erinäisten muiden puolueiden yhteisesti muodostaman kokoomushallituksen välillä ole periaatteellista eroa. Niinkauan kuin sosialidemokraatit muodostavat eduskunnan vähemmistön, on puolueemme joka tapauksessa hallituspuolueena riippuvainen muista puolueista, mutta ottamalla porvaripuolueiden edustajia hallitukseen saavutetaan se etu, että nämä puolueet varmemmin voidaan pakottaa käytännössä pysymään tekemisissään sopimuksissa. Kokoomushallituksia vastaan puhuu kyllä nykyään meillä se seikka, että kaikki porvaripuolueet ovat saattaneet itsensä huonoon huutoon. Muutenkin on puhtaasti sosialidemokraattisella hallituksella se etu, että sen jäsenten ja sos.-dem. puolue-elinten kesken on helpompi säilyttää läheinen kosketus ja hyvä yhteisymmärrys.

Katsoen, asian tärkeyteen puolueen kannalta ja jotta hyvä yhteisymmärrys hallituksen ja puolueen välillä olisi taattu, on ministeri-lista esitettävä eduskuntaryhmälle, jotta se saisi lausua mielipiteensä

tulevan hallituksen kokoonpanosta, ennenkuin tämä kysymys ratkaistaan. Jotta toiselta puolen hyvä yhteistyö hallituksen keskuudessa olisi taattu, ei ole vastoin hallituksen päämiehen tai useiden sen jäsenten tahtoa ketään siihen pantava.

Sosialidemokraattisen puolueen ja sen ministerien keskinäinen suhde.

Sosialidemokraattisten ministerien on pidettävä itseään sinä, mitä he ovat: sos.-dem. puolueen luottamushenkilöinä. Sosialidemokraattisten periaatteiden on elähdytettävä heidän toimintaansa, sos.-dem. puolueen päätöksiä heidän on noudatettava.

Sosialidemokraattiset ministerit toimivat keskellä porvarillisen yhteiskunnan laitoksia, sosialidemokratialle vieraat ajatustavat pyrkivät heihin vaikuttamaan. Edesvastuu kansakunnan yleisiä etuja kohtaan ehkä näyttää toisinaan joutuvan ristiriitaan työväenluokkaa kohtaan tunnettavan edesvastuun kanssa, vaikka ne syvemmältä katsoen eivät voi sitä tehdä. Tähän kaikkeen nähden on välttämätöntä, että sosialidemokraattiset ministerit pysyvät läheisissä suhteissa puolueeseensa. He eivät saa pyrkiä hallituksesta käsin määräämään puolueen politiikkaa; tämä kuuluu puolueen keskuselimille. Mutta ministerien on kaikista tärkeämmistä asioista, joista voidaan otaksua erimielisyyksiä olevan, neuvoteltava näiden keskuselinten kanssa ja otettava huomioon ne ohjeet, joita nämä ehkä pitävät tarpeellisena heille antaa. Aloitteen pitää tällöin lähteä itse hallituksesta, koska puolueen keskuselimet eivät voi tietää, mitkä asiat kulloinkin tulevat hallituksessa käsiteltäviksi. Hallituksen jäsenen, joka on tehnyt raskaan virheen, on puolueen keskuselinten vaatimuksesta erotettava hallituksesta.

Puolueen keskuselinten taas on pidättäydyttävä antamasta sitovia ohjeita sellaisista asioista, joista ne eivät ole riittävästi selvillä, ja muutenkin pyrittävä siihen, että niiden ja hallituksen jäsenten välillä vallitsisi toverillisuus ja luottamus. Jos puolueuuevoston tai puoluetuomikunnan jäsen astuu hallitukseen, on hänen siksi aikaa luovutettava paikkansa varajäsenelle.

Puolueen jäsenten on ymmärrettävä, että sos.-dem. hallituksen toimintamahdollisuudet porvarillisessa yhteiskunnassa joka tapauksessa ovat rajoitetut, jotta ei toiminnan tulosten heikkous aiheuttaisi tyytymättömyyttä silloin, kun se johtuu ylivoimaisista esteistä. On myös ymmärrettävä hallituksen jäsenten vaikea asema eikä riennettävä heitä moittimaan, ellei painavia syytä siihen ole. Sos.-dem. hallitus, joka pysyy lojaalisena puoluetta kohtaan, voi myös vaatia puolueen jäseniltä lojaalisuutta.

Sosialidemokraattien hallituksessaolo on luokkataistelua mitä.

näkyvimmissä paikassa. Tästä johtuu, ettei hallituksessaolon aikana ole tarpeettomasti arvosteltava julkisesti hallituksen tai sen jäsenten toimenpiteitä, vaan toimitettava tarpeelliseksi katsottu arvostelu puoluejärjestöjen ja -elinten kokouksissa ja, mikäli mahdollista, lykättävä julkinen mielipiteiden vaihto siksi, kunnes hallituksesta on lähdetty. Mikäli kuitenkin jonkin asian julkista pohdintaa jo sitä ennen pidetään tarpeellisena, on sen tapahduttava vain riittävän asiantuntemuksen perusteella sekä asiallisesti ja toverillisesti.

Miten on päätettävä sosialidemokraattien eroamisesta hallituksesta.

Se mahdollisuus, että sosialidemokraattinen hallitus voisi toteuttaa koko ohjelmansa, on pikemmin teoreettista laatua. Ainakin useimmissa tapauksissa sen on pakko erota sitä ennen jonkin karsimansa tappion johdosta. Sen itsetunto kehoittaa toteuttamaan edes jonkin huomattavamman ohjelmakohdan, ennenkuin se eroaa, mutta toiselta puolen sekä hallituksen että sen edustaman puolueen itsetunto kieltää nielemästä kovin monta tappiota ja antautumasta täten vastustajaansa pahoinpideltä vaksi.

Sääntönä on tietysti pidettävä, että hallitus pitää kiinni ohjelmastaan. Jos tulee kysymykseen jostakin ohjelmakysymyksestä luopuminen tai siitä tinkiminen, on ratkaisuoikeus tällaisesta asiasta vain niillä puolue-elimillä, jotka ohjelman ovat hyväksyneetkin; käytännöllisistä syistä on kuitenkin tyydyttävä eduskuntaryhmän päätökseen. Ohjelmasta kiinnipitämiseen kuuluu sekin, että eri ohjelmakohtien hyväksymisestä tai hylkäämisestä tehdään luottamus-kysymys, milloin kyseessäoleva kohta katsotaan sen arvoiseksi. Sentähden on eduskuntaryhmällä myös oikeus päättää siitä, mistä ohjelmakohdista on kulloinkin tehtävä luottamus-kysymys. Tietysti on kaikista tällaisista kysymyksistä pyrittävä yksimielisyyteen puolue-elinten ja sos.-dem. ministerien kesken.

Jos sos.-dem. ministerien enemmistö jostakin syystä pitää mahdollisena jatkaa toimintaansa, ei myöskään puolueen sovi heitä siihen pakottaa. Jos muuten nousee kysymys hallituksesta eroamisesta, päättävät siitä ne puolue-elimet, jotka hallitukseen astumisestaan ovat päättäneet. Kun kerran hallitukseen on ryhdytty, ei sovi siitä ilman sattuneita vakavia syitä luopua; tähän nähden on oikein, että tätä koskeva päätös vaatii eduskuntaryhmän tai puolue-neuvoston jäsenten enemmistön. Jotta asia tulisi riittävästi harkituksi, pitää näiden elinten ennen päätöksen tekoa yhdessä siitä neuvotella, lukuunottamatta sitä tapausta, jolloin hallitus itse — esim. eduskun-

naita saamansa epäluottamuslauseen takia — pitää eroamistaan välttämättömänä.

Jos on kokoomushallitus eivätkä siihen osallistuvat puolueet pääse yksimielisyyteen siitä, onko jostakin määrätystä kysymyksestä tehtävä luottamuskysymys vai ei, tai onko hallituksen erottava, päättökööt sos.-dem. puolue-elimet sosialidemokraattisten ministerien jäämisestä tai eroamisesta.

6—9) Sosialidemokraattisen työväen toiminta eri aloilla.

Eduskuntatyön ja kunnallisen toiminnan merkitys tunnustetaan puolueessamme yksimielisesti, joten ei tarvitse enää varoittaa aikaisemmin tässä suhteessa jossakin määrin ilmenneistä harhakäsityksistä. Sitä vastoin on syytä, asian tärkeyden vuoksi, uudistaa muilta osiltaan 1919 vuoden puoluekokouksen näistä toimintahaaroista tekemät päätökset.

Ammatillisen liikkeen sosialidemokraattinen työväki myöskin tunnustaa erääksi työväenliikkeen mitä tärkeimmäksi haaraksi, koska se kohottaa työväen elintaso, vahvistaa sen luokkavoimaa ja valmistaa täten sen tulevaa voittoa. Se tukee näin ollen, joskin välillisesti, myös valtiollista toimintaa; työväen valtiollinen puolue kehittyy täysin varmasti ja mahtavasti vain silloin, kun sen rinnalla ja tukena on voimakas ammatillinen liike.

Valtiollinen ja ammatillinen työväenliike ovat kuitenkin kaksi eri toimintahaaraa omine tarkoituksiperineen, toimintatapoineen ja järjestöineen. Niiden toiminta on suoritettava samassa hengessä ja yhdensuuntaisesti, mutta kuitenkin toisistaan riippumattomasti.

Tämä asiointila on viime vuosina Suomessa häiriintynyt. Ammatillinen liike on suuremmaksi osaksi joutunut n.s. kommunistien käsiin, jotka välittämättä liikkeen ja työväenluokan todellisista eduista ovat häikäilemättömästi väärinkäyttäneet sitä poliittisten erikoispyrkimystensä hyväksi. Tämän epäkohdan korjaamiseksi on sos.-dem. työväki jo kauan ponnistanut, ja lopuksi, kun ei ammatillisen liikkeen vapauttaminen kommunistisesta komennosta muulla tavoin onnistunut, sanoutunut irti Suomen Ammattijärjestöstä, ryhtyen muodostamaan omia ammatillisia järjestäjänsä.

Näin aloitettu toiminta tarkoittaa todellisen yhtenäisyyden palauttamista ammatillisen liikkeen alalla. Tämä on mahdollista vain siten, että ammatillinen liike pääsee oikeuksiinsa itsenäisenä liikkeenä valtiollisen liikkeen rinnalla. Sosialidemokraattinen työväki ei näin muodoin tarkoita tehdä ammatillisesta liikkeestä sos.-

dem. puolueen toimintahaaraa. Sen muodostamat ammatilliset järjestöt ottavat jäsenikseen kaikki työläiset, jotka tahtovat olla mukana luomassa todellista ammatillista liikettä, kohottaen Suomen palkkatyöväen asemaa länsieurooppalaisen ammatillisen liikkeen periaatteiden mukaisesti ja myös yhteistoiminnassa muiden maiden vastaavain järjestöjen kanssa.

Eräs työväen toimintahaara, joka samaten edistää työväen hyvinvointia ja lisää sen luokkavoimaa, voimatta kuitenkaan yksin johtaa sitä perille luokattomaan yhteiskuntaan, on osuustoiminta. On varottava yliarvioimasta sitä tai antautumatta muutenkaan pikku-porvarillisten käsitysten valtaan, jotka helposti pesiytyvät sellaisiin liikkeisiin, joissa työväki toimii yhdessä porvarillisten aineiden kanssa. On oltava selville siitä, että osuustoiminnankin alalla porvarien ja työläisten edut ovat huomattavaksi osaksi ristiriitaisia. Sosialidemokraattien pitää, samalla kun he liittyvät lukuisasti osuuskuntiin ja edistävät niiden kehitystä, toimittava niissä oman luokkahenkensä mukaisesti, järjestäen niiden toiminnan ennen kaikkea työväen etujen mukaiseksi ja niissä vallitsevat työehdot mallikelpoisiksi. Samalla kun työväki pyrkii saavuttamaan osuuskunnissa ratkaisevan vaikutusvallan, on sen tehtävä niiden hyväksi tarpeelliset rahalliset uhraukset niin, että ne vapautuvat kapitalistisen rahamaailman riippuvaisuudesta ja pystyvät entistä vapaammin toimimaan juuri työväen hyväksi.

10) Sosialidemokraattista puoluekuria lujennettava.

Socialidemokraattinen puolue on taisteleva joukko. Sen riveissä täytyy vallita kuri. Kukaan ei saa olla puoluekurin uiko- tai yläpuolella, ei luottamushenkilö eikä rivimies. Jokaisen on kaikkialla, missä hän toimii, muistettava olevansa sosialidemokraatti ja teoistaan edesvastuussa puolueelle. Kukaan ei saa julkisessa eikä muussakaan toiminnassaan menetellä niin, että puolueen etu tai maine joutuu siitä kärsimään.

Tämä on varsinkin muistettava aikana, jolloin puolue luottamushenkilöittensä kautta tunkeutuu useille porvarillisen yhteiskunta- ja valtioelämän aloille, joutuen täten ympäristöön, joka koettaa kesyttää sen luottamushenkilöitä ja saada heidät ja heidän edustamansa työväen luopumaan ajamasta itsenäisiä luokkapyrkimyksiään. Sellaisia tehtäviä, jotka ovat ristiriidassa sosialidemokraattisen katsantokannan kanssa, ei puolueen jäsen saa ottaa vastaan, ja niissä toimissa, jotka hän ottaa vastaan, on hänen pysyttävä uskollisena puolueensa periaatteille.

Kaikesta julkisesta toiminnastaan on puolueen jäsen vastuussa asianomaisille puolue-elimille. Ainoastaan niiden luvalla ottakoon julkisia tehtäviä vastaan ja ottakoon niiden hoitamisessa huomioon, mitä puolue tai sen elimet ovat päättäneet tai päättävät. Koska usein porvarillinen yhteiskunta omin luvuin nimittää sos.-dem. puolueen jäseniä luottamustoimiinsa, on syytä huomauttaa, että ainoastaan asianomaisten puolue-elinten ehdotuksesta nimitetyt puolueen jäsenet edustavat todella puoluetta. Jos halutaan, että sos.-dem. puolue olisi jossakin julkisessa laitoksessa edustettuna, käännyttäköön sitä varten puolue-elintemme puoleen, jotta ne saisivat ilmoittaa, ketä ne suosittelevat nimitettäväksi. Yksityiset puolueen jäsenet eivät ole oikeutetut ratkaisemaan asiaa puolueen puolesta.

Aikana, jolloin porvarien toimesta useasti perustetaan kaikenlaisia järjestöjä, jotka puolueettomuuden varjolla itse asiassa toimivat puhtaasti porvarillisessa hengessä ja koettavat levittää porvarillisia aatteita työväenkin keskuuteen, on varottava, ettei liittymällä tällaisten jäseniksi tai muulla tavoin helpoteta näitä porvarien pyrkimyksiä.

Puoluesääntöjen 60 §:ssä määrätään, että »sosialidemokraattiset yhdistykset ja järjestöt eivät saa kannattaa eivätkä suosia puoluetta vastustavia ja vahingoittavia sanomalehtiä». Niinpä ei sos.-dem. työväentaloissa saa, kuten toisinaan on tapahtunut, reklamoida kommunistisia lehtiä tai pitää niitä myytävänä. Samaten ei sovi kannattaa n. s. puolueettomia paikallislehtiä, jotka usein eivät ole mitenkään puolueettomia ja jotka joka tapauksessa vahingoittavat omia lehtiämme. Myös puolueen yksityisiltä jäseniltä on vaadittava, etteivät he toimi vastusta vain sanomalehtien tai muiden julkaisujen avustajina, kuten joskus on tapahtunut.

Omassa puoluelehdistössämme pitää vallita sananvapaus, niin että puolueen jäsenet saavat äänensä niissä kuuluville, vaikka heidän mielipiteensä poikkeavat toimituksen mielipiteistä, ehdolla vain etteivät ne ole ristiriidassa sosialidemokraattisen katsantokannan kanssa ja että kirjoitukset ovat asiallisia eivätkä kohtuuttomasti kuluta lehtien tilaa.

Kaikissa puolueen jäsenten tai järjestöjen välisissä keskusteluissa on noudatettava asiallisuutta ja toverillisuutta. Yksityisistä syistä johtuneet riidat eivät saa vaikuttaa puolueasiain käsittelyyn.

Kansainvälisessä politiikassa on ennenkaikkea noudatettava Sosialistisen Työväen-Internationaalin päätöksiä, toisessa sijassa oman puolueen ehkä antamia täydentäviä määräyksiä ja kolmannessa sijassa porvarillisen valtiovallan antamia ohjeita, mikäli nämä eivät ole ristiriidassa edellämainittujen kanssa.

*

Edelläolevan nojalla ehdotetaan, että puoluekokous, kumoten aikaisemmin tehdyt menettelytapapäätökset, mikäli ne ovat ristiriidassa allaolevien kanssa, hyväksyisi seuraavat

Menettelytapaohjeet:

1) Sosialidemokraattisen joukkoliikkeen vahvistaminen.

Luokkatietoisien köyhälistön on pantava pääpaino luokkavoimansa vahvistamiselle ja oman joukkotoimintansa kehittämiseksi mahdollisimman itsetietoiseksi ja tarkoituksenmukaiseksi, kohotukseen yhteiskunnallisesti ja valtiollisesti sosialidemokraattisen luokkataistelun avulla ja lähetäkseen täten vallankumouksellista päämääräänsä, joka on kaikkien luokkavastakohtien poistaminen sosialismin kautta. Sosialidemokraattisen liikkeen keskuudessa valitsee sentähden mitä laajin kansanvaltainen itsehallinto ja vapaa mielipiteiden vaihto sosialidemokraattisen katsantokannan ja välttämättömän puoluekurin puitteissa.

Marxilaisen sosialismin hengessä suoritettavalla valistustyöllä on puolueen herätettävä yhä laajemmissa työläisjoukoissa luottamus sosialidemokratian vapauttavaan päämäärään ja innostus siihen sekä osoitettava päämäärään johtava tie. Joukkojen itseluottamusta on pyrittävä vahvistamaan. Niille on paljastettava yläluokan ja sen valtiovallan lakkaamatta levittämät uskottelut, joiden tarkoituksena on peitellä kapitalistisen yhteiskunnan luokkaluonnetta ja saada työväki luopumaan ajamasta omia luokkaetuja jaan tai alistamaan ne yhteisiksi väitettyjen etujen alle. Puolueen kaikki järjestöt, elimet ja toimihenkilöt pitäkoot velvollisuutenaan selvän sosialidemokraattisen luokkataistelukannan omaksumisen ja sen juurruttamisen työläisjoukkoihin.

Erikoisesti on huomio kiinnitettävä työväenluokan nuorison kasvattamiseen varmoiksi luokkataistelijoiksi ja sen suojelemiseen porvarilliselta pimitykseltä.

2) Työväenliikkeen eheyttäminen.

Meidän aikamme kommunistinen liike, joka oleellisesti oli sota-ajan olojen synnyttämä, on jo ehtinyt osoittaa väitteittensä perättömyyden. Sen herättämät kumoushaaveet ovat suureksi osaksi haihtuneet ja sen vahingollisuus on käynyt laajoille työläisjoukoille niin selväksi, että uskorriniminen liike jo useissa maissa on täydessä hajaannustilassa.

Suomessakin tämä kehitys on ilmeisesti jo alkanut ja se asettaa sosialidemokraattiselle puolueelle tärkeitä tehtäviä. Sen on valppaasti

seurattava tätä kehitystä ja edistettävä sitä osoittamalla työläisjoukoille uskonnollisen liikkeen alkuperä, luonne ja tarkoitusperät sekä ne vahingot, jotka se nyt jo on työväelle aiheuttanut hajoittamalla sen luokkataistelurintaman ja vastustamalla erinäisiä työväen ajamia yhteiskunnallisia uudistuksia. Täten on jouduttava kommunistien johdettavina olevien työläisten vapautusta heidän vaikutusvallastaan. Siinä määrin, kuin työläiset pettyneinä jättävät kommunistien leirin, on sosialidemokraattisten järjestöjen pyrittävä liittämään nämä luokkatoverit uudestaan työväen sosialidemokraattiseen luokkataistelurintamaan. On tehtävä selvä ero moskovalaisten uskonnollisten johtajain ja heidän johdossaan olevain työläisten välillä; viimemainituille on asiallisella todistelulla ja toverillisella esiintymisellä helpotettava heidän välttämätöntä kannanmuutostaan.

Työväenliikkeen eheyttämisen tärkeimpänä ehtona on, että sos.-dem. puolue kaikessa toiminnassaan tarkoin noudattaa selviä sos.-dem. periaatteita, taistellen porvaristoa vastaan luokkataistelun pohjalla.

3) Valtiollisen kansanvallan puolustus.

Valtiollisen kansanvallan säilyttäminen ja vahvistaminen on työväenliikkeen terveelle kehitykselle mitä tärkeintä. Sosialidemokraattinen puolue vaatii sen ylläpitämistä ja vastustaa jyrkästi kaikkia yrityksiä sen supistamiseksi, tulkootpa ne miltä taholta tahansa. Se vaatii kaikille kansalaisille, myös n.s. kommunisteille, täysiä oikeuksia toimia lakien puitteissa, ja se leimaa rikoksiksi kansanvaltaa vastaan ne erinäisten porvaripuolueiden ja niiden hallitusten suunnitelmat, jotka tarkoittavat, kommunistista liikettä aiheena käyttäen, riistää osalta työväestä sen nykyisiä oikeuksia painovapauteen tai johonkin muuhun nähden.

Vahvistamalla työväen luokkataistelujärjestöjä on tehtävä mitättömiksi ne työnantajiston pyrkimykset, joilla tahdotaan orjakontrahdeilla riistää työväeltä sen yhdistysmisoikeus. Valtistamalla laajoja kansanjoukkoja on pyrittävä siihen, ettei taantumsporvaristo voi nojautua niiden kannatukseen. Samalla tavalla on luotava takeet siitä, ettei kansanvaltaa voida maassamme koskaan väkivaltaisesti tuhota; jos sellainen vaara uhkaa, käyttää sosialidemokraattinen puolue kaikkia mahdollisia ja tarkoituksenmukaisia keinoja kansanvallan puolustamiseksi ja taantumuksen musertamiseksi.

4) Suhtautuminen porvaristoon ja sen eri ryhmiin.

Työväen luokkataistelun lopullinen päämäärä on luokkayhteiskunnan ja luokkaeroavaisuuksien hävittäminen; tähän tarkoitus-

perään ei mikään porvaripuolue pyri eikä työväen ja muiden puolueiden välillä voi siis olla pysyvää liittoa. Muutamissa asioissa, joissa eräiden porvarillisten ryhmien edut ja pyrkimykset käyvät yhteen työväenluokan etujen kanssa, voi työväki, yhteiskunnallisen kehityksen jouduttamiseksi ja omien luokkaetujensa edistämiseksi, toimia ohimenevästi yhdessä näiden porvari ryhmien kanssa. Käyttään näin hyväkseen porvariston keskuudessa olevia ristiriitoja, voi työväki toisinaan estää porvariston keskittymisen yhdeksi, kaikkea edistystä vastustavaksi joukoksi. Tämä ei tosin ole aina mahdollista, koska itse luokkataistelu on omiansa herättämään porvariston riveissä taantumuksellisia mielialoja ja ajamaan sen yhteen. Suomessa porvariston aikaisemmin edistysmielisemmät ainekset ovat, saavutettuaan omat tarkoitusperänsä, yhä enemmän kääntyneet työväkeä vastaan, joten suuria yhteistoiminnan mahdollisuuksia ei nykyään ole.

Koskaan ei saa, luokkien välisen yhteistyön hyväksi tai sen helpottamiseksi; uhrata työväenluokan itsetuntoa ja omintakeista katsantokantaa peittelemällä luokkavastakohtia tai uskottelemalla, että todellinen luokkasovinto olisi mahdollinen. Työväenliikkeen päämuotona ja sen voiton tärkeimpänä edellytyksenä pysyy kaikissa olosuhteissa työväen itsenäinen luokkatoiminta.

5) **Hallituksessaolo eräänä työväen luokkapoliittikan muotona.**

Sosialidemokraattinen puolue voi, saavuttaakseen joitakin työväelle tärkeitä etuja, muodostaa hallituksen yksin tai yhdessä muiden ryhmien kanssa.

Sosialidemokraattien hallitukseenmenon tärkeimmät edellytykset säännöllisissä oloissa ovat, että tiedetään suurten työläisjoukkojen kannattavan tällaista toimenpidettä, sekä että riittävä määrä muita puolueita on hallitusohjelmassa oleviin, työväelle tärkeihin pääkysymyksiin nähden myönteisellä kannalla, niin että hallituksella tulee olemaan etukäteen tietty, eduskunnan enemmistön käsittävä parlamentaarinen pohja. Näiden edellytysten puuttuessa ei puolue tunnusta mitään velvollisuutta mennä hallitukseen silloinkaan, kun se on myötävaikuttanut edellisen hallituksen kaatamiseen. Porvariston ennen vapaamielisempien osien muututtua nyttemmin vanhoillisemmiksi ja niiden alettua harrastaa törkeästi taantumuksellisiakin toimenpiteitä, on, ennen hallitukseen menoa, entistä tarkemmin tutkittava, ovatko mainitut edellytykset olemassa.

Jos nousee kysymys sosialidemokraattien hallitukseenmenosta, on eduskuntaryhmän ja puoluetoimikunnan hankittava selvyys-

edellämainituista seikoista ja päätettävä muistakin valmisteluista. Jos hallitukseenmeno tällöin havaitaan mahdolliseksi ja toivottavaksi, on puolueuuvoston ja eduskuntaryhmän asia ratkaistava. Myönteisen päätöksen aikaansaamiseksi vaaditaan tällöin $\frac{2}{3}$ äänten enemmistö kummassakin mainitussa vaaditussa; kuitenkin voi puolueuuvosto, hyväksytyään omasta puolestaan äskenmainitulla määräänemmistöllä periaatteessa hallituksen muodostamisen ja pääpiirteissään sen ohjelman, oikeuttaa eduskuntaryhmän, laadittavan seikkaperäisen hallitusohjelman perusteella, samalla määräänemmistöllä lopullisesti hyväksymään hallituksen muodostamisen.

Toisessa kuin nyt säädettyssä järjestyksessä älköön sosialidemokraattisen puolueen jäsen menkö myöskään yksityisenä henkilönä hallitukseen.

Sosialidemokraattinen ministerilista on, ennenkuin se vahvistetaan, esitettävä sos.-dem. eduskuntaryhmälle, jotta tämä saisi lausua siitä mielipiteensä. Jos on kokoomushallitus, pitää sen sosialidemokraattisten jäsenten lukumäärän olla niin suuri, että he voivat oleellisesti vaikuttaa hallituksen päätöksiin.

Sosialidemokraattiset ministerit ovat toiminnastaan vastuussa puolueelle. Heidän on oltava katkeamattomassa vuorovaikutuksessa puolueen, lähinnä puoluetoimikunnan ja eduskuntaryhmän tai näiden yhteisesti asettaman valiokunnan kanssa ja otettava varteen ne ohjeet, jotka nämä keskuselimet tärkeissä asioissa, tarkan harkinnan perusteella ja asioista ministerien kanssa yhdessä keskusteltuaan, ehkä pitävät tarpeellisina heille antaa. Puolueuuvoston tai puoluetoimikunnan jäsen, joka menee hallitukseen, menettää siksi aikaa äänioikeutensa neuvoston tai toimikunnan kokouksissa. -

Puolueen ollessa hallituksessa edustettuna on puolueen järjestöjen, elinten ja sanomalehtien voimakkaasti tuettava hallituksessa olevia puolueen edustajia ja yleensä pidättäydyttävä arvostelemasta heidän toimintaansa julkisesti. Milloin kuitenkin arvostelu pidetään tarpeellisena, on sen nojaututtava riittävään asiantuntemukseen ja oltava asiallista ja toverillista.

Jos nousee kysymys jostakin hallitusohjelman kohdasta luopumisesta tai siitä luottamuskysymyksen tekemisestä, ratkaiskoon asian sos.-dem. eduskuntaryhmä, kuitenkin niin, että tärkeimmistä tähän kuuluvista asioista vaaditaan, myös puolueuuvoston tai kiireellisissä tapauksissa, puoluetoimikunnan yhtäpitävä päätös sekä siitä, saadaanko ohjelmankohdasta luopua, että siitä, onko jostakin asiasta tehtävä luottamuskysymys.

Jos puolueen jäsenen hallitukseen kuulumiseen ei enää ole edellytyksiä, on puolueuuvostolla tai sos.-dem. eduskuntaryhmällä, asiasta

yhteisesti neuvoteltuaan, kummallakin oikeus kutsua puolueen jäsenet pois hallituksesta. Jos hallituksen sosialidemokraattiset jäsenet itse pitävät jatkettua hallituksessaoloaan mahdottomana, olkoon heillä oikeus erota neuvoteltuaan asiasta eduskuntaryhmän kanssa. Jos on kokoomushallitus, eivätkä siihen osallistuvat puolueet pääse yhdenmukaiseen päätökseen luottamuskysymyksen asettamisesta tai hallituksen eroamisesta, päättäkööt sos.-dem. puolue-elimet yllämainitussa järjestyksessä sos.-dem. ministerien hallitukseen jäämisestä tai siitä eroamisesta.

6) Eduskuntatyön merkitys ja sen tehostaminen.

Sosialidemokraattisen työväen on, samalla kun se käyttää valtiollisia vaaleja tehdäkseen sosialidemokratian periaatteet ja pyrkimykset tunnetuiksi yhä laajemmille joukoille, koetettava vahvistaa eduskunnallista edustustaan ja luotava sen tueksi mahdollisimman voimakas mielipide työtätekevän kansan keskuudessa.

Sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän on valtiopäivillä, tarkokkaasti toimien ja valtiollista asemaa tarkoituksenmukaisesti hyväkseen käyttäen sekä puolueen periaatteista kiinnipitäen, koetettava vallata työväenluokalle niin paljon etuja, kuin kulloinkin suinkin on saavutettavissa, ottaen huomioon, että tärkeimmät saavutukset riippuvat työväen luokka voimasta.

Puolueen ja eduskuntaryhmän on aina pysyttävä mitä läheisimmässä yhteydessä keskenään. Ryhmän on säännöllisesti tehtävä puolueelle selvää toiminnastaan. Puoluetoimikunnan, puolueuuvoston ja kaikkien puoluejärjestöjen sekä puolueen sanomalehtien on aina ryhmän toimia seurattava, valvottava ja arvosteltava sekä myöskin eduskuntaryhmää pontevasti tuettava ja autettava neuvoilla, lausunnoilla, mielenosoituksilla ja muilla tarkoituksenmukaisilla keinoilla.

Eduskuntaryhmä valvokoon, että kaikki sen jäsenet täyttävät kunnollisesti edustajatehtävänsä. Jos poikkeuksia ilmenee, ilmoitetaan ryhmä siitä asianomaiselle piiritoimikunnalle.

7) Kunnallisen toiminnan hyväksikäyttö ja tehostaminen.

Sosialidemokraattisen työväen on kaikissa kunnissa pyrittävä miehittämään puolueen jäsenillä kaikki ne paikat kunnallisissa toimija lautakunnissa, jotka lukumäärän mukaan heille tulevat.

Työväen valitseminen kunnallisten luottamus- ja toimihenkilöiden on uskollisesti täytettävä tehtävänsä puolueen kunnallishojelman

ja järjestöjen heille antamain ohjeiden mukaisesti. Heidän on omassa keskuudessaan sovittava yhteisestä menettelystä varsinkin tärkeissä kysymyksissä ja sitten yhtenäisesti noudatettava sitä. Tärkeimmissä kysymyksissä heidän on tiedusteltava järjestöjen mielipidettä ja muutenkin oltava jatkuvassa vuorovaikutuksessa järjestöjen kanssa, kiinnitettävä työväen mieltä kunnalliseen toimintaan ja ahkerasti selostettava kunnallisia kysymyksiä ja omia saavutuksiaan työväestölle sekä sanomalehdissä että työväenkokouksissa.

Kunnallisessa elämässä on valvottava työväen etua varsinkin kunnallisverotukseen, työttömyyden vastustamiseen, köyhäinhuolto - politiikkaan, opetustoimeen, terveydenhoitoon ja kunnallisen ammattientarkastukseen sekä kunnan töissä olevain työläisten työehtoihin nähden. Jyrkästi on vastustettava kuntien varojen käyttämistä työväelle vahingollisiin tarkoituksiin.

Sosialidemokraattisten työväenjärjestöjen on valvottava kunnallisissa luottamustoimissa olevien toverien toimintaa, mutta myös tarpeen vaatiessa tuettava sitä. Niiden on huolehdittava siitä, että työväen edustajat saavat opastusta kunnallispolitiikassa ja että tässä tarkoituksessa pannaan toimeen laajempia alueita käsittäviä neuvottelukokouksia ja opastuskursseja sekä levitetään kunnallista elämää koskevaa kirjallisuutta. Järjestöjen on omista kokouksistaan käsiteltävä kunnallisia kysymyksiä ja pidettävä myös huolta niiden tunnetuksi tekemisestä suurille työläisjoukoille, jotta näiden harrastus yhä enemmän kiintyisi kunnalliseen toimintaan.

8) Suhtautuminen ammatilliseen liikkeeseen.

Tunnustaen ammatillisen liikkeen työväenliikkeen erääksi välttämättömäksi haaraksi, tahtoo sosialidemokraattinen työväki toimia niin, että Suomen ammatillinen liike kokonaisuudessaan vapautuu n.s. kommunistien vaikutusvallan alaisuudesta ja saatetaan edistämään yksinomaan varsinaista tarkoituseräänsä, joka on palkkatyöväen elintason kohottaminen ja sen luokkavoiman vahvistaminen tulevia vapaustehtäviä varten. Ammatillinen liike on saatava toimimaan itsenäisesti ja riippumattomana poliittisista puolueista, ottaen riveihinsä kaikki työläiset, jotka köyhälistön luokkataistelun pohjalla tahtovat olla mukana sitä kehittämässä ja edistämässä. Jokaisen sosialidemokraattisen palkkatyöläisen on kuuluttava niihin ammatillisiin järjestöihin, jotka tällä pohjalla toimivat.

Suomen ammatillinen työväenliike on saatettava läheiseen yhteistoimintaan niiden muiden maiden sekä myös kansainvälisten järjestöjen kanssa, jotka toimivat yllämainittujen periaatteiden pohjalla.

9) Suhtautuminen osuustoimintaan.

Sosialidemokraattinen työväki tunnustaa kulutusosuustoiminnan tärkeäksi uudistusliikkeeksi, koska se helpottaa työväen toimeentuloa ja vahvistaa sitä sen taistelussa elinetsijensä puolesta. Jotta tämä tarkoitus toteutuisi ja jotta osuusliikkeet voisivat saavuttaa ja säilyttää luokkatietoisien työväen luottamuksen, on tärkeää, että ne toimivat työväen hengessä, tavoittelematta erikoisesti porvarillisten suosiota ja koettamatta peitellä porvariston ja työväestön välisiä luokkavastakohtia. Sosialidemokraattisen työväen on vaikutettava osuuskuntiinsa niin, että ne esiintyvät mallikelpoisina työnantajina ja antavat työläisilleen vähintään yhtä edulliset työehdot kuin parhaat yksityiset työnantajat, käyttävät etupäässä ammatillisesti järjestynyttä työväkeä ja tekevät sen kanssa työehtosopimuksia sekä esiintyvät työriidoissa sovittelevasti, pyrkimättä yhteiseen rintamaan porvarillisten työnantajain kanssa työläisiä vastaan. Sosialidemokraattinen työväki tunnustaa tärkeäksi, että työläiset, samalla kun he kuluttajina uskollisesti kannattavat omaa liikettään, myös hankkivat sille mahdollisuuden mukaan omaa pääomaa tehdäkseen sen riippumattomaksi yksityisestä rahamaailmasta.

10) Puoluekurin tehostaminen.

Jokainen sosialidemokraattisen puolueen jäsen pitääköön velvollisuutenaan hyödyttää voimiensa mukaan puoluetta älköönkä millään toimenpiteillään tai esiintymisellään sitä vahingoittako. Jokaisen jäsenen on, toimikoonpa millä aloilla tai missä toimissa tahansa, pidettävä kiinni sosialidemokraattisista periaatteista ja puolueen päätöksistä ja olkoon kaikesta julkisesta toiminnastaan edesvastuussa puolueelle ja sen asianomaisille järjestöille ja elimille. Julkisia tehtäviä puolueen jäsen saa ottaa vastaan ainoastaan asianomaisten puolue-elinten suostumuksella — puoluetoimikunnan, jos on kysymys valtiiovallan antamista, kunnallisjärjestön, jos on kysymys kunnallisista tehtävistä j.n.e. — ja on hänen tehtävänsä täyttämistä neuvoteltava näiden elinten kanssa ja otettava huomioon niiden ehkä antamat ohjeet. Puolueen edustajaksi tunnustetaan ainoastaan se, joka on valittu asianomaisten puoluejärjestöjen tai -elinten toimesta tai niiden ehdotuksesta. Tehtävää, joka laadultaan on sosialidemokratian periaatteiden vastainen, ei puolueen jäsen saa ottaa vastaan.

Puolueen jäsen ei saa kuulua järjestöihin, jotka edustavat sosialidemokratian vastaisia aatteita tai jotka toiminnallaan vaikuttavat sosialidemokraattiseen työväkeen hajoittavasti.

Vastustavia sanomalehtiä tai muita julkaisuja ei puolueen jäsen saa kannattaa niitä levittämällä tai ottamalla osaa niiden toimittamiseen. Myös on kartettava sellaisia n.s. puolueettomia lehtiä, jotka sisällöstään riippumattakin vahingoittavat oman puolueemme äänenkannattajain levikkiä. Sen sijaan on puoluejärjestöjen ja niiden jäsenten uskollisesti kannatettava omia puoluelehtiämme levittämällä niitä ja ilmoittamalla niissä.

Puolueessa ja sen lehdistössä vallitsee sanan vapaus. Lehtien on annettava tilaa eri mielipiteille, edellyttäen että nämä liikkuvat sosialidemokraattisen katsomuksen puitteissa ja muodollisesti vastaavat kohtuullisia vaatimuksia. Kaikissa keskinäisissä keskusteluissa on noudatettava asiallisuutta ja toverillisuutta sekä vältettävä henkilökohtaisia riitoja.

Kansainvälisessä toiminnassaan puolue ja sen jäsenet noudattavat Sosialistisen Työväen-Internationaalin antamia määräyksiä ja on muutenkin puolue toiminnassa otettava varteen Internationaalin antamia ohjeita.

SISÄLLYS.

	Siv.
<i>Johdanto: Menettelytapamme tilanteen valossa</i>	3
Tilanteen kehitys työväenliikkeessä maailmansodan jälkeen	3
Suomessa kansalaissodan jälkeen tapahtunut kehitys.....	-4
<i>Sosialidemokraattisen joukkoliikkeen vahvistaminen</i>	7
Työväen joukkotoimintaa on vahvistettava ja kehitettävä	7
Sosialistista tietoisuutta on juurrutettava ja selvennettävä	9
<i>Työväenliikkeen eheyttäminen on toteutettava sosialidemokratian pohjalla</i>	10
<i>Valtiollisen kansanvallan puolesta</i>	12
<i>Suhtautuminen porvaristoon. — Liittoutumispolitiikka</i>	14
<i>Hallituspolitiikka</i>	16
Hallituspolitiikka yhtenä luokkain välisen yhteistoiminnan muotona.....	16
Missä tarkoituksessa sosialidemokraatit saattavat mennä hal- litukseen?.....	17
Liittoutumispolitiikan mahdollisuudet Suomessa.....	19
Porvarillisia houkutusia on varottava.....	21
Hallituspolitiikan ihailu pikkuporvarillisen katsantokannan ilmaisuna.....	22
Hallituksessaolo sosialidemokraattiselta luokkataistelukan- nalta katsottuna.....	23
Puolueen sisäinen eheys hallituksenmenon ehtona.....	25
Missä ulkonaisissa olosuhteissa sosialidemokraattien kannattaa mennä hallitukseen?.....	27
Mitä on otettava huomioon sosialidemokraattisia hallituksia muodostettaessa?.....	30
Sosialidemokraattisen puolueen ja sen ministerien keskinäinen suhde.....	31
Miten on päätettävä sosialidemokraattien eroamisesta halli- tuksesta?.....	32
<i>Sosialidemokraattisen työväen toiminta eri aloilla</i>	33
<i>Sosialidemokraattista puoluekuria lujennettava</i>	34
<i>Menettelytapaohjeet</i>	36—43

MAA- JA METSÄTALOUS- OHJELMA

SUOMEN SOSIALIDEMOKRAATTISEN PUOLUEEN
PUOLUENEUVOSTON ASETTAMAN MAATALOUS-
OHJELMAKOMITEAN EHDOTUS

*

VUODEN
1930
PUOLUEKOKOUKSELLE

•

Helsinki 1929
Työväen kirjapaino

Sosialidemokraattiselle Puoluetoimikunnalle.

Puoluetoimikunnan esityksestä päätti puolueenvosto syyskuun 13 päivänä 1926 asettaa erikoisen komitean tarkistamaan puolueen maatalousohjelmaa sekä laatimaan seuraavalle puoluekokoukselle esityksen tarpeellisiksi täydennyksiksi ja muutoksiksi sanottuun ohjelmaan. Komitean kokoonpanosta päättämisen jätti puolueenvosto puoluetoimikunnan tehtäväksi ja kutsui puoluetoimikunta sittemmin saman vuoden syksyllä komitean puheenjohtajaksi Mauno Pekkalan sekä muiksi jäseniksi Väinö Hupiiin, J. W. Kedon, E. Lammentaustan, O. Marttilan, E. Pusan, Edv. Setälän, Aatto Sirenin, L. Sirolan, Reinh. Swentorzetskin ja Yrjö Wellingin. Komitean sihteerinä on toiminut komitean puheenjohtaja Pekkala.

Tehtävänsä täytettyään komitea täten jättää ehdotuksensa puoluetoimikunnalle. Helsingissä lokakuun 1 p:nä 1929.

Mauno Pekkala

Väinö Hupli, J. W. Keto, E. Lammentausta, O. Marttila, E. Pusa, Edv. Setälä, Aatto Siren, L. Sirola, Reinh. Suientorzetski, Yrjö Welling.

Sosialidemokraattisen puolueen maa- ja metsätalousohjelma.

JOHDANTO.

Maataloudelliset kysymykset ovat varsinkin viimeisinä kymmenä vuonna alkaneet kaikissa niissä maissa, joissa maa- ja metsätaloudella on kansantaloudessa huomattava sija, kiinnittää ei ainoastaan tiedemiesten, vaan myöskin ja ennen kaikkea poliitikkojen mieltä. Tämä ei ole mikään sattuma, vaan maailmansodasta johtuneitten taloudellisten, yhteiskunnallisten ja valtiollisten ilmiöiden seuraus.

Jo sodan aikana oli monessa maassa pakko ryhtyä tehokkaisiin toimenpiteisiin kotimaisen maataloustuotannon kohottamiseksi ja sodan jälkeen muodostuneissa itsenäisissä valtioissa oli tärkeimpiä tehtäviä maareformin aikaansaaminen. Kehitys maatalouden alalla on siten kulkenut nopeasti eteenpäin, nostattaen esiin tehtäviä, joiden ratkaisuun eri yhteiskuntaluokkien ja intressipiirien on täytynyt määrillä suhtautumistapansa. On senvuoksi luonnollista, että eri maiden sosialidemokraattiset puolueetkin ovat viime vuosina ottaneet maatalouskysymyksen perinpohjaisesti käsiteltäväksi ja ryhtyneet uudistamaan maatalousohjelmiaan. Näin on käynyt m.m. sosialidemokratian vanhoissa kotimaissa Itävallassa ja Saksassa sekä Tšekkoslovakiassa.

Suomen sosialidemokraattinen puolue on aina perustamisestaan saakka ottanut tehokkaasti osaa maatalousasioiden käsittelyyn. Maatalouskysymys on ollut esillä m.m. vuosina 1903, 1906, 1911 ja 1922 pidetyissä puoluekokouksissa, joissa tehdyt päätökset kuvastuvat vastaavien vuosien maatalousohjelmissä. Kun sanotuista ohjelmista erityisesti viimeinen, v. 1922 hyväksytty, on otettava lähtökohdaksi uutta maatalousohjelmaa suunniteltaessa, lienee syytä aluksi pääpiirtein selvittää, miksi mainittu ohjelma on uusimisen tarpeessa.

Nykyisen maatalousohjelman muuttamisen syytä.

V. 1922 hyväksytty puolueemme maatalousohjelma, jota laadittaessa on enemmän kuin aikaisemmin huomioonotettu käytännölliset näkökohdat, todistaa, että meikäläinen sosialidemokratia on enemmän kuin muualla oivaltanut elävän elämän vaatimukset tässä kohden. Siinä on asetettu pienviljelystä suosivalle kannalle. Siinä on myös tunnustettu yksityinen omistusoikeus maahan tarkoituksenmukaisena maan hallintamuotona perinnöllisen vuokraoikeuden sijasta. Ja siinä on vihdoin esitetty konkreettisia toimenpiteitä maatalouden edistämiseksi.

seksi ja maataloustuotannon kohottamiseksi käytännölliselle elämälle enemmän tai vähemmän vieraiden teoreettisten opinkappaleiden asemesta. Tällaisena nykyään voimassaoleva maatalousohjelmamme myös merkitsee huomattavaa edistysaskelta edellisiin ohjelmiin verrattuna sekä on näihin asti hyvin täyttänyt ne vaatimukset, jotka puheenaolevanlaiselle ohjelmalle kohtuudella voidaan asettaa. Maatalousoloissamme sitten vuoden 1922 tapahtuneet muutokset ovat kuitenkin niin valtavat, että ne edellyttävät nyt jälleen maatalousohjelman tarkistamista ja täydentämistä.

Suomen tultua itsenäiseksi ovat varsinkin maanomistusolot muuttuneet. Yksityisten yhtiöiden, kuntien, seurakuntien ja valtion mailla olevat kymmenet tuhannet vuokramiehet ovat joko jo itsenäistyneet tai itsenäistyvät lähitulevaisuudessa. Omistusoikeudella hallittavien viljelmien lukumäärä on siten tuntuvasti kasvanut. Kun itsenäisiä viljelmiä v. 1901 oli 110,000, oli niitä v. 1920 jo 182,000 ja nykyään (v. 1929) voidaan niitä arvioida olevan yli 300,000. Tällainen muutos maaomistusoloissa ei tietenkään ole voinut olla syvästi vaikuttamatta maatalousoloihin yleensäkin ja siten myös Suomen kansantalouteen ja yhteiskunnalliseen elämään. Maanomistusolojen muutosten lisäksi on verotus- ja asutuslainsäädännön alalla tapahtunut huomattavaa kehitystä, jotapaitsi maan itsenäistymisen jälkeen on valtiovaltan taholta suhtauduttu maatalouteen toisin kuin aikaisemmin, mikä esiintyy varsinkin maatalouden osuuden kasvussa valtion tulo- ja menoarviossa. Näin ollen on sosialidemokraattisen puolueenkin kiinnitettävä entistä vakavampaa huomiota maatalouskysymykseen.

Nykyään voimassaoleva maatalousohjelmamme on,niinkuin edellä jo mainittiin, pienviljelystä edistävällä kannalla. Kun ne viljelykset, joita vuokra-alueiden lunastuksen ja muun asutustoiminnan tuloksena on viime vuosina maahamme muodostunut, ovat pienviljelmiä, eivät siis nykyisen maatalousohjelman periaatteet tässä kohden ole ristiriidassa vallitsevan kehityssuunnan kanssa. On kuitenkin merkille pantava, että ne, niinkuin tällaisessa ohjelmassa yleensä tuleekin olla, ovat suureksi osaksi laaditut siksi ylimalkaiseen muotoon, että ne tuskin riittävän selvästi puolueen jäsenille, vielä vähemmän puolueeseen lukeutumattomalle maalaisväestölle, voivat valaista puolueen tarkoituksia, mikä siihen nähden, että ohjelman tulee olla ei ainoastaan tienviittana puolueen luottamushenkilöille, vaan myös ja ennen kaikkea puolueen kannan tulkitsijana ulospäin, on puutteeksi katsottava. Lisäksi on huomattava, että nykyisessä maatalousohjelmassa esitetyt julkilausumat eivät kaikissa kohdissaan ole tarpeeksi yksityiskohtaisesti ja yleistajuisesti perustellut, mikä seikka epäilemättä vai-

kuttaa epäedullisesti ohjelman tehoon ja tunnetuksi tulemiseen kansanjoukkojen keskuudessa. Myös puolueen toimihenkilöt, jotka eivät ole syvällisemmin maatalousasioihin perehtyneet, joutuvat ohjelman periaatteita puolustaessaan kiusalliseen asemaan, elleivät he samalla voi selittää, miksi mikin ohjelman kohta on juuri sellainen kuin se on. Edelleen puuttuu nykyisestä maatalousohjelmasta kokonaan selvitys palkkatyöläisten ja pienviljelijöiden suhteesta toisiinsa eli siis asiasta, jonka ehdottomasti tulee olla sosialidemokraattisessa maatalousohjelmassa perinpohjaisesti ja vakuuttavasti esitetty. Se epäluulo, joka varsinaisten palkkatyöläisten ja pienviljelijöiden kesken osittain yksipuolisen agitation ja asiantuntemuksen puutteen, osittain näennäisten etuvastakohtien vuoksi varsin yleisesti vielä on olemassa, olisi nimittäin saatava häviämään. Nykyisestä maatalousohjelmasta puuttuvat viimein miltei kokonaan metsätaloutta koskevat kohdat, mikä metsätalouden ja siihen nojautuvan puunjalostusteollisuuden ainutlaatuihin merkitykseen nähden Suomen kansantaloudessa ja yhteiskuntaelämässä on ohjelman suurimpia heikkouksia.

Edelläesitetyt viittaukset nykyisen maatalousohjelman puutteisiin jo osoittavat ohjelman tarkistamisen ja täydentämisen tarpeellisuuden. Tähän työhön ryhdyttäessä lienee syytä ensiksi pääpiirtein selvittää eräitä yleisiä näkökohtia maa- ja metsätalouden merkityksestä.

Maa- ja metsätalouden kansantaloudellisesta ja yhteiskunnallisesta merkityksestä.

Suomen väkiluku oli vuoden 1926 lopussa yhteensä 3,558,220 henkeä eli 10.4 henkeä neliökilometriä kohti. Suomi on siis hyvin harvaan asuttu maa ja samalla maa, jossa maankäyttö vielä on laajaperäistä. Väkiluku on kasvanut varsinkin silloin, kun on toimeenpantu suuria taloudellisia uudistuksia, kuten 18-vuosisadalla tapahtuneet maatalousuudistukset sekä 1870—80-luvulla alkaneen maa- ja metsätalouden, ynnä varsinkin teollisuuden ja kaupan sekä liikenteen nopean kehittymisen johdosta. Kaupunkien ja maaseudun välillä jakautui väkiluku v:n 1926 lopussa siten, että kaupunkien osalle tuli 609,157 henkeä ja maaseudun osalle 2,949,063 henkeä, vastaavien prosenttilukujen ollessa 17.2 ja 82.8. Kuten kaikissa sivistysmaissa, on Suomessakin kaupunkilaisväestön luku osoittautunut jatkuvasti lisääntyvän. Niinpä muodosti kaupunkilaisväestön osuus koko väestöstä 1500-luvun lopulla vain 2.8 %, v. 1800 5.6 %, v. 1900 12.5 % ja v. 1926 jo 17.2 %. Tyypillisin kaupunkilaislääni on Uudenmaan lääni, jossa oli kaupunkilaisväestöä lähes 50 % koko väkiluvusta. Kaupunkilais-

väestön lisääntyminen ei ole tapahtunut niin paljon luonnollisen väestölisäyksen kautta kuin n.s. maaltapaon eli sisäisen siirtolaisuuden johdosta. Vuosina 1881—1920 kärsi nimittäin Suomen maaseutu 233,094 hengen muuttohäviön, kaupunkien samaan aikaan saadessa 250,157 hengen muuttovoiton.

Toinen huomattava muuttoliike, joka on tyhjentänyt etupäässä Suomen maaseutua, on siirtolaisuus. Vuosina 1871—1920 on maastamme muuttanut pois 311,354 henkeä, joista n. $\frac{2}{3}$ on pysyvästi jäänyt vieraaseen maahan. Siirtolaismäärästä on 70.1 % maatalousväestöä. Tästä huolimatta on Suomi väestönsä puolesta edelleen moneen Euroopan maahan ja erityisesti kaikkiin Skandinaavian maihin verrattuna maatalousmaa.

Maalaisväestöstä eivät kuitenkaan kaikki ole maatalouden harjoittajia. Pääasiallisesti maataloudesta elävää väestöä oli v. 1920 yhteensä 2,020,021 henkeä eli 65.1 % koko väestöstä, teollisuusväestöä 459,751 henkeä eli 14.8 %, kauppaväestöä 106,276 henkeä eli 3.4 % ja muuta väestöä 519,055 henkeä eli 16.7 % koko väestöstä. Vuonna 1880 olivat vastaavat prosenttiluvut: 74.8 %, 6.6 %, 1 % ja 17.6 %. Lääneistä oli Uudenmaan lääni v. 1920 pisimmälle teollistunut, maatalousväestön osuus kun sanotussa läänissä oli vain 38.7 %. Maatalousväestövaltaisain oli Mikkelin lääni sekä Pohjois-Suomi.

Maatalousväestö on Suomessa vuosikymmen vuosikymmeneltä kasvanut, mutta osoittaa kasvu selviä vähenemisen merkkejä. Se on nimittäin eri vuosikymmeninä ollut:

vv. 1881—1890.....	187,183	henkeä,
» 1891—1900.....	117,633	»
» 1901—1910.....	90,324	»
» 1911—1920.....	82,823	»

Myös suhteellisesti on maatalousväestön osuus koko väestöstä laskenut, sillä, kun se vielä v. 1881 oli 74.8 %, oli se v. 1920 enää vain 65.1 %. Todellisuudessa on varsinaisen maatalousväestön osuus koko väestöstä vieläkin pienempi, sillä melkoinen osa siitä saa pääasiallisen toimeentulonsa metsä- y.m. sellaisista töistä. Joka tapauksessa on kuitenkin todettava, että maanviljelijät yhä vieläkin muodostavat Suomen valtavimihan ammatinharjoittajaluokan ja että siis Suomi väestösuhteita silmälläpidettäessä on selvä maatalousmaa.

Väestötilaston perusteella on edelleen todettava, että luonnollinen väenlisäys on Suomen maaseudulla viime vuosina ollut noin kaksi kertaa niin suuri kuin kaupungeissa. Niinpä oli väestönlisäys maa-

seudulla v. 1926 9.5 tuhatta kohti ja kaupungeissa vain 2.4. Kuolleisuus on kaupungeissa pienempi kuin maaseudulla, ollen se v. 1926 kaupungeissa 12.2 tuhatta kohti, mutta maaseudulla 13.7.

Maatalouden merkitystä kansantaloudessa arvioitaessa on erityisen mielenkiintoista tarkastella maatalousvarallisuuden osuutta kansanvarallisuudesta. Vaikka tällaisen laskelman tekemistä onkin aina pidetty hyvin vaikeana tehtävänä, ovat monet tiedemiehet kuitenkin sen suorittaneet. Niinpä arvioi tri Martti Kovero Suomen kansanvarallisuuden v. 1914 noin 11,000 miljoonaksi markaksi, josta varsinainen maatalousvarallisuus muodosti 18.1 % ja metsät 30.3 %. Henkeä kohti teki kansanvarallisuus 9,100: — markkaa. Prof. K. T. Jutilan vuoteen 1920 kohdistuvan arvion mukaan oli Suomen kansanvarallisuus noin 55,000 milj. markkaa, josta varsinaisen maatalouden osuus teki 18,808.2 milj. markkaa eli noin 34 %. Maatilojen metsä varallisuus nousi v. 1922 samojen laskelmien mukaan 13,165.7 milj. markkaan, joten koko maatilavarallisuus oli 31,973.9 milj. markkaa eli 58 % kansanvarallisuudesta. Metsätalouspääoman arvon laski prof. Jutila samana vuonna olleen 15,334.6 milj. markkaa eli siis vähän pienemmän kuin varsinaisen maatalousvarallisuuden. Tämä laskelma lienee kuitenkin pikemmin liian pieni kuin suuri, koska Suomen metsätalousvarallisuus erään toisen, metsäammattimiehen suorittaman, arvion mukaan oli vähintään 20,000 milj. markkaa. Mainittakoon viimein, että maanviljelijäin omaisuus prof. Jutilan laskelmien mukaan oli v. 1920 noin 28,000 milj. markkaa eli siis suunnilleen puolet Suomen kansanvarallisuudesta.

Maa- ja metsätalouden kansantaloudellinen merkitys toisiinsa vertaattaessa käy selville myös siitä, missä määrin kumpikin elinkeino luo uusia taloudellisia arvoja. Suomen maatalouden kokonaistuoton on v. 1920 laskettu olleen noin 4.120 milj. markkaa ja metsätalouden kokonaistuoton 3,750 milj. markkaa. Kun Suomen teollisuuden luomien uusien arvojen summa on v. 1921 laskettu olleen 3,106 milj. markkaa ja puunjalostusteollisuuden osalle tästä tulee valtava pääosa, on metsätalouden ja siihen nojautuvan puunjalostusteollisuuden kokonaistuoton ilmeisesti katsottava nousevan ainakin siihen summaan kuin maatalouden ja siihen perustuvan teollisuuden kokonaistuoton. Maatalous- ja maatilavarallisuuttakin silmälläpitäen on siis Suomi selvä maatalousmaa.

Missä määrin eri elinkeinot tuottavat n.s. kansantuloa, siitä on myöskin laskelmia suoritettu. Erään v:lta 1922 olevan laskelman mukaan teki maatalouden osuus kansantulon kokonaismäärästä, joka arvioitiin olevan 11,494.0 milj. markkaa, 4,420.3 milj. markkaa eli siis 38.5 %, metsätalouden osuus 2,507.3 milj. markkaa eli 21.8 % ja teolli-

suuden sekä vuorityön osuus 3,903.4 milj. markkaa eli 34%. Vaikka mainitunlaiset laskelmat luonnollisesti ovatkin vain likimääräisiä arvioita, voidaan kuitenkin katsoa, että kansantuloakin silmälläpitäen Suomi on ensi sijassa maatalousmaa.

Tarkasteltaessa vihdoin maatalouden osuutta vienti- ja tuontitilaston valossa, havaitaan, että vuosittain on syntynyt melkoinen tuontiylijäämä. Suomen maatalous ei ole kyennyt tuottamaan oman maan väestön tarpeiksi riittävästi viljatavaraa, siemeniä, rehuja, silavaa, luita, villaa, pellavaa, hamppua eikä vuotia. Sitävastoin voidaan maasta viedä voita, juustoa, kermaa ja eläviä eläimiä. Vuosina 1922—23 oli maataloustuotteiden tuontiylijäämä vuotta kohti 787.7 milj. markkaa ja viime vuosina ei suhde ole sanottavasti muuttunut. Sitten vuoden 1913 näyttää kuitenkin tuontiylijäämä absoluuttisesti jonkun verran vähentyneen. Tuontiylijäämä on aiheutunut etupäässä syömäviljan tuonnista. — Vienti- ja tuontitilaston valossa on siis maatalous syömäviljaan nähden suuressa määrin ulkomaista riippuvainen, kun se sitävastoin kalataloustuotteisiin nähden on vientivoittoinen.

Metsätalouden osuus vienti- ja tuontitilastossa on kokonaan toisenlaatuinen kuin maatalouden. Se ja siihen nojautuva puunjalostusteollisuushan tuottavat maalle vuosittain huomattavan vientivoiton. Metsäntuotteiden maastaviennin arvo on viime vuosina tehnyt noin 85 % koko viennin arvosta, mikä luku jo yksistään osoittaa, kuinka ratkaisevasti Suomen kansantalous on riippuvainen metsätaloudesta.

Miten maa- ja metsätalouden kansantaloudellinen tulo jakaantuu eri yhteiskuntaluokkien tai väestöryhmien osalle, sitä valaisevat seuraavat luvut. Maatalouden kansantaloudellisesta tulosta laskettiin tulleen noin 60 % työn, noin 35 % pääoman ja noin 5 % yhteiskunnan osalle, metsätaloudesta ja siihen nojautuvasta jalostusteollisuudesta saatujen tulojen jakautuessa siten, että niistä 38.1 % tuli metsänomistajille, 41.7 % työväelle, 12 % liikkeenharjoittajille, 3.8% välittäjille ja asiamiehille ja 4.4 % liikennöitsijöille. Numeroista siis havaitaan, että kyseessäolevista elinkeinoista hyötyvät kaikki kansankerrokset, absoluuttisesti katsoen eniten työväki ja pääomanomistajat.

Kaikesta siitä, mitä edellä on maa- ja metsätalouden kansantaloudellisesta merkityksestä esitetty, käy selville,

että molempien mainittujen elinkeinojen merkitys Suomen talous- ja yhteiskuntaelämässä on niin valtava, että niiden välillisesti tai välittömästi tuottamista tuloista on maan elämän- ja sivistystaso ratkaisevasti riippuvainen.

Tästä johtuu, että jokaisen puolueen valtiollista ohjelmaansa laatiessaan ja toteuttaessaan on ennen kaikkea mainittujen elinkeinojen harjoittamismahdollisuuksiin sekä harjoittajiin ja edistämistoimenpiteisiin kiinnitettävä vakavaa huomiota.

Yleisiä näkökohtia laadittavaan ohjelmaan nähden.

Nykyään voimassaoleva maatalousohjelmamme jakautuu, samoin kuin sosialidemokraattiset maatalousohjelmat yleensäkin, kahteen pääosaan, periaatteelliseen osaan ja lähimpiä vaatimuksia koskevaan osaan. Edellisessä, joka tulisi voimaan vasta sittenkin työtätekevillä kansankerroksilla on jokseenkin ratkaiseva sananvalta yhteiskunnan hallinnossa, esitetään ne periaatteet, joiden mukaisesti maatalousasioita olisi hoidettava sosialistisessa yhteiskunnassa, kun sitävastoin jälkimmäisessä kosketellaan kysymyksiä, joita nykyaikana joudutaan käsittelemään päivänpolitiikassa. Silmälläpitäen sosialidemokratian pitkälle tähtäävää päämäärää: sosialistista yhteiskuntajärjestystä, on mainitunlainen ohjelman jako epäilemättä puolustettavissa, mutta toiselta puolen on jaolla heikkoutensakin. Taloudelliset, yhteiskunnalliset ja valtiolliset olosuhteet muuttuvat yhtä mitta, vieläpä eräinä murroskausina hyvinkin nopeasti niin, että paikkansapitävien ohjelmakohtien laatiminen kaukaista tulevaisuutta silmälläpitäen on, ellei kokonaan mahdotonta, niin ainakin ylen vaikeata. Aikaisempina aikoinahan oli sosialististen teoreetikkojen keskuudessa vallitsevana se käsitys, että kapitalistinen suurtuotanto oli maataloudenkin alalla työntävä tieltään ja sulattava itseensä talonpoikaisen pientuotannon. Itse asiassa ei näin kuitenkaan ole käynyt muualla kuin Englannissa, missä talonpoikaisviljelys todella joutui perikatoon vuosien 1760—1815 välillä, mikä seikka osaltaan lienee vaikuttanut huomattavimpien sosialististen teoreetikkojen käsityskantaan. Keskittymisteoriaa maatalouden alalla ovat etevimmät maatalousteoreetikot terävästi arvostelleet ja yhä lukuisimmat sosialistisetkin teoreetikot ovat kallistuneet tämän käsityskannan puolelle. Tuoreimpana esimerkkinä tästä on mainittava itävaltalainen tunnettu sosialidemokraatti Otto Bauer. Tämä osoittaa — esimerkkejä voitaisiin esittää useampiakin — kuinka helposti voidaan erehtyä suuntaviivojen vedossa kaukaisen tulevaisuuden taloutta varten, ja senvuoksi on myöskin sellaisten, ohjelmakohtien laatimisessa, joita tullaan sovelluttamaan vasta pitkän ajan kuluttua, oltava hyvin varovainen. Mitkään käytännölliset syyt eivät ehdottomasti tunnu sellaisten esittämistä vaativankaan. Päinvastoin on kokemus osoittanut, että käytännölliset näkökohdat pikemminkin puoltavat kaukaisien aikojen ohjelmaa koskevan.

osan supistamista, koska vastustajat tuovat esille juuri ohjelman nuo kohdat ja pelottelevat niillä asiaan perehtymätöntä maaseudun väestöä selvittelemällä ohjelman periaatteita kierolla tavalla ja usein tarkoituksellisesti salaten sosialidemokratian päämäärän. Periaatteellisen osan supistamista maatalousohjelmassa mahdollisimman vähiin näyttävät siis puoltavan useat painavat näkökohdat, ja senvuoksi onkin seuraavassa päähuomio kiinnitetty sellaisten ohjelmakohtien esittämiseen, joilla nimenomaan nykyhetkeä ja läheistä tulevaisuutta silmälläpitäen on merkitystä.

Vastatakseen tarkoitustaan tulee puolueen maatalousohjelman antaa selvitys ja ohjeet maataloustuotannon edistämistoimenpiteistä yleensä, määritellä puolueen suhtautumistapa erilaisessa taloudellisessa ja yhteiskunnallisessa asemassa oleviin maatalouden harjoittajiin ja heidän järjestöihinsä sekä esittää suuntaviivat maaseudulla asustavan vähäväkisen väestön aseman kohottamistoimenpiteille. Tästä johtuu, että kaikkia mainittuja kysymyksiä on erikseen seuraavassa kosketeltava.

Pikainenkin silmäys aikaisemmin mainittuihin Itävallan, Saksan ja Tshekkoslovakian sosialidemokraattisten puolueiden maatalousohjelmiin osoittaa, että kaikissa niissä pidetään erityisen tarpeellisena maataloudellisen työn tuoton lisäämistä. Maataloustuotannon edistäminen onkin epäilemättä asia, jota kaikki kansankerrokset voivat kannattaa. Mitä suurempia satoja talonpoika saa viljelyksistään, mitä korkeammalle kannalle hän saa karjataloutensa ja erinäiset sivuelinkeinonsa kohotetuiksi, sitä paremmin ja onnellisemmin hän elää, sitä suurempia palkkoja hän, jos hän on keskikokoisen tai suuren tilan omistaja, voi myös maksaa työläisilleen ja sitä enemmän hän voi tuoda ravintoaineita kaupunkeihin ja teollisuuskeskuksiin sekä ostaa kaupan ja teollisuuden tuotteita. Maataloudellisen työn tuottavuuden lisääminen edistää siis koko kansan hyvinvointia. Sosialidemokraattisen maatalousohjelman tärkeimmän kohdan tulee näinollen julkilausua sosialidemokratian pyrkimyksen saada maataloustuotanto mahdollisimman korkeaksi.

Ei ole mikään sattuma, että maataloudellisen työn tuottavuus on suurin niissä maissa, joissa myös kansansivistys on korkealla kannalla. Mitä enemmän maaseudun väestö saa tietoa, sitä paremmin voi se tehdä huomioita ja ajatella sekä hoitaa talouttaan. Maaseudun koululaitoksen kehittäminen maatalouden tarpeita silmälläpitäen on senvuoksi maataloustuotannon kohoamisen ensimmäisiä edellytyksiä. Maataloudellisten oppiaineiden ottaminen entistä suuremmissa mää-

rin kansakoulujen opetusohjelmaan, opettajien kasvatuksen järjestäminen mainittua näkökohtaa silmälläpitäen ja opetuksen havainnollistuttaminen retkeilyillä koulun ympäristöön ovat kaikki toimenpiteitä, jotka tähtäävät yllämainittuun maataloustuotannon kohottamista tarkoittavaan päämäärään. Aivan uutena opetusmuotona on viime aikoina useissa maissa käytäntöön otettu n.s. maatalouskerhotoiminta, joka varsinkin Amerikassa on saavuttanut suuren laajuuden ja kanta-vuuden. Ne kokeet, joita tähän asti on Suomessa sanotulla alalla tehty, näyttävät olleen myönteiset, jos kohtakaan tämä toiminta ei aikaisemmin ole ollut sellaisen järjestön asiana, jolle se luonnostaan kuuluisi. Missään tapauksessa ei tuntuisi olevan aihetta epäillä sitä, etteikö maatalouskerhotoiminta maaseudun nuorison maataloudellisen harrastuksen herättäjänä ja maataloudellisen sivistyksen yleistä - jänä — sen muista kasvatuksellisista ansioista puhumatta — olisi mitä suuriarvoisin tekijä maataloudellisessa edistystyössä, jota olisi kaikilla tarkoituksenmukaisilla keinoilla pyrittävä kehittämään ja tukemaan.

Ammattitaidon kohottamiseksi maataloudesta elävän väestön keskuudessa eivät tietenkään edellämainitut toimenpiteet riitä, vaan tarvitaan siinä opetusta varsinaisissa ammattikouluissa. Maatalouden alalla on kehitys maataloustieteellisen tutkimustyön ja koetoinnin sekä tekniikan parannuksen johdosta edistynyt viime aikoina erittäin ripeästi. Nämä tieteen ja tekniikan tulokset olisi ammattikoulujen kautta kansantajuistuttava. Maataloudellisia ammatikouluja olisi maan eri osiin perustettava riittävä määrä, jotapaitsi maatalousopetusta voidaan antaa edelleenkin kansanopistoissa. Niinikään olisi korkeampaa maataloudellista ammattiopetusta sekä ennen kaikkea maataloudellista tutkimustyötä edistettävä. Kotimaisen tutkimustyön tukeminen maatalouden alalla olisi sitäkin tarpeellisempaa, kun Suomessa, missä luonto-, liikenne y.m. suhteet ovat erikoislaatuisia, ei ilman muuta voida sovelluttaa ulkomaisen maataloustutkimuksen tuloksia.

Maataloudellisen ammattisivistyksen edistäminen yllämainittu-
 läisillä keinoilla kuuluu n.s. yleisiin menestystehtäviin, joihin valtio, kunnat y.m. yhteisöt myöntävät varat. Ne ovat sellaisia yleisiä edistystehtäviä, joihin on ryhdyttävä maaseudun kaikkien yhteiskunta-
 luokkien hyväksi. Mutta niiden lisäksi on olemassa kokonainen joukko muita tehtäviä, joiden suorittamistapaan ja vaikutuspiiriin nähden sosialidemokraattisen puolueen, kansan vähäväkisten etujen ajajana, on asetettava erityisiä rajoituksia s.o. puolueen toiminnan tulee tässäkin kohden mukautua niin, ettei se joudu ristiriitaan sosialidemokraattian periaatteiden ja päämäärien kanssa.

Maatalouden harjoittajien kokoonpano.

Aikaisemmin on jo huomautettu, että Suomen maalaisoloissa ja eritoten maanhallinta- ja asutusoiloissa on varsinkin viimeisen vuosikymmenen aikana tapahtunut suuria muutoksia. Millaiset maanhallinta- ja omistussuhteet maaseudulla nykyään (v. 1929) ovat, siitä ei vielä ole luotettavaa tilastoa. Saatavissa olevan tilaston valossa koetetaan kuitenkin asiaa seuraavassa selvittää.

Mitä tulee maaomaisuuden jakaantumiseen erilaisten omistajien kesken maaseudulla, niin oli yksityishenkilöillä v. 1901 18,494,253 ha eli 56.1 % maata, yhtiöillä 983,952 ha eli 3.1 %, seurakunnilla 346,360 ha eli 1.1 %, kunnilla 79,191 ha eli 0.2 % ja valtiolla 13,093,461 ha eli 39.5 %. Maanviljelijöiden omistuksessa oli 17,346,789 ha maata, siis pääosa (53%) koko maaomaisuudesta, jällellolevan osan jakautuessa teollisuudenharjoittajien, kauppiaiden, virkamiesten ja muiden omistajien osalle. Jos alle 50 ha:n suuruiset maaomaisuudet merkitään pienomistuksiksi, 50—250 ha:n suuruiset keskikokoisiksi omistuksiksi ja yli 250 ha:n suuruiset suuromistuksiksi, oli pienmaanomistajia v. 1901 31,262 eli 26.3 %, keksikokoisten tilojen omistajia 67,830 eli 57.2 % ja suurmaanomistajia 19,525 eli 16.5 %. Maanomistajien valta-luokkana olivat siis v. 1901 keskikokoisten tilojen omistajat, mutta suurin osa (56.3 %) itse maaomaisuudesta oli suurmaanomistajien hal-lussa, pienomistuksien osuuden tehdessä vain 4.4 %.

Sitten vuoden 1901 ei ole kerätty tilastoa, joka osoittaisi maan-omistusten suuruuden siten, että vertailu edellämainittuihin numero-tietoihin voitaisiin suorittaa. Mainita kuitenkin voidaan, että yksi-tyisten henkilöiden omistuksessa oleva maa-ala on jonkin verran vähentynyt, yhtiöiden ja muun kollektiivimaanomistuksen hieman kasvaessa. Että maanomistuksen suuruusluokittelussakin on tapah-tunut syvälle ulottuneita muutoksia, on selvää maatilojen lukuiisiin halkomisiin, lohkomisiin ja palstoittamisiin nähden, joita parina viime vuosikymmenenä on toimeenpantu, sekä siihen vilkkaaseen pientilojen perustamiseen tähtäävään asutustoimintaan nähden, jota maassamme niinikään viime vuosikymmeninä on harjoitettu. Eräiden viimeisten tietojen mukaan pitäisi maatilojen kokonaisluku nyttemmin (v. 1929) tontitkin mukaan luettuina, olla noin 400,000, siis lähes 4-kertainen niiden lukuun v. 1901 verrattuna. Kehitys maanomistusoiloissa on siis selvästi kulkenut yhä enemmän pienmaanomistusta kohti. Tätä todistaa myös seuraava vuoteen 1920 kohdistuva tilasto viljelmäsuu-ruuksista.

V. 1920 oli maassamme yhteensä 250,749 viljelmää s.o. maataloude-lista tuotantoyksikköä eli yritystä, jotka olivat joko omistusoikeudella

(182,373 eli 72.7 %) tai vuokraoikeudella (68,376 eli 27.3 %) hallittavia. Lisäksi oli 84,420 sellaista viljelmää, joiden peltoala oli alle 0.5 ha ja jotka siis olivat selvästi asuntotilan luontoisia asumuksia. Viljelmät voidaan tilaston mukaan ryhmitellä peltopinta-alan mukaan 1) pienviljelmiin (peltoa 0.5—10 ha), joilla suorittaa sekä ruumiillinen että henkisen maataloustyön tavallisesti oma väki, vain poikkeustapauksissa palkkaväen tullessa kysymykseen¹⁾; 2) keskiviljelmiin (peltoa 10—50 ha), joilla isännän aika pääasiassa kuluu maatalousliikkeen johtamiseen, palkkaväen suorittaessa miltei kaiken ruumiillisen työn ja 3) suurviljelmiin (50—100 ja yli 100 ha peltoa), joilla haltijaväen aika kuluu miltei yksinomaan maatalousliikkeen johtoon, tarvittaenpa siinä useimmiten palkattuakin henkilökuntaa, kaikkein suurimmissa vielä eri tuotannonalojakin varten. Vaikka viljelmän peltotalan laajuus, niin tärkeä tekijä kuin se viljelmän taloudellista merkitystä arvosteltaessa onkin, ei yksinään ilmaisekaan viljelmän taloudellista suuruutta s.o. sitä, miten paljon taloudellisia arvoja viljelmällä luodaan ja minkälaisen työskentely- ja ansiomahdollisuuden se haltijalleen takaa, on kuitenkin viljelmien luokittelu käytännöllisintä suorittaa peltopinta-alan perusteella, koska niiden maataloudellisten toiminnan tehokkuus eli voimaperäisyys ei ole tiedossa. Että tässä kohden ei ainakaan suurempaa virhettä tapahdu, osoittavat osaltaan ne tiedot, jotka on saatu maataloushallituksen toimesta lähemmin tutkituilta, kirjanpitotoiltoilta. Tilivuonna 1922—23 tuottivat tilat, jotka kuuluivat suuruusluokkaan: 0.5—10 ha peltoa, puhdasta tuottoa keskimäärin Smk. 463:— eli 2.1 % ja työtuloa Smk. 11,497:— eli 50.8 %, jotapaitsi tilojen metsätaloudesta saatiin keskimäärin Smk. 2,763:— eli 12.2 % ja sivuansioista Smk. 7,894:— eli 34.9 %. Nämä tilat, huolimatta siitä, että ne ovat keskitasoa parempia viljelmiä, eivät antaneet siis läheskään riittävästä toimeentuloa viljelijöilleen, vaan oli näiden turvaututtava sivuansioihin. Mainitunlaiset tilat ovat näin ollen tyypillisiä pien viljelmiä, yksityisiä poikkeuksia luonnollisesti lukuunottamatta.

Jos edellämainittua viljelmäluokittelua pidetään silmällä, oli maassa v. 1920 77.7 % pienviljelmiä (niistä 38.5 % palstaviljelmiä, joihin kuului peltoa 0.5—3 ha), 20.8% keskiviljelmiä ja 1.5 % suurviljelmiä. Valtava pääosa maatalpusviljelmistä oli siis v. 1920 pienviljelmiä, joten Suomi jo silloin oli erikoisen tyypillinen pienviljelysmaa. Maan eri osat tarjoavat kuitenkin tässä kohden hyvin erilaisen kuvan.

¹⁾ Pien viljelmiin on luettu yksinkertaisuuden vuoksi myös pienimmät kääpiötilat, asuntotilan luontoiset asumukset, joita ei sanan varsinaisessa merkityksessä oikeastaan voitaisi viljelystiloina pitää.

Varsinaisia pienviljelysläänejä, joissa pienviljelmien osuus on yli 75 %, ovat Mikkelin, Oulun, Viipurin ja Kuopion läänit sekä Ahvenanmaa, 75—50 %:n välillä on pien viljelmiä Turun ja Porin sekä Hämeen ja Vaasan lääneissä ja alle 50 % vain Uudenmaan läänissä. Vuoden 1920 jälkeen on kehitys nopeassa tahdissa kulkenut samaan suuntaan, joten pienviljelmien suhteellinen osuus varmaankin on edelleen tuntuvasti kasvanut.

Edellämainitun pienviljelmien lukumäärän perusteella jo ilman muuta voidaan päätellä, miten suuren taloudellisen ja yhteiskunnallisen merkityksen pienviljelyksellä Suomessa täytyy olla, mutta sen valaisemiseksi esitettäköön lisäksi vielä seuraavia lukuja. Laskelmien mukaan käsittää Suomen pienviljelijäväestö, sanan laajemmassa merkityksessä, eli siis mökkiläisetkin lukuunotettuina, noin 1.1 milj. henkeä eli 53 % maatalousväestöstämme ja 35 % maan koko väestöstä. Pienviljelyksen hallussa on koko maatalousmaa-alasta (kasvitarha + pelto + niitty + hakamaa) 1,410,867 ha eli 44 % koko alasta, ja metsämaasta suunnilleen puolet eli lähes 8 milj. hehtaaria. Suomen kotieläinkannasta tulee pienviljelyksen osalle runsaasti 50 %, maatalousvarallisuudesta 48 % ja maatalouden kokonaistuotosta 51 %. Leipäviljastamme tuotti pienviljelys v. 1924 48 % eli 208,500 tonnia. Työkustannus pientiloilla teki samana vuonna yhteensä 1.8 miljardia markkaa eli 56% koko maatalouden työkustannuksista. Nämä numerot osoittavat, *että maatalouskysymys on Suomessa ennen kaikkea samaa kuin pienviljelyskysymys ja että maataloustuotannon edistämistoimenpiteiden vaikutus riippuu ratkaisevasti siitä, voidaanko niillä kohottaa pienviljelystä.*

Pienviljelijöiden ja palkkatyöläisten aseman vertailua.

Niinkuin edellä on selvitetty, on valtava pääosa Suomen maatalouden harjoittajista pienviljelijöitä. Aikaisemmin on sekä maatalousteoreetikkojen että varsinkin sosialidemokraattien keskuudessa paljon kiistelty siitä, kumpi viljelysmuoto, pien- vai ko suurviljelys on kansantaloudellisesti ja yhteiskunnallisesti edullisempi, ja yhä vieläkin on tässä kohden tiedemiesten keskuudessa erimielisyyttä olemassa. Elävä elämä on kuitenkin miltei kaikkialla —• ja niinkuin näkyy, ennen kaikkea Suomessa — vastaansanomattomasti ratkaissut tämän erimielisyyden siten, että pienviljelmiä on entistä enemmän muodostunut. Tämän ilmiön edessä ei valtiollinen puoluekaan voi muuta kuin todeta tapahtuneen tosiasian. Näin on myöskin Suomen sosialidemokraattinen puolue tehnyt hyväksymällä, niinkuin mainittu, v. 1922 pienviljelyksen edistämistä tarkoittavan maatalousohjelman ja sama kä-

sityskanta esiintyy Itävallan, Saksan ja Tšhekkoslovakian sosialidemokraattisten puolueiden maatalousohjelmissä. Katsoen siihen, että maatalouskysymys Suomessa on miltei samaa kuin pienviljelyskysymys, tuleekin sosialidemokraattisen maatalouspolitiikan ennen kaikkea olla pienviljelyspolitiikkaa. Mutta syitä sellaisen politiikan harjoittamiseen on muitakin.

Sosialidemokraattinen puolue on kaikkien työtätekevien ja vähäväkisten puolue. Se taistelee kapitalistista riistoa vastaan kaikissa sen muodoissa. Maatalouspolitiikkaakin harjoittaessaan tulee sen näin ollen, varsinkin milloin on kysymys yhteiskunnan välittömistä toimenpiteistä erilaisten maatalouden harjoittajien hyväksi, ottaa huomioon, että suuri osa mainituista elinkeinonharjoittajista on kapitalisteja, työnantajia, jotka käyttävät palkkatyötä ja suhtautuvat siis palkkatyöläisiin kapitalistille ominaisella tavalla. Lisäksi on mainitunlaisilla maanviljelijöillä, jotka usein saavat suuret tulot paitsi viljelyksistään myös metsistään, mahdollisuus itse hoitaa ja rahoittaa varsinainen maataloudellinen edistystyönsä, kuten onkin monessa maassa ja osittain myöskin meillä tehty. Toisin on sitävastoin pienviljelijöiden laita. Hehän ovat osa työtätekevää luokkaa, työmies-talonpoikia, niinkuin heitä sattuvasti on nimitetty. He eivät käytä yleensä palkkatyötä lainkaan tai käyttävät sitä hyvin vähissä määrin, sillä he raatavat konnullaan yksin perheenjäsentensä kanssa. Selvönä onkin pidettävä, että jokaisen, joka ruumiillista työtä tekee, saakoonpa hän palkkansa joko luonnontuotteissa tai rahassa, täytyy tuntea taloudellisen ja yhteiskunnallisen asemansa samantapaiseksi. Tätä tosiasiaa ei voida kumota väitteellä pienviljelijäin omistavaan luokkaan kuulumisesta — vuokralla olevaan pienviljelijään ei voida mainitunlaistakaan väitettä kohdistaa — sillä hänhän ei omista toisen työn tuloksia eikä yleensä sen enempää kuin käsityöläinen verstaasaan tai kaupunkilainen asunto-osakkeessaan eikä tällainen omistus tee asianomaisesta kapitalistia. Vaikka siis ilman muuta näyttää olevan selvää, että pienviljelijä kuuluu siihen vähäväkiseen kansanosaan, jonka aseman kaikinpuolinen kohottaminen on sosialidemokratian tehtävänä, lienee kuitenkin syytä lähemmin kosketella pienviljelijäin ja varsinaisten palkkatyöläisten välisiä suhteita.

Mitä nimenomaan tulee Suomen pienviljelijäväestöön, niin on se miltei kauttaaltaan muodostunut entisestä maanvuokraajaväestöstä, tilattomista tai muista maaseudun pieneläjästä, jotka aina sosialidemokraattisen puolueen perustamisesta asti ovat valtiollisessa ja kunnallisessa elämässä taistelleet teollisuustyöväen ja muiden palkkatyöläisten rinnalla. Vuosikymmeniä vanhat, yhteisten taistelujen, vastoinkäymisten ja voittojen lujittamat siteet yhdistävät heidät edel-

leenkin kiinteästi toisiinsa. Jos pienviljelijästä itsestään joskus saataisikin tuntua tilansa omistajaksi päästyään siltä, kuin hänen yhteiskunnallinen asemansa olisi muuttunut, ovat hänen lapsensa jälleen palkkatyöläisten armeijaa lisäämässä ja huolenpito heistä kiinnittää hänen huomionsa uudelleen niihin asioihin, jotka hän ehkä oli ehtinyt jo unohtaa. Tämä sielullinen seikka ei suinkaan ole merkityksetön valtiollisen, kunnallisen ja taloudellisen sekä muun yhteistoiminnan mahdollisuuksia arvosteltaessa.

Pienviljelijäin ja varsinaisten palkkatyöläisten yhteisrintama ei perustu kuitenkaan vain mainitunlaisiin seikkoihin, se nojautuu myös ja ennen kaikkea etujen yhtäläisyyteen.

Palkkatyöläisillä ja pienviljelijöillä on yhteinen vihollinen: kapitalismi, joka kahdella eri tavalla riistää työtätekevää kansaa: palkkatyöläistä ja pienviljelijää. Palkkatyöläisen työstä ei makseta sen arvoa vastaavaa palkkaa, vaan vie siitä aina osan kapitalisti, tehtailija tai muu työnantaja, jakaa sen (n.s. lisäarvon) kauppiiaan ja pankkiirin kanssa. Pienviljelijän käy aivan samoin. Maan kauppahinnan ollessa sen tuottoarvoa korkeamman velkaantuu pienviljelijä pahoin varsinkin tilaa ostaessaan tai siitä osaperillisille lunastusta maksaessaan sekä myöskin muuten. Pienviljelijän täytyy sen vuoksi luovuttaa suuri osa työnsä tuotosta korkona pankkikapitalistille, joka siten riistää häntä. Palkkaorjuus ja velkaorjuus, nämä kapitalistisen riiston kaksi eri muotoa, ovat kiinteässä yhteydessä keskenään. Tuhannet ostavat maata mistä hinnasta hyvänsä välttyäkseen palkkatyöläisen kohtalosta. Heidän maannälkensä korottaa maan hintaa ja kohottaa sen tuottoarvoa korkeammalle, mistä vuorostaan on ylivelkaantuminen seurauksena. Palkkaorj uuden pelko on siis usein velkaorj uuden syynä.

Palkkatyöläisten ja pienviljelijäin yhteinen etu vaatii työtätekevän kansan aseman parantamista. Vasta sittenkuin työmiehen asema on niin hyvä, ettei hänen tarvitse pelätä työmiehenä olon kovaa kohtaloa: työttömyyttä, kodittomuutta ja vanhuuden päivien kurjuutta, päästään olotilaan, jossa kukaan ei maksa maasta liikaa palkkatyöläiseksi joutumisen pelosta eikä siten ota kannettavakseen ylivoimaista velkataakkaa. Työväen aseman parantaminen suojelee täten talonpoikaa velkaorj uudelta.

Keskikokoisten ja suurten tilojen omistajat tosin pelkäävät työväen aseman parantamista, sillä he tietävät, että jos palkat nousevat teollisuudessa, täytyy myös heidän maksaa työläisilleen enemmän sekä muutenkin heitä paremmin kohdella. Nämä tällaiset talonpojat ovat siis *tehtaili joitten* luonnollisia liittolaisia. Toisin on pienviljelijöitten laita. Hehän eivät muuta kuin poikkeustapauksissa käytä palkka-

työtä. He eivät pelkää palkkojen nousua, sillä he tietävät, että paitsi he itse, heidän omat lapsensa ovat kerran palkkatyöläisiä, joiden, samoin kuin kotikonnulle jäävien pientilallisten eduista, on huolehdittava. He ovat siis *työläisten* luonnollisia liittolaisia.

- Pienviljelijät ja palkkatyöläiset kuuluvat molemmat vähäväkiseen kansaan. Heidän etujensa verotuksessa täytyy näin ollen olla samanlaiset. Verokuorman säilyttäminen niiden kannettavaksi, jotka todella siihen pystyvät s.o. suurmaanomistajien, kauppa-, pankki- ja teollisuuskapitalistien niskoille, on kummankin mainitun väestöryhmän etujen mukaista. Sekä kunnallinen että valtiollinen verotus progressiiviseksi, asteettain nousevaksi ja siten tasapuolisesti veronmaksukyvyyn mukaisesti eri väestöryhmiin kohdistuvaksi, on siis niin hyvin pienviljelijöiden kuin palkkatyöläistenkin päämääränä.

Yllämainittujen yhteisten etujen lisäksi voidaan vielä mainita sama pyrkimys sairaus-, vanhuus- ja työkyvyttömyysvakuutusten y.m. sosiaalisen huollon järjestämiseen, sotilasrasituksen vähentämiseen, virkakoneiston yksinkertaistamiseen, tullihuojennukseen y.m. sellaiseen, mikä vastaa köyhän kansan etuja. Luetteloa voisi jatkaa, mutta osoittaa jo edelläesitetty selvästi, että pienviljelijöiden ja palkkatyöläisten edut monissa tärkeissä kohdissa ovat samanlaiset.

Edelläselvitettyjä yhteisiä etuja vastaan on tavallisesti esiintuotu vain yksi, etujen ristiriidaksi väitetty tekijä: pienviljelijäin ja palkkatyöläisten erilainen pyrkimys maataloustuotteiden hinnanmuodostuksessa. «Tuottajana pienviljelijä luonnollisesti koettaa saada tuotteistaan mahdollisimman korkean hinnan, koska siitä riippuu hänen palkkansa suuruus, kun taasen palkkatyöläisen, kuluttajan, pyrkimys on päinvastainen. Tämä ristiriita on kuitenkin enemmän näennäinen kuin todellinen. Maataloustuotteiden hinnan määräävät maailmanmarkkinat, eivätkä kotimaiset tuottajat. Tosin voidaan hintoja suojatulleilla huomattavastikin järjestellä ja siten kuluttajien kustannuksella suosia tuottajia. Siinä kohden onkin palkkatyöväen ja talonpoikien välillä käyty kiivaita taisteluita, mutta meillä tulevat pääasiallisesti kysymykseen vain viljatullit, koska maamme, niinkuin aikaisemmin on jo osoitettu, yleensä muihin kotimaassa tuotettaviin elintarpeisiin, paitsi viljaan nähden, on vientivoittoinen tai ainakin verrattain helposti omavaraiseksi saatettavissa, jolloin suojatulleilla ei enää ole mitään merkitystä. Mitä taas viljatulleihin tulee, niin eivät todelliset pienviljelijät, jotka tuottavat viljaa vain omiksi tarpeiksi, niistä hyödy, vaan päinvastoin viljan ostajina usein kärsivät sanotuista tulleista vahinkoakin. Palkkatyöläisten ja pienviljelijäin edut ovat siis tässäkin kohden samanlaiset. Pienviljelijäin tuottajaominaisuus ja palkkatyöläisen kuluttajaominaisuus tulevat sitäpaitsi yhä

enemmän jäämään taka-alalle sitä mukaa kuin nämä molemmat kansanosat joutuvat elintarvekaupassa tekemisiin osuustoiminnallisissa yhtymissään. Kun pienviljelijäin myyntiosuuskunta myy tuotteet suoraan palkkatyöläisten kulutusosuuskunnalle ilman välikäsiä, jotka nyt vielä suureksi osaksi kallistavat elintarpeiden hintaa, sekä tuottajaa että kuluttajaa riistäen, häviää vähitellen se näennäisenkin ristiriita, minkä tässä kohden väitetään pienviljelijän ja palkkatyöläisen välillä olevan.

Palkkatyöläisten ja pienviljelijäin taloudellista ja yhteiskunnallista tasoa toisiinsa verrattaessa kiinnitetään vihdoin usein huomiota myös siihen itsenäiseen »manttaalimiehen» asemaan, joka pienviljelijällä palkkatyöläiseen verrattuna sanotaan olevan. Vaikka tämä käsitys osittain on perintöä niiltä ajoilta, jolloin sosialidemokratia taisteli torpparien ja mäkitupalaisien puolesta pääasiassa lounais- ja etelä-Suomen vanhoillisia, kaikkea edistystä jarruttavia suurviljelijöitä vastaan, niin on se kuitenkin sikäli oikea, että pienviljelijällä on keskimäärin varmempi työ- ja asuntopaikka kuin palkkatyöläisellä yleensä. Hänellä ei senvuoksi ole samassa määrin kuin palkkatyöläisellä kodittomuuden, työttömyyden pelon ja riippuvaisuuden tunnetta. Hän on isäntä omalla konnallaan ja se tuo itsenäisyyttä ja varmuutta hänen toimintaansa. Mutta toiselta puolen on hänen elämässään koko joukko varjopuolia esim. teollisuustyömiehen elämään verrattuna. Hajallaan ympäri maan, usein syrjäisilläkin seuduilla asuen, ei pienviljelijä pääse osalliseksi niistä elämänmukavuuksista, joita elämä kaupungissa tai teollisuuskeskuksessa tarjoaa. Hän ei voi samassa määrin kuin teollisuustyömies tyydyttää sivistystarpeitaan, yhdistys- ja seuralämän järjestäminen kaupunkilaisoloja läheskään vastaavalle kannalle ei ole pienviljelijäoloissa mahdollista ja yleensä kaikissa sivistyselämän vaatimuksissa täytyy hänen yleisesti tyytyä vähimpään mahdolliseen. Eikä tässä kyllin. Pienviljelijän elintasokin on keskimäärin, ellei alhaisempi, niin ainakin yhtä alhainen kuin teollisuustyömiehen. Se rahatulo, mikä hänen käytettäväkseen maatalouden ja sivuansioiden tuotona jää, ei keskimäärin nouse edes siihen määrään, mitä teollisuustyömies rahapalkkaa saa, huolimatta siitä, että pienviljelijän itsensä ja hänen perheensä jäsenten täytyy varsin yleisesti tehdä huomattavasti pitempiä työpäiviä sekä ahertaa muutenkin työssä, jota, jos mitään, on katsottava työn raskaan raadannaksi. Puhe isäntämiehestä, manttaalimiehestä, epäproletaarisessa mielessä tai muusta sellaisesta, ei senvuoksi ole paikallaan, kun on kysymys pienviljelijöistä, jos niin olikin asianlaita ennen torpparilaitoksen aikoihin, suurmaanomistajiin nähden.

Edelläesitetyn perusteella on siis todettava,

että pienviljelijä, joka tilaltaan saa pääasiallisen toimeentulonsa palkkatyötä vain poikkeustapauksissa tai ei ollenkaan käyttäen, on taloudellisen ja yhteiskunnallisen asemansa sekä elintonsa puolesta yleensä palkkatyöläiseen verrattavissa, kuuluu sellaisena siihen vähäväkiseen kansanosaan, jonka aseman kaikinpuolinen parantaminen on sosialidemokratian päämääränä.

Toimenpiteitä pienviljelijäin talouden parantamiseksi.

Huomioonottaen pienviljelijöiden ja palkkatyöläisten yhteiset edut sekä sosialidemokratian pyrkimyksen kohottaa vähäväkisen kansanosan taloudellista ja yhteiskunnallista asemaa on sosialidemokraattisessa maatalousohjelmassa pantava erikoista painoa pienviljelyksen vaatimuksille. Sosialidemokraattisen maatalouspolitiikan tulee siis, niinkuin jo mainittu, olla pienviljelyspolitiikkaa sanan varsinaisessa merkityksessä. Erikoisesti on tällöin käytännössä tarkoin harkittava, milloin todella on kysymys pienviljelijöiden eduista, sillä päivän politiikassa yrittävät porvarilliset puolueet aina ajaa keskkokoisten ja suurviljelijöiden etuja pienviljelyksen edistämisen merkeissä.

Suomen agraaripoliitikot väittävät, että pienviljelyksemme on verrattain laajaperäistä, mikä käy m. m. selville siitä, että kesannolla, viljakasveilla, heikoilla heinänummilla sekä huonotuottoisilla niityillä ja laitumilla on suhteellisesti suuri osuus pientilojen maatalousmaatalasta. Rukiin, kauran ja heinän sadot ovat pientiloillamme suoritettujen tutkimusten mukaan 10—20% alemmat kuin suuremmilla viljelmillä. Myös karjan tuotantotulokset ovat pientiloillamme huomattavasti alhaisemmat kuin suuremmilla tiloilla. Nämä pienviljelyksemme heikkoudet johtuvat ensi sijassa alhaisesta ammattitaidosta, heikosta järjestäytymisestä ja varojen puutteesta, mutta myös monien pientilojen syrjäisestä asemasta ja muista menestyksellisen maatalouden harjoittamiselle välttämättömien edellytysten puutteesta. Mainitunlaiset puutteet olisi näinollen poistettava.

Että pienviljelijäimme ammattitaito on alhainen, on yleisesti tunnettu ja tunnustettu. Se on luonnollinen seuraus siitä yksipuolisesta maataloudellisesta edistystyöstä, jota Suomessa on jo vuosikymmeniä harjoitettu, mutta joka on kohdistunut etupäässä suurviljelijäihin. V. 1927 oli Suomessa tosin 43 maanviljelysoppilaitosta, mutta niistä oli vain 4 erityisiä pienviljelijäkouluja. Pienviljelysneuvoja valmistava koulu on vasta v. 1928 saatu aikaan. Maanviljelysoppilaitosten 1,267 oppilaasta oli v. 1924 ainoastaan 62 pienviljelijäkoulun oppilasta ja karjatalousoppilaitosten oppilaat joutuvat

valmistuttuaan etupäässä keski- ja suurtiloille tai karjantarkastusyhdistyksien ja ammattiseurojen palvelukseen. Huomioonottaen ison joukon toiselle miljoonalle luvultaan nousevan pienviljelijäväestön, vallitsee tässä kohden korjauksen tarpeessa oleva asiointi.

Pienviljelijäin ammattineuvontakin on heikkoa. Tilattoman tai palkkatyöläisen asemasta vasta äskettäin pienviljelijäksi tultuaan ei pientilallinen ole vielä ehtinyt päästä osalliseksi maataloudellisesta ammattineuvonnasta, jonka ulkopuolelle hän aikaisemmin on jäänyt. Maanviljelys- ja talousseurojen jäsenistä lienee tosin yli kolmasosa pienviljelijöitä, mutta samojen seurojen neuvojien toiminta on vain vähäiseksi osaksi kohdistunut heidän keskuuteensa. Niinpä tuli pientilallisten osalle v. 1927 mainittujen seurojen neuvojain toimituspäivistä vain 27 %. Tilanne on kuitenkin ilmeisesti paranemassa, etenkin pienviljelijäin omien järjestöjen toiminnan johdosta. Kun kuitenkin Suomen 300,000 nousevasta pienviljelijäperheestä v. 1928 kuului pienviljelijäjärjestöihin vasta noin 20,000 jäsentä, on tässä kohden vielä paljon toivomisen varaa. Ammattineuvontaa on siis tuntuvasti tehostettava ja pienviljelijöiden järjestäytymistä edistettävä.

Pienviljelijöiden ammatilliseen järjestäytymiskysymykseen liittyy läheisesti kysymys heidän taloudellisesta yhteistoiminnastaan. Osuustoiminnan merkitys on kuitenkin eritoten pienviljelijälle siksi tunnettu, ettei se lähempiä selityksiä kaipaa. Tämän osoittaa jo osuuskuntien lukua koskeva tilasto. Ominaista niille on, että ne ovat, kuten luonnollista onkin, etupäässä vähäväkisten pystyttämiä. Jos kohta osuustoiminta täten onkin jo olosuhteiden pakosta tunkeutunut pienviljelijöiden piiriin, niin on tällä liikkeellä, jota ilman ei oikeastaan elinvoimaista pienviljelystä voida ajatella, vielä suuret kehitysmahdollisuudet. Valtiovallan asiana luonnollisesti on tukea kaikin puolin pienviljelijä oitten yhteistoimintapyrkimyksiä, ennen kaikkea maataloustuotantoon enimmin vaikuttavia osuustoimintayrityksiä.

Alkava uudisviljelijä, jommoinen pienviljelijä Suomessa tällä hetkellä useimmiten on, tarvitsee perustavaa laatua oleviin maatalousparannuksiin: rakennuksiin, vesiperäisten maiden kuivatukseen ja uudisviljelysten sekä laitumen raivauksiin y.m. sellaisiin töihin pitkäaikaista ja huokeakorkoista luottoa sekä apulantojen, siementen, koneiden y.m. maataloustuotteiden ja rotueläinten hankkimiseen lyhytaikaisempaa luottoa. Vuokra-alueiden lunastuksen johdosta muodostuneet tai muuten äskettäin syntyneet monet kymmenet tuhannet pientilat tarvitsevat varoja lisäksi lunastushinnan suorittamiseen. Katsoen korkeaan korkokantaan, jota pienviljelys useastakaan syystä ei voi kestää, olisi valtiovallan tässäkin kohden tultava avuksi ja varattava pienviljelijöille mahdollisuus huokeakorkoisen luoton saamiseen.

Maanjako-olot ovat vielä monin paikoin Suomessa sellaisella kannalla, että ne nimenomaan pien viljelyksen etua silmälläpitäen kaipaisivat järjestelyä.

Edelläesitetyn perusteella on ohjelman pienviljelystuotannon edistämistä koskevat ohjelmakohdat laadittu.

Mainitunlaisilla toimenpiteillä, mikäli ne riittävällä tehokkuudella toteutetaan, voidaan epäilemättä pienviljelijöiden taloutta paljon parantaa. Sitä tietä oppivat he käyttämään jalostettua sienientä, tarkoitustaan vastaavia apulantoja, koneita ja rotueläimiä sekä muutenkin kehittämään maataloustekniikkaansa paremmalle kannalle. Osuustoiminnallisesti järjestäytymällä voivat he lisäksi menestyksellisesti huolehtia maataloustuotteidensa kauppaan lähettamisestä ja myynnistä sekä kaikenlaisten maataloustarvikkeiden edullisesti hankkimisesta ynnä luotto-olojensa järjestelystä, muita etuja mainitsematta. Mutta nämä toimenpiteet eivät kuitenkaan läheskään riitä poistamaan niitä puutteita, jotka pienviljelijöidemme taloutta nykyään haittaavat, joskin ne saattavat sitä voimaperäistyttää ja sen kautta lisätä talouden tuottoa. Tuottoa voidaan myös lisätä tilaa laajentamalla.

Pienviljelmien lisämaakysymys.

Niinkuin edellä huomautettiin, voidaan pienviljelmien tuotto mahdollisuuksia parantaa myös liian pieniä tiloja laajentamalla, s. o. liittämällä niihin lisämaata.

Missä määrin maan eri osissa lisämaan tarvetta nykyään on olemassa, siitä ei ole yksityiskohtaisia tutkimuksia toimitettu eikä siis myöskään tilastollisia tietoja olemassa. Mutta niitä ei välttämättömästi tarvitakaan, koska lisämaan tarpeen suuruus voidaan todeta muullakin tavoin, etupäässä itsenäistyneiden torppien ja mäkitupien pinta-aloja koskevien tilastotietojen avulla.

Vuosina 1910—1918 muodostettiin halkomalla, lohkomalla ja palstoittamalla yhteensä 81,558 viljelmää, joista 45,256 eli 55.5 % oli pinta-alaltaan alle 10 hehtaarin suuruisia. Suurin osa näistä viljelmistä muodostui Viipurin, Vaasan, Uudenmaan sekä Turun ja Porin lääneihin. Vuosina 1919—1923 muodostettiin samalla tavalla lisäksi 76,363 uutta viljelmää, joista alle 10 hehtaarin suuruisia 51,814 eli 67.8 % kaikista viljelmistä. Viljelmistä luovutettiin torppareille ja mäkitupalaisille 34,830 eli siis noin $\frac{1}{2}$. Kaikista muodostetuista viljelmistä oli 36,145 eli 47.3 % sellaisia, joiden kokonaispinta-ala oli 1—3 hehtaaria. Nämä luvut jo osoittavat, miten suuri osa syntyy-

neistä uusista viljelmistä kuuluu n.s. kääpiöviljelmien joukkoon eli siis viljelmiin, jotka ilmeisesti ovat lisäämään tarpeessa. Mutta asiain tila käy vielä selvemmäksi tarkasteltaessa lähemmin itsenäistyneiden vuokra-alueiden keskimääräisiä pinta-aloja.

Virallisen tilaston mukaan ovat yksityismaista lohkaistut torpat saaneet koko maassa keskimäärin torppaa kohti 18.70 ha maata, josta 4.80 ha viljeltyä maata, 11.40 viljelyskelpoista ja varsinaista metsämaata ynnä joutomaata. Viljellyn samoin kuin metsämaan-kin keskimääräinen pinta-ala vaihtelee eri lääneissä melkoisesti, ollen torpat viljelystensa puolesta suhteellisesti suurimpia Uudenmaan, Turun ja Porin sekä Hämeen ja Mikkelin lääneissä. Torpista oli sellaisia, joiden kokonaispinta-ala oli alle 10 ha, 30.5 % sekä sellaisia, joiden pellon ja niityn ala oli alle 10 ha, kokonaista 88.6 %. Suhteellisesti pienimmät ovat itsenäistyneet torpat Viipurin, Kuopion ja Vaasan sekä myös Oulun lääneissä. Niinpä on itsenäistyneiden torppien lukumäärästä Viipurin läänissä 51.9 % sellaisia, joilla on alle 2.5 ha peltoa ja niittyä. Muodostetut tilat ovat siis sangen pieniä.

Mutta milloin niiden on katsottava olevan liian pieniä?

Tutkimuksissaan asutustilallisten toimeentulomahdollisuuksista Suomessa on tri Eino Cajander tullut laajan todistusaineiston perusteella seuraaviin loppupäätelmiin: Viljelystilallisten omavaraisuus voidaan yleensä katsoen pitää taattuna asutustiloilla, joiden peltopinta-ala on vähintään 9—10 ha. Suotuisissa oloissa, eritoten jos viljelystilallisella on riittäviä niittyjä tai liikenne- ja menekki-suhteet ovat hyvät, on omavaraisuus melko yleinen viljelystiloilla, joiden peltopinta-ala on vähintään 5 ha. Erikoisen suotuisissa olosuhteissa tai, missä maatalous pääasiassa perustuu niittyjen tuotantoon, voidaan omavaraisuus saavuttaa alle 5 hehtaarin peltoalan omaavilla viljelystiloilla. Nämä tutkimukset merkitsevät siis käytäntöön sovellettuna sitä, että viljelystiloihin on esim. uudisasutustoiminnassa pyrittävä liittämään peltoa ja pelloksi kelpaavaa maata suurin piirtein katsoen 9—10 ha, paitsi erikoisten edullisten edellytysten vallitessa, vähintään 5 ha ja edellä asetettuun kysymykseen, milloin viljelystila on liian pieneksi katsottava, on siis vastaus oleva: silloin kuin siihen ei kuulu peltoa ja pelloksikelpaavaa maata 9 ä 10 ha tai edullisista poikkeustapauksista puheenollen vähintään 5 ha. Milloin tilaan kuuluu pääasiassa luonnonniittyjä, kuten on eräissä osissa maata ja varsinkin Pohjois-Suomessa asianlaita, on niittyala muunnettava pelloksi.

Jos edelläesitettyjen numerojen valossa tarkastellaan, millainen on tilanne lisäämään tarpeeseen nähden, niin havaitaan, että ainakin runsaasti puolet itsenäistyneistä torpista on sellaisia, jotka eivät

omavaraisuuteen katsoen täytyä yllämainittuja vaatimuksia, vaan jotka siis ovat lisämään tarpeessa. Suurin osa niistä kuuluu ilmeisesti Turun ja Porin sekä Hämeen ja Vaasan lääneihin. Että lukuisten muiden pientilojen viljelyspinta-ala on liian pieni, eritoten Viipurin, Vaasan ja Kuopionkin lääneissä, on ilman lähempiä selvityksiäkin varmaa. Voitaneeikin näin ollen väittää, että maassamme olevista noin 300,000 pientilasta, joiden peltoala on 10 ha tai pienempi, useita kymmeniä tuhansia on sellaisia, jotka tarvitsevat omavaraisuuteen päästäkseen lisäpeltomaata. Tämä luku osoittaa, että lisämaakysymys ei suinkaan ole vähäpätöinen kysymys, vaan päinvastoin eräs kaikkein tärkeimmistä kysymyksistä, joita toimeenpantu maa-reformi on nostattanut esiin.

Pientilallisilla ei ole lisämään tarvetta ainoastaan peltoon ja viljelyskelpoiseen maahan nähden, vaan myöskin ja eräissä suhteissa vieläpä ennen kaikkea metsämaahan nähden. Varsinaista metsämaahan on esim. itsenäistynyttä torppaa kohti annettu vain 9.9 ha, vaihdellen eri lääneissä 3.7—13.8 hehtaariin. Tällainen metsäpinta-ala näyttää jo ensi silmäyksellä kovin pieneltä, mutta sen vähäisyys käy ilmeiseksi, kun otetaan huomioon, että sitä annettaessa ei ole lainkaan otettu huomioon esim. metsämaan laatua, tilan maantieteellistä asemaa, väestön tottumuksia, rakennustapaa y.m. sellaisia seikkoja. Siitä johtuukin, että torpat Oulun läänissä ovat saaneet metsämaata vähemmän kuin Uudenmaan läänissä, vaikka asianlaidan pitäisi luonnollisesti olla päinvastaisen. Kotitarvepuun kulutusta koskevien tutkimusten mukaan tarvitsee Etelä-Suomen pientila, johon kuuluu peltoa 3—5 ha, rakennus-, aidas-, seiväs- ja muuta kotitarvepuuta vuodessa vähintään 26 m³ kiinteätä mittaa. 10 hehtaarin suuruiselta metsäalalta voidaan tosin Suomen eteläpuoliskossa saada keskimäärin juuri yllämainittu puumäärä, jos metsä on hyvässä tuottokunnossa, mutta Pohjois-Suomessa on 10 ha jo aivan riittämätön tuottamaan pientilan kotitarvepuun tarpeen, sillä sen tuotto keskinkertaisissa oloissa on ainakin noin 2 ä 3 kertaa pienempi. Ne metsät, joita itsenäistyneet vuokramiehet ovat saaneet, ovat sitäpaitsi varsin yleisesti aikaisemmillä hakkuilla siinä määrin pilattuja, etteivät ne ole läheskään säännöllisessä tuottokunnossa eivätkä senvuoksi myöskään pysty tuottamaan edellämainitunsuuruista puumäärää. Kun siis torpille keskimäärinkin annettu metsämaa osoittautuu liian pieneksi tyydyttämään niiden kotitarvepuun tarpeen, on niiden torpista muodostuneiden pientilojen kokonaismäärä, jotka eivät ole saaneet riittävästi metsää, ilmeisesti hyvin suuri. Sitäpaitsi on joukko sellaisia-kin torppia, jotka eivät ole saaneet metsämaata lainkaan.

Aikaisemmin mainitut halkomisia, lohkomisia ja palstoittamista

koskevat tilastotiedot osoittavat lisäksi, että liian pienimetsäisiä tiloja täytyy olla runsaasti myöskin muiden pientilojen joukossa, joten valtava osa Suomen pientiloista on lisämetsämaan tarpeessa.

Lisämaan tarpeessa ovat myöskin monet kymmenet tuhannet mäkitupa-alueet. Nehän ovat saaneet viljeltyä maata keskimäärin vain 0.40 ha niiden kokonaispinta-alan ollessa 0.90 ha. Sellaisia mäkitupa-alueita, jotka ovat saaneet peltoa ja niittyä alle y_2 ha, on kokonaista 75.9 % mäkitupien koko luvusta. Lähemmittä perusteluitta on selvää, ettei mäkitupalainenkaan, jolle yleensä olisi pyrittävä antamaan pelto- maata senverran, että hän sillä voi harjoittaa pienoismaataloutta sekä elättää esim. 1 ä 2 lehmää, voi tulla toimeen saamalla maatilalla. Mäkitupien joukossa on tosin paljon sellaisiakin viljelmiä, jotka sijaitsevat taajaväkisissä tai niihin verrattavissa yhdyskunnissa taikka muilla liikepaikoilla, missä niiden asukkaiden toimeentulo perustuu kokonaan ansiotöihin, mutta pääosa niistäkin kuitenkin on varsinaisella maaseudulla, missä esim. juurikasvien viljelemisen ja lehmän pitämisen mahdollisuus on pieneläjän elinehtoja. On nimittäin huomattava, että lukuisilla mäkitupalaisilla oli ennen itsenäistymistä laiduntamis- ja metsänkäyttöoikeuski. Nämä molemmat oikeudet ovat yleisesti nyt lakanneet, ja siitä johtuu, että pieneläjät monin paikoin esiintyvät esim. hemähuutokauppatilaisuuksissa toistensa kilpailijoina koroittaen heinien hinnan hyvin korkealle. Jos heinien hinta suoritetaan työllä, kuten useilla seuduilla tapahtuu, on tilanne sitäkin pahempi, sillä silloinhan pienoismaatalouden harjoittajat joutuvat suorastaan maaorjuutta lähentelevään asemaan. Joka tapauksessa on tässä epäkohta, joka olisi pikaisesti korjattava.

Jos lähtee etsimään syytä edelläkuvattuun olotilaan, niin on niistä tärkeimpiä vuokra-alueiden lunastusta koskevan lain säännösten epätarkoituksenmukaisuus. Lakia säädettäessä tehtiin virhe jo siinä, että vuokramies oikeutettiin yleensä lunastamaan omikseen vain ne alueet, jotka hänellä vuokrasuhteen nojalla olivat hallinnassaan, kiinnittämättä lainkaan huomiota perustettavan tilan kannattavuus- tai omavaraisuusmahdollisuuksiin. Nekään toimenpiteet, joihin heti lunastustoimitusten alettua ryhdyttiin eräiden lainsäännösten muuttamiseksi vuokramiehille edullisemmiksi, eivät maanomistajien edustajien vastustuksen johdosta johtaneet eduskunnassa tuloksiin.

Myöhemmin on kuitenkin m.m. valtion maiden vuokra-alueiden lunastuslaeissa käytäntöön otettu toisenlaiset ja asutuspoliittiselta kannalta tarkoituksenmukaisemmat periaatteet, mutta ne ovat tulleet koskemaan suhteellisesti pientä osaa pienviljelijäväestöstä. Lainsäätäjältäkään ei ole jäänyt kokonaan huomaamatta itsenäistyneiden vuokra-alueiden pienuudesta johtuneet epäkohdat, koska eräänlainen

lisämaan saantimahdollisuus on puheenaolevanlaisillekin tiloille varattu asutuslaissa eli n.s. lex Kalliossa, mutta tämän lain säännökset eivät nykyisessä muodossaan voi, kuten myöhemmin selvitetään, paljonkaan tilannetta parantaa.

Pientilojen liikapienuuteen vaikuttavista syistä on lisäksi vielä mainittava maan hinnan kalleus ja perimistäpä. Maaseudun pieneläjän, maataloustyössä työskennelleen tai muun tilattoman harthaana, syvän pohjavirran tavoin vaikuttavana pyrkimyksenä on aina ollut päästä oman konnun ja pienoisen maapalstan omistajaksi. Ne vähät varat, jotka hän niukoista palkoistaan on mahdollisesti voinut säästää, eivät ole riittäneet kylliksi suuren maapalstan ostoon, vaan on ollut tyydyttävä pienempään. Tähän on ollut pakko sitäkin suuremmalla syyllä, kun hän ei ole tahtonut eikä voinutkaan hankkia palstaansa kaukaisilta saloseuduilta, vaan liikepaikalta, jossa on kaikenlaisia sivuansiomahdollisuuksia, mutta jossa maan hinta on korkea. Milloin varat ovat riittäneet suuremmankin maapalstan ostoon, on se myöhemmin ollut jaettava perillisten kesken pieniin osiin, koska yhdelle olisi käynyt raskaaksi koko tilan lunastus. Ja näin on seurauksena tilojen pieneneminen pienenemistään.

Millä tavoin sitten ylläesitetyt epäkohdat olisi korjattava ja puutteet poistettava?

Aikaisemmin on jo huomautettu, että valtionmaiden asuttamislain säännösten mukaan voidaan luoda kunnollisia viljelysiloja sekä liittää liian pieniin tiloihin tarvittavaa lisämaata edullisilla ehdoilla, mutta näiden säännösten suomista eduista pääsee osalliseksi ainoastaan vähäpätöinen osa pienviljelijäväestöstä. Muita toimenpiteitä siis tarvitaan, ja silloin ei ole muuta keinoa kuin koskea yksityismaihin.

Lisämaan antamista koskeva säännös „lex Kalliossa” sisältyy sanotun lain 3 §:n 4 momenttiin. Sen mukaan voidaan, mikäli se harkitaan tarpeelliseksi ja kohtuulliseksi, ennestään olevan tilan omistajalle tai vuokra-alueen haltijalle, joka järkipärisesti viljelee tilaansa tai vuokra-alueensa, ja on raivannut siihen kuuluvat viljelyskelpoiset alueet kasvukuntoiseen viljelykseen sekä tahtoo hankkia lisämaata laissa säädettyin edellytyksin sekä huomioonottamalla entisen tilan tai vuokra-alueen ja muodostettavan tilan yhteenlaskettuun tilusmäärään nähden lain 8 §:ssä säädetty rajoitukset, hankkia maata. Kuten huomataan, on säännös jo sellaisenaan varsin mutkikas ja monia poikkeuksia edellyttävä. Sen lähempi tarkastelu osoittaa, että pakkolunastettavan lisämaan saannin edellytyksiä tai ehtoja ovat m. m.:

1) että pientilan tulee olla järkipärisesti viljelty s.o. sen maiden kasvuvoiman tulee joko elättämällä tarpeellinen määrä kotieläimiä

tai käyttämällä riittävästi maanparannusaineita ja apulantoja taikka muulla tavalla jatkuvasti säilyä;

2) että tilaan kuuluvat viljelyskelpoiset maat, s.o. maat, jotka paikallisia oloja silmälläpitäen katsotaan kannattavan viljelykselle raivata, on laitettu kasvukuntoiseen viljelykseen;

3) että lisämaan antaminen harkitaan tarpeelliseksi ja kohtuulliseksi;

4) että lisämaan hakijaa ei ole lainvoiman saaneella päätöksellä uudelleen tuomittu rangaistukseen sellaisesta rikoksesta, josta seuraa kansalaisluottamuksen menetys;

5) ettei lisämaan hakijan katsota voivan ilman viranomaisten apua ja valtion välitystä hankkia itselleen maa-alueita;

6) ettei lisämaan hankkija ole aikaisemmin omistanut valtion tai kunnan asutustoiminnan kautta muodostettua tai vuokra-alueiden lunastamisesta voimassaolevan lainsäädännön mukaan lunastettua tilaa, josta hänen harkitaan sittemmin keinottelutarkoituksessa luopuneen;

7) ettei tarpeellisia maa-alueita voida hankkia valtionmaasta eikä vapaaehtoisella kaupalla kirkollisvirkataloista tai kunnan, yhtiön, osuuskunnan, yhdistyksen taikka yksityisten omistamasta maasta;

8) että pakkolunastus voidaan kohdistaa ainoastaan tilaan, johon kuuluu joutomaita lukuunottamatta yli 200 ha maata muualla paitsi Oulun läänissä, jossa pakkolunastus voidaan kohdistaa tilaan, johon kuuluu maata yli 400 ha, huomioonottaen kuitenkin, että pienemmästäkin tilasta, jolla ei omistaja asu tai jota ei järkiperaisesti viljellä, voidaan maata pakkolunastaa, mikäli tilan verollisen maan pinta-ala ei ole asutuslain edellyttämän viljelystilän pinta-alaa pienempi;

9) että maata, joka on järkiperaisessä viljelyksessä, ei saada pakkolunastaa, ei myöskään hakamaata, erityiseen hoitoon otettuja laitumia tai muita tiluksia, jotka ovat järkiperaiselle ja kannattavalle viljelemiselle välttämättömät eikä tiluksia, joita luovuttaja tarvitsee tontiksi, varastopaikaksi, puutarhaksi, kaivosalueeksi, kiven, soran, saven, mudan, sammalkuivikkeen tai muun sellaisen tarveaineen otto-
paikaksi taikka teollisuuslaitoksen työväestön asuntoalueiksi;

10) että metsämaata, joka on välttämätön päätilan tai sillä ennestään olevan vuokraviljelmän kotitarvemetsäksi tai joka sillä kasvanvan arvometsän tai suoritettujen järkiperaisten metsänuudistusten takia on edullisimmin metsänkasvulle säilytettävä, ei myöskään voida pakkolunastaa paremmin kuin sellaisiakaan alueita, joilla muuhun kuin tilattoman väestön viljelys- tai asuntotarkoituksiin käytettyinä ilmeisesti on paljon suurempi arvo kuin mihin ne voidaan ytimeksimäinnittuihin tarkoituksiin käytettyinä arvioida; ja

11) että pakkolunastusta ei voida ulottaa niihin alueisiin tiloista, joista omistajan lapsille tai jakamattoman pesän osakkaille jaettuna ei riitä kullekin enempää kuin asetuslaki viljelystilalta edellyttää.

Kuten näkyy, on lisämaan saannille asetettu suorastaan kärsivällisyyttä kysyvä luettelo ehtoja ja edellytyksiä. Kun siihen lisätään vielä erinomaisen mutkikas ja aikaaviepä luovutusmenettely, niin ei sovi ihmetellä, miksi „lex Kallion” mukainen, pakkoluovutukseen perustuva asutustoiminta, olkoonpa sitten kysymys uusien tilojen perustamisesta tai lisämaan antamisesta, ei ole vielä päässyt edes kunnolliseen alkuunsa.

Kaikki nämä tällaiset seikat, niihin luettuna myös uudisasukkaan ja lisämaan hakijan kannalta katsoen epäedulliset lunastushintamääräykset, vaikuttavat, että „lex Kallion” merkitys yksityismaiden asutuksen edistäjänä ja lisämaiden tarpeen tyydyttäjänä supistuu miltei olemattomiin, mikäli maan saannista pakkolunastusteitse on kysymys. Asettamalla lisämaan hakijat maan saantiin nähden toisenlaiseen ja edullisempaan asemaan kuin tilattomat, jotka eivät ole samassa määrin paikkaan sidottuja, voitaisiin tosin epäkohtaa jossain määrin korjata, mutta ei, mikäli „lex Kallion” säännöksiä muuten noudatetaan, kokonaan poistaa. Aikaisemmin esitetyt tilastotiedot kuitenkin osoittavat, että maahamme on entisten sekamuotoisten pientilojen lisäksi viime vuosina syntynyt niin suuri määrä liian pieniä tiloja, ettei valtiovallan luomaa kehitystä maanomistusoloissamme enää voida pitää terveenä taloudelliselta ja sosiaaliselta kannalta katsottuna, minkä vuoksi asetuslainsäädäntöä olisi siihen suuntaan kehitettävä, että liian pienet tilat saadaan pinta-alojensa puolesta tarkoitustaan vastaaviksi.

Erityisesti on valtiovallan toimenpiteitä, huolimatta siitä, että vuokra-alueiden itsenäistytämistoiminnan kautta onkin maanvuokraajaväestön asemaa ainakin suurin piirtein parannettu, arvosteltava siitä, ettei niiden avulla heti alkuunsa vedetty lunastustoiminnalle maanomistusolojemme kehitykselle otollisia suuntaviivoja. Arvostelu muodostuu vieläkin ankarammaksi, jos Suomessa toimeenpantua maa-reformia verrataan samanaikaisiin maauudistuksiin muualla Europassa, uudistuksiin, jotka ovat valtavalla tavalla vieneet näiden maiden sekä taloudellista että sosiaalista kehitystä eteenpäin. Valtiovallan taholta olisi siis ensi tilassa järjestettävä vuokra-alueiden lunastuksen kautta muodostuneille samoinkuin muillekin liian pienille tiloille lisämaata.

Tässä ei luonnollisestikaan voi tulla kysymykseen esittää yksityiskohtaisia suunnitelmia siitä, miten asetuslainsäädäntöä tässä kohden olisi kehitettävä, vaan on tyydyttävä ainoastaan eräisiin yleisiin

näkökohtiin, jotka uusia säännöksiä laadittaessa olisi huomioontettava. Yhtenä tällaisena yleisenä vaatimuksena on esitettävä, että viljelyluontoinen tila, jota ei pienuutensa ja mahdollisesti omistajansa harjoittaman ammatin vuoksi ole asuntotilana pidettävä, on suurennettava itsekkannattavaksi viljelystilaksi.

Lisämaan hakijalle olisi tällöin myönnettävä oikeus pakkolunastaa maata niin paljon, että siitä muodostuu asutuslain mukainen itsekkannattava tila. Kuitenkaan ei tilasta tietenkään saisi pakkolunastaa maata muuta kuin siinä määrin, että jällelle jää asutuslain mukainen tila, paitsi siinä tapauksessa, jolloin tila ei ole järkipärisesti viljelty eikä sen omistaja itse sillä asu. Pakkolunastettavasta maasta olisi suoritettava sellainen kohtuullinen hinta, joka vastaa maan tuottomahdollisuuksia. Mäkitupa-alueita olisi pyrittävä laajentamaan niin suuriksi, että niillä tarjoutuu tilaisuus pienoismaatalouden ja kasvitarhatalouden harjoittamiseen sekä 1 ä 2 lehmän pitämiseen, sekä milloin mahdollisuuksia siihen on, niin laajaksi, että tilasta muodostuu viljelystila.

Uudisasutus ja uudisasutusruoto.

Maataloustuotannon kohoamisesta voidaan huolehtia paitsi jo olemassa olevien viljelmien maataloutta parantamalla myös uusia viljelmiä luomalla. Siihen nähden, että Suomi ei tule lähessä toimeen omassa maassa tuotetuilla elintarpeilla, lähinnä viljalla, ja kun omavaraistalouteen pääseminen monestakin syystä olisi toivottavaa, on uudisasutuksen edistäminen tehtävä, jolla on mitä suurin kansantaloudellinen merkitys. Uusien viljelmien luomiseen pakottaa myöskin väestön voimakas, lisääntyminen, mikä on noin 33,000 henkeä vuodessa. Maatalousväestön vuotuinen kasvu on noin 22,000 henkeä vuodessa ja yksin pienviljelijäväestön noin 11,000. Miten suuri koko tilattoman väestön lukumäärä on nykyään, v. 1929, siitä ei ole varmoja tilastotietoja. Ellei näille henkilöille tarjoudu työtilaisuuksia teollisuuden palveluksessa eivätkä he myöskään saa maata viljeltäväkseen, lisäävät he työttömien ennestäänkin suurta joukkoa kaikkine siitä johtuvine yhteiskunnallisine epäkohtineen taikka siirtyvät he maasta pois. Luonnollisesti on tällöin koettava heitä varten varata työtilaisuuksia kotimaassa ja uusien viljelmien luominen on tässä kohden eräs tepsivimmistä keinoista.

Asutustoiminnan edistämisen tarpeellisuudesta ja sen suuresta sosialipoliittisesta merkityksestä on sosialidemokraattinen puolue aina ollut tietoinen. Siinä tarkoituksessa on puolue tehnyt eduskunnassa monenlaisia aloitteita, joista kuitenkin suurin osa on kaatunut

porvarillisten puolueiden vastustukseen. Mitään varsinaista ohjelmaa ei puolueella kuitenkaan tässä suhteessa ole ollut, vaan on esiintyneet asutuskysymykset aina ratkaistu tapaus tapaukselta. Siilien nähden, että uusien viljelmien perustaminen kuitenkin merkitsee toimenpidettä, jonka vaikutus inhimillisesti katsoen tuntuu ikuisesti ja jonka kautta tilaton väestö tulee maahan kiinnitetyksi, on asutustoiminnassa, jos missään, suunnitelmanmukaisuus välttämätön. Ratkaistavaksi tulevat silloin sellaiset kysymykset kuin asutusmuoto, asutuksen sijoitus ja asuttamistapa.

Suomen luontosuhteet viittaavat epäilemättä pienviljelystä suosi-vaan asutustoimintaan. Viljelyskelpoiset maat — parhaimmat ja edullisimmin sijaitsevat niistä ovat jo tulleet viljelykseen otetuiksi — ovat nimittäin Suomessa suurin piirtein katsoen hajanaisina, osittain hyvinkin pieninä laikkuina maan eri osissa. Tästä onkin osaltaan johduttu, että Suomi nyt on tyyppinen pienviljelysmaa. Vuodenajoittain vuorottelevat maatalous- ja metsätyötkin viittaavat myös pikemmin pien- kuin suurviljelykseen. Liikenteen kehittymisen ja teollisuuden nousun johdosta lisääntyvä talouselämän voimaperäistyminen edistää niinkään pienviljelysmahdollisuuksia. Silmälläpitäen pienviljelyksen kannattavaisuustutkimuksen tuloksia ei näytä olevan mitään aihetta asettua tuota luonnollista kehitystä vastustamaan.

Jos itse asutusmuodosta voidaankin pääasiassa olla yksimielisiä, herättää kysymys asutuksen sijoittamisesta jo erimielisyyttä. Sosiaalidemokratialle ei tämän kysymyksen ratkaisu kuitenkaan tuota vaikeuksia. Katsaus asutuksen historiaan näet osoittaa ne suuntaviivat, joiden mukaisesti uudisasutusta on edelleen edistettävä. Viljelykselle on raivattu ensiksi hedelmällisimmät ja kulkusuhteisiin nähden edullisimmin sijaitsevat maat, työntyen asutus vähitellen karuihin ja kaukaisiin erämaihin. Asutusmahdollisuuksia on kuitenkin yhä edelleen vanhoilla asutusseuduillakin, mutta asettavat maanomistussuhteet sille esteitä. Jos siis mieli luoda elinvoimaisia pikkutiloja, olisi niitä edelleenkin niin pitkälle, kuin siihen on tilaisuutta, perustettava ensi sijassa yksityisten omistuksessa oleville rintamaille ja vasta toisessa sijassa takamaille, jotka enimmäkseen ovat valtion hallussa. Maat ovat asutuilla seuduilla viljavampia, niiden liikenneasema on edullisempi, mahdollisuudet osuustoiminnalliseen ja muuhun maataloudelliseen järjestäytymiseen ovat suuremmat kuin saloseuduilla, joten siis tuottavan ja menestyksellisen maatalouden harjoittamisedellytyksetkin ovat parhaimmat rintamilla. Kansantaloudelliselta ja yhteiskunnalliselta kannalta ei senvuoksi voi olla yhdentekevää, minne uudisasutus suunnataan. Ei myöskään saattane olla yhteis-

kunnallisesti epäoikeutettua velvoittaa viljelemättömän, mutta viljelyskelpoisen maan omistajaa, joka ei itse katso voivansa aluetta viljellä, luovuttamaan maa halullisten viljeltäväksi. Sitävastoin on valtiovallan velvollisuus huolehtia siitä, ettei tilattomia ohjata tarpeettomasti kulttuuriseuduilta kaukaiseen erämaahan, taistelemaan kaikkia sen vaivoja ja vastuksia vastaan sekä ettei heitä saateta »turpeeseen kiinni» sanan todellisimmassa merkityksessä. Määräväksi on pantava uudisasukkaan ja yhteiskunnan eikä maanomistajan etu.

Mitä vihdoin tulee kysymykseen asuttamistavasta ja asutukseen käytettävän maan luovutusehdoista, niin voitane, senjakeen kuin voimassaolevassa maatalousohjelmassa jo on asetettu omistusoikeuden kannalle, asia tältä osaltaan jättää lähemmin koskettelematta. Mainittakoon kuitenkin, että tämä käsityskanta on täydellisesti sopu-
soinnussa aikaisempienkin sosialidemokraattisten teoreetikkojen mielite-
piteen kanssa, sillä heidänkään käsityksensä mukaan ei ollut tarkoitus
socialistiseen yhteiskuntajärjestykseen siirryttäessä pakkoluovuttaa
talonpoikien maita yhteiskunnalle. Vielä vähemmän voidaan nyky-
aikaista pientilaa käyttää riistonvälineenä, joten varsinkin kun monet
sielulliset ja tarkoituksenmukaisuusnäkökohdat puhuvat omistusoikeuden
puolesta, ei tunnu olevan mitään aihetta poiketa jo hyväksytystä periaatteesta tässä kohden.

Asutukseen luovutettavan maan luovutusehdot on lyhyesti sanoen asetettava kohtuullisiksi ja uudisasukkaalle mahdollisimman edullisiksi, jotta hän voisi selviytyä uudisasukkaan alkuvaikeuksista. Jos on kysymys saloseudun valtionmaasta, ei itse maapohjasta olisi yleensä perittävä hintaa lainkaan, koska sille tavallisesti vasta. asukkaan raivaus- y.m. työn johdosta tulee arvoa. Metsästä sitävastoin olisi asukkaan kohtuullinen hinta suoritettava, mutta olisi tarvittavat rakennuspuut annettava käypää hintaa alhaisemmasta hinnasta. Yksityismaan asutukseen luovutuksessa olisi iioudatettava sikäli toisenlaisia periaatteita, että omistajalle olisi luovuttamastaan maasta maksettava maan tuottoarvoa vastaava hinta, josta yhteiskunnan suoritettavaksi olisi asetettava osa, samoinkuin annettavien rakennuspuitten hinnastakin. Maata olisi yhteen tilaan annettava niin paljon, että keskikokoinen perhe, huomioonottaen paikalliset olosuhteet, siitä voi saada pääasiallisen toimeentulonsa. Alkuvaikeuksista selviytyäkseen olisi uudisasukkaalle varattava mahdollisuus saada huokeakorkoista lainaa.

Edelläesitetyn perusteella olisi sosialidemokraattiseen uudisasutusohjelmaan sisällytettävä j alempana lähemmin mainittavat periaatteet.

Metsätalousohjelma.

Metsillä on kaikkina aikoina ollut suuri merkitys ihmisen taloudessa. Mutta vasta sitten, kun metsän tuotteet lakkasivat olemasta ihmisten välittömien tarpeiden tyydyttäjiä, muuttuen tavaraksi, jolla kaupassa, lähimmiten maailmankaupassa, alkoi olla kysyntää, on metsien merkitys sekä yksityis- että kansantaloudessa tullut entistä suuremmaksi.

Ottaen huomioon, että yli 73 % Suomen maa-alasta on metsien peitossa sekä katsoen siihen, että metsäntuotteiden viennin osuus maan koko viennistä on viime vuosina tehnyt yli 85 % viennin koko arvosta, vastaten rahassa noin 5,000 milj. Suomen markkaa, on ilman muuta selvää, miten suuri merkitys metsillä Suomen talous- ja yhteiskunta-elämässä on. Metsäntuotteiden viennillähän saadaan suurimmaksi osaksi maahan ne rahat, joilla ulkomailta tuotavat tavarat maksetaan, joten sillä on ratkaiseva vaikutus Suomen kauppataukseen ja sen kautta myöskin rahamme arvoon. Metsätaloutemme ja puunjalostusteollisuutemme merkitystä ei kuitenkaan voida mitata yksinomaan vientinumeroilla, sillä metsän tuotteita käytetään kotimaassa monenlaisiin tarkoituksiin hyvin runsaasti, arviolta noin puolet metsiemme koko kulutuksesta. Millaista raha-arvoa mainittu kulutus edustaa, on vaikea osapuulleenkaan arvioida, mutta todennäköisesti ei se jää paljonkaan jälkeen metsäntuotteiden vientiarvosta. Metsistä saadaan sitä paitsi lukuisia sivutuotteita, kuten lehdeksiä, havuja, tuohia, marjoja, sieniä, metsänriistaa, turkiksia, sammalia y.m. sellaisia tuotteita, joiden niidenkään arvo ei ole vähäpätöinen. Metsämaamme tarjoavat lisäksi laitumen sadoilletuhansille kotieläimille, joiden ruokkiminen muuten kävisi vaikeaksi. Kaikki tämä merkitsee rahassa laskettuna melkoista rahasummaa. Tämän lisäksi tulee vielä metsätalouden ja puunjalostusteollisuuden välillinen merkitys, jota ei voida rahassa arvioida, mutta joka sekkin on varsin huomattava. Metsän tuotteiden viennin johdosta tulevat maahan tuotavien tavaroiden kuljetuskustannukset halvemmiksi, koska laivoilla on tavaraa mennessä tullen kuljetettavana. Metsätalous kiinnittää palvelukseen työväkeä sellaisina vuoden aikoina, jolloin maatalouden työn tarjonta on pieni, vaikuttaen siten tasoittavasti työn kysynnän ja tarjonnan välisiin suhteisiin ja sen kautta myös yhteiskunnallisiin oloihin. Tarjoamalla työansiota valtaville työläisjoukoille ehkäisevät metsätalous ja puunjalostusteollisuus siirtolaisuutta. Kokoamalla työläisiä suurin joukoin säänoille työpaikoille, missä työväen sivistyksellisille riennoille tarjoutuu hyvät kehitysmahdollisuudet, vaikuttaa puunjalostusteollisuus sitenkin edistävästi kansan yleiseen sivistystasoon. Kun

vielä otetaan Huomioon metsien merkitys luonnon taloudessa, niiden tulvia tasoittava ja ehkäisevä vaikutus, niiden antama suoja myrskyjä ja pohjatuulia vastaan, niiden edullinen vaikutus maaperä- ja kosteus-suhteisiin j.n.e., käy ymmärrettäväksi metsien suurenmoinen kansantaloudellinen merkitys Suomelle.

Vaikkakaan ei ole tarkoin selvitetty, millä tavalla metsätalouden tuotto jakaantuu eri yhteiskuntaluokkien osalle, niin on kuitenkin todistettavissa, että pääosa tästä tuotosta tulee metsänomistajille ja työväestölle. Metsätalouden ja puunjalostusteollisuuden tuotosta hyötyvät siis kaikki kansankerrokset. Lähemmittä perusteluitta on siis ilmeistä, että metsätaloustuotannon ja siihen liittyvän puunjalostusteollisuuden edistämiseen on sosialidemokratian tässä maassa kiinnitettävä vakavaa huomiota.

Metsätalouden ja puunjalostusteollisuuden harjoittamiseen on Suomessa luontaisia edellytyksiä. Suomi kuuluu siihen metsävyöhykkeeseen, jossa havupuut menestyvät erittäin hyvin. Niiden kasvattaminen Suomessa on siis sekä luonnonmukaista että helppoa. Kun havupuiden käyttö on paljon laajempi ja monipuolisempi kuin lehtipuiden, on niiden taloudellinen arvokin suurempi, minkä vuoksi niiden kasvattaminenkin on kannattavampaa. Lisäksi on havupuiden luontainen nuorentuminen Suomessa jotensakin helppoa ja melkoista helpompaa kuin esim. Keski-Euroopan maissa, joissa lihava rikkaruohokasvullisuus on pahan esteenä. Sen vuoksi ei Suomessa tarvitse samassa määrin kuin mainituissa maissa käyttää verrattain kalliiksi tulevaa keinollista uudistustapaa, mikä lisää metsätalouden tuotantokustannuksia. Kaikenlaisten tuholaisten, hyönteisten, sienien ja vahinkoeläimien aikaansaamat vauriot Suomen metsissä ovat niin pienet, ettei niiden pelosta ole pakko ryhtyä kustannuksia kysyviin varovaisuustoimenpiteisiin niinkuin monessa muussa maassa. Puiden kuljetuskustannukset jalostuspaikoille ovat Suomessa suhteellisesti pienet. Talvinen lumipeite tekee mahdolliseksi käyttää puiden ajossa vankkureilla kuljetukseen verrattuna halpaa reellä kuljetusta, jolloin ei tarvita tiheätä ja kallista tieverkostoa. Suomen vesistöt muodostavat runsaasti haaroittuneen, luontaisen, hyvän ja helposti kuntoon saatettavan vesitien, jota myöten puut voidaan uittamalla kuljettaa jalostuspaikoille. Kun Suomen joet ja vesistöt lisäksi lopulta kerääntyvät suuriksi laskujöiksi, joissa voidaan käyttää kustannuksia paljon vähentävää yhteisuittoja, ovat puiden kuljetuskustannukset tästä syystä huomattavasti alhaisemmat kuin sellaisissa maissa, joissa puut täytyy kuljettaa rautateitse, kuten esim. Keski-Euroopan maissa suureksi osaksi on asianlaita. Sillä seikalla, että vesistömmä lopulta yhtyvät suuriksi vesiväyliksi, on toinenkin tärkeä merkitys. Se tekee mahdolli-

seksi perustaa mereen johtavien vesiväylien suullesuuriapuunjalostuslaitoksia, jotka toimivat suurtuotannon etuja hyväkseen käyttäen monin verroin edullisemmin kuin pienet puunjalostuslaitokset. Kun Suomen joet lisäksi ovat hyvin koskisia, tarjoten siten runsaasti helppoa käyttövoimaa puunjalostuslaitoksille, ja kun rannikoillamme lisäksi on hyviä vientisatamiakin, on siis Suomella metsätalouden ja puunjalostusteollisuuden alalla huomattavan edullisia edellytyksiä kilpailla muiden maiden kanssa.

Metsätaloudella ja puunjalostusteollisuudella on lisäksi suuria kehitysmahdollisuuksia. Metsän tuotteiden kysyntä maailmanmarkkinoilla tulee yhäti kasvamaan ei ainoastaan absoluuttisesti, vaan myös kutakin asukasta kohti laskettuna, niinkuin m.m. Englannista kootut tilastotiedot osoittavat. Kun metsäala sivistysmaissa pyrkii vähenemään ja kun metsien tuottoa ei voida parhaimmallaan hoidolla kohottaa määrättyä rajaa korkeammalle, on tästä seurauksena puutavaran tarjonnan vähentyminen ja kysynnän vilkastuminen, mistä taasen seuraa metsäntuotteiden hintojen kallistuminen. Tosi-Asia onkin, että metsäntuotteiden hinnat vuosittain säännöllisesti, kun pitempiä ajanjaksoja pidetään silmällä, nousevat. Tällä seikalla täytyy luonnollisesti olla edullinen vaikutus metsätalouden vastaiseen kehitykseen.

Ei saattane olla mitään epäilystä siitä, että yhteiskunnan menot jatkuvasti, tarpeiden kasvaessa, tulevat nousemaan. Tämä seikka pakottaa ajattelemaan, mistä saadaan ne lisätulot, jotka noihin menoihin tarvitaan. Olemme aivan äskettäin nähneet, miten kohtalokas vaikutus maan talouselämään on, jos metsän tuotteiden vienti supistuu, ja tämä taasen tapahtuu, ellei toimenpiteisiin metsätaloustuotannon kohottamiseksi pikaisesti ryhdytä. Taloudelliselle neuvottelukunnalle antamassaan lausunnossa on metsätieteellinen tutkimuslaitos osoittanut, että metsiemme nykyinen vuotuinen tuotto, joka on 44.4 miljoonaa kiintokuutiometriä, voidaan parannetulla metsänhoidolla koroittaa noin 70 miljoonaan kiintokuutiometriin, sekä että soita ojittamalla voidaan lisätä tätä tuottoa ainakin 80 miljoonaan kiintokuutiometriin. Tämä tietäisi siis sitä, että metsiemme tuotto voitaisiin johdonmukaisilla toimenpiteillä saattaa suunnilleen kaksinkertaiseksi nykyisestään. Mitä tämä merkitsisi maan kauppasauksessa, on ilman muuta selvää.

Ryhdyttäessä suunnittelemaan toimenpiteitä metsätaloustuotannon kohottamiseksi on ennen kaikkea kiinnitettävä huomiota metsien omistussuhteisiin. Asianlaitahan on nimittäin niin, että metsätalouden harjoittamisen edellytykset riippuvat suurella määrällä metsänomistajasta. Metsätalous elinkeinona eroaa monessa suhteessa esim. maan-

viljelyksestä. Päinvastoin kuin maanviljelyksessä on metsätaloudessa pitkä kiertoaika, riippuen metsän hitaasta kasvusta ja kehityksestä. Tulokset metsänhoidollisista toimenpiteistä ovat saavutettavissa siitä syystä vain pitkien aikojen kuluttua. Se, joka metsän kylvää tai istuttaa, ei tavallisesti tule itse siitä satoa korjaamaan eikä siis hyötymään. Ihminen pitää yleensä nykyisyshyödykettä suurempana arvona kuin tulevaisuushyödykettä, mikä johtuu siitä, että tyydytyksen suuruuteen vaikuttaa varmuus siitä, että se todellakin tapahtuu. Mitä etäämmäksi siirtyy hetki, jolloin taloudellisen tarpeen tyydytys tapahtuu, sitä pienemmän arvon ihminen antaa tyydytyksen välille. Yksityinen henkilö ei siis mielellään sijoita varojaan sellaiseen yritykseen, josta hyöty tulee vasta jälkipolvelle, jommoinen yritys metsätalous on. Yksityinen henkilö ei myöskään noudata metsätaloudessaan niin varovaista ja tarkkaa taloustapaa kuin metsätalouden erikoisluonne vaatisi. Äkkinäiset muutokset taloustavassa saattavat metsätaloudessa aikaansaada paljon vahinkoa samoin kuin erehdykset, joita metsätaloudessa ei voida korjata vuodessa eikä parissa, vaan vasta vuosikymmenien kuluttua.

Metsätaloudelle on edelleen ominaista, että siinä päinvastoin kuin esim. maanviljelyksessä sadon korjuuaika on ainoastaan laskelmalla määriteltävissä. Metsän hakkuuaika ei nimittäin satu yhteen metsän yli-ikäisyyden kanssa, vaan on metsä kaadettava silloin, kun se on taloudellisesti edullisinta. Se voidaan taasen määrätä vain tarkoilla kannattavuuslaskelmilla, joita ei yksityinen henkilö ryhdy eikä aina pystykään tekemään. Sen vuoksi tulee yksityinen metsänomistaja hakanneeksi metsänsä useimmiten väärällä ajalla ja tavallisimmin liian nuorena. Yksityinen henkilö ei myöskään, vaikkapa hän toimitaisikin kannattavuuslaskelmia, yleensä seuraa näitä laskelmia, mikä seikka riippuu siitä, ettei metsätalous anna siihen kiinnitetyille pääomille sellaista korkoa kuin metsänomistaja voi erilaisissa muissa liikeyrityksissä saada, joten on ymmärrettävää, jos hän metsänsä hakkaa ennenkuin se on saavuttanut metsätaloudellisen kypsyyden. Vaara, että metsä yksityisten käsissä tulee ennen aikojaan ja liian runsaasti hakatuksi, on sitä suurempi, kun yksityismetsänomistaja useimmiten rahapulana sattuen turvautuu metsänsä, ellei hän ole siksi varakas tai hyvää luottoa nauttiva, ettei tarvitse käydä metsään käsiksi.

Metsätalous menestyy paraiten, jos sitä harjoitetaan suurtuotantona. Tärkeimpänä edellytyksenä on silloin riittävän suuri metsäala. Aivan pienillä aloilla ei nimittäin voida metsätaloutta menestyksellisesti harjoittaa, koska se on metsätalousteknillisesti mahdotonta. Mitä suurempi metsäala on, sitä suurempi mahdollisuus on käyttää

sopivia hakkuutapoja ja harjoittaa muutenkin tuottavaa metsätaloutta. Suurelta, yhtenäiseltä metsäalueelta voidaan myydä puuta edullisemmin kuin pieneltä, koska hankintakustannusten kutakin puuta kohti lasketaan tulevan halvemmiksi. Samoin ovat suuren metsän valvonta- ja hallintokustannukset vähäisemmät kuin pienen metsän. Metsätalouden järkipäivä harjoittaminen edellyttää viimein myös perusteellisia ammattitietoja. Metsätalous on suunniteltava pitkää tulevaisuutta silmälläpitäen, minkä vuoksi suunnittelijalta vaaditaan kaukonäköisyyttä ja tarkkaa olevien olojen tuntemusta. Tarkka johto metsätaloudessa on sitäkin tärkeämpi, kun metsänhoidollisten toimenpiteiden vaikutus näkyy vasta pitkien aikojen päästä.

Jos mieli siis menestyksellä harjoittaa metsätaloutta, tulee metsänomistajan olla niin sanoaksemme pitkäikäinen, noudattaa varovaisuutta ja tarkoin harkittua taloustopaa, suunnitella taloutensa pitkää tulevaisuutta silmälläpitäen, omistaa riittävän suurimetsäalajaluotto, muita seikkoja mainitsematta. Jos näissä suhteissa verrataan toisiinsa eri metsänomistajia, niin havaitaan heti, että valtiolla, kunnilla ja yhdyskunnilla ovat yleensä ne edellytykset, jotka metsätalouden menestykselliseen harjoittamiseen tarvitaan. Yksityisistä voivat metsätaloutta menestyksellisimmin harjoittaa yhtiöt ja suurtalolliset.

Sosialidemokraattisessa metsätalousohjelmassa on siis ensinnäkin vaadittava, että valtion, kuntien ja yhdyskuntien metsänomistusta on laajennettava. Valtion metsänomistuksen kartuttamiseksi onkin jo ryhdytty toimenpiteisiin, sillä eduskunta hyväksyi vuonna 1928 lain eräiden varojen käyttämisestä maiden ostoon valtion metsätaloutta varten, minkä lisäksi jo aikaisemmin oli hyväksytty toinen samanlainen laki. Näiden lakien mukaan tulee seuraavien vuosikymmenien aikana käytettäväksi metsämaiden ostoon valtiolle eräitä satoja miljoonia markkoja, mutta siihen nähden, että valtion metsänomistus toiselta puolen asutus- y.m. tällaisten toimenpiteiden johdosta tulee vähenevään, merkitsee itse asiassa mainitunlaisen rahasumman käyttäminen valtion metsänomistuksen lisäämiseen verrattain vähän, minkä vuoksi tarkoitusta varten olisi entistä suurempia määrärahoja varattava. 'Niinikään olisi lisättävä kuntien metsänomistusta ja siinä tarkoituksessa säädettävä laki, missä kunnille myönnetään etuosto-oikeus maanmyyntitapauksissa, jotapaitsi asiaa voitaisiin auttaa eteenpäin myöntämällä kunnille pitkäaikaisia ja huokeakorkoisia lainoja metsämaiden ostamista varten.

Metsätaloustuotannon kohottamisesta voidaan huolehtia myöskin muilla toimenpiteillä ja ennen kaikkea estämällä tarkoituksenmukaisilla lainsäädöksillä yksityiset hävittämästä metsiään sekä velvoit-

tamalla heidät käyttämään ja hoitamaan metsiään vahvistettujen taloussuunnitelmien mukaisesti, joita tarkoitusta varten perustetut tai perustettavat järjestöt valvovat.' Mitä metsän hävittämisen ehkäisemiseen tulee, niin eivät nykyään voimassaolevat säännökset tästä ole riittävät, vaan olisi laissa säädettävä, ettei kukaan saa harjoittaa metsäsään ryöstöhakkausta, s.o. hakata sitä enemmän, kuin mitä järkiperäinen metsätalous edellyttää. Erikoisesti on kuitenkin huomattava, että pientilallisten kotitarvemetsiä ei olisi asetettava suunnitelmapakon alaisiksi.

Metsätaloustuotantoon edistävästi voidaan luonnollisesti vaikuttaa myöskin metsätaloudellista yhteistoimintaa suosimalla sekä järjestämällä vähävaraisille yksityisille valtiovallan taholta mahdollisuus huokean ammattiavun saantiin. Lisäksi on tietenkin metsätalouden hyväksi ryhdyttävä samanlaisiin yleisiin menestystehtäviin kuin aikaisemmin on maatalousohjelmassa maatalouteen nähden ehdotettu. Muutkin metsätalousohjelman eri kohdat, mikäli on kysymys metsätaloustuotannon kohottamisesta yleensä, ovat sen laatuksia, etteivät ne lähempiä selityksiä kaipaava.

Yhteiskunnallisena liikkeenä on sosialidemokratian tietenkin erikoisesti pyrittävä huolehtimaan valtion ja kuntien sekä yleensä kollektiivisen metsätalouden kehittamisestä. Siinä tarkoituksessa on sosialidemokratian kannatettava kaikkia niitä uudistuksia, jotka tähtäävät valtion ja kuntien metsätalouden tuoton parantamiseen. Näihin uudistuksiin kuuluu myöskin valtion ja kuntien puunjalostusteollisuuden kehittäminen. Aivan samoin kuin karja- ja maitotalous ja meijerteollisuus kuuluvat johteen myöskin metsätalous ja puunjalostusteollisuus. Tästä seikasta on eräs huomattava metsätalouden porvarillinen asiantuntija lausunut seuraavaa: »Jotta puunjalostusteollisuutta voitaisiin edulla harjoittaa, täytyy pitkiksi ajoiksi eteenpäin osapuulleen tietää, minkä verran raakatavaraa on varmasti saatavissa, koska siitä riippuu, kuinka kalliita laitteita on edullista hankkia ja kuinka paljon yleensäkin on pääomaa kiinnitettävä liikkeeseen. Metsätalouden tuottoisa harjoittaminen taas edellyttää m.m., että kutakuinkin tiedetään, millaista puutavaraa metsässä paraiten kannattaa kasvattaa, jommoisen tiedon metsänomistaja paraiten voi saavuttaa, jos hän samalla on puun jalostaja ja tuotteiden ulkomaille viejä, jollaisena hän saattaa välittömästi seurata maailmanmarkkinoiden kysynnän kehityssuuntia. Ennen kaikkea ei metsänomistaja tällöin ole kokonaan riippuvainen metsänostajani tarjouksista, vaan voi hän ne puerät, joille hän ei muuten saa hyvää tarjousta, jalostaa itse, ja lisäksi ainoastaan puuta itse jalostamalla ja ulkomaille exportteeraamalla voi tyydyttävästi arvostella kannoltakin myytävistä

puista tehtyjä hintatarjouksia, jotapaitsi ainoastaan omissa puunjalostuslaitoksissa saattaa mahdollisimman täydellisesti saada hyväksikäytetyksi kaikista halvempiarvoista puuta, jolle muussa tapauksessa saattaa olla turha yrittääkään saada ostajaa.» Ja edelleen lausuu sama asiantuntija: »Aivan teoreettisesti katsottuna on valtiolla epäilemättä yhtä hyviä edellytyksiä liikkeen harjoittamiseen kuin esim. moniosakkeisella yhtiöllä. Eiväthän yhtiönkään osakkaat yleensä ota aktiivisesti osaa liikkeen hoitoon, vaan heidän toimintansa supistuu pääasiallisesti hallintoneuvoston taikka johtokunnan valitsemiseen, joka puolestaan ottaa toimeenpanevan johtajan ja tämä osittain yksin osittain yhdessä johtokunnan kanssa liikkeen muut virkailijat. Tällaista järjestelmää ei ole valtionkaan vaikea jäljitellä, vieläpä jotenkin pitkälle sovelluttaa sitä tavalliseen hallintojärjestelmään. Esim. metsähallinnon uudistamista koskevassa asetusehdotuksessa on metsähallituksen valtionmetsäin jaosto tuollaisena valtion asettamana johtokunnan tapaisena hallintoneuvostona, jonka yksi jäsen, liikejaoston päällikkö, on toirneenpanevan johtajan asemassa liikealalla, ja ovat liikkeen eri alaosastojen johtajat hänen alaisiaan sekä hänen jaoston nimitettäväksi asettamiaan.

Liiketoiminnan menestykselle on tärkeätä, että liikkeen virkailijat ovat siksi hyvin palkattuja, että todella kyvykkäitä henkilöitä voidaan saada sekä että palkka j ä r j estyy miestä myöten, mutta että virkailij a voidaan milloin tahansa muutaman kuukauden irtisanomisella erottaa, ellei hän ole vastannut toiveita. Kaikki tämä voidaan luonnollisesti järjestää valtionkin liikkeen palveluksessa oleviin virkailijoihin nähden; ei edes tantiemi-järjestelmä ole suinkaan mahdoton sovelluttaa valtion sopimuspalkkaisiin virkailijoihin. Erikoisena etuna valtion liiketoiminnalle on, että valtio nauttii suurempaa luottoa kuin yksityinen yhtiö, jotenka valtion liike ei helposti voi joutua taloudelliseen ahdinkoon.»

Edellämainitut näkökohdat tuntuvat olevan huomioon otettavia ja epäilemättä voidaan valtion puunjalostusteollisuutta hoitaa aivan yhtä menestyksellisesti kuin yksityistäkin puunjalostusteollisuutta, kunhan vain järjestelmä saatetaan mahdollisimman joustavaksi.

Metsästy s ja kalastus.

Metsästystä ja kalastusta koskevat ohjelmakohdat on otettu vanhasta ohjelmasta miltei sellaisenaan, joten tässä kohden viitataan vanhan ohjelman perusteluihin. Uuteen ohjelmaan ehdotetaan kuitenkin otettavaksi lisäyksenä kohta, joka tarkoittaa kalastusta ammattina harjoittavan väestön muodostamien yhtymien avustamista

valtionvaroilla sekä kalastajien kalastusvälineiden ja -tarvikkeiden vakuutuksen aikaansaamista. Mitä tulee kalastajien muodostamien edistysseurojen tai yhtymien avustamiseen valtionvaroilla, niin olisi se varmaankin omiaan vaikuttamaan edistävästi kalastajaväestön pyrkimykseen luoda, niinkuin on asianlaita esim. maatalouden alalla, omia vapaita, kalastuselinkeinosta ja kalastuksen eduista huolehtivia järjestöjä, joita toistaiseksi on ylen vähän. Tästä osaltaan riippunee, etteivät kalastuselinkeinojen edut aina ehkä ole tulleet tarpeellisessa määrin huomioonotetuiksi. Kalastusvälineiden ja tarvikkeiden vakuutuksen aikaansaaminen taasen olisi kyseessäolevan vähäväkisen väestön elinkeinojen menestymisen ehtoja, sillä syysmyrskyjen ja talvi-kalastuksen aikana saattavat kalastajat yhdellä kertaa menettää kalliit kalastusvälineensä ja siten kärsiä vahinkoja, joiden korjaaminen tuottaa heille useinkin voittamattomia vaikeuksia.

Maatalousohjelman periaatteellinen osa.

Periaatteellinen osa vanhasta maatalousohjelmasta on ehdotettu uudessakin ohjelmassa pysytettäväksi kuitenkin siten täydennettynä, että niinkauan kuin ei vielä ole edellytyksiä järkipärisen yhteisen maatalouden harjoittamiseen ohjelman edellyttämällä tavalla, on varattava mahdollisuus tilojen vuokralle antamiseen parhaimmille maanviljelijöille, joiden tulee hoitaa tiloja mallitiloina maataloudellisen edistystyön ja talonpoikaisviljelyksen tarpeita palvellen. Tällainen kohta on myös Itävallan sosialidemokraattien maatalousohjelmassa ja tuntuu se olevan paikallaan senvuoksi, että siirryttäessä sosialistiseen yhteiskuntajärjestykseen saattaa syntyä välitilanne, jolloin suurtilojen vuokraus olisi otettava käytäntöön. — Muussa kohden viitataan vanhan maatalousohjelman perusteluihin.

Metsätalousohjelman periaatteellinen osa.

Aikaisemmin on jo osoitettu, että metsätalous menestyy parhaiten suurtuotantona harjoitettuna ja että kollektiivinen metsänomistus yleensä tarjoaa yksityismetsänomistukseen verrattuna huomattavia etuja metsätalouden menestyksellisen harjoittamisen kannalta katsottuna. Metsätalous on siis elinkeino, joka erinomaisesti soveltuu yhteiskunnan toimesta harjoitettavaksi. Puolueen voimassaolevassa sosialisointiohjelmassa sanotaankin, että ensi sijassa on sosialisoitava tärkeimmät luonnonrikkaudet sekä ne tuotannollisen elämän alat, jotka tuotannolliselle toiminnalle hankkivat raaka-aineita, käyttövoimaa tai tärkeimpiä työvälineitä tai joilla muuten on määrävä asema maan talouselämässä. Suomessa tulevat senvuoksi ensi sijassa

kysymykseen metsät ja puunjalostusteollisuus, joilla aloilla kapitalistinen keskitys on edistynyt pisimmälle. Kun sosialisointiin ryhdyttäessä on pidettävä silmällä, että tuotanto ei pääse lamautumaan, vaan että se mahdollisuuden mukaan lisääntyy, voidaan, huomioonottaen mitä aikaisemmin on sanottu valtion metsätalouden ja puunjalostusteollisuuden harjoittamismahdollisuuksista sekä katsoen siihen, •että puheenaolevilla aloilla kapitalistinen tuotanto on pisimmälle kehittänyt, metsät ja puunjalostuslaitokset haitatta pakkoluovuttaa yhteiskunnalle. Pientilallisten kotitarvemetsät, joita ei käytetä myyntituotantoa varten, sitävastoin olisi jätettävä pakkoluovutuksen ulkopuolelle, koska niiden yhteiskunnallistuttaminen ei vastaisi tarkoitustaan.

Näillä perusteilla komitea esittää puoluekokoukselle seuraavan •ehdotuksen puolueen'maa- ja metsätalousohjelmaksi:

Maa- ja metsätalousohjelma.

Lähimmät vaatimukset maatalouden kohottamiseksi.

1) Maataloustuotannon edistäminen.

Maataloustuotannon edistäminen on sekä maaseutu- että kaupunkilaisväestön taloudellisen aseman kohoamisen tärkeimpiä edellytyksiä, minkä vuoksi sitä on kaikilla tarkoituksenmukaisilla toimenpiteillä tuettava ja kehitettävä.

2) Pienviljelijäin aseman parantaminen.

Erikoisesti sosialidemokratia, ollen vähäväkisen kansanosan taloudellisen ja yhteiskunnallisen aseman kaikinpuolista kohottamista tarkoittava liike, huolehtii pienviljelijäin aseman parantamisesta.

Tässä tarkoituksessa se esittää seuraavat vaatimukset:

a) Pienviljelijäin sivistystasoa on kohotettava ja eritoten kehitettävä ja tuettava kaikkia heidän ammattisivistyksensä edistämistä tarkoittavia toimia, perustamalla ja ylläpitämällä valtionvaroilla pienviljelijöille soveltuvia kouluja tarpeellinen määrä maan eri osissa; huolehtimalla pienviljelysneuvojen kasvattamisesta; järjestämällä lyhytaikaisia pienviljelijäin kursseja maatalouden eri haaroilta; perustamalla

mallitiloja, esikuvatalouksia ja näytekenttiä; järjestämällä pienviljelijöille opintomatkoja ja retkeilyjä sekä tehostamalla maataloudellista opetus-, koe- ja tutkimustoimintaa sekä erittäinkin ammattineuvontaa ja -ohjausta heidän keskuudessaan.

b) Pienviljelijäin ammatillista järjestäytymistä on suosittava.

c) Pienviljelijäin maataloudellista osuustoimintaa ja muuta taloudellista yhteistoimintaa on edistettävä ja tuettava.

d) Pienviljelijöille on järjestettävä huokeakorkoista kiinteistö- ja liikeluottoa.

e) On huolehdittava pienviljelijäin liikenneyhteyden ja maataloustuotteiden menekisuhteiden parantamisesta sekä helpotettava pienviljelijöitä apulantojen, väkirehujen, koneiden, uudenaikaisten työvälineiden ja muiden maataloustarvikkeiden hankinnassa.

f) Maanjako-olot on saatettava pienviljelyksen harjoittamiselle edullisiksi ja tarkoituksenmukaisiksi.

3) *Pienviljelytuotannon edistäminen.*

Pienviljelytuotannon edistämistä silmälläpitäen sosialidemokratia vaatii pienviljelystä haittaavien epäkohtien poistamista erikseen seuraavin toimenpitein.

A. Pientilojen lisämaan saanti.

Sellaisille vuokra-alueiden lunastuksen kautta syntyneille ja muille pientiloille, jotka viljely-, metsä- tai laidunmaan riittämättömyyden vuoksi eivät ole omavaraisia tai joilla ei voida kannattavaa viljelystä harjoittaa, on järjestettävä edellytykset talouden menestykselliseen hoitamiseen helpottamalla niiden lisämaan saantia.

B. Maanparannusaineiden saanti.

Kaikille maanparannusaineiden puutteessa oleville pienviljelijöille on varattava mahdollisuus pakkolunastusteitse saada mainittuja tarveaineita.

C. Asuntotilallisten y. m. s. lisämaan saanti.

Asuntotilallisille, mökkiläisille ja mäkitupalaisille, on varattava mahdollisuus saada lisämaata niin paljon, että heille tarjoutuu tilaisuus pienoismaa- ja kasvitarihatalouden harjoittamiseen sekä vähintään yhden lehmän pitämiseen taikka, milloin edellytyksiä tilan laajentamiseksi on olemassa, lisämaata niin paljon, että tilasta muodostuu viljelystila.

D. Mökkiläisten laitumen ja kotitarvepuun saanti.

Mökkiläisille ja mäkitupalaisille on turvattava laitumen ja kotitarvepuun saanti.

E. Lisämaan hankkiminen.

Lisämaata on, mikäli sitä ei kohtuullisilla ehdoilla ole vapaalla kaupalla saatavissa, hankittava pakkolunastusteitse etupäässä seurakuntien ja yksityisten maista, mutta myöskin kuntien ja muiden yhtymien maista, huomioonottaen,

että lunastusmenettely järjestetään mahdollisimman yksinkertaiseksi; •

että pakkolunastus voidaan ulottaa tiloihin, joihin kuuluu maata enemmän kuin keskikokoinen perhe vierasta työvoimaa käyttämättä tai sitä vain poikkeustapauksissa käyttäen voi järkiperaisesti viljellä;

että pakkolunastus voidaan ulottaa pienempäänkin taloon, milloin asunto tilallisella on pakottava tarve saada lisää tonttimaata;

että pakkolunastus ensi sijassa kohdistetaan rappiolle laskettuihin tai keinottelutarkoituksiin käytettyihin tiloihin sekä viljelyskelpoisiin maihin, joita omistaja ei itse käytä tuottavaan viljelykseen; ja

että lisämaasta maksettava hinta ei nouse korkeammaksi maan tuottoarvoa.

Lisämaan hankkimista varten on järjestettävä pitkäaikaista huokeakorkoista luottoa sitä tarvitseville pienviljelijöille.

F. Verotusuudistus.

Niin hyvin kunnan kuin valtionkin verotus on saatettava asteettain nousevaksi, huomioonottaen, että erittäinkin pienviljelijöiden verorasitusta lievennetään.

Näiden tarkoituksiperien saavuttamiseksi on:

a) maan puhtaan tuoton määrä pinta-alayksikköä kohti asetettava asteettain nousevaksi; ja

b) isäntävero määrättävä nousevaksi tilan viljellyn ja metsäpinta-alan mukaan.

4) *Maan arvonnousu.*

Työn aiheuttama maan arvonnousu kuuluu yksityiselle maanomistajalle. Muu maan arvonnousu on koetettava verotustietä saada yhteiskunnalle.

5) *Uudisasutuksen edistäminen.*

Maatalouteen nojautuvaa uudisasutusta on kaikilla siihen so-

veltuvilla mailla edistettävä ja siinä tarkoituksessa asutukseen käytettäväksi luovutettava ensi sijassa seurakuntien ja yksityisten, mutta myös valtion ja muiden yhdyskuntien maita.

Viljelys- ja asuntotilojen perustamista tarkoittavaa asutusta on ensi sijassa suunnattava viljavimmille, liikenneasemaan nähden edullisimmille ja muittenkin olosuhteitten puolesta sellaisille seuduille, missä maatalouden menestykselliselle harjoittamiselle on edellytyksiä ja uudisasukkaalla toimeentulomahdollisuuksia. Uudistiloja ei kuitenkaan ole sijoitettava paikoille, joissa ne vaikeuttaisivat lisämaan saantia liian pienille tiloille.

Ellei asutettavaa maata saada kohtuullisilla ehdoilla vapaaehtoista tietä tarkoitukseen käytettäväksi, on sitä hankittava pakkolunastuksella, noudattaen soveltuvin kohdin samoja periaatteita, kuin mitä edellä on lisämaan hankkimisesta mainittu.

Viljelystilaan, joka luovutetaan asukkaalle omistusoikeudella, erotettakoon niin paljon viljeltyä ja viljelyskelpoista maata, että keski-kokoinen perhe paikalliset olosuhteet huomioonottaen voi siitä saada pääasiallisen toimeentulonsa, sekä metsämaata sen verran, että se pystyy säännöllisessä tuotokunnossa ollen tyydyttämään tilan kotitarvepuun tarpeen.

Asuntotilaan, joka myös luovutetaan asukkaalle omistusoikeudella, erotettakoon asuntotontin ohella niin paljon viljeltyä tai viljelyskelpoista maata, että asukkaalle tarjoutuu tilaisuus pienoismaatalouden ja kasvitarhatalouden harjoittamiseen sekä vähintään yhden lehmän pitämiseen. Niinkään on turvattava asuntotilallisten laitumen ja kotitarvepuun saanti.

Tilan luovutushintana perittäköön asukkaalta yksityismaan ollessa kysymyksessä maan tuottoarvoa vastaava hinta.

Saloseutujen valtionmaata viljelykselle luovutettaessa älköön itse maapohjasta lunastushintaa määrättäkö, jota paitsi rakennuspuut annettakoon käypää hintaa huokeammalla.

Uudisasukkaan raivaustyötä on pyrittävä yhteiskunnan puolelta korottomilla tai huokeakorkoisilla lainoilla avustamaan sekä muutenkin sitä helpottamaan, esim. myöntämällä alkuvaikeuksien voittamiseksi verovapauden. Rakennustyössä on uudisasukasta yhteiskunnan taholta? avustettava.

6) Maanvuokraajien aseman turvaaminen.

Maanvuokraajien aseman turvaamisesta yleensä ja häätöjen estämisestä erikoisesti on huolehdittava ja siinä tarkoituksessa vaadittava voimassaolevan maanvuokralainsäädännön tarkistamista.

Lähimmät vaatimukset metsätalouden kohottamiseksi.

1) M etsätaloustuotannon ja puunjalostusteollisuuden kehittäminen.

Metsätaloustuotannon ja siihen nojautuvan puunjalostusteollisuuden edistämisellä on, ei ainoastaan metsäntuotteiden viennin ennallaan pysyttämisen, vaan sen lisäämisenkin kannalta niin suuri taloudellinen ja yhteiskunnallinen merkitys, että kaikkiin tarkoitukseenmukaisiin toimenpiteisiin sen tukemiseksi ja kehittämiseksi on ryhdyttävä.

Tässä tarkoituksessa on ryhdyttävä seuraaviin toimenpiteisiin:

a) Valtion, kuntien ja yhdyskuntien metsänomistusta on pyrittävä laajentamaan varaamalla tarkoitusta varten valtionvaroja, myöntämällä kunnille lailla etuosto-oikeuden maanmyyntitapauksissa sekä pitkäaikaisia ja huokeakorkoisia lainoja niille metsämaiden ostoa varten ynnä edistämällä muutenkin kollektiivisen metsänomistuksen lisäämistä.

b) Yksityisten omistuksessa olevien metsien hävitys on tarkoitustaan vastaavilla lainsäädännöksillä estettävä sekä velvoitettava omistajat käyttämään ja hoitamaan metsiään taloussuunnitelmien mukaisesti, huomioonottaen kuitenkin, että pientilallisten kotitarvemetsät jäävät suunnitelmapakon ulkopuolelle.

c) On edistettävä metsätaloudellista yhteistoimintaa ja ryhdyttävä muihinkin toimenpiteisiin yksityismetsätalouden parantamiseksi muun muassa järjestämällä vähävaraisille yksityisille valtiovallan taholta mahdollisuus huokean ammattiavun saantiin.

d) Metsätaloudellisen ammattisivistyksen kohottamista tarkoittavia toimia on tuettava ja kehitettävä perustamalla ja ylläpitämällä valtionvaroilla metsäkouluja maan eri osissa, huolehtimalla metsätalousneuvojain kasvattamisesta, järjestämällä metsäkurseja, perustamalla mallimetsätalouksia ja näytekenttiä, toimeenpanemalla metsätaloudellisia retkeilyjä sekä tehostamalla metsätaloudellista opetus-, koe- ja tutkimustoimintaa.

e) Metsätaloustuotteiden menekkisuhteiden parantamisesta on huolehdittava lauttausväyliä kunnostamalla ja tarpeellisia kanavia tekemällä sekä ottamalla rauta- ja maanteitä rakennettaessa metsätaloudelliset näkökohdat huomioon. *

f) Metsätalous- ja puunjalostustekniikkaa on kehitettävä siihen suuntaan, että puu tulee mahdollisimman tarkoin talteen otetuksi ja mahdollisimman pitkälle jalostettuna maasta viedyksi.

g) Erilaisten metsänparannustöiden (ojitusten, kylvöjen, istutusten, puharvennusten) suorittamista on edistettävä avustamalla vähävaraisia, metsänomistajia huokeakorkoisilla pitkäaikaisilla lainoilla.

h) On tuettava kaikkia sellaisia tarkoituksenmukaisia toimia, joilla pyritään vähentämään metsäntuotteiden kulutusta omassa maassa.

2) *Valtion ja kuntien metsätalous.*

Erikoisesti sosialidemokratia yhteiskunnallisena liikkeenä huolehtii valtion ja kuntien metsätalouden kehittamisestä.

Siinä tarkoituksessa on:

- a) suosittava ja kannatettava kaikkia niitä uudistuksia, jotka tähtäävät valtion ja kuntien metsätalouden tuoton parantamiseen; ja
- b) kehitettävä valtion ja kuntien omaa puunjalostusteollisuutta.

3) *Metsätaloustuotantoa ehkäisevien haittojen poistaminen.*

Metsätaloustuotannon edistämistä silmälläpitäen sosialidemokratia pyrkii poistamaan tämän tuotannon parantamista ehkäiseviä haittoja.

Tässä tarkoituksessa on erikoisesti:

- a) lievennettävä metsätaloutta rasittavia säännöksiä vanhassa lainsäädännössä ja otettava metsätalouden edut huomioon uutta lainsäädäntöä luotaessa sekä
- b) saatettava rautateiden tariffipolitiikka metsäntuotteiden kuljetukselle edulliseksi.

Lähimmät vaatimukset metsästyksestä ja kalastuksesta.

Kalastus ja metsästys on viipymättä saatava maanomistuksesta riippumattomaksi.

Ryöstökalastus ja -metsästys on tehokkaalla yhteiskunnallisella valvonnalla ehkäistävä.

Riistan säilymistä ja lisääntymistä sekä kalanviljelystä on yhteiskunnan toimesta edistettävä.

Kalastuselinkeinon kohottamiseksi on varsinkin kalastusta ammattinaan harjoittavan vähäväkisen väestön muodostamille edistysseuroille ja -yhtymille annettava avustusta, jota paitsi on järjestettävä kalastusvälineiden ja -tarvikkeiden vakuutus.

Maatalousohjelman periaatteellinen osa.

1) Tuotantovälineistä tärkein, maa, kuuluu yhteiskunnalle tai on yhteiskunnalla siihen sellainen määräysvalta kuin tässä ohjelmassa lähemmin määrätään.

Tässä tarkoituksessa sosialidemokratia on itselleen asettanut seuraavat tehtävät:

a) Suurtilojen maat on pakkoluovutettava yhteiskunnalle, jolloin viljelystä yhteistaloudellisesti harjoittavat joko yhteiskunta välittömästi tai yhteiskunnan valvonnan alaiset viljelijäin yhtymät. Niinkauan, kuin ei vielä ole edellytyksiä järkiperaisen talouden harjoittamiselle mainitulla tavalla, voidaan suurtilat antaa vuokralle parhaille maanviljelijöille, joiden tulee hoitaa tiloja mallitiloina, maataloudellisen valistustyön ja talonpoikaisviljelyksen tarpeita palvelleen.

b) On saatava aikaan säännöksiä, joilla yhteiskunnalle myönnetään oikeus antaa keinottelun ehkäisemiseksi määräyksiä kaupaksi tarjottavien maataloustuotteiden myynnistä sekä yksityisten omistaman maan luovutuksesta ja vaihdosta.

c) Rappiolle laskettu ja hoitamatta jätetty viljelys on otettava yhteiskunnalle.

Pienviljelmät, joissa viljelijä perheineen asuu ja suorittaa pääasiallisimman työn, kuuluvat ja jäävät viljelijöilleen omistusoikeudella käytettäviksi.

Suurviljelystä voidaan harjoittaa alueilla, missä se on luontaisin ja edullisin viljelysmuoto.

*

Metsätalousohjelman periaatteellinen osa.

Metsätaloutta ja puunjalostusteollisuutta on harjoitettava yhteiskunnan toimesta suurtuotantona.

Senvuoksi vaatii sosialidemokratia,

a) että yksityis-, yhtiö-, yhteismetsät ja seurakuntien metsät on pakkoluovutettava yhteiskunnalle sen ennestään omistamien metsien yhteydessä hallittaviksi ja hoidettaviksi; ja

b) että puunjalostuslaitokset niinkään pakkoluovutetaan yhteiskunnalle.

Pakkoluovutuksen ulkopuolelle jäävät pientilojen kotitarvemetsät ja kotitarpeiksi puuta jalostavat laitokset.